A kiállított művek jegyzéke
List of works

[Nagyapám / *My Grandfather*]. 1926.
Kréta, papír / *Crayon on paper*, 36×22 cm

Pietà. 1935.
Tus, papír / *Ink on paper*, 21×29.8 cm

Éva mama / *Mother Eve*. 1939.
Tus, lavírozott tempera, papír / *Ink with aquarelled tempera on paper*, 23×14 cm

Háború / *War*. 1939.
Tus, papír / *Ink on paper*, 24.6×14.5 cm

[Virágcsendélet akttal / *Still-Life with flower and Nude*]. 1939.
Tempera, tus, papír / *Tempera and ink on paper*, 15.5×19 cm

Festő / *Painter*. 1941.
Monotípia / *Monotype*, 23.5×20.7 cm

Evangelista / *Evangelist*. 1943.
Olaj, karton / *Oil on cardboard*, 29.8×10.5 cm

Félelem / *Fear*. 1944.
Tus, tempera, papír / *Ink and tempera on paper*, 25×23 cm

Szent Kristóf / *St. Christopher*. 1946.
Tus, papír / *Ink on paper*, 28×44 cm

Barta László / *Painter László Barta*. 1947.
Ceruza, papír / *Pencil on paper*, 21×27 cm

[Karamazov.] 1954.
Tus, papír / *Ink on paper*, 32×43.5 cm

[Karamazov.] 1954.
Tus, papír / *Ink on paper*, 43.5×32 cm

[Karamazov.] 1954.
Tus, papír / *Ink on paper*, 31.5×44 cm

[1956.]
Tus, papír / *Ink on paper*, 26.5×18.5 cm

Szegény hazám / *My Poor Homeland*. 1956.
Tus, papír / *Ink on paper*, 36×34 cm

Jób / *Job*. 1958.
Tempera, karton / *Tempera on cardboard*, 24×31 cm

[Jónás / *Jonah*.] 1962.
Tus, papír / *Ink on paper*, 23.5×21.8 cm

Nő és lova / *Woman and her Horse*. 1965.
Lavírozott tus, papír / *Aquarelled ink on paper*, 38.5×35.5 cm

Lantos / *Lute Player*. 1967.
Tus, papír / *Ink on paper*, 36×27 cm

[Pegazus és lovasai / *Pegasus and his Riders*.] 1967.
Tus, papír / *Ink on paper*, 45×34 cm

A ló / *The Horse*. 1969.
Tus, papír / *Ink on paper*, 45.5×58 cm

Jónás / *Jonah*. 1970.
Tus, papír / *Ink on paper*, 36×26 cm

Diktatúra / *Dictatorship*. 1971.
Tus, papír / *Ink on paper*, 36×41 cm

Profilok / *Profiles*. 1971.
Tus, papír / *Ink on paper*, 36.5×28 cm

Pihenés / *Rest*. 1972.
Tus, papír / *Ink on paper*, 37×41 cm

[Heródes lakomája / *Herodes's Feast*.] 1975.
Rézkarc, próbanyomat / *Etching, proofprint*, 17.5×22.5 cm

[Karamazov.] 1981.
Tus, papír / *Ink on paper*, 36×40.5 cm

[Angyal / *Angel*.] é.n. / *w.d.*
Tus, papír / *Ink on paper*, 27.5×36 cm

[Ábrahám áldozata / *Abraham's Sacrifice*.] é.n. / *w.d.*
Tus, papír / *Ink on paper*, 51.5×30.5 cm

Ábrahám, Izsák, angyal / *Abraham, Isaac, Angel*. é.n. / *w.d.*
Tus, papír / *Ink on paper*, 36×43 cm

Central Park. é.n. / *w.d.*
Tus, papír / *Ink on paper*, 35×43 cm

Címer / *Arms of Hungary*. é.n. / *w.d.*
Lavírozott tus, papír / *Aquarelled ink on paper*, 31×43 cm

Énekek éneke / Song of Solomon. é.n. / *w.d.*
Tus, papír / *Ink on paper*, 38.5×35 cm

Festő / *Painter*. é.n. / *w.d.*
Akvarell, tus, papír / *Ink and watercolour on paper*, 23×14.5 cm

Gondolkodó / *Thinker*. é.n. / *w.d.*
Tus, papír / *Ink on paper*, 40.5×50.5 cm

[Gyilkosság / *Murder*.] é.n. / *w.d.*
Tus, papír / *Ink on paper*, 48×41 cm

[Halál / *Death*.] é.n. / *w.d.*
Tus, papír / *Ink on paper*, 38×52.2 cm

Istálló / *Stable*. é.n. / *w.d.*
Ceruza, tus, papír / *Pencil and ink on paper*, 15×13.5 cm

[Istálló / *Stable*.] é.n. / *w.d.*
Ceruza, tus, papír / *Pencil and ink on paper*, 9.5×13.5 cm

[Istálló / *Stable*.] é.n. / *w.d.*
Ceruza, tus, papír / *Pencil, ink on paper*, 15×17 cm

Istállóban / *In the Stable*. é.n. / *w.d.*
Ceruza, tus, papír / *Pencil, ink on paper*, 19×16.5 cm

[Háborús emlék / *Memory of War*.] é.n. / *w.d.*
Tus, tempera, karton / *Ink and tempera on cardboard*, 32×21 cm

[Kafka.] é.n. / *w.d.*
Tus, papír / *Ink on paper*, 15×20 cm

Kafka. é.n. / *w.d.*
Tus, papír / *Ink on paper*, 15×20 cm

[Keresztrefeszítés / *Crucifixion*.] é.n. / *w.d.*
Színezett tus, papír / *Coloured ink on paper*, 44×32 cm

[Keresztrefeszítés / *Crucifixion*.] é.n. / *w.d.*
Tus, papír / *Ink on paper*, 45×32 cm

[Keresztrefeszítés / *Crucifixion*.] é.n. / *w.d.*
Színezett tus, papír / *Coloured ink on paper*, 44×32 cm

[Kivégzés / *Execution*]. é.n. / *w.d.*
Tus, papír / *Ink on paper*, 14.7×24

[Kocsis / *Coachman*.] é.n. / *w.d.*
Tus, papír / *Ink on paper*, 25.5×36.5 cm

[Konflis / *Hansom Cab*.] é.n. / *w.d.*
Tus, karton / *Ink on cardboard*, 15.8×19 cm

Szalay Lajos
Önarckép / *Self-Portrait*. é.n. / *w.d.*
Tus, papír / *Ink on paper*, 33.5x22 cm

Lándzsás / *Lancer*. é.n. / *w.d.*
Tus, papír / *Ink on paper*, 32×44 cm

Miskolc. é.n. / *w.d.*
Tus, papír / *Ink on paper*, 17.5×19.3 cm

Miskolc. é.n. / *w.d.*
Tus, papír / *Ink on paper*, 28×27 cm

[Női akt / *Female Nude*.] é.n. / *w.d.*
Akvarell, tus / *Water colour and ink on paper*, 28×25 cm

Női fej / *Portrait of a Woman*. é.n. / *w.d.*
Lavírozott tus, papír / *Aquarelled ink on paper*, 24×16.5 cm

[Női fejek / *Women's Heads*.] é.n. / *w.d.*
Tus, papír / *Ink on paper*, 45.5×41 cm

Nyilas / *Archer*. é.n. / *w.d.*
Tus, papír / *Ink on paper*, 41.5×32 cm

[Nyilazó / *Archer*.] é.n. / *w.d.*
Tempera, papír / *Tempera on paper*, 35.5×36 cm

[Oroszlánszelídítő / *Lion Tamer*.] é.n. / *w.d.*
Tus, papír / *Ink on paper*, 32×28.5 cm

[Ölelés / *Embrace*.] é.n. / *w.d.*
Tus, papír / *Ink on paper*, 46×39 cm

[Ölelkező pár / *Embracing Couple*.] é.n. / *w.d.*
Pasztell, tus / *Pastel and ink on paper*, 28×24.5 cm

Önarckép / *Self-Portrait*. é.n. / *w.d.*
Tus, papír / *Ink on paper*, 33.5×22 cm

[Parasztpár / *Peasant Couple*.] é.n. / *w.d.*
Tus, papír / *Ink on paper*, 25×20.5 cm

Park. é.n. / *w.d.*
Akvarell, tus, papír / *Water-colour and ink on paper*, 20×28.5 cm

Pegazus / *Pegasus*. é.n. / *w.d.*
Tus, papír / *Ink on paper*, 27×35.5 cm

Remete / *Hermit*. é.n. / *w.d.*
Tus, papír / *Ink on paper*, 32×27.5 cm

Rémület / *Horror*. é.n. / *w.d.*
Tus, papír / *Ink on paper*, 25×35 cm

Rémület / *Horror*. é.n. / *w.d.*
Tus, papír / *Ink on paper*, 32.5×30.5 cm

Salvador. é.n. / *w.d.*
Tus, papír / *Ink on paper*, 35.5×35.5 cm

[Sisakos fej / *Helmeted Head*]. é.n. / *w.d.*
Tus, papír / *Ink on paper*, 22.2×19 cm

Szent György / *St. George*. é.n. / *w.d.*
Tus, papír / *Ink on paper*, 50×40 cm

Trojka / *Troika*. é.n. / *w.d.*
Tus, papír / *Ink on paper*, 24.3×31.5 cm

Une negresse. é.n. / *w.d.*
Tus, papír / *Ink on paper*, 39×35.5 cm

Valahol Európában: a vádlott / *Somewhere in Europe: the Accused*. é.n. / *w.d.*
Tus, papír / *Ink on paper*, 33×28 cm

Vének / *Elders*. é.n. / *w.d.*
Tus, papír / *Ink on paper*, 35.5×38.5 cm

Villon. é.n. / *w.d.*
Tus, papír / *Ink on paper*, 29.2×23 cm

[Virágcsendélet vázával / *Still Life with Flowers in a Vase*.] é.n. / *w.d.*
Vegyes technika / *Mixed technique*, 25.5×23.5 cm

Vonatban / *In the Train*. é.n. / *w.d.*
Tus, papír / *Ink on paper*, 9.5×14.5 cm

[ ] *A szögletes zárójelben álló műcímek nem a művésztől származnak, pusztán a művek azonosítására szolgálnak.*

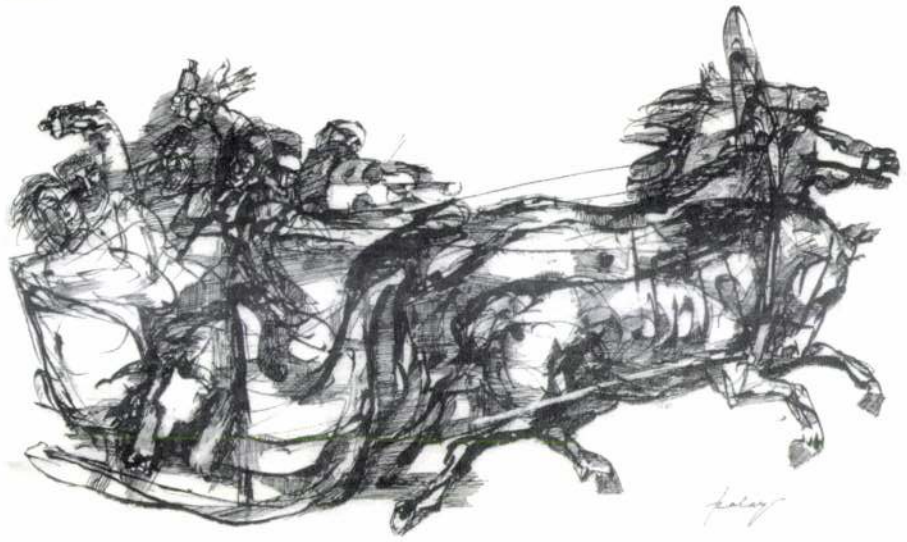

Szalay Lajos: Trojka / *Troika*. é.n. / *w.d.* - Tus, papír / *Ink on paper*, 24.3×31.5 cm

A Budapest Galéria meghívja Önt a

Válogatás Szalay Lajos grafikusművész (1909–1995) hagyatékából

című kiállításának megnyitójára
a Budapest Kiállítóterembe
(Budapest V., Szabad sajtó út 5.)
1999. január 15-én pénteken 17 órakor

A kiállítást megnyitja
HÁMORI JÓZSEF,
kulturális miniszter.

.

Megtekinthető február 7-ig, hétfő kivételével,
naponta 10-18 óráig.

The Budapest Galéria invites you
to the opening of the exhibition

A Selection from the Heritage of the Graphic Artist Lajos Szalay (1909–1995)

at the Exhibition Hall of the
Budapest Galéria
(Budapest V., Szabad sajtó út 5.)
at 5 p.m. on Friday, 15 January 1999.

The exhibition is opened by
JÓZSEF HÁMORI,
Minister of Culture

.

The exhibition is open from 10 a.m to 6 p.m.
until 7 February, closed on Mondays.

Szalay Lajos

festő, grafikus, 1909. február 26-án született Őrmezőn. A Képzőművészeti Főiskola növendéke 1927-től 1935-ig. 1930-ban Franciaországban tanult. A két világháború közötti magyar művésznemzedék egyik legtehetségesebb rajzművésze. 1941-ben a Nemzeti Szalonban néhány pályatársával közösen gyűjteményes kiállítása volt. Lapjait 1941-ben album formájában is kiadta. Rendkívül jelentős illusztrátori munkássága. (Villon, Cervantes stb.) 1946-tól Párizsban élt, 1949-ben Argentínában telepedett le, ahol a helyi művészeti élet jelentős alakjává vált. 1949-55 között a tucumáni egyetem professzora, 1958-tól a Buenos Aires-i Képzőművészeti Főiskola tanára volt. 1960-ban az Egyesült Államokba költözött. Műveiből több egyéni kiállítást rendeztek: Tucumán, 1949, Buenos Aires, 1955, 1956, 1957, 1959, Washington, 1958, Magyar Nemzeti Galéria, 1972, Vigadó Galéria, 1984.
1988-ban haza települt, haláláig Miskolcon élt. Művészetét expresszionista– szürrealista hangvétel és szimbolikus ábrázolásmód jellemzi. Hatása érződik több kortárs magyar grafikus munkásságán. Magyarországon több múzeum gyűjteménye és Miskolcon műveiből állandó kiállítás őrzi emlékét.
1999 februárjában lenne 90 éves. Kiállításunk a még feldolgozatlan hagyatékból válogatva, ennek az évfordulónak is szeretne adózni és vállalja azt a szerepet, hogy e jelentős életműre újból felhívja a figyelmet.

Lajos Szalay

painter and graphic artist, was born in Őrmező on 26 February 1909. He attended the Academy of Fine Arts from 1927 to 1935. He studied in France in 1930. He was one of the most talented graphic artists of the generation of Hungarian artists between the two world wars. He participated in a collective exhibition at the National Salon in 1941. His drawings were published in an album in 1941. His work as an illustrator is of utmost significance (Villon, Cervantes, etc.). He lived in Paris from 1946, before settling in Argentina in 1949, where he became one of the prominent figures in the local art life. Between 1949-55 he was a professor at the University of Tucumán and from 1958 he worked as a teacher at the Academy of Fine Arts in Buenos Aires. He moved to the United States in 1960. He had a number of individual exhibitions: Tucumán, 1949, Buenos Aires 1955, 1956, 1957, 1959, Washington 1958, Hungarian National Gallery 1972, Vigadó Galéria 1984. In 1988 he returned to Hungary and lived in Miskolc until his death. His art is characterized by an expressionist-surrealistic tone and by symbolic representation. His activity influenced the work of many contemporary Hungarian graphic artists. In addition to the permanent exhibition of his works in Miskolc, his works can be found in the collection of several museums in Hungary. He would be 90 years old in February, 1999. With this exhibition presenting his unprocessed heritage, the Budapest Galéria would like to pay a tribute and draw the attention to this significant oeuvre anew on the occasion of the anniversary.

Szalay Lajos
Remete / *Hermit*. é.n. / *w.d.*
Tus, papír / *Ink on paper*, 32x27,5 cm

Szalay Lajos
Villon. é.n. / *w.d.*
Tus, papír / *Ink on paper*, 29,2x23 cm

Budapest Galéria

január 7–február 4.

Időszaki kiállítások Budapesten és vidéken

Budapest

2B Galéria
III., Bécsi út 86. I. em. 6. Ny.: P. 14–18, Szo. 11–17
Erdély István (1897–1987), I. 29-ig.

acb Kortárs Galéria
VI., Király u. 76. Ny.: K.–P. 14–18
Karácsonyi vásár, I. 14-ig.
Ne ijedjenek meg, négerek vagyunk – Elöd Ágnes, Szabó Ádám, Szász György, I. 21–II. 25.

A.P.A.! – Ateliers Pro Arts
VIII., Horánszky u. 5. Ny.: K.–P. 14–19, Szo. 11–18
Fehér, benn / White Out – Csáki István grafikus és Ármos Lóránd költő kiállítása, I. 13–II. 10.

Aulich Art Galéria
Hamilton Tőzsdeügynökség Rt.
V., Aulich u. 5. Ny.: H.–P. 8–22
El Kazovszkij – Én és a hattyúm, II. 6-ig.

Barcsay Terem
Magyar Képzőművészeti Egyetem
VI., Andrássy út 69–71. Ny.: H.–P. 10–18, Szo. 10–13
Juraj Melis, I. 10–II. 4.

Bartók 32 Galéria
XI., Bartók Béla út 32. Ny.: H.–P. 14–18
Szotyori László festőművész, I. 21-ig.

Benczúr Ház – Benczúr Galéria
Postás Művelődési Központ
VI., Benczúr u. 27. Ny.: H.–Szo. 10–18, V. 12–16
Karászi Judit tűzzománc festményei, I. 16-ig.

Budapest Galéria Kiállítóháza
III., Lajos u. 158. Ny.: K.–V. 10–18
Dabóczi Mihály (1905–1980) szobrászművész, I. 20–II. 20.
Szilárdi Béla – A fájdalom embere, I. 20–II. 20.

Budapest Kiállítóterem
V., Szabad sajtó út 5. Ny.: K.–V. 10–18
Arne Jacobsen – építészet, design, I. 13–II. 13.

Cseh Centrum
VI., Szegfű u. 4. Ny.: H.–Cs. 8.30–16, P. 8.30–14
Jiri Vsetecka fotóművész – Prágai járókelők, I. 14-ig.

Csepel Galéria
XXI., Szent Imre tér 3. K.–P. 10–18
Fiatal üvegművészek, I. 13–II. 6.

Deák Erika Galéria
VI., Jókai tér 1. Ny.: Sze.–P. 12–18, Szo. 12–15
Rajz – csoportos kiállítás, I. 14–II. 19.

Dorottya Galéria
V., Dorottya u. 8. Ny.: H.–Szo. 10–18
Kubinyi Anna textilművész, I. 22-ig.
Keresztes Dóra – De profundis, I. 25–II. 19.

Dovin Galéria
V., Galamb u. 6. Ny.: K.–P. 12–18, Szo. 11–14
Baranyai Levente, I. 11-ig.
Táj nincs – csoportos kiállítás, I. 13–XII. 22.

Duna Galéria
XIII., Pannónia u. 95. Ny.: K.–V. 10–18
Premier – kollektív kiállítás, I. 23-ig.

Ernst Múzeum
VI., Nagymező u. 8. Ny.: K.–V. 11–19.
Finnmagyar – Az 1900-as párizsi világkiállítástól a Cranbrook Schoolig, II. 13-ig.

Erlin Galéria
IX., Ráday u. 49. Ny.: H.–P. 12–18
Fiat lux – csoportos kiállítás, I. 10-ig.

Fény Galéria
II., Moszkva tér 3. I. emelet Ny.: H.–P. 12–18
Gorka Géza-emlékkiállítás, I. 31-ig.

Francia Intézet
I., Fő u. 17. Ny.: H.–P. 10–21, Szo. 10–13
Kiállítás a Várfok Galéria gyűjteményéből, aatoth franyo, Nádler István, Szirtes János, Bak Imre, Mulasics László, I. 20–II. 25.
Csiszér Zsuzsa, I. 20–II. 25.

Fővárosi Képtár – Kiscelli Múzeum
III., Kiscelli u. 108. Ny.: K.–V. 10–16
Válogatás a Levendel-gyűjteményből, II. 27-ig.

Gaál Imre Galéria
XX., Kossuth L. u. 39. Ny.: K.–V. 10–18
Pesterzsébet anno, II. 28-ig.

GaG Galéria
VI., Andrássy út 13. Ny.: K.–Cs. 14–19, P.–Szo. 14–20
Bolmányi Ferenc (1904–1990) – válogatás Somlói Antal és Somlói Zsolt gyűjteményéből, II. 26-ig.

Galéria IX.
IX., Ráday u. 47. Ny.: H.–P. 12–18
Nádler István festőművész, I. 13–II. 3.

Godot Galéria
VII., Madách út 8. Ny.: K.–P. 10–18, Szo. 10–13
feLugossy László – Vad magány, I. 19–II. 12.

Hegyvidéki Kortárs Galéria
XII., Városmajor u. 16. Ny.: K., Cs., Szo, 10–18
Az angyalok néha láthatók – Markó Krisztina iparművész, I. 15-ig.
Kudász Emese festőművész és Kudász Arion fotóművész, I. 21–II. 26.

Hilton Budapest West End
XIII., Váci út 1–3. Ny.: H.–P. 10–18
Kucsora Márta kiállítása, I. 18-ig.

Hopp Ferenc Kelet-ázsiai Művészeti Múzeum
VI., Andrássy út 103. Ny.: K.–V. 10–18
Sír-Élet-Kép – Koreai sírfestészet a IV. században, II. 28-ig.

Inter Galéria
V., Váci u. 21. Ny.: H.–P. 14–19
www.intergaleria.hu, Millennium Center
M. G. L. Félix – Így festetek ti, I. 10–II. 11.

Iparművészeti Múzeum
IX., Üllői út 33–37. Ny.: K.–V. 10–18
A Móga csipke és a karcagi csipketelep, I. 16-ig.
Vari.Art – Kelle Antal életmű-kiállítása, I. 15–II. 20.
Skandináv design – a mítoszon túl, I. 18–III. 6.
Magyar Kézműves Remek 2004, I. 8–16.

Karinthy Szalon
XI., Karinthy Frigyes u. 22. Ny.: H.–P. 10–16
A DunapArt csoport kiállítása, I. 28-ig.

K.A.S. Galéria
V., Váci u. 36. Ny.: H.–P. 12–18
Dárdai Zsuzsa – Ég-Táj, I. 19-ig.

Kempinski Galéria
Kempinski Hotel Corvinus
V., Erzsébet tér 7–8. Ny.: H.–P. 10–18
Ujhelyi Eszter selyemfestő, I. 10-ig.
Nagy Sándor Zoltán kiállítása, I. 13–III. 14.

Knoll Galéria
VI., Liszt F. tér 10. Ny.: K.–P. 14–18.30, Szo. 11–14
Picture-Blog – Nemes Csaba és Keserue Zsolt művei, II. 19-ig.

Kor Galéria
V., Balassi Bálint u. 25. Ny.: H.–P. 10–18, Szo. 10–13
Würtz Ádám grafikus és festőművész tárlata, I. 31-ig.

Körmendi Galéria
V., Falk Miksa u. 5–7. Ny.: H.–P. 9–17, Szo. 9–13
Bujdosó Ernő kiállítása, I. 10–II. 10.
Orosz Gellért – válogatás a 70-es 80-as évek festményeiből, I. 31-ig.

K. Petrys Ház
VIII., Horánszky u. 13. Ny.: H.–P. 10–17
www.petrys.hu
Duliskovich Bazil, I. 21-ig.

Lengyel Intézet
VI., Nagymező u. 15. Ny.: H.–P. 9–17
Minik – válogatás a Szombathelyi Képtár textilgyűjteményéből, I. 26-ig.
Magyar Plakát Társaság, I. 28–II. 11.

Lumen Galéria
VII., Király u. 46. Ny.: H.–Szo. 14–18
Orbán György – Tele-regény, I. 11-ig.

Ludwig Múzeum Budapest – Kortárs Művészeti Múzeum
Budavári Palota A épület. I., Szent György tér 2.
Ny.: K.–V. 10–18, Cs. 10–20
Lakner László: Metamorfózis, I. 30-ig.

Magyar Nemzeti Galéria
I., Budavári Palota, Dísz tér 17. Ny.: K.–V. 10–18
A Modell – Női akt a 19. századi magyar művészetben, II. 6-ig.
Modern magyar rajzok – Gombosi György művészettörténész gyűjteményéből, III. 31-ig.
Gedő Ilka (1921–1985) festőművész, III. 31-ig.

Magyar Nemzeti Múzeum
VIII., Múzeum krt. 14–16. Ny.: K.–V. 10–18
Emlékkiállítás a Bocskai-felkelés kezdetének 400. évfordulójára, II. 28-ig.

Magyar Műhely Galéria
VII., Akácfa u. 20. Ny.: www.magyarmuhely.hu
Végleges vázlatok – csoportos kiállítás, I. 18-ig.
Vlasta Delimar horvát művész, I. 20–II. 9.

Mai Manó Ház
VI., Nagymező u. 20. Ny.: H.–P. 14–19, Szo.–V. 11–19
Szimbiózis II. – magyar fotográfusok az 1960-as évektől napjainkig, I. 23-ig.
Kiss-Kuntler Árpád – Képpárok 1980–2000, I. 16-ig.
Maurer Dóra kiállítása, I. 27–II. 20.
Palotai Gábor kiállítása, I. 27–II. 20.

Martino Galéria
V., Galamb u. 5. Ny.: H.–P. 10–18, Szo. 10–14
Angyalok – csoportos kiállítás, I. 10-ig.

Matáv Galéria
Matáv Székház, I., Krisztina krt. 55.
Tömörített festmény – A. Nagy Gábor festőművész, I. 14-ig.

Meander Galéria
III., Dósa u. 14. Ny.: Cs.–Szo. 15–19
Fusz György szobrászművész, I. 7–29.

MG Galéria
V., Váci u. 17. félemelet 3. Ny.: H.–P. 12–18
1 hét 1 mű – Szépfalvi Ágnes, I. 10–14-ig.
Gábor Imre – Face-lift, I. 18–31.
1 hét 1 mű – Bukta Imre, II. 7–11-ig.

Millenáris Park
II., Fény u. 20–22. Ny.: H.–V. 10–20.
C kiállítócsarnok – Kerengő
+-Utópia 5. – Kicsiny Balázs: Téli utazás, I. 20-ig.
+-Utópia 6. – Gerber Pál: Jóidő-piskóta, I. 25–II. 20.
Fogadó – Csiga Galéria
Hátak(t) – Kiss Zsombor Krisztián és Szőke Péter kiállítása, I. 26–II. 27.
Teátrum – Előcsarnok
Art Triangle – Budapest/New York/Tokió – vizuális művészeti kiállítás, I.16-ig.
C épület, aula
Átutazók – Pillanatképek Európa nagyvárosaiból, I. 16-ig.

MOM Park
XII., Alkotás u. 53. Ny.: H.–V. 10–18
Atlasz Gábor festőművész, I. 11-ig.
Tánczos Krisztina, I. 18-ig.

MU Színház
XI., Kőrösy József u. 17. Ny.: H.–P. 10–18
drMáriás – Wellness-képek a Terror Házából, I. 16-ig.
Nagy Kriszta, I. 20–II. 2.

Műcsarnok
XIV., Dózsa György út 37. Ny.: K.–V. 10–18,
Mesterművek – 400 év francia festészete / Fény és árnyék, II. 27-ig.

N&n Galéria
VI., Hajós u. 39. nyitva bejelentkezésre
Telefon: 302-4596, 301-0450
Budapesti nívódíj 2004, I. 18-ig.
Haraszty István – lakószobor, I. 10-ig.

Nádor Galéria
V., József nádor tér 8. Ny.: K.–Cs. 10–18, Szo. 11–19
Művészet – pénz – művészpénz, I. 10-ig.

Nemzeti Táncszínház – Kerengő Galéria
I., Színház u. 1–3.
Ny.: előadási napokon 13 órától
Rudi Haidenthaler – Montázsok, I. 31-ig.

Néprajzi Múzeum
V., Kossuth Lajos tér 12. Ny.: K.–V. 10–18
Boldog / képek, V. 22-ig.
Város-képek – a Musée Dauphinois Grenoble vendégkiállítása, IV. 3-ig.
Boglár Lajos amerikanisztikagyűjteménye, I. 30-ig.
Aki dudás akar lenni – Dudák és dudások a Kárpátokon innen és túl, II. 27-ig.

Óbudai Társaskör Galéria
III., Kiskorona u. 7. Ny.: K–V. 14–18
Coniunctio – Kecskés Péter kiállítása, I. 11–30.

Ökollégium Artgaléria
Vécsey János Környezetvédelmi Szakkollégium
III., Szél u. 11–13. Ny.: H.–P. 10–19
Szilágyi Ildikó – A festett üveg, I. 10-ig.
Kalina Viola szobrai, I. 13–II. 4.

Petőfi Irodalmi Múzeum
V., Károlyi M. u. 16. Ny.: K.–V. 10–18
Molnár Edit – Írók és olvasók, I. 31-ig.

Pintér Sonja Kortárs Galéria – Pintér Antik
V., Falk Miksa u. 10. Ny.: H.–P. 10–18 Szo. 10–14
Reményi Schmal Róza, II. 19-ig.

Platán Galéria
VI., Andrássy út 32. Ny.: H.–P. 9–17.
The Grey Zone – A krakkói Képzőművészeti Akadémia, I. 14-ig.
Jovánovics Tamás kiállítása, I. 26–III. 11.

Portál Galéria
I., Várfok u. 8. Ny.: nonstop
Nádler István festőművész, I. 13–II. 5-ig.

Raiffeisen Galéria
V., Akadémia u. 6. Ny.: H.–V. 10–18
Körösényi Tamás – Megvalósulatlan kiállításaimból 1, I. 24-ig.

Ráday Galéria
IX., Ráday u. 8. Ny.: H.–P. 12–18
Az elágazó ösvények kertje – Ferenczy Zsolt, Kovács Lehel festőművészek, I. 13–II. 6.

Rákoscsabai Közösségi Ház – Csiga Galéria
XVII., Péceli út 222. Ny.: H.–P. 9–18
Lakatos Edit munkái, II. 4–26.

Republic Galéria
V., Vigyázó Ferenc u. 4. Ny.: H.–P. 8–17
Linnert Csillag – Jajj, de viszket! II. 3-ig.

Soroksári Helytörténeti Gyűjtemény
XXIII., Szitás u. 105. Ny.: H.–P. 10–18
30 éves a Soroksári Helytörténeti Gyűjtemény, VI. 15-ig.

St.art Galéria
V., Vármegye u. 7. Ny.: H.–P. 12–18
Táblakép – Tóth Ágnes kiállítás, I. 10–II. 10.

Stúdió Galéria
V., Képíró u. 6. Ny.: H.–Szo. 14–18
Travelling without Moving – Anne de Vries, I. 16-ig.

Synergon Galéria
Synergon irodaház, IV., Baross u. 91–95.
Ny.: H.–P. 9–17
Bakucz András festőművész, I. 21-ig.

Szalóky Anna Galéria – Bank Center Galéria
V., Szabadság tér 7. Ny.: H.–P. 12–18
Karácsonyi kiállítás, I. 10-ig.

Szépművészeti Múzeum
XIV., Dózsa György út 41. Ny.: K.–V. 10–17.30
Giandomenico Tiepolo, II. 27-ig.

Szilvuplé
VI., Ó u. 33. Ny.: H.–P. 10–18
Telek Balázs képzőművész, I. 10-ig.

Tárt Kapu Galéria
Országos Pszichiátriai és Neurológiai Intézet
II., Hűvösvölgyi út 116. Ny.: H.–V. 10–18
Pszichiátriai betegek művészetterápiás munkái (folyamatosan változó állandó kiállítás)

Trafik Galéria
V., Régiposta u. 13. Ny.: H.–P. 14–18
West-Balkán – Kormos Ferenc kiállítása, I. 12-ig.
Tóth Árpád festőművész, I. 7–II. 2.

Trafó Kortárs Művészetek Háza
IX., Liliom u. 41. Ny.: H.–Szo. 16–19, V. 14–20
Travelling without Moving – Hendrik-Jan Hunneman, Gabriel Lester, Raymond Taudin Chabot, Edwin Zwakman, I. 16-ig.

Újlipótvárosi Klub Galéria
XIII., Tátra u. 20/B Ny.: H.–P. 14–20
I. Kecskeméti Acélszobrászati Szimpózium, I. 12–28.
Párhuzamok – Gáll Ádám, M. Novák András, Scholz Erik, Végh András, II. 2–18.

Újpest Galéria
Ady Endre Művelődési Központ
IV., Árpád út 66. Ny.: H.–V. 10–18
Sz. Hajdú Katalin és Szász Endre, I. 7–23.
Haller József, I. 27–II. 13
Balázs Imre, I. 28–II. 13.

Vadnai Galéria
V., Mérleg u. 12. Ny.: K.–P. 12–19, Szo. 10–16
Barabás Zsófi, I. 15-ig.
Koreográfia – Bullás József, Gál András, Somody Péter, Stima Klára, I. 20–III. 5.

Várfok Galéria
I., Várfok u. 14. Ny.: K.–Szo. 11–18
Szotyory László, I. 13–II. 5-ig.

Vármegye Galéria
V., Vármegye u. 11. Ny.: K.–P. 10–18
Finta Edit – Áhítat, I. 21-ig.

Vintage Galéria
V., Magyar u. 26. Ny.: K.–P. 14–19
Németh Hajnal – Tunnel Coctail Bar, I. 28-ig.

Vízivárosi Galéria
II., Kapás u. 55. Ny.: K.–P. 13–18, Szo. 10–14
Koroknai Zsolt és Erdélyi Gábor – installáció, festmények, mobilok, I. 7–II. 2.

Volksbank Galéria
XIV., Hungária krt. 140–144.
A. Bak Péter és Németh Lajos, I. 15-ig.

West End Office Center
a DunaPArt Galéria kihelyezett tárlatai
VI., Váci u. 1–3. Ny.: H.–Szo. 9–18
Siska-Szabó Hajnalka, Lázár Etelka és kortárs képzőművészek tárlatai, I. 23-ig.

XO Galéria
I., Várfok u. 11. Ny.: K.–Szo. 11–18
El Kazovszkij, I. 13–II. 5-ig.

Vidék

BARCS
Dráva Múzeum, Széchenyi u. 22.
A karácsony képeslapokon, I. 31-ig.
Éles elmék – elmés szerkezetek, II. 28-ig.

DEBRECEN
Mű-Terem Galéria, Batthyány u. 24.
Madarászné Kathy Margit textilművész, I. 13–II. 4.
Kortárs Galéria, Batthyány u. 5.
Kortárs magyar képzőművészek, I. 10–18.
A Hajdú-Bihar megyei alkotótáborok díjazott művészei, I. 20–29.
Déri Múzeum, Déri tér 1.
Népművészeti örökségünk – a Jászságtól Beregig, I. 31-ig.
Medgyessy Ferenc Emlékmúzeum, Péterfia u. 28.
Holb Margit textiltervező, I. 15-ig.

DUNAÚJVÁROS
Kortárs Művészeti Intézet, Vasmű út 12.
Emberi viszonyok, bensőséges portrék – kortárs holland fotók, I. 21-ig.

GÖDÖLLŐ
GIM-HÁZ, Körösfői u. 15–17.
Ardai Ildikó textilművész, I. 31-ig.

GYŐR
Városi Képtár / Esterházy-palota, Király u. 17.
A Vasilescu-gyűjtemény, I. 21–III. 20.
Váczy Péter Gyűjtemény, Nefelejcs köz 3.
Pasztellek – Cziráki Lajos festőművész, I. 7–II. 28.
Hetey Katalin szobrászművész, I. 15–II. 28.

HATVAN
Moldvay Győző Galéria, Hatvanas u. 2.
XVI. Magyar Tájak Országos Tájkép Biennáléja, I. 28-ig.

HÓDMEZŐVÁSÁRHELY
Tornyai János Múzeum, Szántó Kovács u. 16.
Soós László festményei, I. 16-ig.

KAPOSVÁR
Rippl-Rónai Múzeum, Fő u. 10.
Balázs János (1904–1927) emlékkiállítás, III. 31-ig.
Megyei és városi Könyvtár, Csokonai u. 4.
Mógor Tamás címerfestő, I. 22-ig.
Petőfi Emlékkönyvtár, Honvéd u. 1.
Ex Libris – Bálint Ferenc grafikái, II. 28-ig.

index
a művészet helyszínei / places of art
2005. január-február
No.30
megjelent / new issue
© Menesi / Rauch, 1999 index@m14.hu

KECSKEMÉT
Cifrapalota, Rákóczi út 1.
Tóth Menyhért (1904–1980), II. 27-ig.
Magyar Fotográfiai Múzeum, Katona J. tér 12.
Jacques Faix, az aradi klasszikus, I. 10-ig.

MISKOLC
Miskolci Galéria Városi Művészeti Múzeum, Rákóczi-ház, Rákóczi u. 2.
Gaál József – Holdaskönyv, I. 15-ig.
Rajz-vonal-gondolat – A Magyar Művészeti Akadémia képzőművészei, I. 15-ig.
Párosan szép... – A Magyar Fotóművészek Szövetsége kiállítása, I. 13–II. 10.
Juhász Miklós fotóművész 70 éves, I. 20–II. 24.
Színháztörténeti és színészmúzeum, Déryné u. 3.
Wegenast Róbert kiállítása, I. 29-ig.

PANNONHALMA
Pannonhalmi Bencés Gimnázium
Eifert János – Képnovellák, I. 16-ig.

PÁSZTÓ
Pásztói Múzeum
Erdei Sándor üvegszobrai, I. 15-ig.

PÉCEL
Ráday Kastély, Kálvin tér 1.
A gödöllői művésztelepek, I. 20-ig.

PÉCS
Pécsi Kisgaléria, Szent István tér 4.
Ugo Maffi milánói festőművész, I. 28–II. 20.

SALGÓTARJÁN
Nógrádi Történeti Múzeum, Múzeum tér 2.
XII. országos rajzbiennále, II. 5-ig.

SOPRON
Körmendi Galéria, Templom u. 18.
Michal Hajnal festő és grafikus, III. 1-jéig

SZEGED
Móra Ferenc Múzeum, Roosevelt tér 1–3.
Vinkler világa IV, I. 23-ig.
Kass Galéria, Vár u. 7.
Vagyóczky Károly grafikus, I. 23-ig.
Fekete Ház, Somogyi u. 13.
Az öntöttvas dicsérete, II. 28-ig.
A szeged-alsóvárosi Mária-szoborcsoport restaurálása, I. 30.

SZENTENDRE
Szentendrei Képtár, Kamaraterem, Fő tér 2–5.
Szentendrei művészportrék 12. – Kocsis Imre festőművész, I. 16-ig.
MűvészetMalom, Bogdányi u. 32.
A Szentendrei képzőművészet évszázada V. – Rajzok, II. 4-ig.
Skanzen Galéria, Szabadtéri Néprajzi Múzeum,
Pirk László festőművész, I. 31-ig.
Barcsay Múzeum, Dumtsa Jenő u. 10.
Közelképek Barcsay Jenőről, II. 20-ig.

SZENTES
Koszta József Múzeum, Kossuth u. 6.
Az underground Szentesen a 90-es években, I. 31-ig.

SZÉKESFEHÉRVÁR
Öreghegyi Közösségi Ház, Fiskális út 93.
Müller Ferenc fotóművész, I. 16-ig.
Szentes Ottokár, I. 21–III. 15.
Városi Képtár, Oskola u. 10.
Vojnich Erzsébet – Tusrajzok, I. 23-ig.

SZOMBATHELY
Szombathelyi Képtár, Rákóczi F. u. 12.
Új művek – Vas megyei művészek, I. 16-ig.
Berzsenyi Dániel Könyvtár, Antall J. tér 1.
Bibliakiállítás, I. 14-ig.

SZOLNOK
Damjanich János Múzeum, Kossuth tér 4.
Múzeumot álmodtam – 70 éves a múzeum, I. 31-ig.
Jablonca község falvédői, I. 31-ig.
Megyei Könyvtár, Kossuth tér 2.
Molnár Ádám festményei, II. 2-ig.

TATABÁNYA
Tatabányai Múzeum, Szt. Borbála tér
Szén-kor-kép, I. 31-ig.

VÁC
Duna pArt Galéria, Liszt Ferenc sétány 3.
Klement Zoltán, I. 30-ig.
Papp Gábor festőművész és Gáspár Géza szobrászművész, I. 30-ig.
Hagyomány és absztrakt III. – gyűjteményes kiállítás, II. 1–25.
Tragor Ignác Múzeum, Káptalan u. 16.
Hercules – Fillenz István grafikusművész, I. 21–III. 27.

VERŐCE
Gorka Kerámiamúzeum, Szamos u. 2.
Gorka Géza és Veröce, IV. 10-ig.

VESZPRÉM
Csikász Galéria, Vár u. 17.
Magyar Groteszk – válogatás a Kapos Art Egyesület groteszk gyűjteményéből, I. 15-ig.
Modern Képtár, Vass László Gyűjtemény, Vár u. 3–7.
Mata Attila, Kőnig Frigyes, Schéner Mihály, I. 15-ig.

Börzék/vásárok

Régiségvásár Győr, Dunakapu tér
Nyitva: minden hónap harmadik vasárnapján, 7–14 óráig. Infó: (06-96) 314-536

Régiségvásár Pécs,
Megyeri úti vásártér Nyitva: minden hónap első vasárnapján és az azt megelőző pénteken és szombaton. Infó: (06-72) 224-313

TESCO Régiségvásár Debrecen
Kishegyesi út, parkoló
Információ: (06-30) 416-2738

Antik-Messe Régiségvásár
Sopron, Fő tér
Nyitva: minden hónap második vasárnapján, 8–16 óráig. Infó: (06-99) 340-960

Külföldi kiállítások

AMSZTERDAM
Stedelijk Museum
Újra meg újra, I. 30-ig.
Sandberg MOST, II. 13-ig.
W139
Travelling without Moving, I. 23-ig.

BERLIN
Deutsche Guggenheim
John Baldessari, I. 16-ig.
Hamburger Bahnhof
Flick-gyűjtemény, I. 23-ig.
Museum für Islamische Kunst
Iszlám művészet berlini gyűjteményekben, I. 16-ig.

BÉCS
MAK
Targerri fényművészeti gyűjtemény és James Turrell, I. 16-ig.
Peter Eisenman, V. 22-ig.
Kunsthalle Wien
Skulptur – Szobor, II. 20-ig.
Afrika sikolya, I. 30-ig.
KunstHausWien
Bettina Rheims, I. 20–IV. 24.
MuMoK
Siegrun Appelt fényinstallációja (csak sötétedés után), X. 14-ig.
Gerwald Rockenschaub – 4296 m², II. 6-ig.
Dorit Margreiter, I. 16-ig.
Künstlerhaus
Az új tíz – Kortárs művészek a tíz új EU-csatlakozó országból, I. 16-ig.

CODROIPO – UDINE
Villa Manin
Instant Europe – fotó és videó az új Európából, V. 1-jéig

DREZDA
Staatliche Kunstsammlungen
Eberhard Havekost – grafikák 1999–2004, I. 23-ig.

FRANKFURT
Schirn Kunsthalle
Carsten Nicolai – Anti reflex, I. 20–III. 28.

GRAZ
Kunsthaus Graz
Mozgó részek – kinetikus formák, I. 16-ig.

LINZ
Centrum für Gegenwartskunst
Nedko Solakov, II. 20-ig.
Lentos Kunstmuseum
Monika Oechsler, II. 28-ig.

LJUBLJANA
Moderna Galerija Ljubljana
Ljubljana–Moscow – A hét főbűn, II. 28-ig.

LONDON
National Gallery
Raffaello, I. 16-ig.
Degas, I. 30-ig.
Whitechapel Gallery
Arcok a tömegben: a modern élet képei Manet-tól máig, III. 6-ig.
The Glass Art Gallery
Fragile Cargo – kortárs üvegművészet, I. 13–II. 13.

MADRID
Museo del Prado
Spanyol portrétfestészet, I. 15-ig.
Thyssen-Bornemisza Museum – Fundación Caja Madrid
Brücke – A német expresszionizmus születése, II. 1–V. 15.

NEW YORK
Metropolitan Museum of Art
A drezdai udvar 1580–1620, I. 16-ig.

PÁRIZS
Louvre
Rosso Fiorentino – Halott Krisztus, I. 31-ig.
Jacopo Ligozzi, I. 27–IV. 25.
Galeries Nationales du Grand Palais
Turner, Whistler, Monet, I. 17-ig.
Musée d'Orsay
New York és a modern művészet – Stieglitz és köre 1905-1930, I. 16-ig.
A Wendel-ház, II. 13-ig.
Le Gray / Pierre Soulages
Courbet / Tony Oursler, I. 23-ig.
Etienne-Jules Marey, I. 16-ig.
Maison Européene de la Photograghie
Olivier Jobard, I. 12–II. 6.
Bruno Rosier, II. 6-ig.
Bibliothéque nationale de France
Agence France Presse 1944–2004, II. 13-ig.
Musée du Luxembourg
Paolo Veronese, I. 30-ig.

ROTTERDAM
Nederlands Fotomuseum
Lőrinczy György (1935–1981), I. 16-ig.

RÓMA
Palazzo Ruspoli
Picasso, II. 15-ig.

VELENCE
Museo Correr
Paolo Veronese, II. 18–VI. 13.

VARSÓ
Zacheta Galéria
Varsó–Moszkva 1900–2000, I. 30-ig.

ZÜRICH
Kunsthaus
Monet kertjei, II. 27-ig.

Szalai József

Beszélgetés Szalai Józseffel

Régiség vagy időgép

Az egyik kereskedelmi rádió kreatív igazgatója gyermekkorától gyűjt, először régi pénzeket, majd köveket, azóta főleg műszaki régiségeket. A látszólag különböző tárgytípusokat az köti össze, hogy áruk helyett kizárólag használati értékük fontos Szalai József számára.

– A következtől a veterán autóig, gyermekkorától mostanáig bizonyára többször is módosult a gyűjtői koncepciója.

– Ma már főként az olyan holmikat szeretem, amelyek használhatók valamire, amelyekkel tudok valamit kezdeni. Nálam nem porosodnak a dolgok, mert folyamatosan foglalkozom a tárgyaimmal. A kövek után egy évtizedet töltöttem az órák megismerésével, szívesen beszélek arról, hogy egy óra miként működik, mi a története, milyen világban született.

– Mi vitte ebbe az irányba?

– Tizenkét éves koromban kaptam egy rossz vekkert, és nagyon megörültem, amikor szétszedtem, majd összeraktam, és akkor ismét működött. Úgy gondolom, minden gyűjtő egy gyerekkorából maradt élményt akar újra átélni – hogy ez a szerzés, a felhalmozás vagy a barkácsolás öröme, az mindegy. Ennek a történetnek a lényege számomra, hogy akkor életre keltettem valamit. Tisztelem a megmentő szándékkal történő gyűjtést, de még jobban tisztelem azokat a gyűjtőket, akik tanulnak is, miközben létrehoznak egy kollekciót: az életműben a személyiségük is megjelenik. Ugyanakkor a felhalmozás is távol áll tőlem. Több száz karórám volt már az életem során, mindegyiket úgy engedtem tovább, mint egy kedves ismerőst. Ez számomra kulcsszó a gyűjtésben.

– Miért vonzódik az órákhoz?

– Úgy gondolom, hogy egy tárgy értékét az elmélyülés foka adja meg. Az órák mustrálgatása, vásárlása, restaurálása szenvedéllyé is fajulhat. Én némi gondolkodás után jutottam el oda, hogy át fogok alakítani egy órát. Természetesen megtanultam a mesterséget, középiskolás koromban éveken át jártam egy óráshoz, aki megtanított az alapokra, a nála szerzett ismereteimet felhasználva aztán átalakítottam magamnak egy órát. Egy teljesen konvencionális csontvázórát készítettem, melynek tokját és számlapját is átalakítottam. A prototípus azonban néhány nap után megjavíthatatlanul megállt. Tíz év múlva kezdtem el egy másik darabbal foglalkozni, kissé finomabb műveletekkel. Magam készítettem el az átalakításhoz szükséges szerszámokat, s a második órám, amelyet már hosszú évekig hordtam, a mai napig életképes. Barátaim azt mondták rá: dobog a szíve. A harmadik, egyben utolsó darabon – mert nem tervezek többet készíteni – kereken két esztendeig dolgoztam úgy hat-nyolc évvel ezelőtt, minden szabad percemben ezzel foglalatoskodtam. A munkahelyemen, a rádióban is kihasználtam a holtidőket, két interjú között is az órát bütyköltem. El lehet képzelni, milyen érzés fogott el, amikor a szerkezet két év elteltével elindult. Nem lehet meghatározni az értékét, a világon csak ez az egyetlen példány létezik belőle. Amikor méregdrága órákat látok, mindig eszembe jut, hogy az enyémet eredetileg nyolcszáz forintért vettem az Ecserin egy öreg neppertől. Könnyen kiszámolható az átalakítással töltött időm értéke, meg kell szorozni egy szakmunkás órabérét az erre fordított munkaóráim számával – hát, furcsa szám jönne ki.

Fotó: Túry Gergely

Szalai József
egy gyerekkorából maradt élményt akar átélni

– Úgy tudom, fényképezőgépek iránt is érdeklődik.

– Az időmérőkkel foglalkozó ember állandóan a szobájában ül egy asztalnál, a fotózás viszont arról szól, hogy járom a világot és találok olyan dolgokat, amelyeket meg szeretnék örökíteni. A csapda itt is fennáll, mint az órák esetében, mert a gyűjtőszenvedély rabjai szeretik beszerezni a gépeket, de nem kapaszkodnak fel a Csomolungma tetejére fényképezni. Olvastam egyszer egy cikket Brassaï párizsi kiállításáról, ahol a csodálatos fotói mellett a kameráját is kiállították. Képeit látva rádöbbenhet az ember, hogy ha ezzel az „ócskasággal" valaki megalkotta a világ egyik legnagyobb fotótörténeti életművét, akkor nem feltétlenül indokolt a trendet követve a legdrágább kamerákat megvásárolni. Így aztán vettem 17 ezer forintért – gyakorlatilag fillérekért – egy 1932-es típusú Voigtländer masinát, amilyet Brassaï is használt. Ekkor kezdődött életem egyik legszebb időszaka. Lassan megszereztem hozzá minden szükséges tartozékot, és fel is kellett újítani, ami nem jelentett számomra problémát, mert ezek a gépek óraszerkezettel működnek. Évek óta kifogástalanul működik. Az első lázas éjszakákon készült tekercseken gyakorlatilag nem volt semmi, pedig Brassaï utasításait is elolvastam, ő cigarettával mérte az expozíciót. Nekem ez nem jött be, úgy látszik, ma már a cigi sem a régi. Három év után jutottam el oda, hogy bármit le tudok vele fényképezni. Én is csak éjszaka fotózom, mint a mester. Mostanra sikerült elérnem, hogy technikailag már jó képeket készítek, de akkor még hol van Brassaï kompozíciós képessége? A művész 1932-ben jelentette meg Paris de nuit – Az éjszakai Párizs – című albumát. Az ember összegyűjthet bármennyi írást erről, mégsem tudja teljesen megérteni ezeket a képeket, ha nem kezdi el újrafotózni ugyanolyan géppel, az eredeti környezetben. Rájöttem, hogy azért is éjszaka dolgozott, mert ez a kamera nem szereti a sok fényt, éjjel lát szépen, részletesen. Amikor ott száradnak a felvételeim az ablakokon, a családom tagjai is örömmel nézegetik, hogy mit zsákmányoltam az éjszaka.

– Egy további műfaj, amelyet gyűjt, a veterán jármű.

– Ugyanazért szeretem, mint a régi fényképezőgépeket. Mert aki régi járművet vesz, az egyben időgépet is vásárol. Érdekes egy hatvanas évekbeli Wartburggal lemenni a Balatonra, mert másként nem tudod elképzelni, hogy milyen lehetett akkoriban a magyar tengerhez utazni. A legkedvesebb autóm egy 1970-es egyszerű, állólámpás dízel Mercedes volt. Sohasem éreztem azt az örömöt, mint amikor ezzel az autóval értük el a tengert Krk kikötőjében, mert három héttel azelőtt a saját kezemmel raktam bele a dugattyúkat. Veterán motorom is van, egy MotoGuzzi Mititare Falcone. Az autót később vettem, hiszen a motor nem családi jármű, és lassan erre is szükségünk lett. Amikor megérkezem a veterán motorommal egy kirándulásról, és a gyerekek látják az arcomon az örömöt, vagy együtt megyünk el az öreg autóval a Tatai-tó partjára, este pedig ötvenéves lemezeket hallgatunk, akkor látják rajtam, hogy az élet számukra is tartogat majd kortól függetlenül új és újabb élményeket.

K. Tóth László

Tiszteknek és legénységnek

Tűz- és időálló sisakok

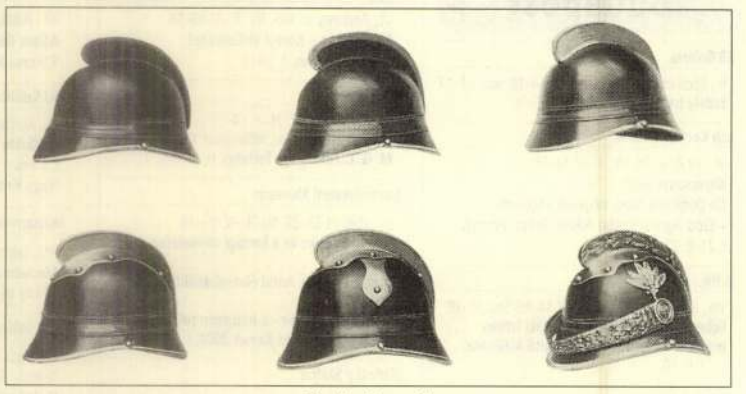

Sisakválaszték
Walser Ferenc 1900-ban kiadott katalógusából

Egy évszázada a tűzoltók egyéni felszerelésük beszerzésekor a bőség zavarával találták szembe magukat. Legalább féltucatnyi cég foglalkozott tűzoltó-felszerelések gyártásával, s közülük a legnagyobb, az 1858-ban Walser Ferenc által alapított szivattyúgyár, a későbbi Budapesti Szivattyú és Gépgyár Rt. 1900-ban kiadott, az Athenaeumnál megjelent gyártmánykatalógusában csak sisakból 81 különféle terméket kínált a legénységi, illetve tiszti pénztárcáknak megfelelő árban. Természetesen összhangban az Országos Magyar Tűzoltó Szövetség által a tűzoltótestületek számára 1898-ban kiadott Szervezeti, egyenruházati, rangjelzési és felszerelési szabályzat előírásaival.

A legolcsóbb legénységi, fekete bádogsisak 5 koronába került (sárgarézzel szegélyezett ellenzőkkel, csatos belső rohamszíjjal és bőrbéléssel). Igényesebb testületek azonban legénységi sisakot luxuskivitelben is beszerezhettek a fenti összeg kétszereséért. E mutatós darab esetében a fejrész, az ellenzők és a síntaréj fekete fénybőrből (mai szóval lakkbőrből), a sima, nagy oldalrózsák fehérfémből, a csatos belső rohamszíj, valamint a bélés és a fejvédő dísz bőrből készült. A sisakjelvény további 0,5–2,20 koronába került.

Parancsnoki sisakból egy tucatnál is több modell közül lehetett válogatni: a 2136. katalógusszámú csúcsmodell igazán minden igényt kielégíthetett egy-egy ünnepi kivonulás alkalmából. „A fejrész és az aranyozott szegélyzetű ellenzők fényesre csiszolt fehérfémből, a széles síntaréj sárgarézből, a taréj oldalt, a fejrész oldalt és a homlokzaton aranyozott renaissance-díszítéssel, a taréj oldalára aranyozott tokba erősített fehér vagy színes lószőrforgó (esetleg bivalyszőrforgó), a kis aranyozott oroszlánfejes rózsákból kiinduló külső rohamszíj aranyozott pikkelyes babérlevél díszítéssel, a csatos belső rohamszíj fénybőrből, a bélés atlaszból" készült. A cég a Monarchia egész területére szállított, vagyis az ottani szabványoknak megfelelő termékei a birodalom legtávolabbi sarkaiba is eljutottak.

Tűzoltósisakok igen ritkán bukkannak fel a régiségkereskedelemben. Ha mégis, áruk könnyen elérheti, sőt akár meg is haladhatja a havi átlagbér jelenlegi szintjét.

B. K.

Az aprógyűjtés terra incognitája

A borotvapenge-papír

A borotvapenge amerikai találmány. A „Gillette" American Safety Razor Co. 1903-ban dobta piacra új termékét, a biztonsági önborotvát, amelyből még ugyanabban az évben 51 darabot – és 168 pengét vásárolt a nagyérdemű. A rákövetkezőben viszont már 90 ezer borotvakészüléket és 12 millió pengét értékesített a vállalat. Nem telt bele egy-két évtized, és már férfiak milliói használták világszerte a napi borotválkozást kényelmessé, gyorssá és mindenekelőtt biztonságossá tevő „zsiletet", illetve „zsilettpengét".

Csomagolás az 50-es évekből

Csomagolás a 30-as évekből

A csomagolás, vagyis a borotvapenge-papír alkalmazása elsősorban azt a célt szolgálta, hogy a forgalmazás, a tárolás és persze a használat során védelmet nyújtson az esetleges véletlen vágások, kisebb balesetek ellen. Ez az általában kettős, külső papírból és belső zsírpapírból álló göngyöleg biztosította a rozsdásodás ellen védő vékony zsírréteg helyben maradását, egészen a felhasználás pillanatáig. A borotvapenge-papír harmadik funkciója természetesen a terméknév, illetőleg a gyártó reklámozása volt. Az 1920-as, 1930-as évekre már a borotvapenge-papír is a kereskedelmi grafika fontos területévé vált, hiszen egy-egy sikerültebb dizájn nagymértékben befolyásolhatta az eladást. Az eredeti Gillette-penge csomagolásának méretei (44x22 mm) a későbbiekben sem változtak, de a gyufacímkéhez vagy cigarettakártyához hasonlóan ennél a műfajnál is a grafikai ötletek hallatlan gazdagságával találkozhatunk a mindössze néhány négyzetcentiméternyi felületen. Becslések szerint a múlt század folyamán mintegy 30 ezer különféle borotvapenge-papír készült; a hazai termés ezres nagyságrendű lehetett; minden valószínűség szerint legalább 100–150 terméknévről beszélhetünk. Hogy pontosan mennyiről, azt nem lehet tudni, miután ez a terület az aprógyűjtés egyik terra incognitája. Csupán néhány nemzeti katalógus vagy inkább lista létezik: angol, cseh, lengyel és svéd.

A borotvapenge-papírt persze – mint minden más hasonló, mindennapi használatra szánt csomagolóanyagot – általában eldobták. Szerencsére azért a gyűjtők is borotválkoznak, így időnként előkerülnek kisebb-nagyobb kollekciók. De különleges darabok akár férfirokonaink hagyatékában is felbukkanhatnak – még akkor is, ha manapság a többség már villanyborotvát használ.

B. K.

Hogyan kerültek egyforma kezdőbetűk egy tucat zsebkendőre?

Monogramsablonok

A régi időkben a család fehér- és ágyneműjét monogram jelölte. Kezdetben ezt a ház úrnője hímezte rá a ruhadarabokra, később a feladatra különböző vállalkozások szakosodtak. A hímzett betűk előrajzolásához sablonokra volt szükség.

A XIX. század második felétől több nagy – elsősorban német és osztrák – gyártó specializálódott monogramsablonok előállítására. A századfordulón már két-három jelentősebb német cég uralta Közép-Európa-szerte a piacot, gyártmányaikat „Jugend", „Merkenthaler", valamint „Prinzess Monogramm" néven szabadalmaztatták. Kínálatukban – minden lehetséges betűkombinációban és többféle stílusban – több ezer sablon szerepelt.

A monogramsablonok 70x50, illetve 80x50 mm nagyságra vágott vékony rézlemezből készültek, ezeken kivágásként jelentek meg az egybekomponált betűk. A sérülések elkerülése céljából a téglalapok sarkait levágták, a termékazonosító számot pedig kivágással vagy préseléssel tüntették fel. A monogram a lemez alsó részén kisebb és egyszerűbb formában megismétlődött, ami nemcsak a betűk felismerését könnyítette meg, hanem további kombináció kialakítását is lehetővé tette. Sablonok nem csupán laposhímzéshez, hanem keresztöltéshez és más hímzéstechnikák számára is készültek.

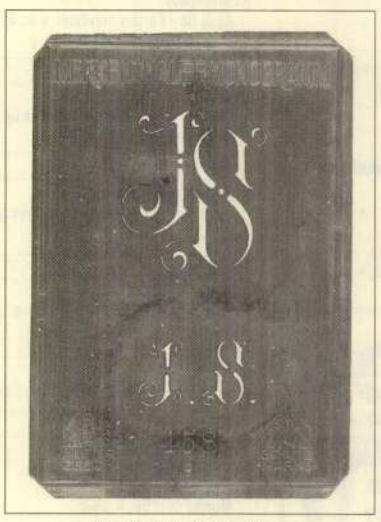

Merkenthaler sablon
vörösréz, 80x50 mm

A monogramsablonok még a két világháború közti években is használatban maradtak; az újabb világháború vihara sodorta őket végleg magával. Ma már jobbára csak divattörténészek és öreg gyűjtők lelik kedvüket nézegetésükben.

Balázs Károly

A finn evangélikus egyház három képviselőjével találkoztunk ez idő alatt (ketten ott voltak a konferenciánkon, mint előadók: Risto Kantell és Heikki Ahonen, egy finn lelkész pedig velünk együtt ünnepelte a záróistentiszteletet a „sziklatemplomban"), míg az észtországi fővárosba, Tallinba tett kirándulásunk alkalmával, a magyar istentiszteleten részt vett egy észtországi esperes. Így a konferencia a nemzetközi protestáns ökumené jegyében zajlott le – éspedig nagyon harmonikusan.

Két napon a Szövetség közgyűlése foglalkozott a gyülekezeteink időszerű kérdéseivel, egy napot az észtországi magyarokkal való találkozásra szántunk és egy napon a finn fővárossal, Helsinkivel ismerkedtünk – így a konferencia négy napja nagyon hamar eltelt, de a résztvevők sok szép élménnyel térhettek haza. (Részletesebb beszámolót a közgyűlésről ennek jegyzőkönyve tartalmaz, amit majd honlapunkon lehet olvasni. http://www.credo-hu-we.org/www.credo-hu-we.org)

A találkozó *„Zárónyilatkozatában"* a résztvevők egy felhívást fogalmaztak meg az anyaországi református és evangélikus egyház vezetősége felé:

Mivel a Nyugat-Európában élő – és egy protestáns gyülekezethez tartozó – magyarok kb. 80 százaléka a Szövetség tagja, így a *gyülekezeti kérdésekben* ez a szervezet illetékes az anyaországi protestáns egyházakkal való tárgyalásokra (s nem más nyugati magyar egyházi szervezet!) és mint ilyen képviselet, keressük a *kapcsolatot* az anyaország illetékes egyházi szerveivel. Szeretnénk rendezni a Magyarországi Református Zsinattal és az Evangélikus Egyház Elnökségével a nyugat-európai *gyülekezeteink jövője* kérdéseit:

- a lelkészi állások betöltése gondját;
- a Nyugat-Európában tanuló ösztöndíjas teológusok bevonását az itteni gyülekezeti munkába;
- az egyházi rendezvényekről való kölcsönös és idejében történő tájékoztatást; és
- megbeszélni az egyéb fontos időszerű kérdéseket.

Ugyancsak eldöntötte már Helsinkiben a közgyűlés a Szövetség jövő évi találkozója helyét és idejét: 2006. augusztus 24–27-e között lesz e konferencia a németországi Ludwigsburgban. Erre a találkozóra meg szeretnénk hívni a magyarországi református és evangélikus egyház egy-egy püspökét, hogy a fenti kérdésekben elért eredményekről és további feladatokról beszéljünk.

Varga Pál
lelkipásztor-elnök

Az az érzésem, hogy átestünk a ló túlsó oldalára. Ha vissza tudna rántani valaki!...Mindenesetre én végzem a magam dolgát a saját meggyőződésem szerint.

– Szerzetesi fegyelemmel, keményen dolgozol.

– Amikor festek, engem nem érdekel, hogy eladom, eladhatom-e azt a képet vagy nem. Hiányzik belőlem a pénzcsinálók mohósága. Sokszor le is hülyéztek már emiatt.

– Miért nem állítasz ki Magyarországon is?

– Erre még nem gondoltam. De az is hozzátartozik az igazsághoz, hogy nekem itthon nincs raktáron annyi anyagom, mint általában a festőknek lenni szokott.

– Hogy lettél az Európai Akadémia tagja?

– A monacói díj után egyszerűen meghívtak.

– Bizonyára sok szép álmod, terved van. De van-e köztük olyan, amelyikre azt mondanád: ez a legnagyobb?

– Nagyon szeretnék valahol egy templomba egy nagy oltárképet festeni, széles aranyrámákkal, a helyhez és rendeltetéshez illően. Szeretném ezt a szándékomat nagyon komolyan megbeszélni azokkal, akik ebben érdekeltek és illetékesek is. Rengeteg ötletem van...

Aniszi Kálmán

Beszámoló

A Nyugat-Európai Magyar Protestáns Gyülekezetek Szövetsége 2005. évi konferenciájáról

– Helsinki/Tallin 2005. augusztus 17–21. –

A Nyugat-Európai Magyar Protestáns Gyülekezetek Szövetsége – elfogadva a Finnországban és Észtországban levő Magyar Protestáns Gyülekezetek meghívását – konferenciát tartott a fent jelzett időben a testvéri finn evangélikus egyház egyik konferenciai központjában, a Helsinkitől 25 km-re lévő „Hagyma" elnevezésű, a természet ölén fekvő ifjúsági táborban.

Az általában esős nyár ellenére, éppen ezekben az augusztusi napokban csodás volt északon az időjárás, és a 9 nyugat-európai országból érkezett, több mint 40 résztvevő naponta élvezhette a természet szépségét, örülhetett a jó időben lefolyt konferenciának és a gyülekezeti találkozóknak. Annak is örültünk, hogy a magyarországi Duna Televízió két munkatársa velünk volt a konferencia egész idején, és remek beszámolót készített erről a találkozóról.

román kenyeret eszel!" Itt senki sem bajlódik veled, ha kifizeted az adót és a házbért. Persze létezik egy svájci, azon belül pedig egy genfi attitűd. Ez rendjén is van. De hogy itt otthon érzem-e magam? Nem. Nem az én otthonom. Különös, hogy én máig se találtam meg azt a „nyugvópontot", ahova nagyáltalánosságban megérkeznek az emberek. Az én „nyugvópontom" valamiféle kompromisszum lenne, amit természetesen utálok.

– Genfben lehet magyarként élni?

– Hogyne! Én is lehetnék akár a Svájci Magyarok Szövetségének az elnöke is, ha lenne bennem ilyen fajta motiváltság. Az alapvető különbség, ami mindenre magyarázatot ad, az az a körülmény, hogy itt hétszáz évvel ezelőtt ment végbe az „unirea principatelor"(a két román fejedelemség, Munténia és Moldova 1859-es egyesülésére utal, ekkortól nevezik Romániát Romániának – A.K.), vagyis a kantonok egyesülése...

A svájci lakos azt el sem tudja képzelni, hogy (amint Romániában történt) egyszer csak jön valaki (a szekus, a rendőr vagy a manipulált tömeg), és egy bunkóval fejbe ver, vagy kiveri a fogad, vagy elüldöz atyád házából. A svájci polgár számára egyenesen felfoghatatlan, hogy egy világhírű karmestert (mint például a brassói születésű Erich Bergelt) csak azért ítéljék több évi börtönre, mert vallásos zenét vezényelt a brassói Fekete Templomban.

Viszont mi éppen ezekbe az abszurditásokba születtünk bele. Ha ez nincs, biztosan otthon maradtam volna, és tettem volna a magam dolgát. Mert végtére is, mit keresek én Genfben? Az emberi méltóságot nem sértő szabad világban senkinek se jut eszébe, hogy elhagyja szülőföldjét, hazáját. Én sem, te sem jókedvünkben jöttünk el Romániából, hanem azért, mert kiutáltak, kitaszítottak bennünket onnan.

– René Huyghe francia művészettörténész, ama monacói nemzetközi kiállítás zsűrijének elnöke úgy nyilatkozott, hogy te merőben más úton jársz, mint a modernek. Mit jelent ez?

– Halála előtt többször is levelet váltottunk. Most is őrzöm egyik kedves levelét, amelyben egyebek közt ezt írta: „Most, amikor a modern művészet egy új dekadencia, akadémizmus felé vezető úton halad, Szalai visszanyúl a régiekhez, ahonnan valóban van mit meríteni."

– Miért vonzódsz előszeretettel a flamandokhoz?

– Nemcsak hozzájuk. A régi itáliai mesterek és az orosz ikonfestészet is vonzanak: van Eyck, Vermeer, Holbein óriások. Persze vannak nagyon jó absztrakt alkotások is. Aligha véletlen, hogy Klee és Bartók barátok voltak.

– Érdekes, hogy a zenében is hódít az absztrakt...

– Ott is nagyon sok új hülyeség születik, miközben még Mahler, Bruckner, Bartók muzsikáját sem ismerjük! Pedig mindegyik egy-egy óriás. Franciaországban a France Musique rádióadóban olykor huszonnégy órán át csak Bartók műveket játszanak. Budapesten ilyesmit, sajnos, nem tapasztaltam.

– Magyarországon élő erdélyi művészek közül sokan nem találják helyüket. Gyakran szenvednek témahiányban, apátia fogja el őket, kiszikkadnak. Mert az a világ, ahonnan ők eltávoztak, ezt a közönséget nemigen érdekli, őnekik pedig ez a világ idegen, jóllehet az anyaországban kifejezetten anyanyelvi közösségben élnek. Neked voltak-e ilyenszerű élményeid?

– Aki igazi festő, az még „vakon" is fest. Az igazi zeneszerző se tudott elhallgatni azután sem, hogy megsüketült...

– Azok a bizonyos „Körös-parti kavicsok meg a Bihari hegyek" beépülnek-e a munkáidba, anélkül, hogy alkotás közben tudatosítanád?

– Bizonyos mértékben és értelemben feltétlenül. Hadd mondjak egy példát. Az a munkám, amellyel Monacóban elnyertem a zsűri díját, valójában egy invázió. Amikor az oroszok bevonultak Afganisztánba, hogy „felszabadítsák" őket, látva az irtózatos rombolást, kegyetlenkedéseket, óhatatlanul felelevenedtek bennem az ötvenhatos magyar szabadságharc fájdalmas emlékei. Ez munkált bennem végig, amíg a kompozíciót (Hommage a Bosch) készítettem, amivel aztán, mint mondtam, Monacóban díjat is nyertem.

Amikor elkezdődött a díjkiosztás, döbbent csend lett a teremben. Egyszer csak hallom: „Prix du jury: Joseph Szalai". Nem hittem a fülemnek...Aztán ezer kérdést szögeztek nekem. Mondtam, én magyar vagyok. Budapestről?, kérdezték vissza a tévéstáb emberei. Nem Budapestről, hanem Erdélyből, válaszoltam. Mit mondjak, nem mindenki tudta, mi az, Erdély. Többen még azt sem, hogy egyáltalán hol van. Ezért kézzel felrajzoltam a levegőbe a Kárpátokat, úgy jelezve, hogy Erdély azon belül van. Azt is meg kellett magyaráznom nekik, hogy bár Erdély most Romániához tartozik, de ezer évig Magyarország szerves része volt. Ha egy perccel hamarabb tudomást szerzek a díjról, jobban összeszedem gondolataim. De ki gondolt itt díjra!?

Rendkívül szigorú szelektálások voltak. Nyolcezer jelentkezőből kétszáz került be, ebből öten kaptunk díjat. Nyertem még egy díjat Nápolyban, Bonnban pedig egy egyéves ösztöndíjat kaptam. Érdekes, minden jelentős nemzetközi elismerés Svájcon kívül ért. Nekem valahogy nem megy Genf.

– Mégis itt élsz már több mint húsz éve.

– Ezt én sem értem. Mindig el akartam menni innen. Mehetnék is, hisz szabad vagyok. A madár is elrepülhetne akár a világ végére is, mégsem száll messzebbre csak azért, mert elszállhat...

– Nem érzed otthon magad Svájcban?

– Nemigen. De az az igazság, hogy sehol sem érzem igazán otthon magam.

– Kinézik a bevándorlót?

– Szó sincs ilyesmiről! Genf nemzetközi város: a kínai, a japán, a néger és mind a többi nációbeli itt a maga nyelvén beszél. Itt nem úgy van, mint Romániában, ahol durván rád szóltak, ha magyarul beszéltél: „Beszélj románul, te, mert

utálnám az egész modern festészetet. Én sohase fogok úgy festeni, mint a mai moderneskedő festőcskék, akiknek fogalmuk sincs a Flamand-iskoláról vagy Leonardoról... Ne érts félre, én nem Leonardót, Vermeert vagy Van Goghot utánozom. Én a magam stílusában festek. De mindegyik nagyban van valami, amit magamba szervesítek. A zsenik kimeríthetetlenek. Én mindig arra törekedtem, hogy magamat adjam, soha nem érdekelt, mit csinál X vagy Y, épp milyen irányt vett egyik vagy másik festő-csoport...

Alig egy hónapja hoztam vissza egy munkámat New Yorkból, a központi galériából. Nem találkoztak az elképzeléseink. Nekem nagyon nem mindegy, hova, kikhez kerülnek a munkáim. Monacóban, Ausztráliában, a genfi Petit Palais múzeumban, Párizs, Montpelier, Köln, Stuttgart gyűjteményeiben és számos magánszemély tulajdonában, tudom, jó helyen vannak... Igen sok festményem magántulajdonban van. Legtöbb talán egy magyarországi úrnál van, aki annak idején Magyarország párizsi nagykövete volt, amíg – hatalomra kerülve – a kommunisták ki nem rúgták. A galériások, ha jelentkezem náluk, automatikusan megvesznek tőlem egy vagy több festményt. Legutóbb egy dúsgazdag budapesti úr fiatal feleségének teljes alakú képét festettem meg, menyasszonyi ruhában. Közel másfél évet dolgoztam rajta. Szívesen csináltam.

Jóllehet az Európai Művészeti Akadémia tagja vagyok, a legutóbb Budapesten készített Magyar Művészeti Lexikonból egyszerűen kihagyták a nevem. Méghozzá azzal az indokkal, hogy nem rendeztem önálló kiállítást Magyarországon. Nem az érdekelte őket, hogy milyen művészi értéket képviselnek a képeim, hanem hogy volt-e vagy nem önálló kiállításom Budapesten. Mit lehet erről mondani!?...

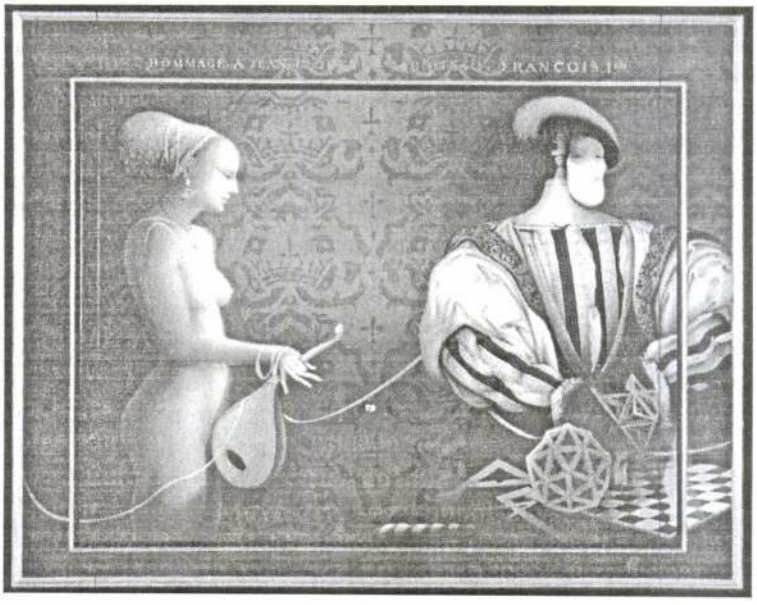

Szalai József: Tisztelet Cloue-nek. Olaj fára, 120 x 100 cm

„Dalles"-teremben (ez a legnagyobb kiállító terem Bukarestben – A.K.) nekem több tíz színes litográfiám is ki volt állítva.

Mivel Bukarest főváros, a kiállításokat külföldi diplomaták is megtekintették, és közülük többen „ráharaptak" a munkáimra. Időközben ismerkedtünk. Meghívtak fogadásokra. Jártak nálam otthon is. Vásároltak. Kikísérve, az egyik nagykövetet az utcán arra kértem, küldjön a nevemre, lakcímemre egy pecsétes meghívást egy kiállításra, mert én itt már nem bírom tovább. (A lakásba esetleg beszerelt poloskák miatt csak az utcán mertem ilyesmivel előhozakodni.)

Két héttel később pecsétes meghívó érkezett Belgiumból egy galériatulajdonostól, amiben az állt, hogy „megtekintette" a munkáimat, és bármikor szívesen lát egy kiállításra. Nekem pedig kiállításra készen volt egy csomó litográfiám, a hatóságok nem utasíthattak vissza.

– És meg se álltál Genfig?

– Először Frankfurtba mentem. Ott jöttem rá, hogy nekem nem jó se Hollandia, se Belgium, és felszálltam a Frankfurt-Genf szerelvényre. A genfi rendőrségen kivettem a zsebemből egy előre elkészített cetlit, és odaadtam egy hölgynek. Ez állt rajta: „Menedékjogot kérek és tolmácsot." Kaptam száz frankot meg egy térképet, amelyen megjelölt két pontot: a rendőrséget és a szálloda helyét. Vettem egy kést, egy villát, egy kanalat és egy tányért. Így kezdődött – harminchét évesen.

– Értelmiségiek körében gyakran igen súlyos traumát okoz a kivándorlás, még a Magyarországra való áttelepülés is. Téged nem gyötörtek ilyen gondolatok, érzések?

– Én nem azért szöktem ki Romániából, hogy itt olcsóbban vegyem meg a krumplit, vagy hogy nagyobb lábon éljek. Azért jöttem ki, hogy mentsem a magam művészetét...

A Körös-parti kavicsokat meg a Bihari hegyeket, ahol száz kilométereket barangoltam egyedül vagy ismerősökkel, szeretném még egyszer látni. De Várad, bár ott születtem, valahogy nem vonz. Hallom, hogy rettenetesen tönkretették, lerohasztották! Ami, persze, nagyon fáj, de nekem a művészetemmel vannak óriási problémáim. Én nem azért festek, hogy pénzt keressek vele, noha ebből élek... „Sajnos" nagyon lassan haladok egy-egy képpel, mivel a régi flamandokra és itáliai mesterekre utaló technikám rendkívül munka- és időigényes.

Persze most azt kérdezhetnéd, kitől tanultam a „szakmát", kik voltak a mestereim. Nekem a bukaresti művészeti akadémián, sajnos, nem volt kiktől tanulnom. Nyilván a mester(ek)től tanulhatsz, ha olyan, ha van ki(k)től. Nekem ott nem voltak ilyen tanáraim. Sokkal inkább mintaképeim voltak, vannak: a Flamand-iskola, a Jugend-stílus, a szecesszió, Vermeer, Van Gogh... Tőlük valóban van mit tanulni!

Dolgozni kell! – ez a legfőbb parancs.

Legutóbb épp Párizsba akartam átruccanni, mert ott közszemlére tették az ultramodern festészet csúcsteljesítményeit. De meggondoltam magam: mégsem megyek. Mert ha megtekinteném a kiállított anyagot, bizonyosan még jobban meg-

a „vendéglátásból". Ott is nyilatkoztattak, de akkor már edzettebb voltam, egyetlen kétértelmű vagy félreértelmezhető szót – bár nagyon szerették volna – nem voltam hajlandó leírni.

A megadott időpontban megjelentem. Kisvártatva R. is megérkezett. „- Szalai elvtárs! – fordult felém –, három perc – mutatta körmével ütögetve az óra számlapját – három perc, és jövünk." – Majd odaszólt a szolgálatos tisztnek: „- Vigye fel a harmadik emeletre a tízes szobába!"

Több évvel később Kanadában egy barátomtól tudtam meg, hogy R. „elvtársat" a '89-es romániai puccs után Genfbe, az ENSZ-hez küldték „dolgozni". Genfbe! Ide hozzám! És még mondja valaki, hogy '89 után Romániában a szeku nem működött!

Hol is hagytam abba? Ja, igen. Négy órával később nyakkendősen, öltönyben megjelent R. három fogdmeggel. Én az asztal túlsó végén latolgattam, hogy vajon mi fog történni, netán kiverik a fogam?... R. rutinmozdulattal kinyitott valami dossziéfélét és gyorsan beszélni kezdett. – Nincs sok időnk dumálni. (Mintha én lettem volna a hibás a négyórás késésükért.) Éjfél után kerültem haza, azután, hogy számukra is „világossá" vált: teljesen ártatlan vagyok. R. ezzel rekesztette be a négy órás „röpgyűlést". „- Holnapra – utasított mintegy – írjon egy önéletrajzot, barátaival, ismerőseivel, kapcsolataival." „- R. elvtárs – mondtam –, én festő vagyok, nem tudok ilyeneket írni. Itt vagyunk öten, segítsenek most megírni." – Hozzáfogtam: Alulírott... „- Tovább hogy írjam?" – kérdeztem. Többször is megpróbáltak átejteni kétértelmű szavakkal. Arra azért vigyáztam, nehogy behúzzanak.

Másnap reggel a munkahelyemen megírtam a felmondó kérelmet. Bevittem az igazgatónőhöz, aki Chivu Stoica központi bizottsági tag özvegye volt. Chivu Stoicáról tudni kell, hogy agyonlőtték szerencsétlent, miután az egyik pártkongresszuson nagynyilvánosság előtt csúnyán összekülönbözött Ceausescuval. Ezt kevesen tudják, de én ott voltam a temetésén, ahol ezt tényként suttogta a gyászoló gyülekezet.) „- Nos, – mondom a hölgynek, aki egyébként írtó rendes volt – arra kérem, most helyben írja alá, mert én máris elmegyek ettől a vállalattól! Akár aláírja, akár nem, holnap már nem jövök be dolgozni." „- Csak nem ezért a kis 'problémáért?'" – kérdezte. „- Nem, nem..., de azért ezért is."

– Hogy jutottál ki Nyugatra?

– A munkáimmal. Engem mindig a meló vitt előre. Két évvel az egyetem elvégzése után már tagja voltam a Képzőművészek Országos Szövetségének. Miért fontos ez? Azért, mert az országos grafikai tárlatokra minden feljött a fővárosba, ami akkor lényeges volt a grafika műfajában Romániában. Azokon a tárlatokon nemhogy színes litográfia nem volt, de még fekete-fehér kőnyomatot is csak elvétve lehetett látni. Ugyanis a hatóságok széttörették a köveket, hogy az emberek, ha akarnának, se tudjanak pénzt vagy okmánybélyeget hamisítani.

Nekem írtó szerencsém volt, mert egyszer az ortodox egyház nyomdájának a pincéjében hatalmas lito-kövekre bukkantam. Vettem egy liter pálinkát a pópának, és a kétmázsás kőlapokat elszállíttattam a műterembe. Így történt, hogy a

– Hogy értek véget a „találkozások?"

– Az utolsó „légyottra" K. egy fiatal srácot küldött maga helyett, aki a Szent László téren egy félreeső padon a kezembe nyomott egy fél íves papírt, és azt mondta: – Na, írja! – Mit? – kérdeztem. – Írja, amit mondok! – És diktálta: – Alulírott... tudomásul veszem, ha elmondom valakinek, hogy kapcsolatban álltam az állambiztonsági szervvel...

Hirtelen olyan öröm fogott el, hogy majd szétfeszítette a mellemet. Éreztem, hogy vége a pokoljárásnak. – Mit írjak még? – sürgettem. – Azt, hogy ilyen és ilyen törvénycikk értelmében (és mondta a törvénycikk számát) büntetőjogilag vonnak felelősségre, ha eljár a szám. – Aláírtam, és elváltunk.

– Nem sokkal azután következett a nagy erőpróba, a felvételi versenyvizsga.

– Amikor az első nekirugaszkodás után „elvéreztem", bementem a főtéri Szent Mihály plébániatemplomba, és hátul egy padban sokáig sírtam. „Ez nem lehet igaz! Lehetetlen! Lehetetlen!..." – zokogtam megsemmisülve.

– Mikor jöttél rá, hogy a szeku keze van a dologban?

– Azt, hogy ők tettek keresztbe, nem fogja megmondani nekem soha senki. Ezt én csak sejtem, de ez a sejtés felér a bizonyossággal.

A hatszori sikertelen kolozsvári próbálkozás után átkeltem a Kárpátokon, és Bukarestben nyomban fölvettek a „Nicolae Grigorescu" Képzőművészeti Főiskolára.

– Hány évig éltél a román fővárosban?

– Tizenkét évet. Az elején lakásom sem volt, egy kis barátnőmnél húztam meg magam. Egy újsághír alapján később „találtam" egy garzont. Nagy sietve elindultam hát, hogy megkeressem, de a megadott címen nem lakás volt, hanem az evangélikus temető. Viccnek se valami elmés, még kevésbé vall jó ízlésre...

– Bukarestben nem zaklatott a szeku?

– Dehogynem. Egy reggel az egyik kollegina félrehívott a műteremben: – Idefigyelj, Jóska, gondolkozz, mit mondtál vagy mit csináltál, mert engem már kétszer beidéztek a szekura miattad!? És nem csak engem, hanem a többieket is – mondta zaklatottan.

Én akkorra már eldöntöttem, hogy kilógok, ezért még egy teljesen ártatlan viccet sem engedtem meg magamnak.

– És téged nem idéztek be?

– Két hónappal azután, hogy a kollegina félrehívott, R. „elvtárs", az intézet szekusa megszólított, amikor egy alkalommal „véletlenül" összefutottunk: „- Szalai elvtárs – mondta – szeretnék magával beszélni. Délután ötkor legyen a 'Baba Novac'-on.' A „Baba Novac" egy hatalmas komplexum, a szeku és a rendőrség egyik székháza volt. „Csak" négy órát várakoztattak. Éjféltájt szabadultam

– Lebbentsük fel hát a fátylat a múltról!

– Sokszor meghánytam-vetettem magamban a valamikori szörnyű kudarcokat, de nem találtam más magyarázatot rájuk, mint azt, hogy a sorozatos elutasítás a szeku műve volt. Kálváriám 1960-ban kezdődött, Nagyváradon. Mint mindig, aznap reggel is, amikor elvittek, a nyomda rajztermében dolgoztam. Egyszer csak csörög a telefon. A művezető felveszi a kagylót, feszülten figyel, majd elordítja magát: – Szalai Deutsche elvtárshoz! – Deutsche, az igazgató, sietve közli velem a „feladatot": – Kis-Szalai, máris menj a Tanügyi Osztályra, valamilyen tervrajzot kell elkészítened!...

Alighogy az utcára léptem, a nyomdával szemben, a színház mellett megállít egy férfi:

– Bocsánat, nem tudja, merre van a Tanügyi Osztály?

– Dehogynem, én is oda megyek.

– Nagyszerű, hát akkor menjünk együtt. De mi kocsival vagyunk...

Hátranézek, és látom, hogy egy Duba (rabszállító kocsi – A.K.) gurul lépésben mögöttünk. Rögtön tudtam, hogy ez nem tanügy. Amikor a kocsi utolért, kinyílt a hátsó ajtó, belökött a kocsiba, és irány a szeku székház. A hatalmas kapu alatt áthaladva, átadtak két fegyveres őrnek. – Rögtön jövünk! – mondta az, aki leszólított. Jó óra múlva az egyik posztoló katona azt kérdezte: – Nem fél? – Mitől félnék? – válaszoltam. Tényleg nem féltem. Akkor még nem.

– Megvádoltak?

– Megvádolni nem vádoltak meg, nem is volt mivel, de rendszeresen találkoznom kellett bizonyos K-val, egy szekus tiszttel.

– Miért?

– Nem indokolta. Első alkalommal közölte velem, hogy írjak egy önéletrajzot. Tizenhét éves srác voltam. Parancs volt, hát hamar ment. Séta közben mindig úgy „csevegtünk", mintha semmi se történt volna, akárha egy cukrászdában ülnénk. Persze ő is tudta, hogy én is tudom: az, ami most velem történik, a szeku műve, de erről nem eshet szó. Erősen groteszk „játék" volt.

Így sétálgattam én K-val kéthetente az Akadémia utcában, volt rajztanárom, Mottl Roman festőművész lakása előtt. Mindig ugyanazon az útvonalon. Gondolom, azért mindig ugyanott, hadd lássa az „öreg", hogy a legjobb tanítványa is... „Na nézz oda, hát Szalai is!?...", ámulhatott el, kilesve az ablakon.

Látva, hogy nem megy velem semmire, fél évvel később K. „nagylelkű" ajánlatot tett. Szó szerint a következőket mondta: „- Ha maga segít nekünk, mi is segítünk magának bejutni az Andreescura" (a kolozsvári „Ion Andreescu" Képzőművészeti Akadémiára – A.K.). – Majdnem szembe röhögtem. „- Ha én egyszer leérettségizek, nem lesz szükségem semmilyen segítségre!" – replikáztam, és elváltunk.

Olyan biztos voltam magamban! Meg sem fordult a fejemben, hogy nem jutok be.

Szalai József festő

Képzőművészet

Confenio 2005/3

Mindig is el akartam menni innen...

– Beszélgetés Szalai József festőművésszel –

Szalai István festőművész, az Európai Művészeti Akadémia tagja. Nagyváradon a helyi nyomda alkalmazottja volt. Nagyváradon, esti tagozaton érettségizett, Bukarestben a „Nicolae Grigorescu" Képzőművészeti Főiskolán szerzett diplomát. Ugyanott a Könnyűipari Minisztériumban grafikusként dolgozott. A Ceausescu-diktatúra atrocitásai elől külföldön, Svájcban próbált új otthont teremteni magának. Több mint két évtizede él és alkot genfi otthonában.

Húsz évig nem találkoztunk. Természetesen ez még nem elégséges ok a nagynyilvánosság előtti gondolatcserére, de az már igen, hogy felfedjük, anno miért utasították el hatszor egymás után a kolozsvári „Ion Andreescu" Képzőművészeti Főiskolára felvételiző egykori osztálytársat és jó barátot, akit az ötvenes-hatvanas években Várad-szerte a legtehetségesebbnek, amolyan csodagyereknek tartott a festő-szakma. Hogy megelégelve az „érthetetlen" fiaskókat, a hetedik nekifutáshoz átkeljen a Kárpátokon, és a bukaresti „Nicolae Grigorescu" Képzőművészeti Főiskolára nyomban fölvegyék.

Az azóta eltelt évtizedek mintha igazságot szolgáltattak volna a közel két évtizede Genfben élő festőművésznek, aki immár több nemzetközi megmérettetés díjazottja és az Európai Akadémia tagja. Gondolom, az is sokat nyom a latba, hogy a Szalai József festményei kelnek el a legborsosabb áron Svájcban...

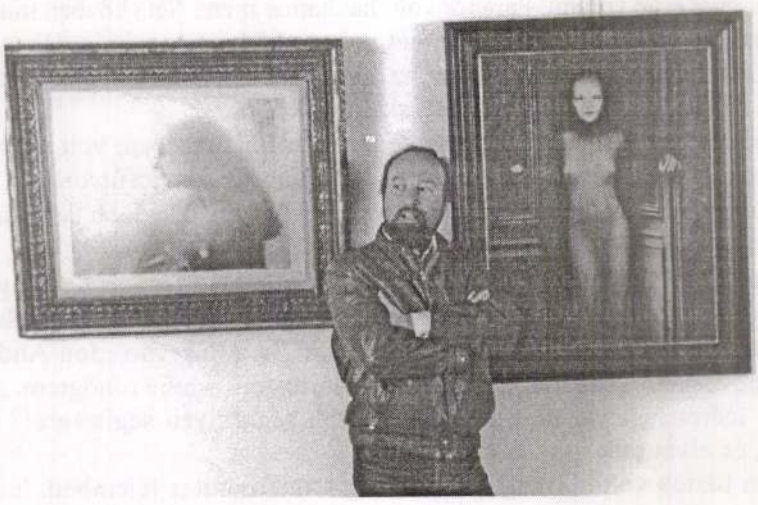

Szalai József festőművész a kiállításán

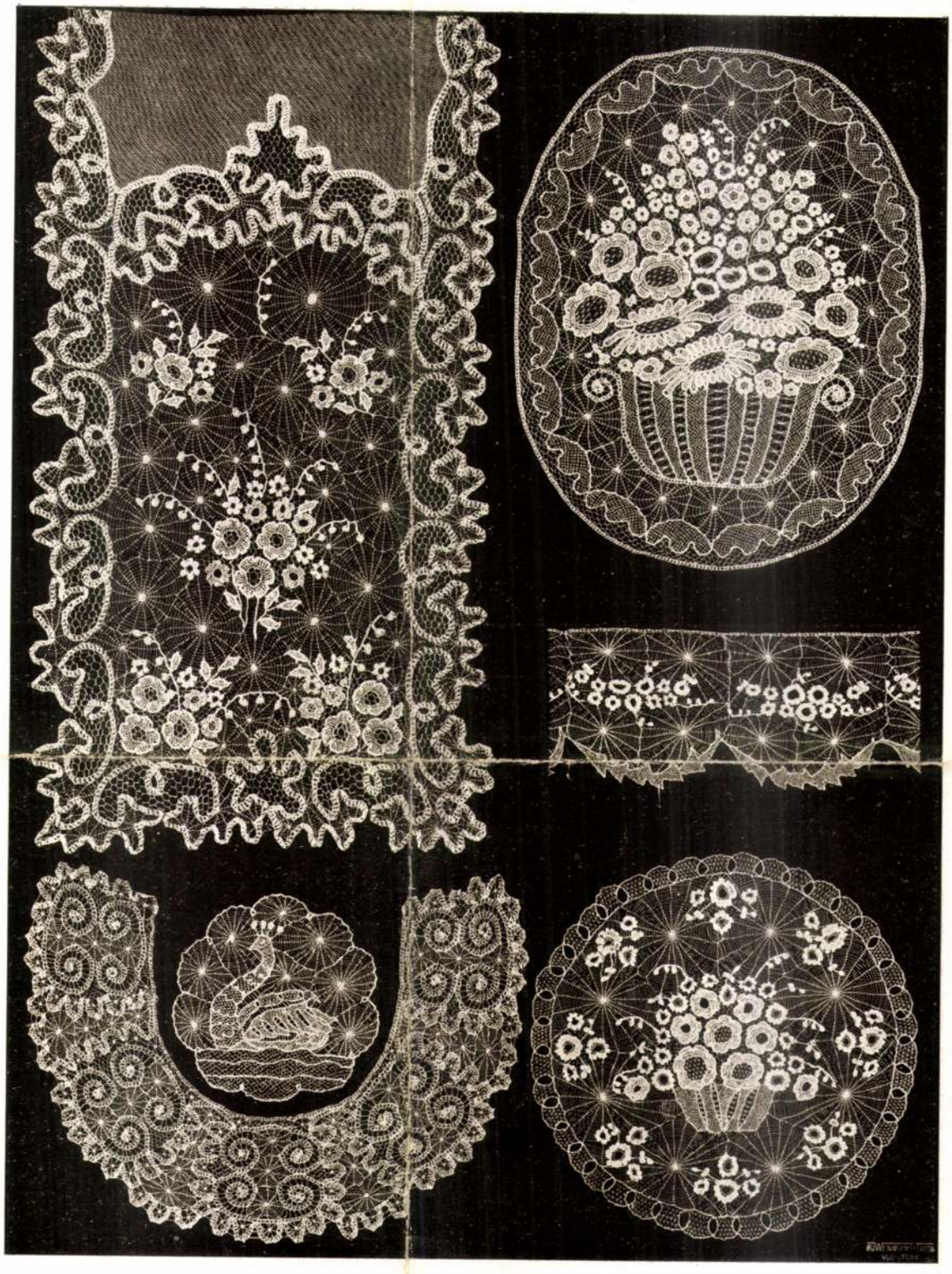

Dr. Györffy Zoltánné: «Pannonia» varrott csipkék. – «Pannonia» Nähspitzen. — Dentelles, genre «Pannonia».

~~Gorka Géza~~: Keménycserépvázák és hamutartók. Szalay Margit: Festett porcellántál és vázák. — Scharffeuervasen und Aschenschalen. Bemalte Porzellanschüssel und Vasen. — Majoliques et porcelaines.

152. rl
Kepek

Magyar Iparművészet
1929.

Szalay Margit

Gorka Géza: Keményczerépvázák és hamutartók. Szalay Margit: Festett porcellántál és vázák. — Scharffeuervasen und Aschenschalen. Bemalte Porzellanschüssel und Vasen. — Majoliques et porcelaines.

Magyar Iparművészet
1929.

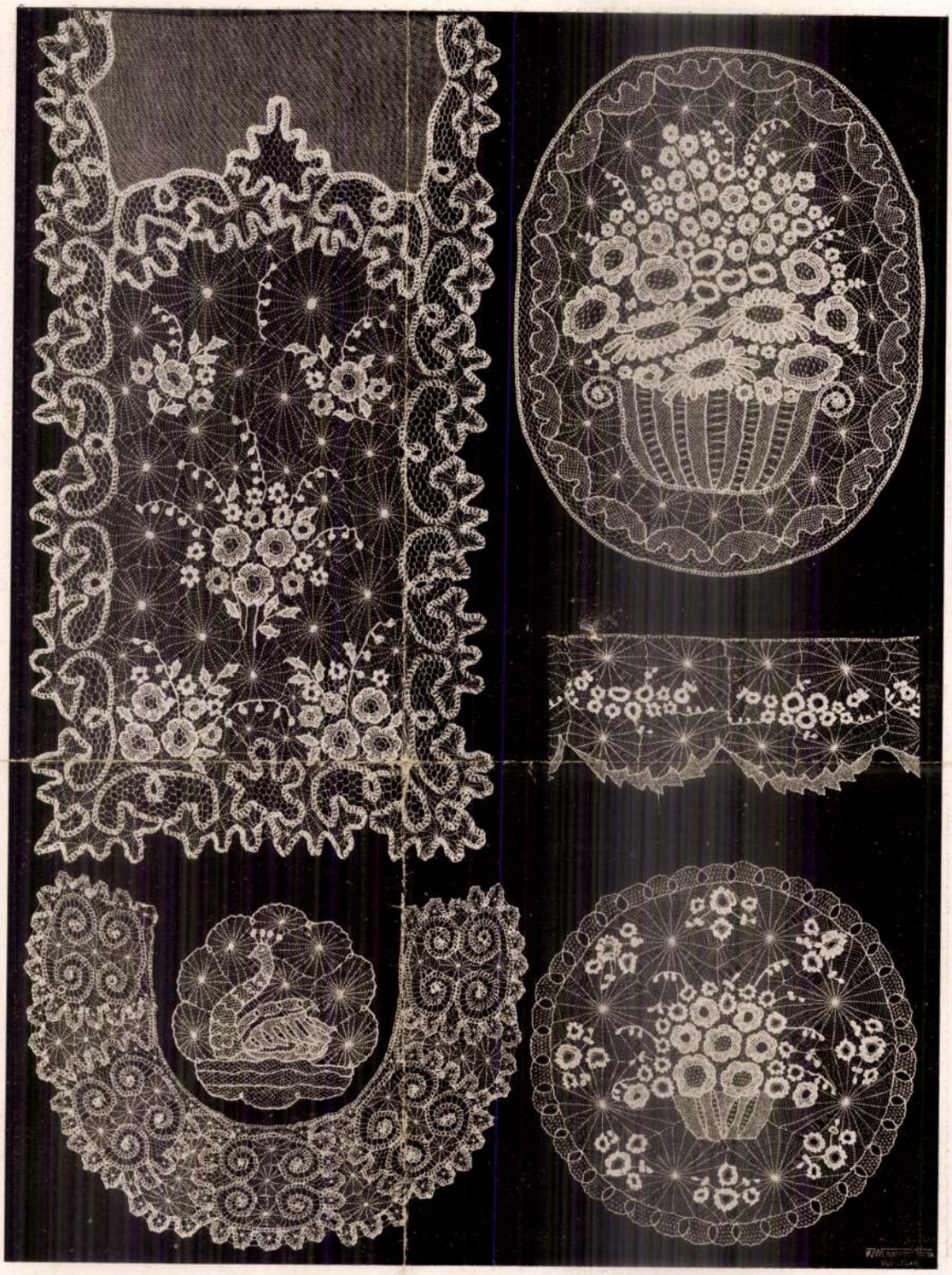

Dr. Györffy Zoltánné: «Pannonia» varrott csipkék. — «Pannonia» Nähspitzen. — Dentelles, genre «Pannonia».

30.

egy hasonló,
rázol. A 3. s
érdemel említ

A 32. képen tíz darab törött és ép árat (1—8. s
rtosítottam. A tűk közűl a 9. sz. át volt fúrva,
próbálták átfúrni.

VI. csoport.

Nivója ugyanaz mint az előző két évi ásatások a
9 cm.-ig terjedő réteg. Sok leletet nem szolgált
zetű, hogy tel-
é teszi az e
ől az eddigi
alapján meg-
tt képünket.
Az agyaghol-
ezetnek. Ezek-
yik tipológiai-
legértékesebb
a az a lapos

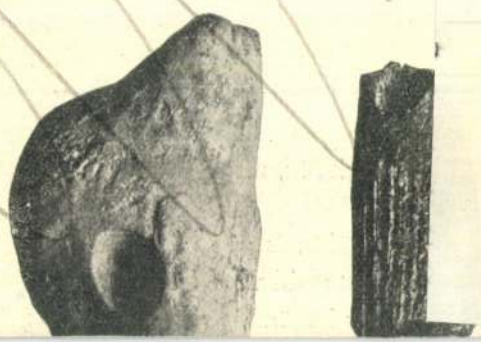

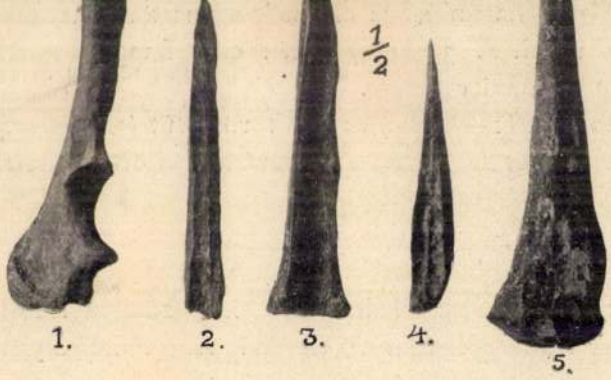

32.

lítenem, amely durván iszapolt
ból készült, de finomabb iszapan
vonták be. Tónusa szürkésbarna.
is meg kell jegyeznem, hogy a k
szárak végei nem az élek, ha
gúla oldalainak közepe felé irány

Lényegesen bővül a kerár
alkotott képünk az edénytör
révén. A durva, középfinom és
iszapolású töredékek vegyesen
pelnek a réteg agyagedény-marad
között. Van közöttük bevonatla
több finomabb iszapanyaggal bevont darab is, amelyeknek felülete a simítás
többé-kevésbbé fényes lett. A fenéktöredékek között egy kivétellel csupa
darab van, amely profilált fenekű edényekre enged következtetni. A most e
kivétel olyan kisebb edénytől származhatik, melynek lapos fenekén ívelt oldalú
alja helyezkedett el.

A különböző töredékek közűl külön is bemutatok hat darabot, mint a te
és a diszítés szempontjából is legfontosabbat
(34. kép). Az 1. sz. ajakosan kihajló, köröm-

. sz. gondos minkával készím [illegible]
lyítésekből álló
e, minek az lett
l kiáll. A kis
itöltött háromsz
okban, mint a ki
nkrusztácziónak
bb szabású bögt
észűlt, mint az
yített vonalakból
horizontális von
ött körívek alkot
tikális vonalkák

Szalai Magdolna
textil 1918

Elmúlt 1930
89.l

kális vonalazást látunk, amelyet helyenkint elsimítottak. Ez a vonalazás a vál
törik s amennyire ebből a töredékből ki lehet venni, azon alul ferdén megy

Sajátságos a 2. sz. táltöredék diszítése. A vállból még megmaradt anny
vonalpároktól alkotott, ferde vonalkázással kitöltött mezőkből hármat éle
negyediket pedig kevésbbé élesen meglássunk. Az edény hasát 5—6 vona
vonalsávok diszítik. Elhelyezésükben nincsen semmi rendszer. Ezek a sávok hc
alá futnak, hol keresztezik egymást s alighanem a sakktáblás vagy szalagfoná
tésnek szeszélyesen keresztülvitt emlékét kell benne látnunk.

A 3. sz. töredék sejtet a legkevesebbet. Barnássárga tónusú edénytől s
melyet, a töredékből itélve, hármas párhuzamos vonalak ékítettek.

A kőholmik közűl egy jászpisz törőkövet és egy hosszúkás, többé-kevésb
homokkőből való csiszolókövet csak megemlítek. Ellenben képen is bemu

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-397

Szalay László
KÖZNEVELÉS

1965 FEB 12

1021

Csellózó

Szalay László rajza (Nyárád)

...gyarázatot.
telte meg a képletek
Ugyanebben a szak
punk választ arra, h
nehezen. Egyeseket a
szövege és a vázlat k

Az I/b osztályban:
nulom, az anyag töm
matematikát, mint a biológiát, mert ezzel, ...
nek sokkal több hasznát látom az életben... A biológiában az új és nehéz a sok idegen kifejezés." „A biológia nagyon nehéz és bonyolult... A legnehezebb antárgy számomra a biológia, mert ebből nagyon sok az anyag és a követelmény, sok benne az idegen és a nagyar kifejezés és ezeket be kell magolni... A biológia anyag túl zsúfolt, nehezen vannak megfogalnazva a mondatok."

Anyagmennyiség, tankönyvprobléma! A tanulók 7,4 százalékának okoz kisebb-nagyobb nehézséget a árgy tanulása. Igazat kell adnunk a tanulóknak?

TÉRJÜNK CSAK VISSZA az I/z osztályra. Nehéz dolga van a szaktanárnak, az osztály 77 százaka hátrányos helyzetben levő tanuló, kémiából. A anulók bizonytalanok, nem tudnak visszaemlékezni z általános iskolában tanultakra. Ilyen közösségben pattogó, gyors kérdések áradata, azonnal precíz váaszok megkövetelése nem célravezető. Ingerültté vák a tanár — talán a látogató is zavarja —, óravetése merevvé válik, az ideges tanuló pedig még idesebbé, nem tudja követni a tanár magyarázatát. Nem érti az anyagot, nem látja az összefüggéseket. Csaknem teljes egészében az otthoni munkára vannak talva, a tankönyvre, esetleg egymás segítésére. Ez ihetetlen energiát, rengeteg időt igényel. Mi hát a egoldás? A segítés egyik legcélravezetőbb módja

Patak Jenő

Szalay László szobrász/19.sz./müve a Müegylet kiállitásán.

Fővárosi Lapok 1865.I.III.1.190.old.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Szalay László
NAPLÓ
(VESZPRÉM)
1965 OKT 17
1021

Szalay László rajza

—„Ötmillió k

A NEGYVEN DA
BUSZ tulajdonképp
lönbözik a többitől.
utasokat, épp úgy
Egy valamiben
Üzemanyaga, motorolaja kísérleti célokat szolgál. Nemrégiben a Barátság csővezetéken érkező nyersolaj termékek különböző változataival, az MDX-szel, a DTX-szel kísérletezett e kocsikon a Magyar Ásványolaj és Földgáz Kísérleti Intézet Motorkísérleti Osztálya.

A MÁFKI MOTORKÍSÉRLETI ÁLLOMÁSA 1950-ben kezdte meg működését Budapesten. Feladata elsősorban az, hogy megállapítsa a különböző módon, különböző nyersolajokból gyártott üzemanyagok viselkedését, a belső égésű motorokban. Foglalkozik ezenkívül a minőségjavító, finomító, adalékok hatásának vizsgálatával is. S mind nehezebb lesz a munkájuk, hiszen a fejlődés állandóan korszerűbb, igényesebb motortipusokat hoz ki, amelyekhez a kőolajiparnak mindig biztosítani kell a szükséges üzemanyagot. Ezalatt viszont a nyersolajok minősége is változik, sokszor ugrásszerűen, ami bizony alaposan megnöveli a problémákat és a kísérletek számát. Az osztály sokrétű, és a veszprémi központi intézet több más osztályára, valamint számos ipari és tudományos intézményre kiterjedő munkáját mintegy 35-en végzik. S hogy hogyan, erről beszélgettünk Zalai András osztályvezetővel.

legjobb kenőolaj k
arányokat, s a leg
körülményeket, r
mennyiségi szempo
az olajokba különb
nőségű adalék-anya
ezzel javítsák a m
riumban egyszerű r
ismert olajhoz azo
Egyben hazai és k
szereket is kipróbá
nyat említsek: a ci
habzási, s a korró
ezek a módszerek
gesek, bevezetik a
közé. Egy-egy ilye
általában egy évet

A LABORATÓ
ALATT megfelelőn
lék anyagot újabb,
kísérletnek vetjük
fékpadi motorkísér
olaj üzemű egyhen
nálunk, azért, hog
zott körülmények
motorterhelésnél,
mérsékletnél, fogya
sorozathoz azonos
lása mellett összeh
olajok kémiai tulaj

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Chalay László
NAPLÓ
(VESZPRÉM)
1965 SZEP 26

1021

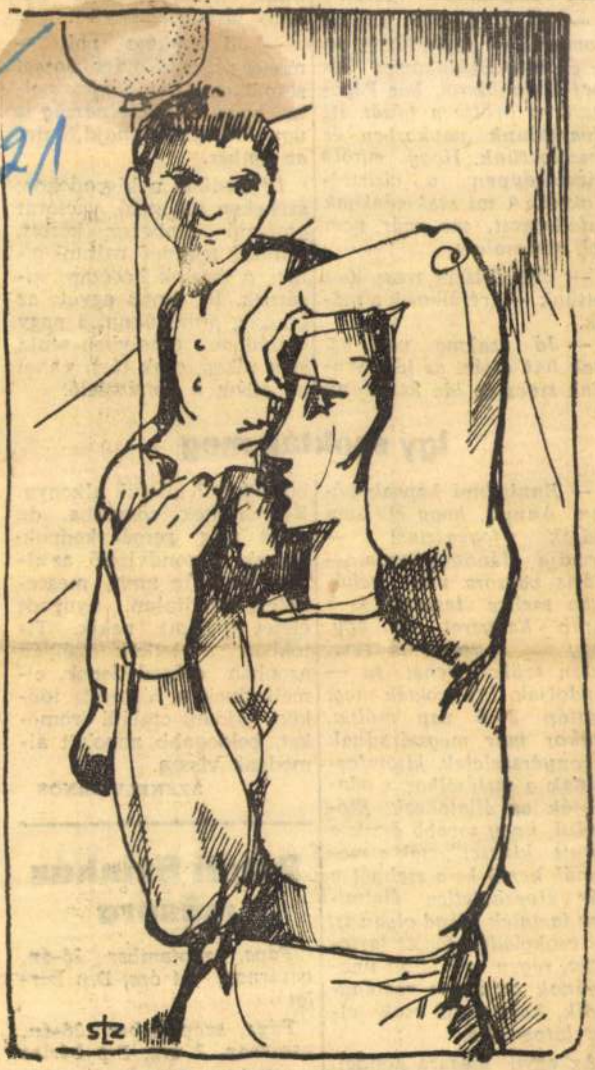

Szalay László: Felvonulók

liek. Vízimolnárok voltak.

— *Hárn Gyula vagyok Lovasról* — mutatkozik be. — *Ő meg Sztankovics József Kolontárról, bár Pápateszéren őrölte a búzát. Itt olvasgatunk napközben és beszélgetünk. Hogy miről? Kiváltképpen a vízimalmokról. A mi szakmánknak befellegzett, ma már nem kell vízimalom.*

— Úgy látszik rossz lóra tettünk — tréfálkozik a másik.

— *Jó szakma volt az, csak hát eljárt az idő. Senkink sincs és ide kerültünk*

Lépkedünk a kispadokon, székeken üldögélő, vacsorát emésztő emberek között, minden tekintet rajtunk pihen, a szemek hosszan kísérnek. Itt ülnek együtt az öregség otthonában, a nagy családban, amelyben senki sem rokon, csak társ, s ahol az állam a gondviselő.

Így szokták meg

— *Enni, inni kapnak bőven. Annyit, hogy el sem tudják fogyasztani* — mondja Jánossy Gyula. — *Mégis vacsora után néhányan zsebre tesznek 4—5 darab kenyeret, de úgy, hogy ne lássa senki sem. Talán szükség lehet rá — gondolják. Így szokták meg. Azután 2—3 nap múlva, amikor már megszáradnak a kenyérszeletek, kisomfordálnak a sertésólhoz, s odadobják az állatoknak. Előfordul, hogy tovább őrzik a lejtett „kincset", csak a mosásnál kerül ki a zsebből a már élvezhetetlen élelmiszer tartalék. Akad olyan is, aki csokoládé adagját tartogatja, régen nem látott unokájának és abban reményedik, hogy majd csak el-jön látogatóba.*

Az egyik magára gondol, a másik mostohává vált rokonaira. Jó és kevésbé jó emberek, akiknek rosszabbul sikerült életük alkonya. Beletörődtek sorsukba, de azért még reménykednek, bíznak. A gondviselő, az állam megtette amit megtehetett, gondtalan, nyugodt életet nyújtott nekik. Titokban, a lelkük mélyén azonban elégedetlenek, elmélkednek a régmúlt időkön, hajdani családi örömöket, boldogabb napokat álmodnak vissza.

SZÉKELY JÁNOS

Petőfi Színház műsora

Pápa, szeptember 26-án, vasárnap, 1/4 4 óra, D/p bérlet

Pápa, szeptember 26-án, vasárnap, 7 óra, E/p bérlet

VÁLJUNK EL (123)

Szeptember 27-én, hétfőn szünnap.

Szalai László
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1965 NAPLÓ (VESZPRÉM)

1021

OKTÓBER
(Szalai László rajza)

készült.

Csötönyi J

Könyvsar

A műszaki könyv
TECHNIKAI FEJLŐDÉS
SZÖBÉIG. Akadémia Ki

A gazdagon illusztrált, szép kivitelű könyv végigvezeti az olvasót az ókortól napjainkig, bemutatva a technika fejlődését. Ismerteti a kohászat, vegyészet, építés, elektrotechnika, közlekedés stb. fejlődéstörténetének főbb állomásait. Rendkívül érdekes az ó- és középkor technikai ismereteit tárgyaló rész, amelyet egykori fametszetek és rajzok tesznek változatossá. A könyv nemcsak szakembereknek, hanem a kultúrtörténet után mélyebben érdeklődőknek is izgalmas olvasmány. A kötetet évszámtáblázat és gazdag bibliográfia egészíti ki.

MOST ÉRKEZETT A MEGYEI KÖNYVTÁRBA:

Bárczy B.: **Atomfizika.** Műszaki Kiadó.
Ferenczy P.: **Korszerű televízió áramkörök.** Műszaki Kiadó.
Goldschmidt, B.: **Atomkaland.** Gondolat Kiadó.
Hammer E.: **A fa felületkezelése.** Műszaki Kiadó.
Szekér Gy.—Szerb F.—Bontó L.: **A magyar vegyipar helyzete és fejlesztése.** Közgazd. és Jogi Kiadó.
Szeniczei L.—Erney Gy.: **A fogaskerékgyártás zsebkönyve.** Műszaki Kiadó.
Tábori A.: **Ipari termékeink korszerűségéről.** Kossuth Kiadó.
Üzemszervezési kézikönyv. Közgazd. és Jogi Kiadó.
Vadász—Vásárhelyi: **Filmezzünk így!** Műszaki Kiadó.

1. FALUSI KÉPESKÖNYV. 1940

2. GYÓNTATÓ. 1939

3. KÓRHÁZI LÁTOGATÁS. 1939

4. VALAMI TÖRTÉNT... 1940

5. PIHENŐ ZSÁKHORDÓ. 1940

6. ILLUSZTRÁCIÓ. DOSZTOJEVSZKIJ: KARAMAZOV TESTVÉREK. 1943

7. ILLUSZTRÁCIÓ. DOSZTOJEVSZKIJ: KARAMAZOV TESTVÉREK. 1943

8. JULIÁNUS. 1943

9. APOKALIPSZIS. STEINBECK-ILLUSZTRÁCIÓ. 1945

10. MADÁRDAL. 1940-es évek közepe

11. HALÁSZOK. 1942

12. HAZATÉRÉS (EZÉRT DOLGOZUNK!). 1943

13. 1943 JANUÁR

14. KRÍZIS. 1944

15. GOND. 1945

16. ZONGORISTA. 1949

17. ASSZONY GYÜMÖLCSÖKKEL. 1953

19. VADÁSZAT. 1952

20. SALOME. 1954

21. TÓBIÁS. 1958

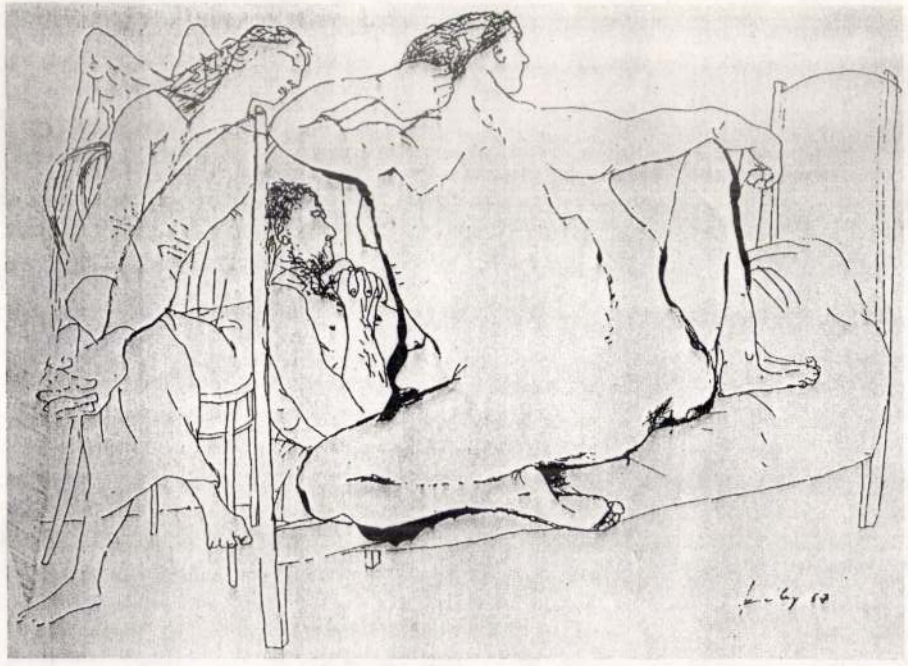

22. VÁLASZÚT. BAUDELAIRE-ILLUSZTRÁCIÓ. 1957

23. SZENT FERENC. 1957

24. SZERZETES. 1952

25. SZÁNTÁS. 1958

26. ORFEUSZ. 1959

27. INKVIZÍCIÓ. 1959

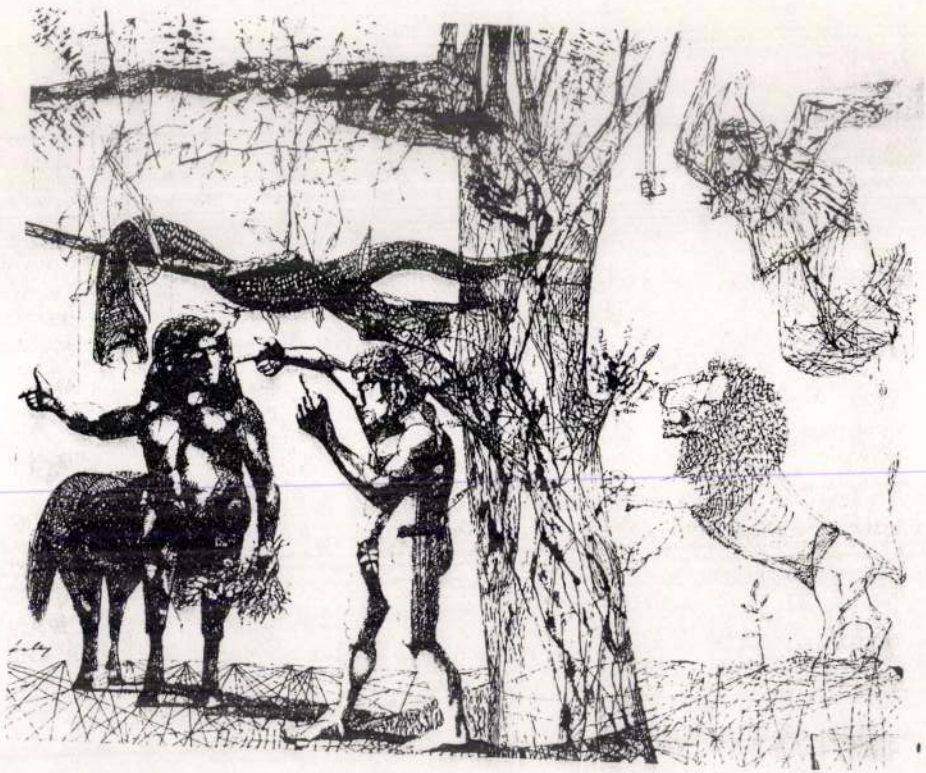

28. KIŰZETÉS. 1960

29. INSPIRÁCIÓ. 1960

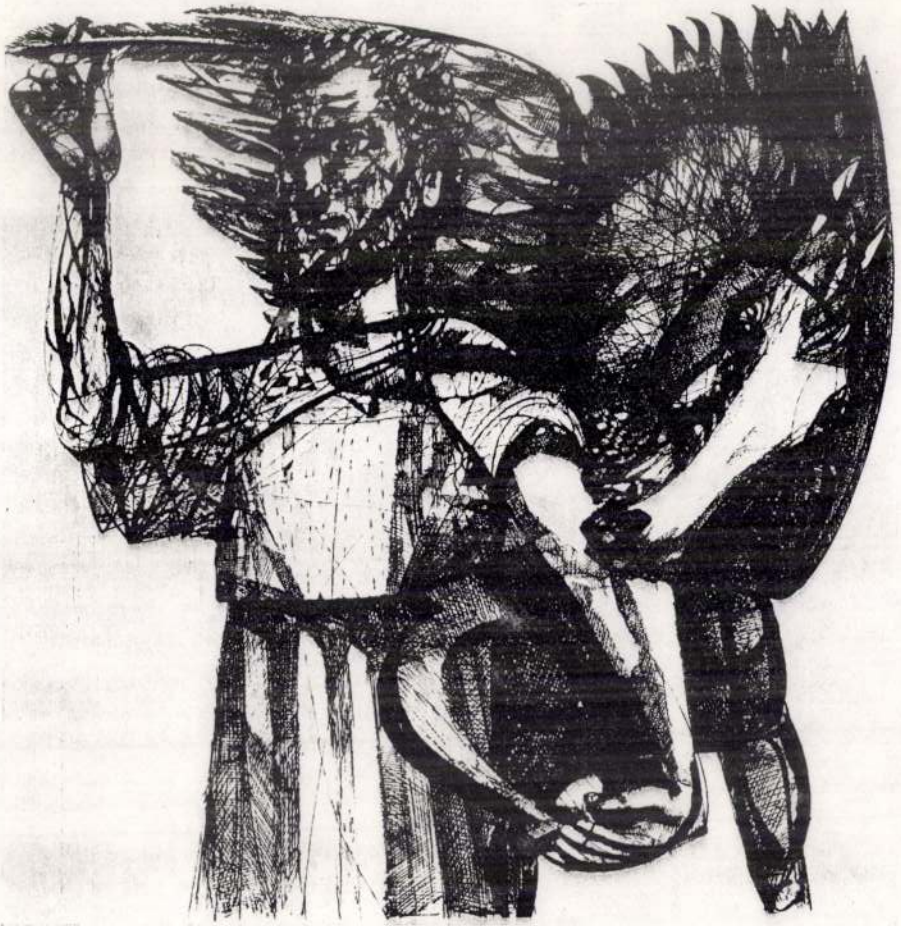

30. PEGAZUS. 1962

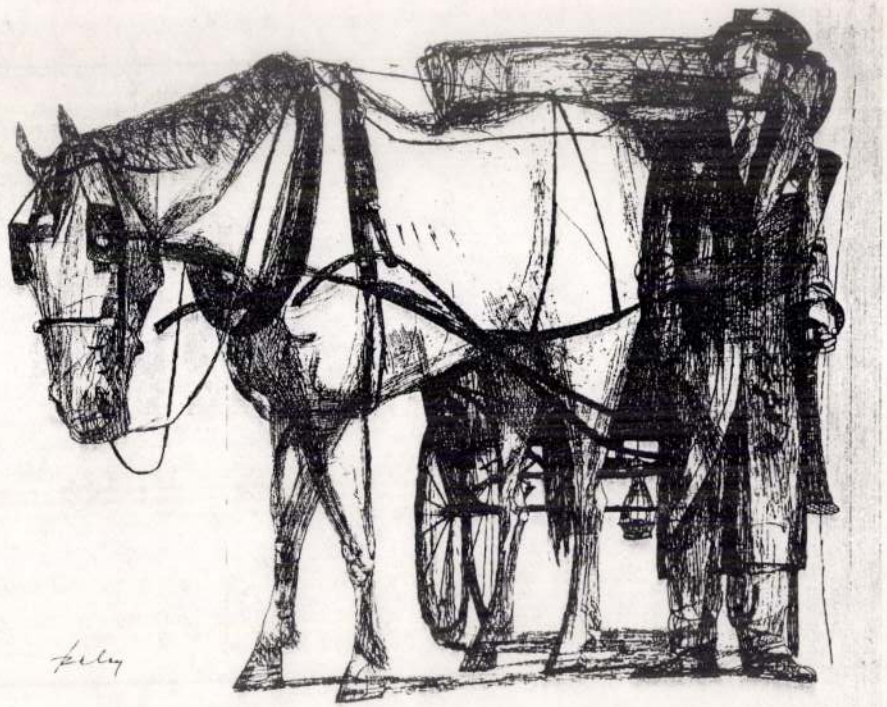

31. „MISKA". 1963

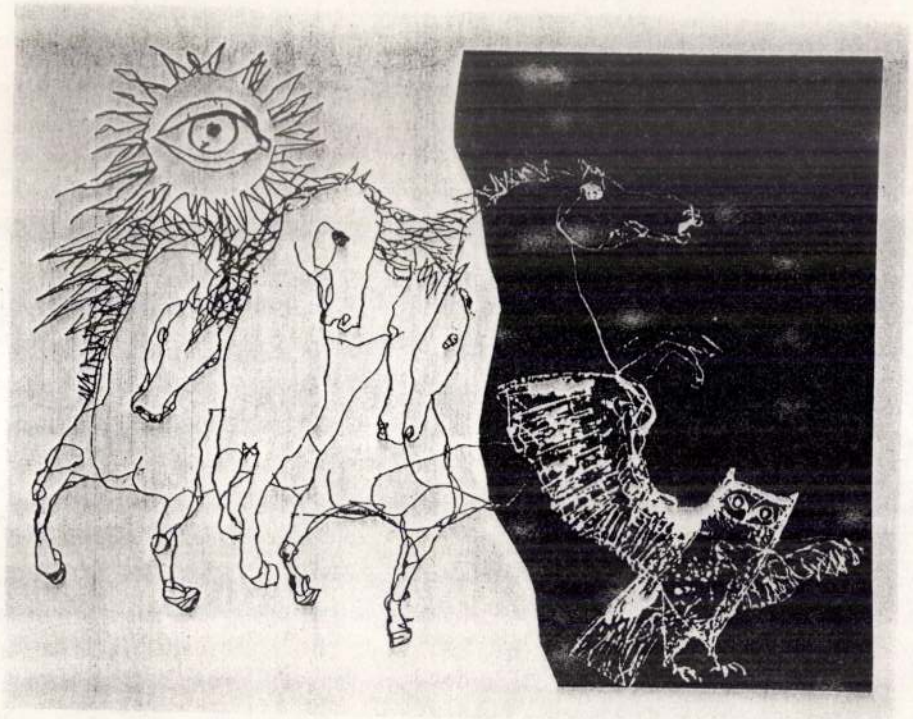

32. NAP ÉS ÉJ. 1965

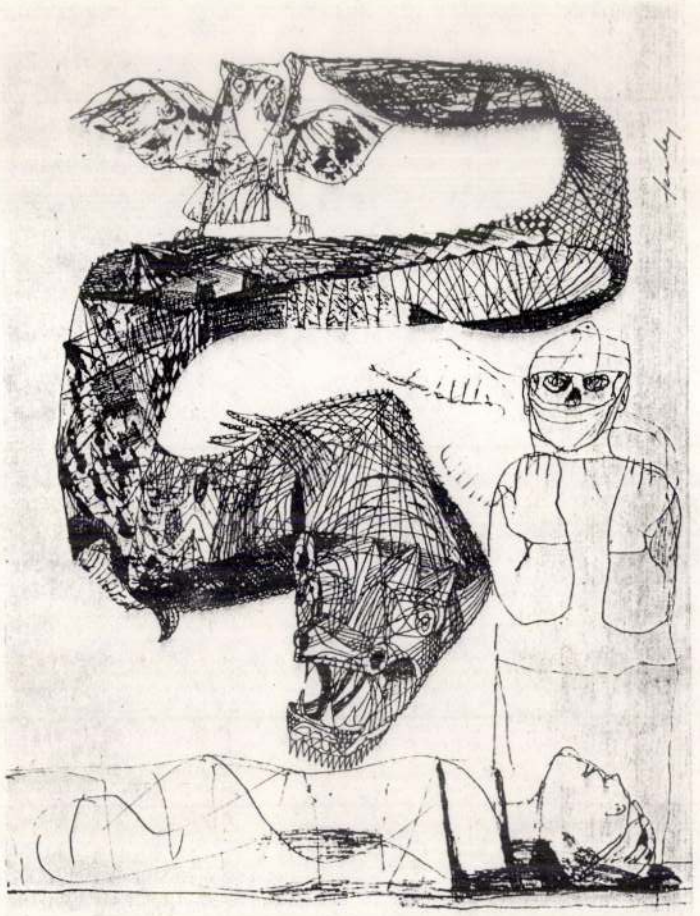

33. HALÁL („De a jó és gonosz tudásának fájáról ,arról ne egyél; mert amely napon ejéndel arról, bizony meghalsz."). 1965

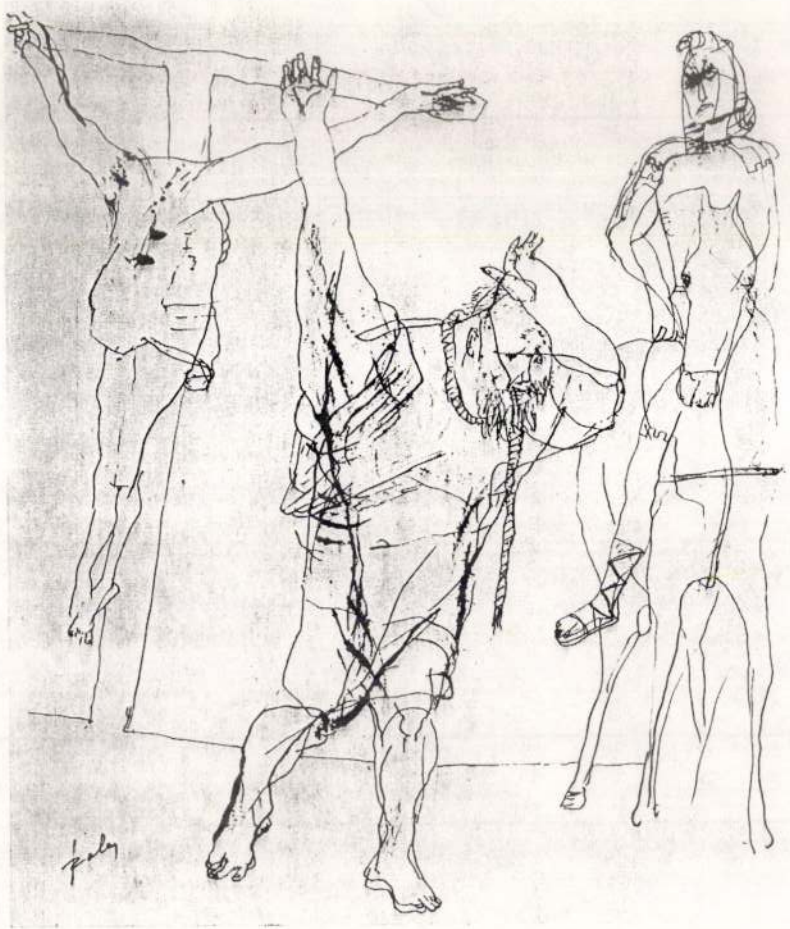

34. JÚDÁS. 1965

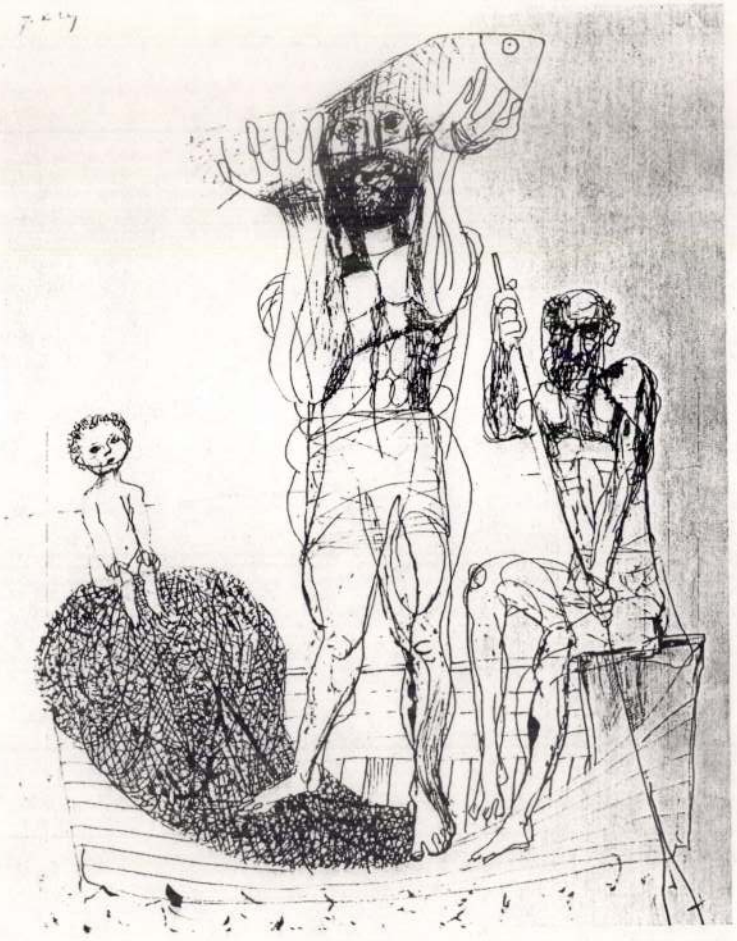

35. HALÁSZ. 1965 k.

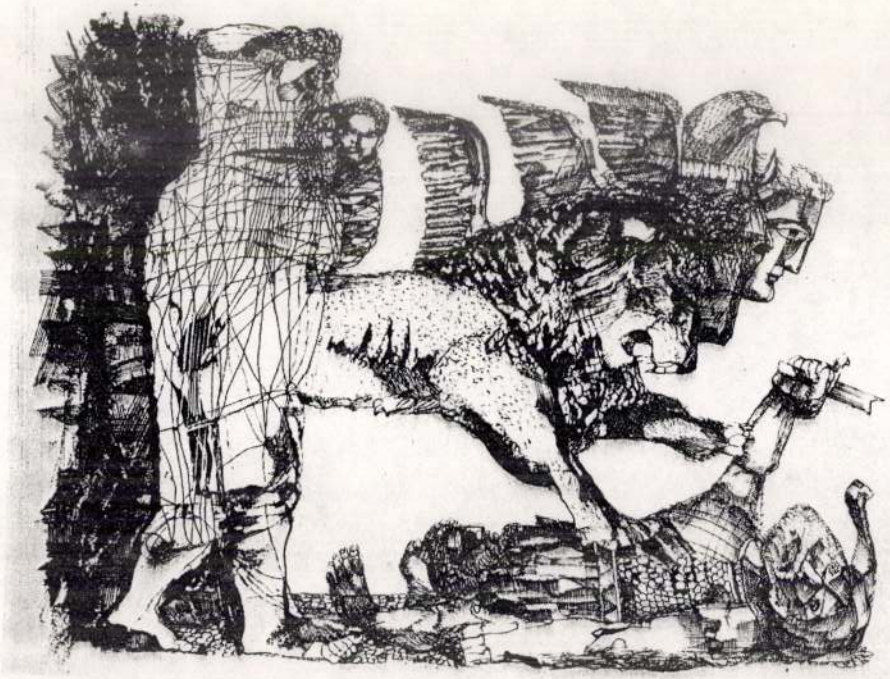

36. BIBLIAI JELENET. 1966

37. LANTOS. 1966

38. HIPPIK. 1966

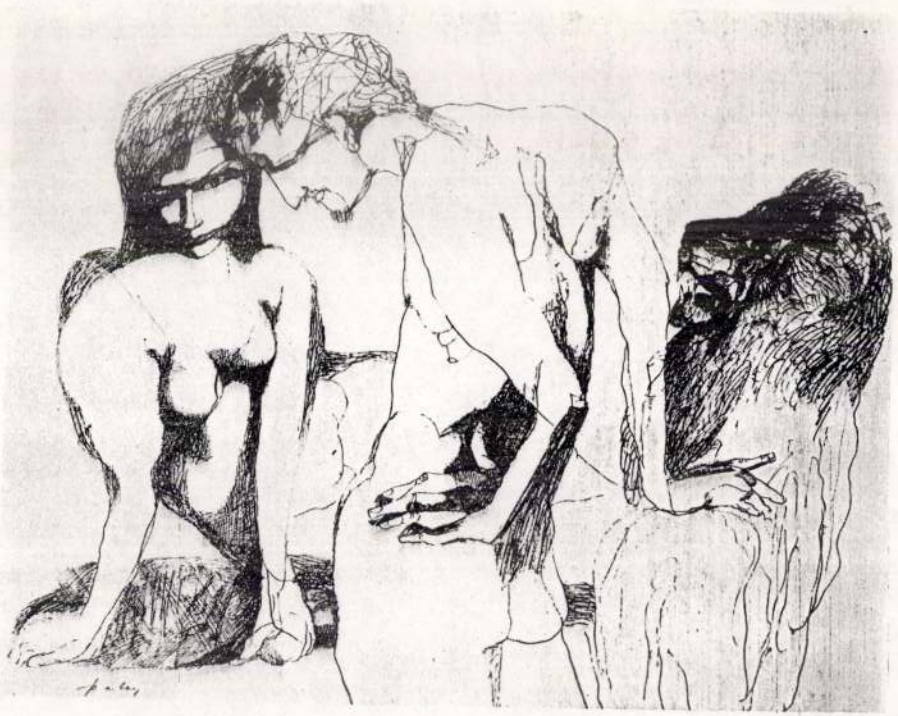

39. FIATALSÁG (ÁDÁM ÉS ÉVA). 1968

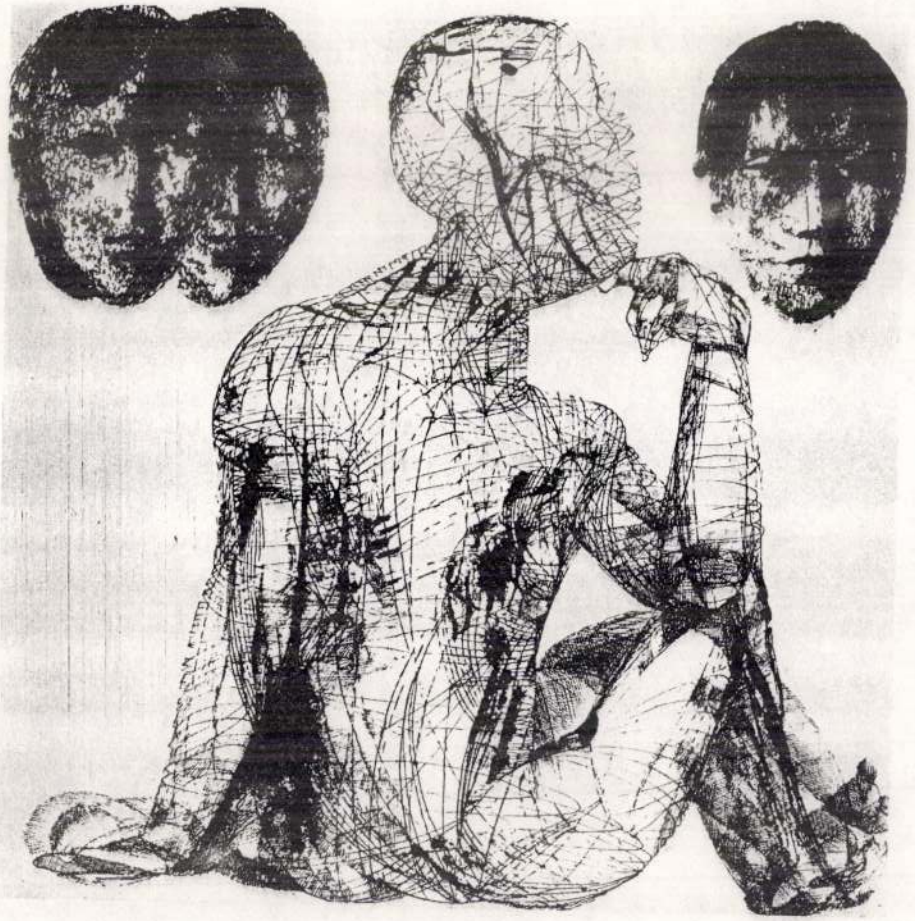

40. ÉRETTSÉGI. 1968

41. ATOMBOMBA. 1969

42. FEJ. 1968

43. ÜLŐ KATONA. 1968

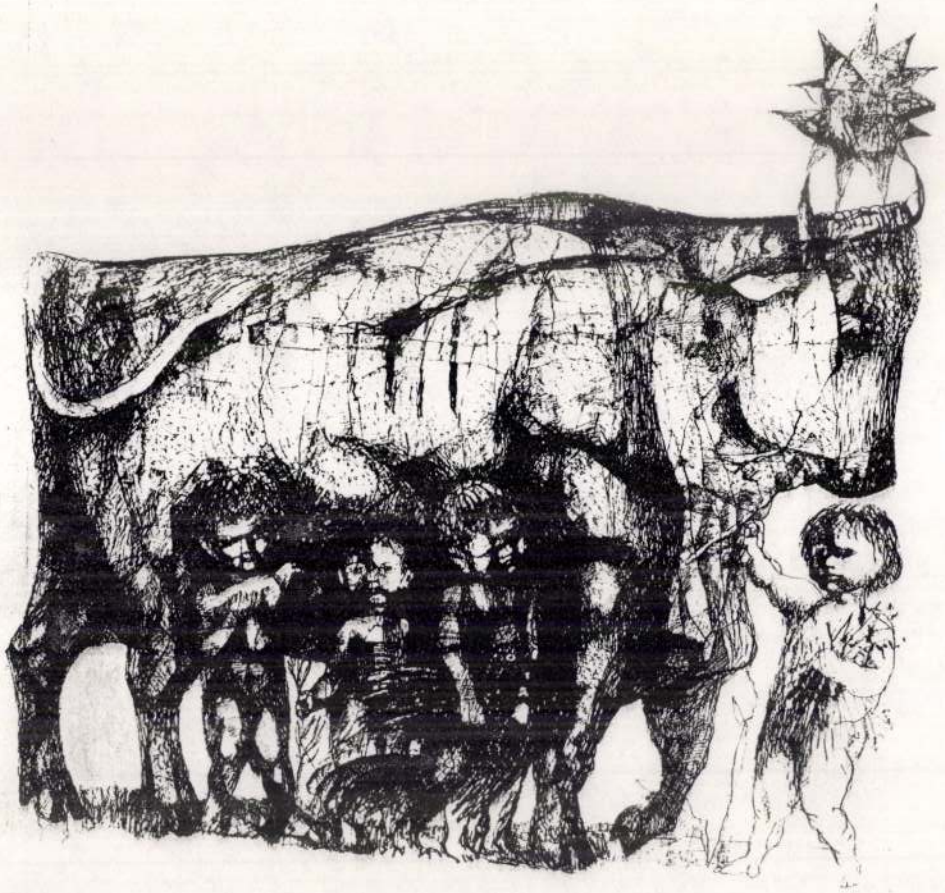

44. TERMÉKENYSÉG. 1969

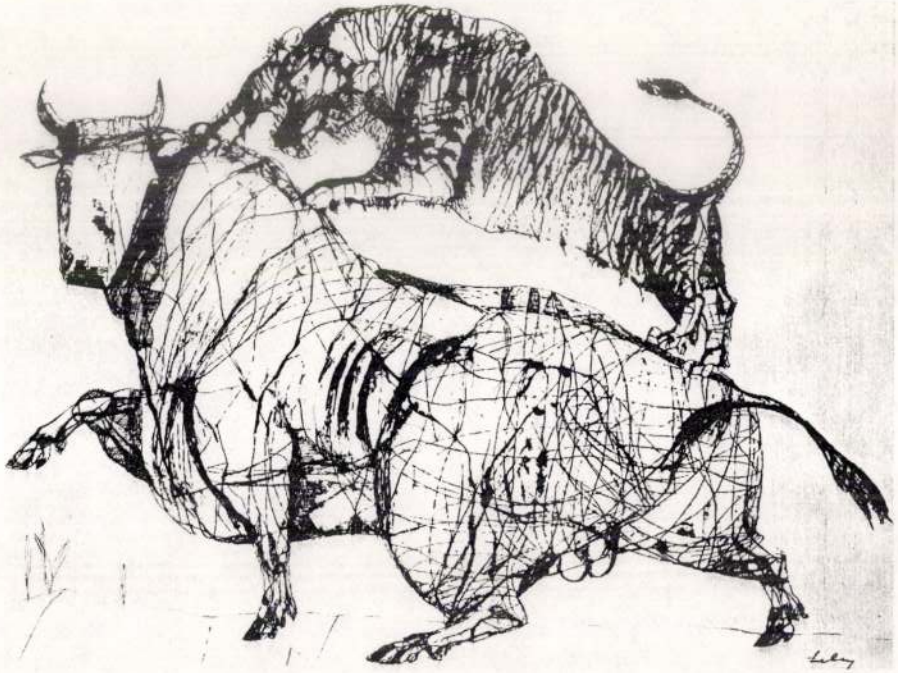

45. TIGRIS. 1970

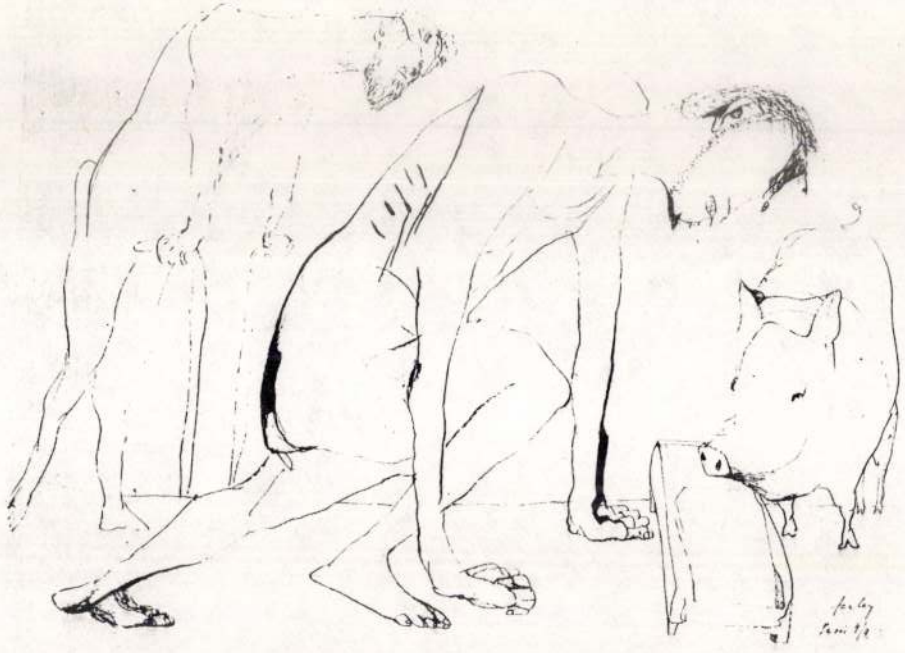

46. TÉKOZLÓ FIÚ. 1971

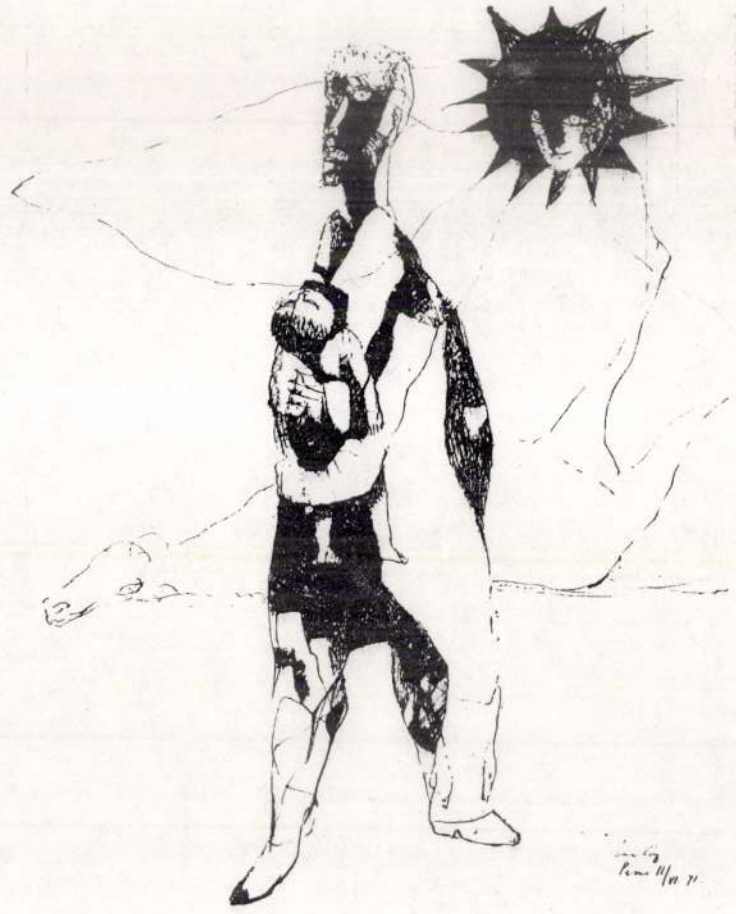

47. A NAP. 1971

48. GYŐZELEM. 1971

49. KÁIN ÉS ÁBEL. 1971

50. DÓZSA GYÖRGY. 1972

51. AZ APOSTOL. PETŐFI-ILLUSZTRÁCIÓ. 1972

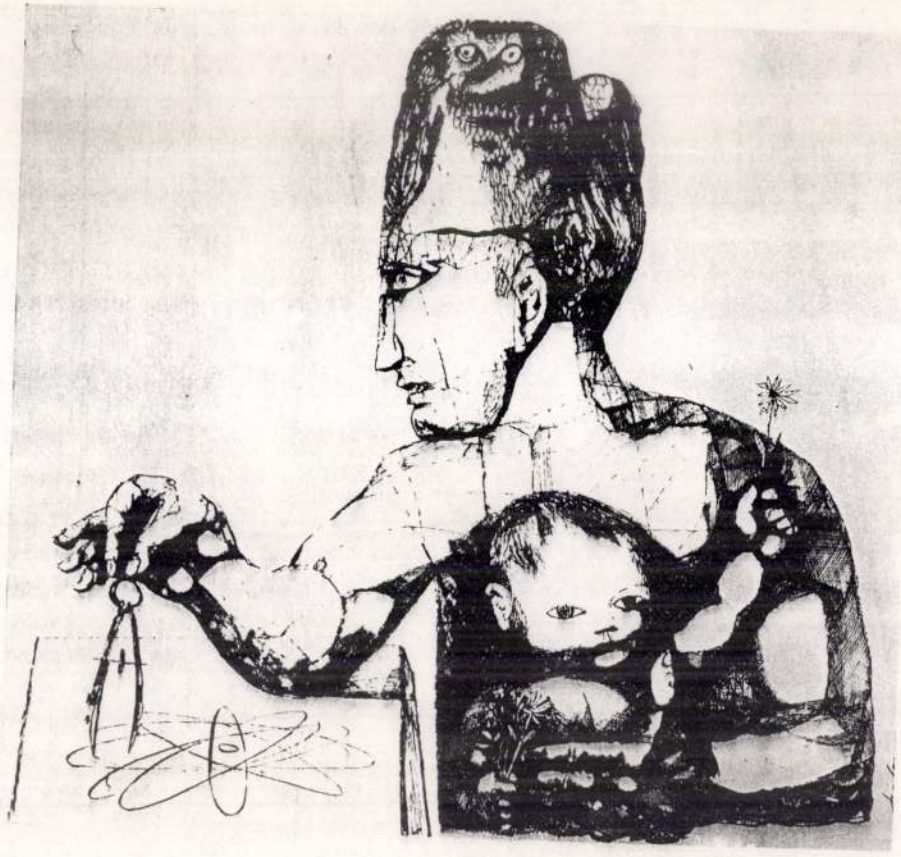

Ára: 12,— Ft

Bozóky Mária
GIACOMETTI

Kivételes ember és művész volt a néhány éve elhunyt Alberto Giacometti. Svájcban született, Olaszországban tanult, Párizsban működött, de szobrászata nem kötődik tulajdonképpen egyetlen földrajzi területhez sem. Korok, stílusok határai közé sem szorítható, mert ugyanolyan szoros szálak fűzik a kubizmushoz és a szürrealizmushoz, mint az etruszk plasztikához és az őskori idolokhoz. Művészetének központi problémája a tér, azonban mindenekelőtt azzal gyakorol ránk mélyreható és felemelő hatást, hogy a technika századában a keze alatt szinte átszellemülő anyaggal az emberi érzékenységről, a méltósággal elviselt szenvedésről és magányról vall, rendkívül személyes és eredeti hangon.
Bozóky Mária, a bevezető tanulmány szerzője, a művész baráti köréhez tartozó neves gondolkodók — Breton, Aragon, Sartre és mások — írásaira támaszkodva állítja elénk Alberto Giacometti emberi, művészi portréját. A kötetben reprodukált 57 mű áttekintést nyújt a művész szobrászi, festői és grafikusi tevékenységéről.

ORVINA KIADÓ

KÉPEK

30. PEGAZUS. 1962
31. „MISKA". 1963
32. NAP ÉS ÉJ. 1965. Megjelent a Genesis-sorozatban. 11. lap
33. HALÁL („De a jó és gonosz tudásának fájáról, arról ne egyél; mert amely napon ejéndel arról, bizony meghalsz."). 1965. Megjelent a Genesis-sorozatban, 33. lap
34. JÚDÁS. 1965. 407 × 335 mm. Magyar Nemzeti Galéria
35. HALÁSZ. 1965 k. 410 × 340 mm. Budapesti Történeti Múzeum
36. BIBLIAI JELENET. 1966. 295 × 380 mm. Budapesti Történeti Múzeum
37. LANTOS. 1966. 427 × 350 mm. Magyar Nemzeti Galéria
38. HIPPIK. 1966
39. FIATALSÁG (ÁDÁM ÉS ÉVA). 1968. 350 × 425 mm. Magántulajdon
40. ÉRETTSÉGI. 1968
41. ATOMBOMBA. 1969
42. FEJ. 1968. 360 × 340 mm. Magántulajdon
43. ÜLŐ KATONA. 1968. 354 × 272 mm. Magyar Nemzeti Galéria
44. TERMÉKENYSÉG. 1969
45. TIGRIS. 1970
46. TÉKOZLÓ FIÚ. 1971. 295 × 420 mm. A művész tulajdona
47. A NAP. 1971. 430 × 360 mm.
48. GYŐZELEM. 1971. 430 × 360 mm. A művész tulajdona
49. KÁIN ÉS ÁBEL. 1971. 430 × 355 mm. A művész tulajdona
50. DÓZSA GYÖRGY. 1972. 430 × 520 mm. Magántulajdon
51. AZ APOSTOL. PETŐFI-ILLUSZTRÁCIÓ. 1972. 480 × 320 mm. A művész tulajdona
52. AZ ATOM. 1969. Megjelent a Bell-Magazinban

A címlapon: TERMÉKENYSÉG. 1969 (44. kép)

Perneczky Géza: Budapesti beszélgetés Szalay Lajossal. *Magyar Nemzet*, 1967. augusztus 11.
Láncz Sándor: Szalay Lajos bibliája. *Művészet*, 1967. 9. sz.
N. N.: Genesis. The Graphic Interpretation by Lajos Szalay. *Print*, New York, 1967 december.
Sigward Blum: Lajos Szalay. *Illustration*, 1969. április
Gomez Sicre: Genesis. *Bulletin d'Arts Visuales*, Washington, 1969. 16. sz.
Norman Kent: The Inspired Drawings of Lajos Szalay. *American Artist*, USA, 1969 december.
Bertha Gaster: Artist speaking — Lajos Szalay. *The New Hungarian Quarterly*, Budapest, 1970. 38. sz.
Szalay Lajos kiállítása. Katalógus *Fehér Zsuzsa* előszavával. Magyar Nemzeti Galéria, Budapest, 1972. július 8—augusztus 6, Miskolci Galéria, 1972. augusztus 19—szeptember 17.

KÉPEK JEGYZÉKE

Valamennyi kép technikája tus, papíron

1. FALUSI KÉPESKÖNYV. 1940
2. SZENTANTAL. 1939. 297 × 210 mm. Magyar Nemzeti Galéria
3. KÓRHÁZI LÁTOGATÁS. 1939. 145 × 150 mm. Magyar Nemzeti Galéria
4. VALAMI TÖRTÉNT... 1940. 224 × 144 mm. Budapesti Történeti Múzeum
5. PIHENŐ ZSÁKHORDÓ. 1940. 235 × 132 mm. Magyar Nemzeti Galéria
6. ILLUSZTRÁCIÓ. DOSZTOJEVSZKIJ: KARAMAZOV TESTVÉREK. 1943. 297 × 206 mm. Magyar Nemzeti Galéria
7. ILLUSZTRÁCIÓ. DOSZTOJEVSZKIJ: KARAMAZOV TESTVÉREK. 1943. 245 × 295 mm
8. JULIÁNUS. 1943. 208 × 297 mm. Magyar Nemzeti Galéria
9. APOKALIPSZIS. STEINBECK-ILLUSZTRÁCIÓ. 1945
10. MADÁRDAL. 1940-es évek közepe. 300 × 215 mm. Magántulajdon
11. HALÁSZOK. 1942. Megjelent a Genesis-sorozatban, 119. lap
12. HAZATÉRÉS (EZÉRT DOLGOZUNK!). 1943. 300 × 210 mm. Magyar Nemzeti Galéria
13. 1943 JANUÁR. 286 × 225 mm. Magyar Nemzeti Galéria
14. KRÍZIS. 1944. 297 × 210 mm. Magyar Nemzeti Galéria
15. GOND. 1945
16. ZONGORISTA. 1949. Koncertplakát a Tucumani Egyetem számára
17. ASSZONY GYÜMÖLCSÖKKEL. 1953
18. PIETA. 1950
19. VADÁSZAT. 1952
20. SALOME. 1954
21. TÓBIÁS. 1958
22. VÁLASZÚT. BAUDELAIRE-ILLUSZTRÁCIÓ. 1957
23. SZENT FERENC. 1957
24. SZERZETES. 1952
25. SZÁNTÁS. 1958. Megjelent a Genesis-sorozatban, 50. lap
26. ORFEUSZ. 1959
27. INKVIZÍCIÓ. 1959
28. KIŰZETÉS. 1960. Megjelent a Genesis-sorozatban, 46. lap
29. INSPIRÁCIÓ. 1960. Megjelent a Genesis-sorozatban, 80. lap

Önálló albumok:

Szalay Lajos Hatvan Rajza. Bolyai Akadémia, Budapest, 1941
Szabó Lőrinc — Szalay Lajos: Tizenkét vers — tizenkét rajz. *Szabó Lőrinc* előszavával. *Új Idők*. Budapest, 1943
Szalay Lajos Rajzai. *Kállai Ernő* előszavával. *Új Idők*, Budapest, 1945
Impresiones de un Immigrante. Municipalidad de Buenos Aires, Argentina, 1949
Lajos Szalay, Dibujos — Drawings. Universidad de Tucuman, Argentina, 1954
Lajos Szalay, Dibujos — Drawings. *Jorge Romero Brest* előszavával. Editorial Kraft. Buenos Aires, Argentina, 1958
Genesis. Madison Avenue Church Press. New York, 1966

Összefoglaló művekben:

Pogány Ö. Gábor: A magyar festészet forradalmárai. Officina. Budapest, 1947. 92—94. old.
Walter Amstutz: Who's who in graphic art. Zürich, 1962
Németh Lajos: Modern magyar művészet. Corvina. Budapest, 1968. 131—134. old.

Fontosabb újság- és folyóiratcikkek:

Pálfy Lajos: Lajos Szalay. *Gebrauchsgraphik*, München, 1941. 5. sz.
y. v. : Szalay Lajos. *Szépművészet*, 1941. 12. sz.
Kállai Ernő: Őszinte beszámoló egy beszélgetésről Szalay Lajossal. *Magyar Csillag*, 1942 január
K. A.: Szabó Lőrinc és Szalay Lajos, Tizenkét vers és tizenkét rajz. *Pest*, 1943. november 15.
Tito Perez: Un Creador de Imagenes Parecidas a la Realidad. Esto Es, Argentina, 1954
Cordova Iturburu: El Dibuju Idioma Poetico de Lajos Szalay. El Hogar. Buenos Aires, Argentina, 1955
Anton Sailer: Ein Magier der Zeichenfeder. *Gebrauchsgraphik*, München, 1955. 7. sz.
Mario José Petit de Murat: Lajos Szalay. *Revista de la Facultad de Filosofia y Letras*. Argentina, 1956
Antonio Rodrigez: Lajos Szalay Extraordinario Dibujante. *El National*, Mexico, 1958
Lucas Padilla: Los Dibujos religiosos de Szalay. *Atlantida*, Argentina, 1961 április
Sigwart Blum: Lajos Szalay. *Habitat*, Rio de Janeiro, Brazília, 1961
Láncz Sándor: Szalay Lajos. *Művészet*, 1963 május
N. N.: Szalay Lajos. *Idea*, Tokió, 1963
N. N.: The Art of Lajos Szalay. *Print*, New York, 1964 június
Jacob Reisner: Genesis. *Gebrauchsgraphik*, München, 1967. 4. sz.

az életvágyat legjellegzetesebben kifejező jelkép volt (a hal mellett); ez a jelentése az idők folyamán megerősödött. A keresztény értelmezés pedig a lélek ébresztőjének jelképévé emelte a kakast, a tévelygés sötétjéből az igaz hit világosságára ébredés szimbólumává. A befejezés így egyértelmű: Szalay, Genesisének záró gondolataként, a világ sorsának jobbra fordulását óhajtja vele kifejezni.

A Genesis-rajzok után — mint azt egy 1970-ben elhangzott beszélgetés során elmondotta — hozzáfogott önéletrajzának megalkotásához. „Azon indultam el, hogy' lehetne annyi írt önéletrajz után egyet már rajzolni is. Próbálom rekonstruálni azokat az élményeket, amik engem Szalay Lajossá tettek — szinte a magam Genesisét szeretném megrajzolni, de elég nehéz a kezdet, mert a saját életem ikonográfiáját is meg kell teremtenem."

A Magyar Nemzeti Galéria kiállításán láthattuk 1972 nyarán az addig elkészült rajzokat. Nem teremtett új ikonográfiát. A már korábban is használt jelképeket alkalmazta; a Genesis-rajzok során kialakult rajzi világgal találkozunk ezeken is. A vonalvezetés érzékeny lendülete a térérzékeltető „illuzionáló sraffírozás"-sal, feketének és fehérnek színértékként kezelésével párosul. Egy-egy témára ismételten visszatérve beszél önmagáról, ezt azonban nem teheti anélkül, hogy ne szólna közben koráról is, melyben él, nemzetéről, melynek történelme és hagyományai determinálják munkásságát. Így születtek meg az új rajzok, a *Káin és Ábel* új változatai *(49. kép)*, a *Történelmi arcképek* groteszkjei, a *Dózsa György*, a *Tékozló fiú* változatok *(50. és 46. kép)* és a többi. Bennük, rajtuk keresztül szól önnönmagáról. Ennek okát is elárulja egyik képének címe: *Nem lehet le I.R.N.I. az igazat*, vagy amint levelében fogalmazta meg ezt a gondolatot: „Mivel az őszinteség egyre tilosabbá vált, és egy ki nem mondott, de kegyetlen éberséggel betartott eskü kényszeríti az idők tanúját, hogy igazat soha, semmi körülmények között ne valljon, én is művészi dezertálásra kényszerültem. Az absztrakció szintén menekülést jelentő tettenkaphatatlansága helyett az ugyancsak veszélytelen klasszikus téma- és formavilágba..." Ezen a nyelven, a keleti és mediterrán népek jelképeit felhasználva, mondja el saját hányatott életét, a háborút, az önként vállalt száműzetést, a hazavágyódást és az onnan újra elmenekvést. József Attilával vallja a „pokolraszállás" kényszerét, de „...e pokolban maradva és a pokolról beszélve, tulajdonképpen egy reményről beszélek..." E remény azonban egyidejűleg áhított és félt: e kettősség jellemzi rajzait.

„A művész a társadalom része és eltartottja — írta egy levelében —, jogos tehát, ha azt várja a társadalom, hogy a művész érthető nyelvre fordítsa le azt az üzenetet, amit ő a valóság finomabb megközelítésével kapott. Persze sine qua non feltételként értjük, hogy a művész pontosan hallja az üzenetet, szabatosan fordít, meg hogy a társadalom is jól

beszéli az üzenetet fogadó nyelvet..." Az „üzenet" értelmezése elsőrendűen meggyőződés, világnézet kérdése. A művek és idézetek egyként azt bizonyítják, hogy Szalay megmaradt az általános emberi mondanivalók biblikus és történelmi szintjén. Mondanivalója mindig humánus maradt abban a nehéz harcban is, melyet az új meg új kezdések közepette vívnia kellett. Le tudta győzni a Kentaurt, és nem hagyta magát kiűzni abból a birodalomból, melynek neve Művészet.

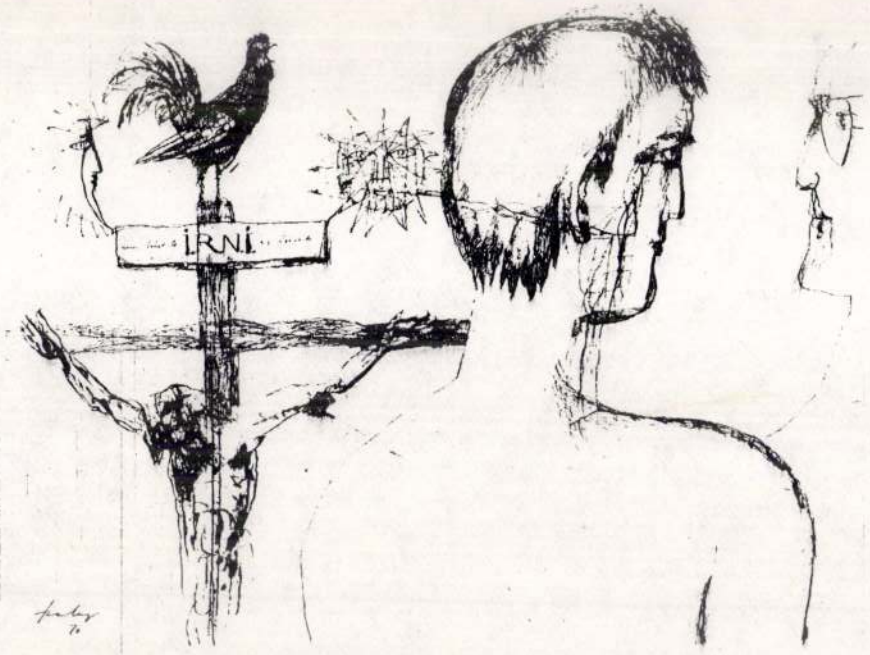

A kakas (Nem lehet le I.R.N.I. az igazat). 1970. Papír, tus. 407 × 509 mm. Magyar Nemzeti Galéria

A kötet utolsó részében Szalay már teljesen elszakad a Genesis szövegétől. E rajzok már csak nagyon áttett értelmezés szerint tekinthetők a teremtés gondolatkörébe illő alkotásoknak. Így került a kötetbe a keresztre feszítés jelenete; a tizenkét apostol a rájuk vetülő kereszttel; a világ sorsán gondolkodó isten. Végül az utolsó rajz emelt szárnyú, harsányan kiáltó kakast ábrázol. Ez ismét többértelmű: a továbbterjeszkedés ösztönét, a harci kedvet és a fényre való fogékonyságot egyaránt kifejezi. A kakas már az ókorban

Hamlet (Csontváz fejjel). 1967. Papír, tus. 384 × 227 mm.
Magyar Nemzeti Galéria

Szalay a két kompozíció elemeit, most már sűrítve: a fa tövében alvó ember fölött lebeg az angyal, a fa ágán madarak, mellette pedig állatok várják ébredését. S a következő rajzon az ember felébred, az ég felé tekint, két kezét a magasba emeli; hálaénekét egy térdelő angyal kíséri hegedűjén.

Különösen érdekes tézise a Genesisnek a bűnbeesés. Vele megszűnik az „aranykor" állapota, midőn még a természet eltartotta az embert az istenek vagy Isten kegyelméből. A gondtalan élet, a munka nélkül biztosított jólét vágya mozgatta mindig is az ember képzeletét, mikor a paradicsomi semmittevés édességéről ábrándozott. A vágyakozás sok legendát teremtett arról, hogy miért szűnt meg ez az állapot, arról, hogy miért kénytelen az ember „arca verejtékével" megkeresni kenyerét. Ezekben a legendákban a munka azonosult a büntetéssel.

Szalay Lajos részletesen taglalja a Genesis e sarkalatos pontját. A jeleneteket egy szimbólummal kezdi: felfelé görbülő, emelkedő kígyón áll egy bagoly. Ez kettős jelentésű: jelentheti a tudást, melyet bűnös célra használtak fel, de a tudás fensőbbségét, elsődlegességét is, amely győztessé válik a bűn felett. Sokrétűen boncolgatja rajzaiban a bűnre csábító, a bűnben vigasztaló, a férfit elesettségében támogató nő szerepét, s végül a nőért küzdő lovag eszményképével, sárkányölő Szent György alakjával folytatja a sort, melyben újra szerepel a *Kiűzetés* 1960-ban megfogalmazott jelenete is.

A töprengő, gondolkodó, az emberiség sorsáért felelősséget érző művész mához szóló intelme minduntalan kibukkan a Biblia betűi mögül: *„De a jó és gonosz tudásának fájáról, arról ne egyél; mert amely napon ejéndel arról, bizony meghalsz." (33. kép).* E bibliai szavakra az atomfenyegetés döbbenetes lapjai következnek: quadrigán száguldó római harcosok magasra emelt fegyverekkel, ahol a quadriga kereke az atomjelkép. Szarvai közt ugyanezt a jelet hordozó bikán lovagol a nyilazó halál-csontváz, s előtte a nap-élet szimbólum előtt térdre eső ember. Majd újabb rajzokon változik, fejlődik tovább a gondolat: függőlegesen magasra emelt tenyér előtt vízszintesen fekvő emberi test; egy angyal térdein keresztbe fektetett halott férfi, a pieta-csoportok hagyományos kompozíciójára és tartalmára utalva; a Janus-arcú gondolkodó; a máját tépő saskeselyű elől menekülő többarcú Prométheusz; s végül a háromarcú alkotó: egyik arcával elégedett, a másikkal fél, a harmadikkal hálaadóan tekint az ég felé. E hosszú sor a munkálkodás, az alkotás értelmét vizsgálja, az alkotó benső megelégedését és egyidejűleg továbbvivő nyugtalanságát, a létrehozott műnek az emberiség sorsára való hatását.

A mű legmegrázóbb fejezete az első gyilkosságról szól. Ember ember ellen fordul: ez a téma a művészben saját élményeit idézi fel — a II. világháború döbbenetét, a szemekben a „szuronyt szegezz!" rum oszlatta pánikjával, a szájszögletben a „minden mindegy" halálmegvetésével az ölés kényszerét és a megölettetés félelmét. Szalay Ábelje a II. világháború kiszolgáltatott magyar bakája, lábszártekercsével, szuronyával, elesettségében. Ezért is nem illusztráció a Genesis: több annál. A Bibliának az emberek természetéből, együttélésük kényszerű körülményeiből leszűrt igazságait emeli át a rajz birodalmába, s ezen az egyetemes nyelven kíván ráébreszteni bennünket egymás iránti felelősségünkre.

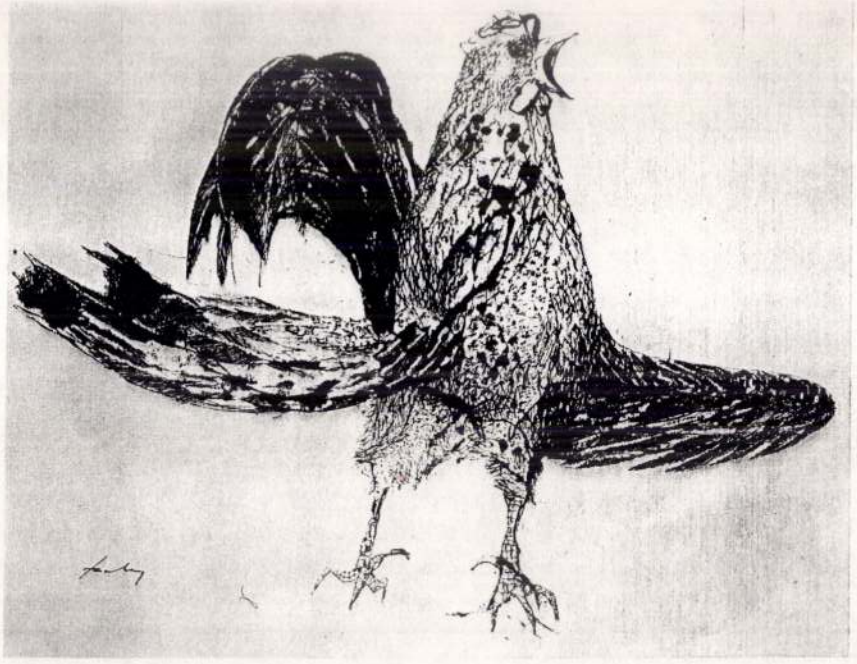

Kakas. 1964. A Genesis-sorozat 143. lapja

A kötet hat csoportra osztott 126 rajzában Szalay a teremtés történetét az ősködtől, a madár képében megjelenő Szellemtől kezdődően mondja el. A szimbólumrendszer, amit a művész felhasznál, akárcsak maga a Biblia is, közös kincse az emberiségnek, de nem *csak* s nem is *elsősorban* bibliai eredetű. Hol az asszír–babilóniai, hol a görög mitológiából meríti e szimbólumokat, és szabadon asszociálva, tetszés szerint használja fel őket. Egy példa megvilágítja a mondottakat.

A kötet negyedik rajzán *(32. kép)* a világosság és a sötétség megteremtéséről van szó. Mindjárt kezdetben „logikátlanságba" ütközünk: Szalay a világosságot azonosítja a Nap képével. A Biblia szerint a világosságot és a sötétséget az első napon választotta szét, míg az égitesteket csak a negyediken alkotta a Teremtő. A mi gondolkodásunkban — és a Szalay Lajosében — magától értetődően forr össze a Nap a világosság, a fény fogalmával, ez azonban ellentétes a Biblia betűivel. Szalay a világosságot Héliosz lovainak a görög mitológiából vett jelképével ábrázolja, mögötte a sugárzó napkoronggal. A sokféle ókori mitológiának számunkra már természetes szintézise ez. A napkorong közepébe írja bele a Szemet. Ennek értelmezése is többféle. Jelképezi magát a Teremtőt (a zsidó hit szerint). A platóni értelmezés a „lélek szemének" tartja, tehát a belső, szellemi látás kifejezőjének. A görögöknél és a rómaiaknál a látás vallásos jelentőségű: a beavatottság legmagasabb, harmadik fokát jelenti. Ezen túlmenően az antik népeknél a szem a napisten szimbóluma: a fény mindenütt jelen van, tehát isten — pontosabban: az istenek — elől semmit sem lehet elrejteni. Az egyiptomiaknál Ozirisz jelképe, az egy szem, a mindentudást jelenti. A szentírás is ebben az értelemben veszi át, és így alkalmazza Szalay is. A lovak egyike belerohan a sötétbe. Így kapcsolja össze a világosságot és a sötétséget, mert a fehér ló a fény istenének, a fekete pedig a sötétség istenének attribútuma. Már a sumé roknál, majd később a görögöknél, a rómaiaknál éppúgy, mint az északi népeknél a napisten tüzes paripával hajt végig az égen. A „Héliosz, a kocsihajtó, négy paripájával" szimbólumot átvette a kereszténység, és a győztes Megváltó, a „Sol iustitiae" szimbólumává változtatta. A sötétben Szalay egy baglyot jelenít meg: az antikvitás idején ez baljós jel volt, Egyiptomban és Indiában halálmadárnak tartották. A görögöknél Pallasz Athéné attribútuma, Athén városának jelképe és szent madara volt. A keresztény értelmezés szerint a bagoly a lélek sötétségét jelképezi, melyet azonban eloszlat az igaz hit. Más értelmezések szerint épp azt jelenti, hogy az igaz hit a sötétben is világít...

Egyetlen rajzon a jelek ilyen koncentrált, sokrétű értelmezésével találjuk magunkat szemben. Szalay sokoldalúan használja fel őket gondolatai kifejezésére. Még a régi, megszokott ábrázolási konvenciók megtartása esetén is tud újat adni. Az Atyaisten szakállas

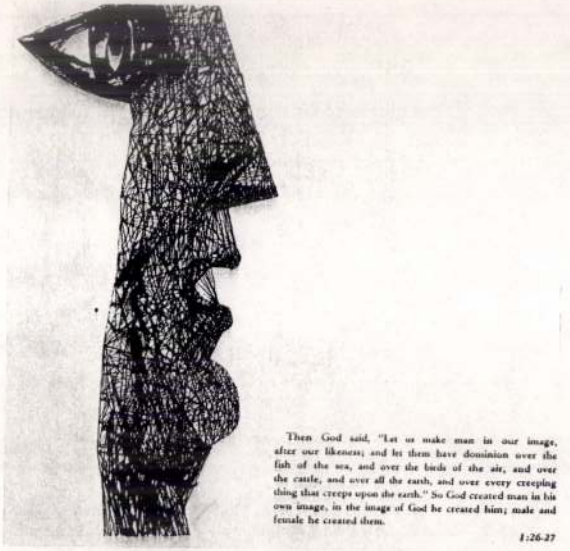

A Genesis-sorozat 24. lapja

„Librium". 1964. Gyógyszerhirdetés

alakja nála szenvedve, gyötrődve alkotó lénnyé minősül át, nem csupán a bibliai Teremtő, hanem *minden teremtő, alkotó szellem* jelképévé, akit ez a képessége emel ki a sokaságból *(29. kép)*.

Több rajzon követi nyomon Szalay az ember (a férfi) teremtését. Előbb egy arc éle és a szem jelenik meg, sűrűn bekottázva, mintha mérnöki alkotás lenne, majd az egész arc profilban. Ezután összetettebb kompozíció következik: a földön hatalmas test nyúlik el, s mint szimbólumok veszik körül az Oroszlán (a föld állatai), a Sas (az ég madarai), a Hal (a tenger élőlényei) s egy vékony, finom rajzolatú Fa (a növényvilág jelképe). E lények között fekszik öntudatlanul az ember, felhúzott lábakkal, egyik karja magasra emelt, és könyökből esik vissza az arcára, míg a másik hosszan elnyúlik a földön. A szemközti lapon szép arcú, szárnyas angyal érkezik, kezében virággal: a lélekkel. Majd megismétli

Sárkány — a rossz megtestesítői; a szárnyas Angyal, a Férfi a jóért, a tudás birtokában az igaz ügyért harcol. E periódus jellemző alkotása a *Kiűzetés (28. kép)*. A kompozíció szimmetriája ellenére minden kifelé, balra mutat: az angyal repülésének iránya, az oroszlán fának dőlő teste, a Kentaur mutató keze csakúgy, mint a Férfi tétova előrelépése, ijedt tekintete, félszegen felemelt keze. A fák ágai is erre nyúlnak — ezzel is aláhúzzák a döntés súlyát és megváltoztathatatlanságát. A páros ismétlődések: az Angyal és Oroszlán (Jó és Rossz) testének, a fa két ágának, a Kentaur és a Férfi karjainak (ismét a Jóért küzdő és azt elgáncsolni igyekvő), a fa törzsének és a Férfi testének párhuzamossága kapcsolják össze a szereplőket, teszik feszessé a kompozíciót, melyen minden a megmásíthatatlan Végzetre utal. A bal oldal részletezettebb előadása, a figurák fényárnyékkal való modellálása azt az oldalt emeli ki, ahol a Férfi közvetlenül kerül szembe ellenfelével, a legyőzendő Rosszal.

Művészetének önálló fejezetét alkotják az Illyés-illusztrációk. 1962-ben volt Illyés Gyula hatvanesztendős. Szalay Lajos tizennyolc rajzzal köszöntötte a távolból az egykori harcostársat. Illyés œuvre-jéből elsősorban a háború előtti nagy prózai műveket: A puszták népét, a Petőfit, továbbá a magyar történelem nagy alakjait megjelenítő politikus verseket választotta illusztrálásra. E rajzaiban elhagyta legutóbbi alkotásainak összetett, többrétű szimbólumvilágát. A mondanivaló egyértelműsége láthatóan feloldotta a szimbólumok mögé rejtezés kényszerétől. Az első rajz a *Beköszöntő*: négylovas quadrigán rohanva érkező babérkoszorús férfi — önmaga — üdvözli az ünnepeltet. A puszták népének parasztjait két rajzon is megörökíti. (Az egyiket, melyen a paraszt az eke szarvát fogja, szinte belerokkanva a keserves munkába, később a Genesis című kötetbe is felvette, *25. kép*.) Másutt egy képbe foglalja össze a legfontosabb alakokat: elöl a kisfiú, mögötte kiemelve az apa, majd kissé halványabban a „ragyogó szépségű, finom lelkű" anya s a nebándi nagyapa. Alakjaik rávetülnek a cselédház, a nagyszarvú ökör és a gémeskút képére. Megjelennek a rajzokon a történelem hősei: Hunyadi, amint oroszlánként küzd a török ellen; Zrínyi, a költő, a „magyarok seregtelen vezére", mögötte a „jajgató karóba vonttal"; Petőfi, a forradalmár, a forradalom frígiai sapkás nemtőjével s a hadra kelt, kaszás paraszttal. Bartókban a „hangzavar" reményeket ébresztő illyési dalnokát jeleníti meg, az „Óceánok fiában" önmagát, aki „szabadabb lett volna, bátrabb", ha „Magyarországnak lett volna tengere", s aki végre eljutott az óceánig, de ott sem talált megnyugvást.

Rajzainak eddig legnagyobbszabású együttese, a Genesis, 1966-ban jelent meg. Az Ószövetség első könyve, a Teremtés „története" tartalmazza a legtöbb ősi mondai elemet

Hatalomvágy. 1960. Papír, tus. 346 × 317 mm.
Magyar Nemzeti Galéria. A Történelmi Arcképcsarnok c. sorozatból

a világ s benne az ember teremtéséről. Szalay Lajos Genesise nem szokványos Biblia-illusztráció: rendhagyó alkotás. A kiadó grafikai interpretációnak nevezi — pontosabban fedi a lényeget, ha Szalay Genesisének, teremtésének nevezzük. A Biblia versei és a rajzok eleinte illeszkednek egymáshoz, később azonban Szalay szakít ezzel a kötöttséggel. Vissza-visszatér egy-egy témához, variálja azt, ezzel kiemeli a sorból, majd korokon át csapong, hogy végül égetően maivá, szinte napivá váljék interpretációja.

Vonat. 1957. Papír, tus

zítő körülményekhez járult még az én rajzolásom figuratív formája akkor, amikor mindenütt az absztrakció nem-figuratív iránya a szinte hivatalos stílus."
Felerősödtek ez időtől művészetének expresszionisztikus-szürrealisztikus vonásai, s szinte kizárólag szimbólumokban szól. Marcel Brion „a szorongás rabjainak művészeteként" jellemzi az expresszionizmust. Werner Haftmann szerint „...az egzisztenciális nyugtalanság folytonosan izgatja a képzeletet...", s ez „...egy hideg, tárgyias, rajzosan

Múzsa. 1962. Papír, tus. Az Illyés Gyula 60. születésnapjára készült sorozatból

leíró stílushoz vezet". Ez az ábrázolásmód az élményt túlélezett formákkal közvetíti: „...az ábrázolt kiszakad természetes megjelenéseinek összefüggéseiből, és egy titkos szürrealisztikus jelleg tűnik elő, mely a témának kemény tárgyiasságában rendkívüli kifejező erőt ad." A tárgyak üres tér előtt tűnnek fel, keményen, szinte naturalisztikus aprólékossággal részletezettek.
E stílusjegyekkel találkozunk Szalay új rajzain. Szimbólumai: a Kentaur, az Oroszlán, a

Szalay nem konkrét társadalmi jelenségekben, hanem általános emberi szituációkban gondolkodik. Korábban olyan alkotásokban szólt a világról, mint a falu és város szinte brueghelli realitású képei *(Falusi képeskönyv, 1. kép; Valami történt..., 4. kép)* vagy a munkást, a munkát jelenítő rajzok *(Pihenő zsákhordó, 5. kép; Halászok, 11. kép)*; most kiszorult látómezejéből az egyedeket összefogó nagyobb egység, a társadalommá szerveződött sokaság. A közösség élménye csak egy-egy olyan sorscsapáson át tör be az egyén életébe, mint a *Háború*. Rajzaiban harmóniáról, nyugalomról ábrándozik, azonban háborús lapjai arra utalnak, hogy maga is tudja: a vágyott harmónia csak a *Családi kör* határáig tart. Maga is érzi látomásainak sebezhető voltát. Át-átvált mélyebb szimbolikába: jelképeinek felfejtése nyit ajtót rejtettebb gondolataihoz. Ennek érdekében az 1958-ban közzétett illusztrációkat kell megvizsgálnunk. Buenos Airesban kiadott kötetébe azokat vette fel, melyek addig összegyűjtve nem jelentek meg: a Don Quijotéhoz, a Karamazov testvérekhez készült korábbi rajzait, valamint az új Baudelaire-sorozatot, a „Les fleurs du mal"-t. Sok a rokon vonás a három író gondolat- és képzeletvilága között. Az emberiesség eszméjéért küzdő nemes lovag gunyoros-méltóságteljes alakja, a dosztojevszkiji infernónak végső kicsengésében egy el nem ért jobb világot sugalló gondolata és a baudelaire-i életmű, a jó és rossz dualizmusának kinyilatkoztatása valamiképpen rokon. Ezt az időben és térben egymástól távoli, szellemiségükben mégis annyira közeli három irodalmi alkotást fűzi látomásai fonalára, s e rajzokban rejti el önnön vágyódását, gyötrődését.

A három közül a Baudelaire-illusztrációk a legkésőbbiek, 1955—57 között készültek el. Baudelaire új aszkéta módján kéjjel festi a halál, a romlás, a felbomlás színeit: megveti e századot, mellyel eltéphetetlenül összenőtt. Ez az érzés vezetheti Szalay Lajost is ehhez a világhoz. A „Les fleurs du mal" romantikus naturalizmusát Szalay szürrealizmussal vegyes expresszionizmussal fogalmazza át képi nyelvre.

A sorozat a *Praeludium*mal kezdődik. Mint valami komédiában, sűrítve vonulnak fel ezen a „játék" szereplői. Az aszimmetrikus kompozíció közepén jelenik meg a költő, az Előhang fő-fő Varázslóistene, nyakába vetett sállal, botjára támaszkodva, kintornával, s ezen majommal. Nyakában kapaszkodik a Szellem, virágot tartva másik irányba mutató kezében. Jobbra hátul imádkozó pap, balra padon ülő éhes szemű szuronyos katona nézi mohón a gyermeket tartó meztelen Nőt, aki mellett fáradtan bóbiskoló munkásalak ül. A *Praeludium* után kitárul előttünk a „rossz" világ: gyűrött alakok hevernek egy szoba ágyain, felettük magasodik, hozzájuk süllyed a Nő, a szerelem magasztos tárgya, aki itt puszta eszközzé aljasul — „ványadt keblű lotyó", mondja róla Baudelaire. Hol mennyei szépségűvé emelkedik, hol meg sátánian torz, részeg álom-

Fogoly. 1957. Papír, tus

Belövés. 1957. Papír, tus

ban omlik el az ágyon, vagy simogatóan vigasztalja gyötrött párját. Anya és szerető, akit elrabol a Kentaur, a Sátán, vagy felmagasztosult szerelmes, aki felé a vágy sodorja a férfit. Mindent átfon a „szégyellni való" szerelem. E baudelaire-i világ Szalay Lajos modern fogalmazásában kél új életre, napjaink modern kapitalizmusa megalázott szegényeinek gyötröttségét tárva elénk *(22. kép)*.

1960-ban költözött át Szalay az Egyesült Államokba. Így írt erről: „...1960. június 9-én érkeztem az Egyesült Államokba. Három — francia, spanyol és angol — nyelv és kultúrterület egy egyrétű magyar embernek még kedvező körülmények között is nagy nehézséget okoznak. Szegényen, nyelvismeret, kapcsolatok és ajánlások nélkül kezdeni 37, 39 és 51 éves korban feleséggel, később gyermekkel együtt a mindenütt szinte féltékenyen védett és egyébként is nehéz pályán nagyon kimerítő. Ezekhez a már magukban is nehe-

Disparate. 1954. Papír, tus.
Megjelent a Dibujos — Drawings c. kötetben

a cselekvés sodrának alárendelt: a vadász megfeszített teste, a ló rémült erőfeszítése, az ellenálló dúvad dühödt támadása. Ennek alakja felkiáltójelként zárja a kompozíciót, melyet alul a fekvő dög elnyúlt tetemének vízszintese keretez. Másutt az előtérben megjelenő halászt a vastagabb kontúr metszi ki a környező térből, míg a zsákmányt tartalmazó háló — a kép alárendelt eleme — vékony vonallal megrajzolt.

E formai változatok mindig tökéletesen szolgálják a gondolatot, s bizonyítják, hogy Szalay Lajos rajztudása előtt nincs lehetetlen. Amit rajzzal ki lehet fejezni, azt ő mesteri módon el tudja mondani. Ha azonban igazában meg akarjuk ismerni Szalay művészetét, túl kell hatolnunk a forma epidermiszén, a vonal bűvöletes koreográfiáján, káprázatos fordulatain, lendületes futásán. Kassák azt írja róla 1941-ben, hogy „érzékeny idegekkel

Baudelaire-illusztráció. 1956. Papír, tus. Megjelent a Dibujos — Drawings c. kötetben, 1958

és gondolkodó aggyal" él korában. Kállai Ernő 1945-ös előszava szerint pedig „nem egy jelét adja annak, hogy a szegény nép, Dosztojevszkij szavaival: a »sértettek és megalázottak« pártján van". A tárgyalt 1954-es kötet alkotásai két véglet között mozognak: egyik oldalon a Golgota, az apostolok, a szentek s az alkotás gyötrelmeiről tanúskodó művek, a másikon a családi élet harmonikus jelenetei, az Asszony szerelme, a Gyermek ragaszkodása. A kettő között zajlik a Férfi élete, munka, teremtés, küzdelem és győzelem-legyőzetés térülő-forduló csapásai közepette. Olyan világ ez, melyben a Férfi mindent magára vonatkoztat.

Ádám és Éva. 1944. Papír, tus

Kivégzés. 1946. Papír, tus.
Megjelent a Magyar Nemzetben

Superior de Bellas Artesen. Rajzainak következő kötetét 1954-ben publikálta, majd egy újabbat 1958-ban tett közzé.

Az első kötet rajzai téma szerint sorakoznak: Művészet-Költészet, Szerelem, Család, Nő, Férfi, Halál, Háború, Vallás. A témák átfogják az egész életet, általánosak, és mégis konkrétak: központjukban az „Ember" áll, a „Férfi", aki nem más, mint önmaga. Aligha szükséges a rajzok mondanivalóját különösebben bogozni, megfejteni. A cím mindig fedi a teljes gondolatot. Szalay ekkor még nem használt bonyolult szimbólumokat, sem allegóriákban nem szólt, mint később; az egyesben, a konkrétban rejlik az általános. A vonalak rendje-futama is alárendelődik, szervesen alkalmazkodik a megjelenített tárgyhoz, témához, közölnivalóhoz. Hol lágyan kanyarog és átölel, egybefolyik, mint a *Szerelem*

Szerelem. 1954. Papír, tus.
Megjelent a Dibujos — Drawings c. kötetben

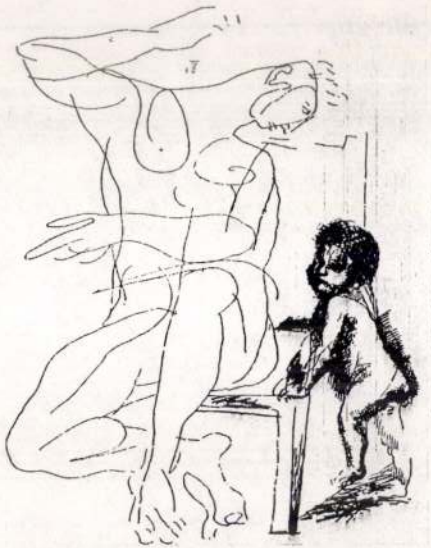

Apa. Papír, tus. 1954.
Megjelent a Dibujos — Drawings c. kötetben

együttesében, ahol a két test önfeledt ölelése, egybefonódása a vonalak összeforrottságában és egybekapcsolódásában is kifejeződik, hol majdnem szobrászian építkezik, mint az anyának és a karjában fekvő gyermeknek oválisban záródó együttesén. Más szerepet kap az *Apa* fiú–apa kettősén: a finom, kissé szaggatott vonallal jelenített — s így visszafogottnak ható — apa alakja mellett a kisfiú figuráját sűrű satírozással emeli ki, s így az plasztikusan megjelenítve szinte színesnek hat a rajzon; vagy a *Disparate* képtelenül torz figuráin, ahol maga a vonal is fintorrá torzulva ábrázol egy-egy táncoló vagy térdre boruló groteszk alakot. A cselekmény mozgalmasságához alkalmazkodva egyenletesen vékonyan árad a vonal a *Vadászat (19. kép)* ragyogó kompozícióján: a lovon ülő férfi a mellette döglötten heverő fenevad legyőzése után az előtte ágaskodó nemes vadra tör íjával. Minden

Népszónok. 1940. Papír, tus. 227 × 145 mm.
Magyar Nemzeti Galéria

Francia katonák a lövészárokban. 1940.
Papír, tus. 226 × 142 mm. Magyar Nemzeti Galéria

nek vágya és reménye fejeződik ki a művekben. Tömondatszerű rajzaival megállapít, de egyidejűleg el is gondolkodtat. Mint maga vallja: „. . . én akkor azt hittem, hogy a művészet valamilyen hónunk alatt hordható szószék, amiről a demagógok elmondhatják világmegváltó szózataikat. . . ez. . . tetszett korosztályunknak, mert ezzel akartuk kifejezni tiltakozásunkat az ellen, hogy az előző korok bűneit a mi vérünkkel fizettessék ki."
Ehhez a „szózathoz" új kifejezésmódot keres. Nem elégszik meg a vonalak szaggatott, törött, egymás mellé vagy mögé épülő rendjével, a folthatáson alapuló laza kompozíciós elrendezéssel, amelyek az uralkodó áramlatokat jellemzik. Az élet elesettjeinek, elnyomottainak ábrázolására összefogottabb képi rendet alkot. Ebben példaképe lehetett minden bizonnyal Derkovits is, akinek típusalkotása csakúgy, mint rajzolásmódja láthatóan

hatott Szalay alakuló művészetére. Rajzain a vonalak egy lendülettel metszik ki a súlyos, tömbszerű, mégis dinamikus figurákat a térből. Az átfogó körvonalat a test idomai mentén belső, ritmikusan ismétlődő vonalak értelmezik: hol folttá sűrűsödnek, hol megritkulnak aszerint, hogy homorú vagy domború tömeget jelölnek. A rajzok sosem elsősorban cselekményt, mindig inkább lelkiállapotot, magatartást tolmácsolnak, nem illusztratívak, hanem drámaiak. A figurák helyzete teret jelöl: akár egy alak lépése, tartása, akár több alak egymáshoz képest történő elhelyezése. Alakjai eldőlnek vagy megnyúlnak, alul- vagy felülnézetben, sokszor szinte összepréselődve jelennek meg. Az ábrázolásban rejlő, az alakok hordozta pszichológiai vagy társadalmi feszültséget a kompozíció diagonalitása és aszimmetriája húzza alá, emeli ki. Jól érzékelhetjük ezt az ez időben készült rajzokon: *Kórházi látogatás*, *Hazatérés*, *Krízis* stb. *(3., 12. és 14. kép)*.
Minduntalan visszatér rajzain a vallásos téma: művészetének egyik meghatározó eleme katolikus neveltetése, e vallás teocentrikus és homocentrikus etikája. Ehhez járul, mint művészetét meghatározó másik sajátosság, az a körülmény, hogy Szalay Lajos lírikus alkat, aki saját magából indul ki, és többnyire magáról szól. Ez abban is megnyilvánul, hogy figuráinak nagy része önarckép.
Farkas István festőművésznek, a Singer és Wolfner Kiadóvállalat vezetőjének kezdeményezésére illusztrációs megbízásokat kapott a cégtől. Többek közt Steinbeck írásait, Cervantest, Dosztojevszkij Karamazov testvérek című regényét illusztrálta *(6., 7. és 9. kép)*, 1943-ban pedig Szabó Lőrinc tizenkét verséhez tizenkét rajza jelent meg. Ekkor írta róla a költő: „. . . sok művét ismerem; éreztem szuggesztív erejüket, vonalaik és foltjaik szikár, kemény vagy súlyos líráját, a keserű és konok undort a valóságtól és a fájó nyugtalanságot az impressziók álomszerű nyers logikájában vagy logikátlanságában. . . A rajzok, melyeket az én költeményeimhez készített, önálló munkák. . . független változatok egy-egy közös témáról, egy-egy közös élményről. . ."
Farkas Istvánnal kötött barátságának köszönhető valószínűleg első önálló kötete, amely hatvan rajzzal, Kassák Lajos előszavával 1941-ben jelent meg. Második hatvan rajzát is az Új Idők Irodalmi Intézet adta ki 1945-ben; ebben — amint Kállai Ernő írta az előszóban — „a világirodalom régi és modern remekeitől sugallt" illusztrációk is szerepelnek. Illusztrációi és újságrajzai mellett minden bizonnyal e köteteknek is tulajdonítható, hogy Szalay Lajos művészete oly széleskörűen hatott kortársaira.
1946-ban Szalay ösztöndíjjal Párizsba utazott, majd onnan Dél-Amerikába ment tovább. Argentínában telepedett le, ahol több mint tíz esztendeig élt. 1949–55 között rajzot tanított a tucumani Universidad Nacionalon, 1958-tól pedig a Buenos Aires-i Escuela

© LÁNCZ SÁNDOR, 1973
Képek közlési joga: SZALAY LAJOS, Párizs

A portréfotó Kékesdy Károly felvétele
A fényképfelvételek többségét Petrás István készítette,
a többi a művész felvételei, illetve nyomatok alapján készült.

Felelős kiadó a Corvina Kiadó igazgatója
Felelős szerkesztő: Havas Lujza
Műszaki vezető: Murányi István
Műszaki szerkesztő: Mester Éva
Készült 5 (A/5) ív terjedelemben 5750 példányban, 1973-ban
CO981–h–7377

Szalay Lajos 1909-ben született Őrmezőn. Ifjúkorában a Heves megyei Tarnabodon élt. 1927-ben került a budapesti Képzőművészeti Főiskolára, melyet 1935-ben végzett el, közben egy esztendőt Franciaországban töltött. Tanulmányai befejezésének időszaka egyben a magyar képzőművészetben is fellépő megújhodási törekvések ideje. Ezekben az években — a gazdasági válság, a német fasizmus hatására — az egész európai polgári irodalomban és művészetben balratolódással párosuló fellendülés következett be. Ez a „nyitás balra" kétségtelenül hatott hazánk alkotó művészeire is. Emellett igen nagy hatást gyakorolt egész szellemi életünkre Bartók és Kodály munkássága. A harmincas évek derekára a — nem hivatalos — magyar irodalom és művészet alkotóinak java része politikailag radikalizálódott. Róluk írta Veres Péter a *Válasz*ban, hogy legtöbbjük „. . . egyelőre csak azt tisztázta, hogy azt, ami van, sem gazdasági, sem politikai formában nem vállalja, nem fedezi tovább. . . "

A magyar képzőművészetben ez idő tájt a két uralkodó áramlat a neoklasszicizmus és a posztnagybányai irányzat volt. Az első — Szalay szavaival — „a Gerevich professzor ácsolta színpadon rendezi a maga ünnepi díszmutatványait", míg a másik: „Finnyás erkölcsi és esztétikai műveltségük undorodva húzódik vissza a tiszta szellemi távlatok és a desztillált humánum bástyái mögé. . . " (Kállai Ernő: Őszinte beszámoló egy beszélgetésről. Megjelent az Illyés szerkesztette *Magyar Csillag*ban, 1942 januárjában). Egyik irányzat sem volt tehát alkalmas arra, hogy vele egy újonnan induló nemzedék a magyar társadalom mélyén rejlő, s onnan minduntalan felszínre törő feszültségeket, ellentéteket feltárja. Elég talán Vajda Lajos, Korniss Dezső, Ámos Imre, Bencze László, Duray Tibor, Koffán Károly, Goldman György, Kerényi Jenő nevét idézni, hogy egyrészt a fiatalok törekvéseinek eltérő voltáról, sokféleségéről, másrészt művészi jelentőségükről képet alkothassunk. Ennek a generációnak tagja Szalay Lajos.

Korai korszakának fő vonása az együttérző szenvedély, a szociális problémákra fogékony magatartás. Témáit ekkor főként a szegények életéből választja. Az elesettek felemelésé-

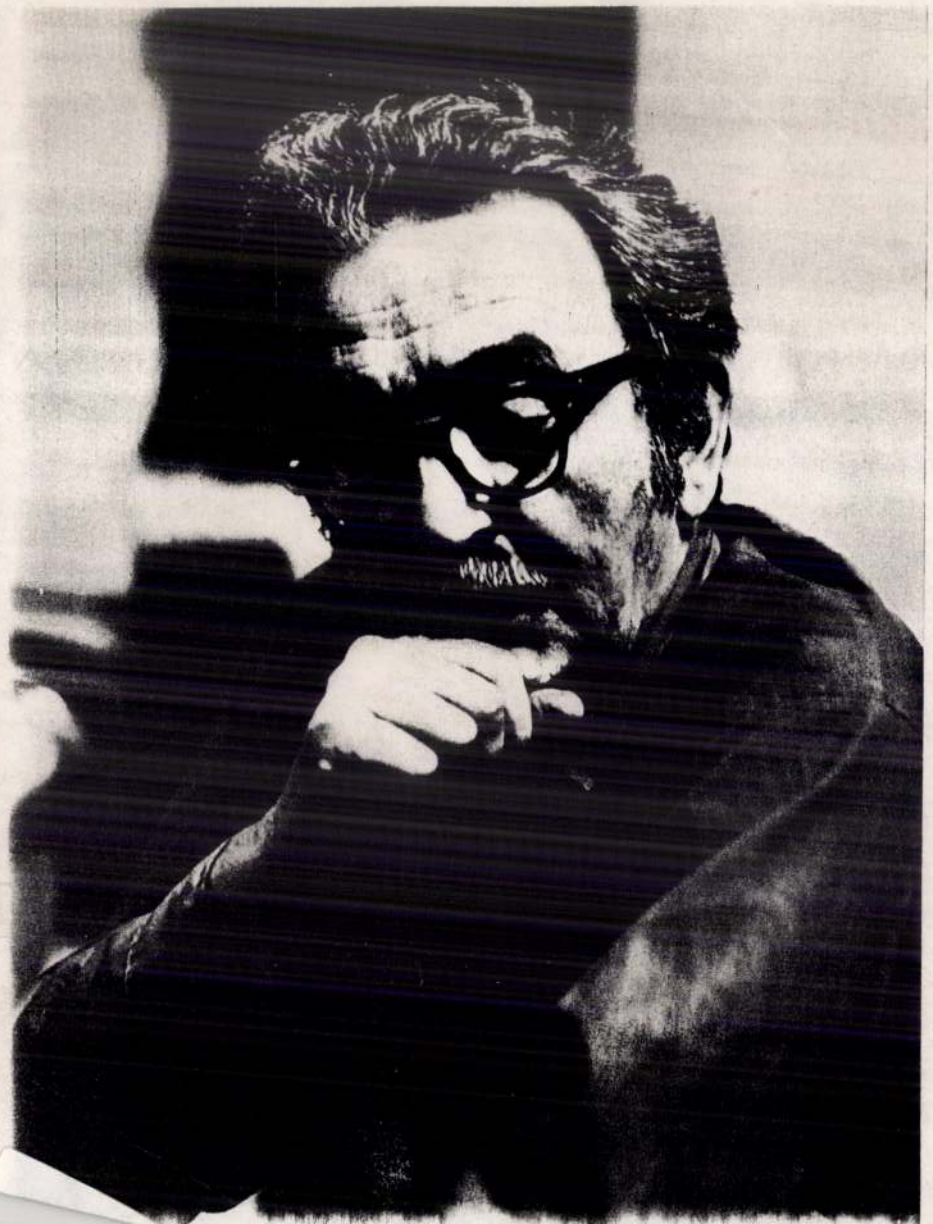

LÁNCZ SÁNDOR

SZALAY LAJOS

ORVINA KIADÓ 1973

Patak Jenő

Szalay László szobrász/19.sz./müve

a Müegylet kiállitásán.

Fővárosi Lapok 1865.I.III.1.190.old.

A GYÜJTŐ

DER KUNSTSAMMLER

MŰVÉSZETI FOLYÓIRAT ⊠ SZERKESZTI
ILLUSTR. ZEITSCHRIFT ⁝ DIREKTOR
DR. SIKLÓSSY LÁSZLÓ

VI. ÉVFOLYAM 4. sz. KÜLÖNSZÁM. SPEZIAL-NUMMER: HOLICS. VI. JAHRGANG No. 4.

A SZENT-GYÖRGY-CZÉH MAGYAR AMATŐRÖK ÉS GYÜJTŐK EGYESÜLETE XXXIII. MŰVÉSZETI AUKCIÓJA saját helyiségében, Üllői-ut 14. Telefon 152—32.

Megtekintés: 1917. február 13—16., reggel 10-től este 8-ig.

Árverés: február 17-én, szombaton d. u. 4—este 8, 18-án d. e. 1/2 11—d. u. 1/2 2, és d. u. 4—este 8.

Belépőjegy a kiállitás egész tartamára 1 K. Tagoknak a tagsági jegy felmutatása ellenében két személy részére a belépés dijtalan.

AZ AUKCIÓ-SZABÁLYOK KIVONATA: Az aukciót megelőző kiállitás alkalmat nyujt a közönségnek, hogy a kiállitott tárgyak minőségéről és állapotáról meggyőződjék, miért is az aukción történt megállapodás (leütés) után utólagos felszólalások figyelembe nem vétetnek, annál kevésbé, mert a Czéh a katalógus adatainak valódiságáért — az élő művészek szerzőségére vonatkozóknak kivételével — szavatosságot nem vállal. A tárgyak elárverezésének sorrendjénél a rendszerint követett gyakorlat az, hogy a tárgyak a személyes jelentkezés sorrendjében árvereztetnek el. Igy mindenki különös időveszteség nélkül hozzájuthat a kivánt tárgyhoz. Az aukció vezetősége készséggel teljesit vételi megbizásokat, blanketták a helyszinén. A tárgyak a legtöbbet igérőnek kikiáltási ár alatt is eladók. A vevő az elért vételár után 10% árverési vételi jutalékot tizet, a Czéh tagjai e jutalék fizetésétől mentesek, hasonlóképen mentesek e jutalék fizetésétől mindazok, akik vételüknek jegyzőkönyvbe-foglalása előtt tagul jelentkeznek, e célra szolgáló blanketta ugyancsak a helyszinén. Két egyenlő ajánlat vagy a leütés pillanatában felmerült kétség esetében az illető tárgy tovább árvereztetik. A megvett tárgy a vevő rendelkezésére áll, általa azonnal átveendő és kifizetendő. Amennyiben a Czéh tárgyak szállitását elvállalja, ezt csupán szivességből, az illető költségére és veszélyére teszi. A Czéh fenntartja magának a jogot, hogy amennyiben valakinek viselkedése által az aukció kulturális célját és szinvonalát veszélyeztetve látja, az illetőt megokolás nélkül kiutasithassa. — Teljes szövegü aukciószabályok a helyszinén.

Grafikai tagilletményt — méltót az előző évekhez — ebben az esztendőben is adunk tagtársainknak. Ily célból gondosan előkészitett kiállitást rendezünk Tardoss Taussig Ármin (Szeged) festőművész és grafikus tagtársunk műveiből. A kiállitást A Gyüjtő külön füzete fogja ismertetni, reprodukciókban mutatván be mindazokat az eredeti szignált grafikai műveket, amelyek közül tagtársaink ez évben is dijtalanul választhatnak egyet. — E kiállitásunk, melynek előkészületei már folynak, körülbelül két hónap mulva lesz; ugyanakkor fog megielenni A Gyüjtő most emlitett füzete. —

A Gyüjtő háborus számát 1917. január 1-én minden tagtársunknak megküldöttük. Csatoltunk hozzá egy postatakarékpénztári befizetési lapot az 1917. évi tagsági dij (25 K) beküldésére. Kérjük tagtársainkat, kik példás rendtartásukkal eddig is hozzájárultak egyesületünk fellendüléséhez, ne várjanak a folyó évben külön felszólitást, hanem akár a küldött befizetési lapon, akár postautalványon juttassák hozzánk a már esedékes tagsági dijat.. —

□ Hanem a kritikusairól igen. A Nemzeti Színháznak drámabíráló-bizottsága van. Amint tudni méltóztatnak, meglehetős szép számmal vannak ezek az urak akik legnagyobbára legelőkelőbb lapjaink referense egyszersmint.

□ Ezek az urak — neveket nem említek — gyönyörűen lehúzták Vajdát a saját lapjaikban. És itt megáll a laikus esze. Hát hogyan lehet az: a drámabírálóknak nem tetszik egy darab s azért mégis színre kerül.

□ Bizony hogyan lehet? Ki felel meg erre?

□ Annál igazabb sikert aratott a Vígszínház. Zenés-játék ez a Sumurun. Freksa Frigyes írta és zenéjét Hollaender Viktor. Keleti mese. Keleti bújaság, keleti színek és hangulatok.

□ Szinte érezzük, amint századok peregnek le és mi valamilyen bűbáj varázsa alatt egy évezreddel mentünk vissza.

□ A némajátékot végtelen finom zene festi alá. Néha egyhangú monotón bölcsődalszerű muzsika ringat bennünket, majd lüktető, forró hanghullámok kavarognak, sejtelmes szomorúsággal, lángoló gyönyörrel.

□ Reinhardt zseniálítása kellett hozzá, hogy színpadra kerüljön. Még tavasszal láttuk a Sumurunt, de akkor még az ő rendezésében. Ma is az ő rendezőtalentuma úralkodik rajta, de szebbek a kösztümök és stílusosabbak a díszletek.

□ Babonás titokzatosságával zenél felénk az ezeregyéjszaka meséje. Kelet ragyogó erotikája, a haremek fojtó nehéz illata kábítja érzékeinket.

□ A színészek némajátéka, nagyszerűen sikerült. Varsányi Irén, Hegedüsné, Mészáros Gyula, Csortos, Ferenczi, Tanai stílusosak voltak.

□ A Vígszínház valóban a művészetnek hódolt s majdnem éjfélig keleti mesék ezeregyéjszakájának gyászos dallama ringatta szívünket.

IGRIC.

SZALAY PÁL CERUZAVÁZLATA UTÁN

KURUCNÓTA

Kultura (Szopron) 1911. II. félév
17-18 sz.

A „KULTURA“ EX LIBRIS CSEREJEGYZÉKE.

Az alábbi jegyzékbe foglaltak alávetik magukat annak a szabálynak, hogy a beérkező ex libriseket egy héten belül viszonozzák vagy visszaküldik. A rajzoló nevét és lakhelyét, valamint a műlap készitési idejét az ex libris hátlapján irónnal tessék feltüntetni. Kérjük, hogy e jegyzéket és a »Kulturát« ismerősei körében terjeszteni sziveskedjék.

Cim:	Cserél:
Koronthaly Kálmán, Budapest, IV., Közp. Városháza.	Saját ex librisét Günscher Kálmán (jelenleg külföldön tartózkodik) festőművésztől, fotocinkografia után sokszorositva.
Dr. Székely Béla ügyvéd, Budapest, VIII., József-körut 81.	Saját ex librisét autotypiában R. Sassy Atilla rajza után
Röttig Odo, Sopron.	Két saját ex librisét, egy kétszinü fotocinkografia japánpapiron, egy heliogravure Marquis Fr. v. Bayros rajza után. Utóbbit csak valódi műlapokért! Számos másodpéldány.
Jäger Gusztáv, Budapest, II., Csalogány-utca 8.	Saját ex librisét fotocinkografiában.
Nagy József tanár, Debreczen, Thaly Kálmán-u. 13.	Négy saját ex librisét, litografia, Dienes Jánostól 1910. Két saját ex librisét, cinkografia, Toroczkai Osvaldtól 1908.
Diamant Izsó, Vágujhely.	Saját ex librise, rézkarcolat, Alfred Sodertől, Basel. Saját ex librise, Hermann Lipót rajza után.
Dr. Kovács Jenő, Budapest, IV., Egyetem-utca 2.	Saját ex librise, Mathilde Ade, München, rajza után, két szinben. Ugyanaz kisebbitve egy szinben. Saját ex librise, M. C. Carr, Columbia U. S. A. nagy fametszete, ugyanattól kisebb fametszet. 26 drb általa rajzolt ex libris. Kovács Elza k. a. ex librise, Mathilde Ade, München, rézkarcolat eredeti aláirással, de csakis hasonló műlapokért.
K. J. Obrátil, Ung.-Hradisch, Morvaország.	Több rézkarcolat, rézmetszet és klisé Kupka, Bayros, Obratil, Kalvoda után.
Franz Sylvester Weber, Gries b. Bozen, Villa Dialer, Tirol.	Saját ex librise Dr. R. Junk, Wien, rajza után.
Hubert Weinberger Rechtspraktikant, München, Hohenzollernstrasse 112, II.	Saját ex librise, rézkarcolat, Ilse Kliebenstein rajza után.
Dr. Balassa József, Budapest, IV., Ferenc József-rakpart 27.	Saját ex librise.
Felpéczi Győry Jenő cs. és kir. főhadnagy, Kismarton, katonai főreáliskola. (Deák Ferenc-utca 46.)	Saját ex librise és művészi névjegye.
Kapus Lajos, hirlapiró, Zilah, Polgári-tér 12., I. 17.	Saját ex librise.
Holl Jenő dr., máv. fogalmazó, Budapest, II. ker., Főutca 80.	Két saját ex librise; rézkarcolat, Prihoda Istvántól, Bpest, 1910. Ugyanattól egy cinkografia, két cinkografia Tichy Kálmán rajza után.
Szilágyi Adolf, Sopron, Templom-utca 6.	Két saját ex librise, Lukácsi János, Czegléd 1909. és Ágoston Ernő, Budapest 1911. rajza után.
Delej László, Budapest, VI., Izabella-utca 44/a.	Saját ex librise, Richard Hadl, Firenze 1910. rézkarca.
Szász Pál, Debrecen.	Cinkotypia Harangy Jenő, Debrecen, rajza után.

E jegyzékben való felvétel mindenki részére dijtalan, a bejelentett ex libris két példányának beküldése ellenében a közelebbi ismertetés céljából, valamint az azonnali elintézés becsületbeli kötelezettsége mellett. Bejelentéseket a »Kultura« kiadóhivatalához: Röttig Gusztáv és Fia cégnek küldjünk.

Röttig Gusztáv és Fia cég elvállal mindennemü **ex libris lapok** művészi elkészitését rajzok után, vagy megszerzi elsőrendü művészek rajzát minden kivánt kivitelben és technikában a legjutányosabb árak mellett.

Egyedüli speciális intézet ex libris lapok készitésére. A csereforgalomhoz szükséges összes nyomtatványok minden kivánt nyelven, a legfinomabb kivitelben gyorsan és olcsón.

Szines alaplapok minden minőségben.

Halay Pál
Magyar Kitörés
2003.12.24.

Nagy öregek és fiatalok: karikaturisták és szobrászok tárlata a Budapest Galériában

A KOKSZ nyílt titkai

A szatirikus képzőművészet nagy öregjei és ifjabb tehetségei közös kiállításon mutatkoznak be a Budapest Galériában. A rajzok és szobrok némelyike szinte az elevenünkbe vág. A néző sokszor nem is tudja, sírjon vagy nevessen.

Wagner István

A KOKSZ rövidítés nem takar mást, mint a Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetségének Szatirikus Képzőművészeti Szakosztályát. 2002 tavaszán jött létre kortárs karikaturisták csoportosulásából. Most közülük tizenöten a Budapest Galéria termében álltak a nyilvánosság elé január 4-éig tartó kollektív kiállításukkal. A rangidős mesterek – mint a nyolcvan feletti Kaján Tibor vagy a hetvenen túli Sajdik Ferenc – mellett olyan „benjáminok" is jelen vannak, mint az egykor csodagyerekként felfedezett, de mára harmincassá „cseperedett" Varga Zsófi vagy a még nála is ifjabb, huszonéves Makina.

Gyulai Líviusz tiszteletbeli tag meghívása tovább színesíti az amúgy is változatos palettát, amennyiben a romantika és a nosztalgiázás vonulatát képviseli fekete-fehér litográfiáival és linómetszeteivel. Leginkább Balzac Borsos történeteihez készített illusztrációi állnak közel a tradicionális karikatúrához. Kaján Tibornak a mesterség a kisujjában van: az ötvenes évekből Rákosi pajtást kapta ceruzavégre a kubizmustól a szecesszióig lavíroz. Kemény György rokon törekvéseit merőben más, plakatív eszközökkel valósítja meg. Művészettörténeti barangolásainkat folytathatjuk Halász Géza műveit látva. Ő Michelangelo Mózesét „tömegközlekedteti" villamoson, Leonardo Utolsó vacsoráját vasúti étkezőkocsiba helyezi át, Ingres forrás-nimfáját pedig tűzoltó-ügyeletesnek osztja be. Jelenszky László a kőkorszaki barlangrajzokhoz gépkocsi-körvonalakat társít, velencei gondolái fölé vastraverzek és felhőkarcolók magasodnak fenyegetően. Sajdik egész falat betöltő Budapest-panorámáján mintha közlekedésrendészeti helikopterből látná a Duna-hidak gépkocsidugóit, Kern András slágerének „szemüvegén" át nézi a Lövölde teret, és címadásában is szellemes a Nemzeti „Egyetnemértés" Színházának távlati látványát. Lipták György Krúdyval siratja el „Ó Ó Ó Óbuda" lassan végleg eltűnő, földszintes házacskáit. „Újdonsült Budája" pedig procc, posztmodern rongyrázás. Fenekovács László terepszínű sakk-készletét nevezi Álcázásnak, Nemzetben gondolkodója olyan „kentaur", amely-

fotó: Hegedűs Márta

A rajzok mellett szobrok is szerepelnek a tárlaton. Árvay László Papagena ciklusának egyik alakja (balra) szerényen hátat fordít Szalay Pál emlékműtervének

dály's Country keserű felkiáltásával virágos szélű parasztányér közepére Mick Jagger ordító portréját pingálja, tiltakozásul a feltartóztathatatlan globalizáció ellen. Tettamanti Béla inkább a lélek mélységeibe hatol avagy filozofikus magaslatokra emelkedik, amikor nyúzott izomembere vállán viseli kiemelt agyvelejét, a másik tenyerén hordja „tojásfejét", a velocipédesnek pedig a nyakán is kerék ül, míg 2-4-6-8 kusok mondájának állatalakjai. Szerényi Gábor szójátékokat ötvöz képjátékokkal, vendéglátóipari nyakkendőivel pedig a fekete humort képviseli a rájuk csorgatott „étlap" révén. Varga Zsófi Jákob álmának biblikus látomása mellett Európa antik legendájában a női álarc mögött vicsorgó fogsorú farkas bújik meg morbida módon. Makina viszont fekete alapon rajzol Éjféli falfirkákat graffitimodorban, műfajként is divatos Mozart muzsikáját ülteti át plasztikáiba Papagena-ciklusában. Madárfejű és lábú női aktjaival, míg Szalay Pál úgynevezett emlékműtervei korunk napi politikáját is célba veszik. Kompozíciói önmagukért beszélnek, férfitorzót helyez el hintalovon vagy páncélszekrény tetején, „1-ség" címen pedig gúzsba köti a kéz öt ujjának megfelelően ábrázolt emberi figurákat.

A Francia Intézet tisztelettel meghívja Önt

Szalay Miklós

HÍD

című kiállítására, amely

2002. február 25-én

hétfőn este 6 órakor nyílik a Francia Intézetben.

A kiállítást megnyitja: Dr. Sóczó Ferenc piarista tanár.

A kiállítás megtekinthető 2002. március 18-áig,

hétfőtől péntekig 9-21 óráig, szombaton du. egyig.

Cím: Francia Intézet, 1011 Budapest, Fő u. 17.

INSTITUT FRANÇAIS DE BUDAPEST

L'Institut Français de Budapest a le plaisir de vous inviter
au vernissage de l'exposition

Miklós Szalay

FOL

le lundi 25 février 2002 à 18 heures

à l'Institut Français.

L'exposition est inaugurée par le

Dr. Ferenc Sóczó, professeur.

L'exposition est ouverte jusqu'au 18 mars 2002

du lundi au vendredi de 9h à 21h, le samedi de 9h à 13h.

(Institut Français, 1011 Budapest, Fő utca 17.)

INSTITUT FRANÇAIS DE BUDAPEST

A falu rossza a Váci utcai korzón

Tamássy József a népszínművekben játszott szerepet magára öltötte az életben is

Száztíz éve, 1892. szeptember 8-án Újpesten meghalt Tamássy József színész, aki Blaha Lujzával együtt új korszakot nyitott a magyar népszínmű történetében. Emlékezni és emlékeztetni akarunk rá, akit nem láttak, nem hallottak a ma élők. Tamássy (akinek nevét a korabeli színlapokon Tamásinak és Tamássinak is írták) az ösztönös zsenik legnagyobbjai közé tartozott, kiknek vérében volt a színjátszás. A mai olvasók kedvéért fordulunk a lexikonok mellett a magyar színjátszás történetéhez, időrendben előbb Pataki József 1922-ben, majd Verő György 1925-ben, végül a Magyar Színháztörténet 2001-ben megjelent könyveihez, s ha olykor túlontúl elragadtatott, néhol régies kifejezéssel próbáljuk megjeleníteni a színészt és a kort – bocsátassék meg nekünk!

Tamássy József Veszprémben született 1837. március 13-án, itt járt iskolába is. Nemesi származású apja iparost akart nevelni belőle. Volt pék, molnár, lakatos, még szabó is, de mindenünnen megszökött, s csakhamar felcsapott vándorszínésznek. 1856-ban Szöllősy Mihály–Szuper Károly társulatában lépett először színpadra. Tizenkét évig volt vidéki színész, társulatról társulatra vándorolt, főleg rapszodikus természete miatt, amely egész életén végigkísérte. 1869-ben Kőmíves Imre társulatával a városligeti arénában vendégszerepelt, onnan hívta meg Paulay Ede, a Nemzeti Színház rendezője, hogy a Szökött katona századik, díszelőadásán Korpády Gergely szerepét eljátssza. Előtte 1861-ben és 1863-ban már vendégszerepelt itt, de véglegesen 1869-ben szerződtették a Nemzeti Színházhoz.

Jelentős esemény volt ez a szerződtetés a magyar népszínmű történetében, különösen, amikor két év múlva Blaháné is a Nemzetihez került. A teljesen összeillő művészpár – csodálatos rátermettsége révén – új korszakot teremtett a népszínmű történetében. Többek voltak ők, mint művészek! Típusok voltak, játékukkal mindenkire ellenállhatatlan hatást gyakoroltak. Külön-külön is nagyszerű volt mindegyik, de együtt tökéletes művészi egységet alkottak.

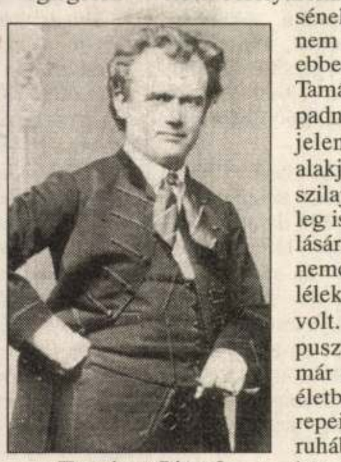
Tamássy József

„Egymásra féltékenyek nem lehetnek – írta róluk a Fővárosi Lapok kritikusa –, mert a tapsok, melyeket az egyik kap, a másikat éppúgy megilletik." Nem véletlen, hogy 1876-ban mindketten a Népszínházhoz szerződtek. Egy évvel azelőtt (1875. január 15-én) a Nemzetiben még kettőjükkel mutatták be Tóth Edének a népszínmű további fejlődésére oly meghatározó A falu rossza című darabját. Ez lett kezdettől fogva a színház egyik sikerdarabja, immár kifejezetten Blaháné és Tamássy egyéniségére szabva.

A Népszínházi Bizottmányban elhangzottak szerint: „Ne áruljunk zsákba macskát. Magyar népszínházat akarunk, nyíltan, a város alsóbb néposztályainak!" Az 1875-ben megnyílt Népszínháznak sikerült tíz évre szóló műfajmegosztási szerződésben megegyeznie a Nemzetivel, s ennek értelmében a Nemzeti átengedte a Népszínháznak a náluk bármikor adott eredeti és fordított énekes színdarabokat (népszínműveket, vígjátékokat, bohózatokat). S innentől a Népszínház kettejük színháza lett, Blaháné és Tamássy adta a színpad vonzerejét. Ők ketten valami boszorkányos fondorlattal a szűk színpadra varázsolták a nagy magyar puszták, a nádasok hangulatát, a falu költészetét.

Blaháné és Tamássy egyénisége alapvetően befolyásolta a népszínmű fejlődésének további útját, de nem kevésbé jelentős volt ebben a közönség szerepe. Tamássy a magyar színpadnak egyik legeredetibb jelensége volt. Daliás alakja, szép feje, tüzes, szilaj tekintete már külsőleg is népe fiainak ábrázolására predesztinálta. De nemcsak testben, hanem lélekben is tüzes magyar volt. Megillette hát „a puszták fia" elnevezés, már csak azért is, mert az életben is népszínmű-szerepeit játszotta: magyar ruhában, cifraszűrben, fokossal járt. Szilaj lényében sok drámai erő volt, de épp annyi humor is. Tudott meghatni, félelmetes lenni, de tudott kacagást is kelteni. Verő szerint Tamássy játéka nem volt egyenletes. Színtelen, semmitmondó, sőt hamis részletek mellett egy-egy szenvedélyes felbuzdulásában, dalában, mondásában, vagy akár egyetlen gesztusában megdöbbentő volt a kifejező őserő. A Vezúv, amely füstöl, füstöl, az unalomig füstöl – de ha egyszer kitör...! Még most is előttünk a kép – írja Verő – midőn A falu rossza második felvonásában Feledi bíró le akarja fogatni a duhaj Göndört (Tamássyt), és megparancsolja egy legénynek, hogy ragadja meg őt. A legényt egy vidékről újonnan szerződtetett kardalos adta, aki eddig csak a színtelen próbákról ismerte a mestert. A rendezői utasításnak megfelelően este is bátran oda lépett Tamássyhoz, és megragadta. Amaz pedig Göndörként valami olyasmit mondott, hogy: ide hát, ha kedves az életed! Felgyűrte jobb karján a borjúszájú inget, s magasra emelve fokosát, úgy nézett a feléje nyúló legényre, hogy az őszintén megijedt, és menten a földre pottyant előtte.

Pályatársa, Újházi Ede ezt írta róla: „Daliás, hetyke, szép alakja, gyönyörű bariton, olyan igazi magyar hangja volt, nem énekelte, beszélte a hangokat, sírta, nevette, káromkodta a nótákat. Betyárgyerek volt a szó szoros értelmében. Mikor a színpadra lépett, nem kellett a pusztát ábrázoló dekoráció, ha gobelines teremben lépett volna fel, akkor is látta volna az ember a délibábot. Igen szép színész volt."

Abban is ellentéte Blahánénak, hogy amíg ez a maga képére teremti át alakjait, Tamássy a játszott szerepet ölti magára az életben is. Mikor egy ízben disznótorra hivatalos vendégeit fogadta újpesti háza bejárója előtt, nevetve mutatott az ajtó betört ablaküvegeire: „A kölyökfiam műve. Vettem neki egy kis fokost: hát most ő A falu rossza, nekiesik az üvegajtónak, s mikor az anyja rákiált: Babszem, elment az eszed?! – büszkén vágja vissza: Apa is így csinálta!" Nevetésében több volt a dicsekvés, mint a mentő magyarázat: mintha csak azt mondaná: ugye, az én vérem?! Mikor még sötét haja hullámos fürtökben verte a vállát, hetyke bajusza kipödörve, vállán a prémes mente, arányos testén a feszes magyar ruha, csizmáján az ezüstgombos sarkantyú, kezében az ébenfa fokos, s ahogy így felszerelve végiglejtett a Váci utcán: bizony felé kacsintottak a szép asszonyok, lányok, s a nemes fiatalság versengve fogta el esténként dáridóra, pezsgős cécóra, ahol ő tanította a cigányt magyar nótára. Betyárul adta magát az életben is, s elvárta, hogy annak is tartsák, pedig tán egészen nem is volt az.

De a betyár fölött is eljár az idő. Tamássy elmúlt már 40 éves, vállverő fürtjeit, mi több: hetyke bajuszát is borbély ollójának kell eltüntetnie az áruló dér elől. A feszes magyarból komótos polgárivá vedlett szürkeségben már nem érdemes a Váci utcán feszíteni, s az elmaradt mágnás barátok előadás utáni pezsgője helyett bohém cimborák társaságában a Skulecz spricceréből merített lelket, hevet a játék előtt. Szép asszonyok, lányok híján a kóristanékat ölelgette a színfalak mögött, s mondott nekik olyanokat, hogy azok csak sikítoztak.

Bérlet 32. szám.
NEMZETI SZINHÁZ.
Pest, vasárnap, május 7-én, 1871.
BLAHANÉ LUIZA, szerződött tag első föllépteűl :
TÜNDÉRLAK Magyarországban
Vigjáték dalokkal, tánczczal, 2 felv. Ujonnan kidolgozta N. Zenéjét szerkesztette Ellenbogen Adolf.
Személyek:

Gróf Vámházy, tábornok	Szilágyi.
Lajos, Ferencz, fiai katonatisztek	Temesváry. Várföldi.
Lóra, Etel, gyámleányai	Helvey Laura. Rákosi Sz.
Gyuri, közhuszár	Tamási.
Marcsa, utitársa	Blaháné.
Ádám, Éva, a tábornok szolgálatában	Karikás. Füredinė.
Öreg biró	Gonda.
Esküdt	Veres.
Ennek neje	Patakiné.
Kántor	Sántha.
Kis biró	Vincze.
Pórnő	Kaczvinszkyné.
Leánykái	Héthy Jolán. Kolozsvári G.
1.) 2.) Pór	Eörsi. Pongrácz.

Nép. Tánczosok.
Történik: a tábornok jószágán. Idő: reggeltől estig.
A 2-dik felvonásban előfordulandó tánczok : 1. „Eszményi tánca," előadják: Veiner J., Kaiser J., Muskovszky J. Istvánfi Ilka, Gundard Augusta. 2. „Magyar tánoz," előadják : Kürti Hermin, Vasicsek L., Peleki K., Toldiné, Pollák J. és Róka J.
Kezdete 7½ órakor, vége 10-edfél után.
Felekiné. Prielle Cornelia. Rotter Irma. Lendvay, betegek.

Az egykorú plakáton „Gyuri közhuszár: Tamási; Marcsa, útitársa: Blaháné"
FORRÁS: MAGYAR SZÍNHÁZMŰVÉSZETI LEXIKON

Tamássy rapszodikus egyéniség volt, egyenlőtlen alkotásokkal, amelyeket az ösztönös megérzés tett naggyá. Igazi területe a népszínmű volt, ott érezte otthon magát, bár megpróbálkozott drámával is: a Coriolanusban az egyik választópolgárt játszotta, s három szavára: „Hadd legyen konzul!" – nyílt színi tapsot kapott. Szigligeti Strike-jabeli alakítását is sokáig emlegették. Kiváló szerepei közül azonban kiemelkedett a Csikós Andris bojtárja, Gyuri a Tündérlak Magyarhonban, Vágó Miklós mészáros (Tóth Ede: A toloncz), Abonyi A betyár kendőjének címszerepe, Csillag Pál (A piros bugyelláris), Laci (Szigeti: A vén bakancsos és fia, a huszár), Jacques (A két árva), Sobri (Két pisztoly), no és persze Göndör Sándor, A falu rossza. Okkal-móddal mindenre rá lehetett venni, csak egyre nem: hogy „operettli"-ben játsszék. Mérhetetlenül lenézte ezt a műfajt, s tudomást sem vett róla. Egyébként sem látta soha senki a Népszínház nézőterén.

Pedig a műfaj hanyatlásával operettszínésszé kellett volna válnia, s ez elkedvetlenítette. De már túlsúlyba került az operett, s amikor 1887-ben Evva további öt évre megkapta a Népszínházat, felajánlotta tagjainak A betyár kendője népszínművet. Így lépett színpadra utoljára 1887. június 16-án Tamássy. Még nem kezdődött meg az előadás, még az öltözőben ő is felhörpintett egy spriccert, aztán meginogva egész hosszában a pamlagra zuhant. Eszméletlenül szállították át a közeli Rókusba: szélütés érte. Mindenki sejtette, hogy Tamássy a színpadnak örökre meghalt, s vele együtt a népszínmű is. S milyen drámai találkozása a végzetnek, hogy éppen A betyár kendője színterén, avagy harcmezején esett el. Bár talpra állt, de csak féltalpra: jobb oldala megbénult. Hazament Újpestre, várva a jobbulást, s mert az nem akart jönni, a borban keres vigaszt, bátorítást, reményt. Az anyagi gondok is ránehezedtek, az emberek szívességére szorult. Szomorú látogatásai a színházban 1892. szeptember 8-ig tartottak, 55 éves korában végleg elment. Koporsójánál Szirmai Imre búcsúztatta. Márvány síremlékét 1893-ban leplezték le a Kerepesi úti temetőben. Ősi, eredeti tehetség volt. Nem tanította senki. És mégis tudott mindent.

Alpár Ágnes

A kővé vált leány

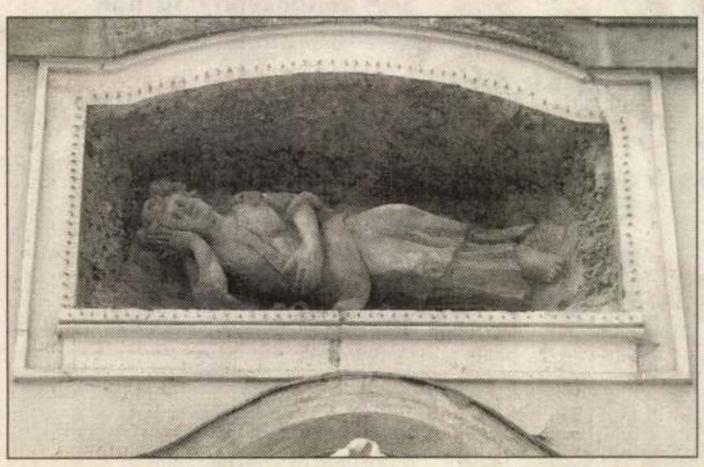
FOTÓ: SZABÓ BERNADETT

Csodálom, hogy Krúdy Gyula, aki írt valahol egy befalazott asszonyról – ha jól emlékszem, az Aranykéz utcai szép napokban –, sosem szőtte bele valami rejtélyes történetébe ezt a fekvő nőalakot, amely nem messzire volt egykori óbudai otthonától. Pedig olyan ez a valószínűtlenül lebegő hölgy, mintha egy Krúdy-novellában, de legalábbis egy középkori legendában bukkantunk volna rá. Sétálunk az óbudai Szent Péter és Pál-templom előtt, valamiért felemeljük a tekintetünket a bejárat fölötti szoborra, s ahelyett hogy ott valami szelíd vagy marcona szentet, egy álló alakot látnánk, megpillantjuk ezt az alvó kőleányt. Lehetne valami régi, szép óbudai história emléke is, hisz a föld alatt római köveket és vén pincéket rejtő Óbudáról feltételezhetne ilyesmit az ember. Egy halhatatlan szerelem földi emléke talán.

Érdeklődöm a plébánosnál, aki kissé határt szab fantáziám szárnyalásának. A legenda ugyanis nem óbudai, de létezik. A fekvő leány Szent Rozáliát ábrázolja, aki valamikor az 1100-as évek közepén élt Szicíliában. Miután elhagyta szülei házát, a Quisquina-hegyen remetéskedett, majd a Palermo közelében lévő Monte Pellegrino-hegy cseppkőbarlangjában éldegélt Jézus Krisztus szerelméért. Ott, a barlangban halt meg, s állítólag a lecsöpögő víz cseppkővé változtatta testét. Maradványait csak évszázadokkal később, 1624-ben találták meg, amikor Palermóban éppen pestis pusztított. Az egyik áldozat víziójában ugyanis megjelent a barlang, ez vezette nyomra a palermóiakat, akik ezután Rozáliát körbe is hordozták a város utcáin, s lőn csoda: a pestis rövid időn belül megszűnt. Rozália lett Palermo védőszentje, akihez pestis ellen is lehetett fohászkodni. Valószínűleg utóbbi miatt került Óbudára is. Hasonló szobra látható még a pesti Rókus-templomon. Ünnepe szeptember 4-én volt.

Csordás Lajos

LELŐHELY

Lordok Háza és Villám büfé

Az önkiszolgáló éttermek háza táján 1967 decemberében talán nem épp Gyárfás Endre volt a legnépszerűbb íróember. Úgy képzelem, ha megjelent valahol, a fehér köpenyes alkalmazottak összesúgtak a háta mögött: tudjátok, ez az a pasas, aki megszámolja a húskockákat a pörköltben.

Persze bizonyára önöket is érdekli, milyen eredményre jutott Gyárfás, aki a Budapest című folyóirat számára készített elemzést a fővárosi önkiszolgáló éttermekről. Nos, a pörköltet illetően a Rákócziban (Rákóczi út 55.) és a Modernben (Szent István körút 22.) végzett kutatásokat. Mint írja, mindkét helyen egy tucat pörköltadagot vett górcső alá. „Három kis húscafat, többnyire mócsing. Ha az ember erélyesen szól, rálöknek még egy darabot, királynői gesztussal: »Nesze, te éhenkórász!«" (És arról nem is esik szó, hogy közben mit gondoltak a tényfeltáró újságírásról.)

Igaz, talán mindenki, aki nem csecsemőként élte meg a rendszerváltozást, így emlékszik a régi pesti önkiszolgálókra. Már ajtónyitáskor megcsapta az embert a bentről kitóduló, rántásból, súlyos paprikából és égett olajból összeállt pára. És aki egyszer megtapintotta a háromszögletű alumínium (később: műanyag) tálca zsíros hátát vagy a sajátos formákba görbült evőeszközt, úgysem felejti el sohasem.

Önök persze mondhatják, hogy igazságtalan vagyok, mert egy önkiszolgálóban legalább rendes főtt ételt adtak, nem úgy, mint a mai, méregdrága hamburgereseknél. De hallgassák csak meg, miket írt a Budapest szerzője harmincöt évvel ezelőtt. Elismerte ugyan, hogy „a legtöbbjüknek sikerült megszabadulnia a régi Ilkovics nyomorúságos népkonyha-jellegétől" – amivel aligha a „régi" Ilkovicsra utalt, mert az a harmincas években éppen korszerűségéről volt nevezetes –, de rögvest számon is kérte, hogy „nem keresik a szocialista vendéglátás humanista motívumait".

Gyárfás egyszerűen teli volt panasszal. Mert a Marx téri Tejvendéglőben még 35 fokos kánikulában sem kapcsolták be a ventilátort. A Gülbabában (Mártírok útja 2.) állandó kereszthuzat fájdította a betérők fülét. Ugyanott, ha valaki krumplit kért rizs helyett a pörkölt mellé, mindkét köretet kifizettették vele. És még hely sem volt elég. A Velence (Alkotás utca 7/B) előtt mindig hosszú sor kígyózott, a Berlin önkiszolgáló részében (Szent István körút 13.) pedig németül is kiírták a választékot, de az árak nélkül. Ráadásul mindenütt büdös volt, a szennyes edényt ritkán szedték le (a Marx téren egy ízben 32 használt tányér éktelenkedett az asztalokon!), nehéz volt friss vizet kapni, a pénztárosnő pedig rendszerint tévesen blokkolt.

Gondolták volna, hogy emellett még drágának is minősültek az önkiszolgálók? A Körtéren lévő Lordok Házát (hivatalos nevén: Népbüfé) például felújították, és akkortól az ételek zöméért 10 forintnál is többet kértek. Ezt, sajnálatos módon, már csak a „régi galeritagok" tudták megfizetni. De a szerző megfigyelése szerint az árak másutt is a másodosztályú éttermekéivel vetekedtek: a Tejvendéglőben a sült virsli burgonyával 11,40 volt, a főtt virsli mustárral 9,40. A hagymás rostélyosért 11,50-et kértek, a tejfeles sóskáért, üresen, 3,20-at. A Berlinben a rizses hús és a sertéspörkölt galuskával egyaránt 10,20-ba került, és főtt tésztát sem lehetett kapni 4 forint alatt. (Ennyi év távolából már kár vitatkozni. De a gyorsbüfék védelmében muszáj megjegyeznem, hogy ugyanekkor a Keleti másodosztályú restijében 15,90 volt a sertésborda és 9,20 a cseresznyés rétes.)

Drágaság és igénytelen környezet ide vagy oda, azért a hatvanas évek közepén temérdek önkiszolgáló étterem működött Budapesten. Így nevezték például az Alkotmány utca 20. és a Váci út 12. alatti, valamint a Thököly úti „Keleti" és a Boráros téri egységet. Népbüfének hívták többek között a Váci út 140. és a Zalka Máté tér 8. alatti éttermet, míg a leg[illegible] meggyőzőbb név a Váci út 70.-be[illegible] létesített Villám büfének jutott.

A Budapest szerzője azon[illegible] a kisvendéglő és a gyorsétt[illegible] közti különbségeket taglalva [illegible] 1967-ben felfigyelt egy kü[illegible] jelenségre. Nevezetesen [illegible] hogy „a nagyüzemi étel[illegible] kifizetődőbb a kisüzemi[illegible] munka szervezése anny[illegible] duktív dolgozót kíván, [illegible] föltehetően csökkenti [illegible] hasznot". Lám, mégis [illegible] húsz évbe telt, hogy [illegible] nisztrátorok, elő- és [illegible] torok, beszerzők, e[illegible] csoportvezetők nyo[illegible] tűnjenek. Igaz, a r[illegible] gálókkal együtt.

A Tejvendéglőben 1967-ben
FORRÁS: BUDAPEST

Szalay Pál

PALETTA

DESIGN A KASSAI MŰSZAKI EGYETEMEN címmel nyílik kiállítás ma délelőtt tizenegy órakor a Budapesti Műszaki Főiskolán (III., Doberdó út 6., I. emelet 103.). A jubileumi tárlattal a Kassai Műszaki Egyetem ötvenedik és a designképzés harmincadik évfordulóját ünneplik.

BORKONCERTET rendeznek vasárnap a Pesti Vigadó Kamaratermében (V., Vigadó tér 2.). A szeptember 17-ig tartó XI. Budapesti Nemzetközi Bor- és Pezsgőfesztivál rendezvényén – többek között – Hamvas Béla és Márai Sándor műveiből hallhat részleteket a közönség. Az esten közreműködik Lukács Sándor színművész, valamint a Camerata Hungarica Együttes.

OROSZ ZSIDÓ KOCSMAZENÉT játszik a Vodku v Glotku zenekar. Vasárnap este hét órától a Bálint Zsidó Közösségi Házban (VI., Révay u. 16.) koncerteznek.

AZ AFRIKAI ÉS ÁZSIAI KULTÚRA szerepe Magyarországon az Európai Unió felé vezető úton címmel tart szakmai konferenciát az Afrika–Ázsia Fórum Egyesület holnap az Orczy-kertben (VIII., Orczy út 1.).

A SIDE EFFECT ZENEKAR koncertezik ma este kilenc órától. Az Osztrák Kulturális Fórum programja a csepeli szabadkikötőnél lévő Nem Art Clubban lesz.

ALBERTO GROZIO, holland származású olasz performer akciójára várják az érdeklődőket a főváros több pontjára, ma délután három óra és háromnegyed négy között. Az ég de gyönyörű kék című performance – egyebek között – a Nemzeti Színház mellől, a Clark Ádám térről, az Oktogonról és a Felvonulási térről is figyelemmel kísérhető. Fél öttől a közönség a Trafóban (IX., Liliom utca 41.) beszélgethet a művésszel.

PAPP OLIVÉR FOTÓMŰVÉSZ North című, Észak-Amerikát bemutató kiállítása tegnap nyílt meg a BM Duna Palota galériájában (V., Zrínyi utca 5.). A tárlaton tizennyolc, különleges fototechnikai eljárással készült kép látható, amelyeket a művész Kanadában, Mexikóban és Floridában készített.

Játékos városok találkozója

Százhalombatta háromnapos fesztiválja

A hét végén kilencedik alkalommal rendezik meg Százhalombattán a majálisra emlékeztető battai napokat. Ez évben a Régészeti Park is csatlakozik a programokhoz, és újra megrendezik a Játék határok nélkül egykor népszerű nemzetközi televíziós vetélkedő mintájára a Játékos városok találkozóját.

MUNKATÁRSUNKTÓL

A szokás szerint ma a hivatalos megnyitó előtt látványos felvonulást rendeznek Százhalombattán. A szeptember 6-i nagykoncert főszereplője a fesztiválsátorban az Irigy Hónaljmirigy együttes lesz. Ezt követően amerikai élő gitárzene szórakoztatja a közönséget. Este nemzetközi diszkó várja a fiatalabb korosztályt: a település testvérvárosainak lemezlovasai, valamint az All For Love együttes szórakoztatja a közönséget.

Szombaton kora reggel horgászverseny kezdődik a Bara-pataknál, ezt követi az arany fakanál főzőverseny. Az idén a gyerekek, a „kiskukták" részére is rendeznek külön főzőversenyt.

Először kapcsolódik be a battai napok programjába a Régészeti Park. A halomsíroknál viselettörténeti napot tartanak szombat délelőtt tíz és délután öt óra között bronzkori, vaskori, római kori, középkori ruhák és kiegészítők felsorakoztatásával. Délután háromkor kezdődik a Játék határok nélkül egykor népszerű nemzetközi televíziós vetélkedő mintájára a Játékos városok találkozója, amelyen 24 egyéni játékos mérheti össze tudását. A szombati napot tűzijáték, a sportcsarnokban Total Dance diszkó, a fesztiválsátorban pedig az Adonyi Riviéra zenekar bálja zárja.

Vasárnap reggel nyolc órakor halászléfőző verseny kezdődik a strandon. A sportkedvelők pedig a hét kilométeres gátfutáson vehetnek részt. A harmadszor megrendezett regionális kulturális és művészeti találkozón Százhalombatta és a környező települések csoportjai mutatkoznak be. Délután négy órakor a sportcsarnokban tekinthető meg a Savaria Tánc Sportegyesület gálaműsora. A vasárnap esti utcabálon a főtéren a Golden Rock Band szolgáltatja a talpalávalót.

Mindhárom napon délelőtt tíz és délután hat óra között látogathatók lesznek Százhalombatta nevezetességei, az óvárosi szerb templom, valamint a *Makovecz Imre* által tervezett Szent István téri templom.

SZALON

Vallástörténet

FOTÓ: KOVÁTS ZSOLT

Ajánló: Bihari Zsóka
patchworkművész

A kőbányai Pataky Művelődési Házban látható a Független Magyar Szalon soros kiállítása. A tárlatot minden évben megrendezik, amivel lehetőséget nyújtanak a nem hivatásos művészeknek a bemutatkozásra. Mindenki egy-egy munkával jelentkezhet; az összegyűlt anyagból szakmai zsűri választja ki a kiállítandó alkotásokat. Idén festmények, grafikák, tűzzománcmunkák, kisplasztikák várják az érdeklődőket, akiknek figyelmébe ajánlom az alkalomra készült szép és részletes katalógust.

Szentendre, ahol lakom, a nyári fesztivál után is kínál jó programokat. Engem elsősorban a kiállítások érdekelnek. A MűvészetMalomban vasárnapig tart nyitva az Új Pest megyei tárlat, a Bogdányi úti kisgalériában Deim Péter fotói láthatók. Van babakiállítás, a Céh Galériában Szalay Pál, Tamás Mária és Dienes István mutatkozik be, a Péter-Pál Galéria pedig Antal László ötvösmunkáiból rendezett tárlatot. Legizgalmasabb számomra a Czóbel Múzeum mostani kiállítása, amelyen a szentendrei művésztelepet alapító nyolc alkotó művei szerepelnek, és nyomon követhető a római katolikus plébánia története.

Érdekel a vallástörténet. Amikor éppen nem varrok, legszívesebben az ilyen témájú könyveket bújom. Talán azért, mert ahhoz a nemzedékhez tartozom, amelyik az iskolában még nagyon keveset hallhatott egyházról és vallásról. Szeretném pótolni ezeket az ismereteket, kíváncsian készülök hát a Czóbel Múzeumba.

Lejegyezte: Rados Virág

Csigaházi születésnap

Rákoscsabai nosztalgiaparti

Kétnapos „csigapartival" ünnepli ötesztendős múltját a Csigaháznak becézett Rákoscsabai Közösségi Ház. Ma születésnap-köszöntő műsorral várja a vendégeket, szombaton pedig a hagyományos csiganapon szórakozhatnak a játszani szeretők.

Egész évben programsorozattal emlékezik fennállásának ötödik évfordulójára a Rákoscsabai Közösségi Ház. Tavasszal több hónapos családi vetélkedőre hívta a helybelieket. Nosztalgiatalálkozót rendezett azoknak, akik még iskolaként ismerték a XVII., Péceli út 222. számú zegzugos sarokházat. Az idén kilencvenéves épület ugyanis 1950-től 1997-ig tanodaként működött. Hajdanában pedig községháza volt, amelyet – *Kukucska János* grafikusművész emblémája után – Csigaházként emlegetnek az ezredforduló óta.

A születésnapi ünnepségre több mint húsz rákoscsabai képző- és iparművész hozza el alkotását. A kiállítást ma este hat órakor nyitja meg *Bereczky Loránd* művészettörténész. Ezután a Bohém Asztaltársaság bohémkodik. A költőkből, írókból és irodalomkedvelőkből álló csapat vidám műsorral készül az alkalomra. Az aláfestésről a közösségi ház „örömmuzsikusai", a ZenePrés tagjai gondoskodnak.

Másnap délután három órától átveszi a hatalmat a Csigaház legfelsőbb uralkodója, a Csigatündér (*Tömpe Anna* keramikusművész alkotása). Tiszteletbeli csigává válik minden betérő, csak csigapénzzel fizethet (1 Csi = 500 Ft, 1 Ga = 100 Ft, 1 Bi = 60 Ft) a csigatalponállóban a fincsigáért, a csigacsíkért vagy a csigacsókért meg a csigabájitalért. S mókás játékokon (csigatfuttatás, csigaszépségverseny) mulathat.

A csiganapon lesz latin show-táncbemutató, a Mokányos együttes pedig moldvai és gyimesi csángó táncházat tart.

T. H. A.

Robinson, Noé, Kaspar

Defoe Robinson Crusoe című művéből is merített Robinson torzó című új rendezéséhez *Méhes Csaba.* Az eredeti művet azonban nem adaptálja, sokkal inkább parodizálja komédiát, mimes táncot és színházat ötvöző produkciójában. Az előadás szeptember 13-án este hét órától látható az Artus Stúdióban (XI., Sztregova u. 3.).

Noé Trilógia című előadásával kezdi az új évadot *Goda Gábor* társulata. Az Artus bibliai témára épülő darabja szintén több műfajt kombinál: tánccal, színházzal, zenével, video- és számítógép-animációval, valamint tér- és hanginstallációkkal dolgoznak a művészek. A szeptember 20-án és 21-én este fél hétkor kezdődő előadások előtt a stúdióba érkező nézők arcáról és hangjáról felvételeket készítenek, ezeket azután beépítik a Trilógiába.

Az évad első hónapját premierrel zárja az Artus Stúdió. Szeptember 27-én és 28-án a Kaspar című táncszínházi bemutatóra várják a közönséget.

D. V. G.

Egy pályázat esete a jogtárral

Maglódon újra meghirdették a kultúrház igazgatói posztját

Döntött a maglódi képviselő-testület: újból kiírja a pályázatot a művelődési ház igazgatói tisztségére, s változatlanul ragaszkodik hozzá, hogy az új vezető közalkalmazotti státusban dirigáljon. A két mostani pályázót elutasította, mondván, nem felelnek meg a kiírás feltételeinek.

Drukkerek és ellendrukkerek voltak kíváncsiak rá, miképpen dönt a művelődési ház igazgatói posztjáról a testület, bár jócskán túlzás lenne állítani, hogy a várakozásban kettészakadt volna a község. Noha Maglódon számos hagyományőrző és kulturális civil szerveződés igényli a művelődési ház fölötti bábáskodást, eddig valahogy nem volt szerencséjük. De botrányt ebből még sosem csináltak. Akadtak ennél fontosabb dolgok is.

Hosszú ideig a ház bizonyult alkalmatlannak, olyan személy sem igen akadt, akire hosszabb távon lehetett volna számítani. Nemrég milliókért felújították az épületet, *Gál Ildikó* igazgatói pályázatát és azt követő munkáját örömmel fogadta a képviselő-testület. Gál Ildikó azonban egy év [illegible]lteltével jobb ajánlatot kapott – [illegible]gy megint pályázatot kellett ki[illegible]ni.

Erre a pályázatra először egye[illegible] *Zalavári Béla* színművész je[illegible]kezett, akinek szakmai hozzá[illegible]éhez nem nagyon férhet két[illegible] Megvan az előírt képzettsé[illegible] iskolán tanít, nem ismeret[illegible] [illegible]aglódiak számára, mert is[illegible] óvodában drámapedagó[illegible] [illegible]evékenykedik. S tizenkét [illegible]lgozott Maglódon, ami[illegible] [illegible]tani polgármester vál[illegible].

[illegible] Béla épp ez utóbbiban [illegible]kát. Akkoriban ugyan[illegible] [illegible]dja, konfliktusba ke[illegible] [illegible]zegh István polgár[illegible] [illegible]alavári Béla már a [illegible]eti ülés előtt boríté[illegible] [illegible] eredményt: pályá[illegible] képviselők kilencven százalékát fölkereste kidolgozott programjával, s mindegyikük a támogatásáról biztosította – „Bezzeghék meg fogják fúrni". Erre utalt értesülése, miszerint a polgármester – látván, hogy ő az egyetlen pályázó – az utolsó huszonnégy órában szerzett másik aspiránst is, aki máskülönben az aljegyző felesége.

Pedig Zalavári elképzelései valóban nagyon ígéretesek. Szerinte a működtetési formában rejlik a trükk, amely a lakosoknak, az önkormányzatnak és neki magának, pontosabban művészeti és kulturális vállalkozásának is jót hozhat. Manapság, mint köztudomású, művelődési ház eredményesen nem üzemeltethető. Lehet próbálkozni azzal, hogy kiadják vállalkozásba, ám – mondja Zalavári Béla – ha csak peepshow-t nem kínál a vállalkozó, így is ráfizetéssel zár. Az ő konstrukciója szerint az öszvér megoldás a célravezető, amelynek alkalmazása során az önkormányzat költségei erősen csökkennek, s a vállalkozó is tisztes megélhetésre tehet szert. Azaz: az önkormányzat szabja meg – akár hetekre lebontva –, mi az, amit a háztól elvár, s az mibe kerül. Erre adja a támogatást. A művelődési házat menedzselő Zalavári vállalkozása a működésért felelősségre vonható – noha nem közalkalmazotti fizetésért dolgozik. A fennmaradó időben viszont, rendeltetésszerűen használva, hadd csináljon a házban azt, amit jónak lát. Legyen az ő ügye, hányan adminisztrálnak, takarítanak – a lényeg, hogy rendben menjenek a dolgok. S lehessen, mondjuk, konfliktuskezelő és személyiségfejlesztő tréningeket tartani, e témában akár regionális központtá tenni Maglódot, s színjátszással bíbelődni, idehozni egy főiskola kihelyezett tagozatát.

Mindez benne van a pályázatban. Tetszett is a képviselőknek, akiknek kilencven százalékával Zalavári maga beszélt. Kérdésünkre, ha személyes ellentéte van a polgármesterrel, hogyan tud majd ilyen légkörben jól dolgozni, azt válaszolta: ha bemegy egy üzletbe, ott sem az érdekli, szimpatikus-e az eladónak, hanem az, mennyibe kerül a kenyér, és tisztességes-e a kiszolgálás.

Zalavári Béla azzal zárta pályázatát, hogy az önkormányzati választásokig akár a közalkalmazotti státust is elfogadja, ha a testület ehhez ragaszkodik. Belátja, ajánlata újszerű megoldást kínál, s hogy ennek elfogadását ne sérelmezze a következő testület, átmenetileg maradhatna a régi forma. Aztán majd döntenek az újak.

A napokban azonban a testület döntött: a kettőből egyik sem felel meg a pályázati kiírásnak, újat kell meghirdetni.

Bezzegh István polgármester szerint kampányidőszakban föl lehet fújni ezt a döntést, hogy személyeskedés eredménye, de nem erről van szó. Zalavári Bélát annak idején pedagógusként tanította, s „a saját gyerekére nem haragszik az ember akkor sem, ha az nyelvet ölt rá". A polgármester szerint Zalavári pályázata valóban nagyon impozáns volt, a hajdani tanítvány „beszélőkéje" is túlnőtte tanáráét, jól el tudja adni elképzeléseit – de a dolog nem ezen múlt. A jegyző figyelmeztette a testületet, a jogtárban szerepel, hogy nem lehet közalkalmazotti státusban foglalkoztatni olyasvalakit, akinek vállalkozása, vagy a családjának a ház működését érintő vállalkozása van. Márpedig Zalavári felesége ugyancsak érintett és érdekelt vállalkozó. A testület viszont ragaszkodik a közalkalmazotti megbízáshoz, tudván, hogy a profitorientált működtetés megdrágítja a kultúrház működését – hangsúlyozza Bezzegh István. Hozzátéve: ha a következő testület másképp dönt, tegye jó lelkiismerete szerint – bár a területen nincs példa rá, hogy vállalkozásra bízták volna a művelődési ház ügyét.

K. Zs.

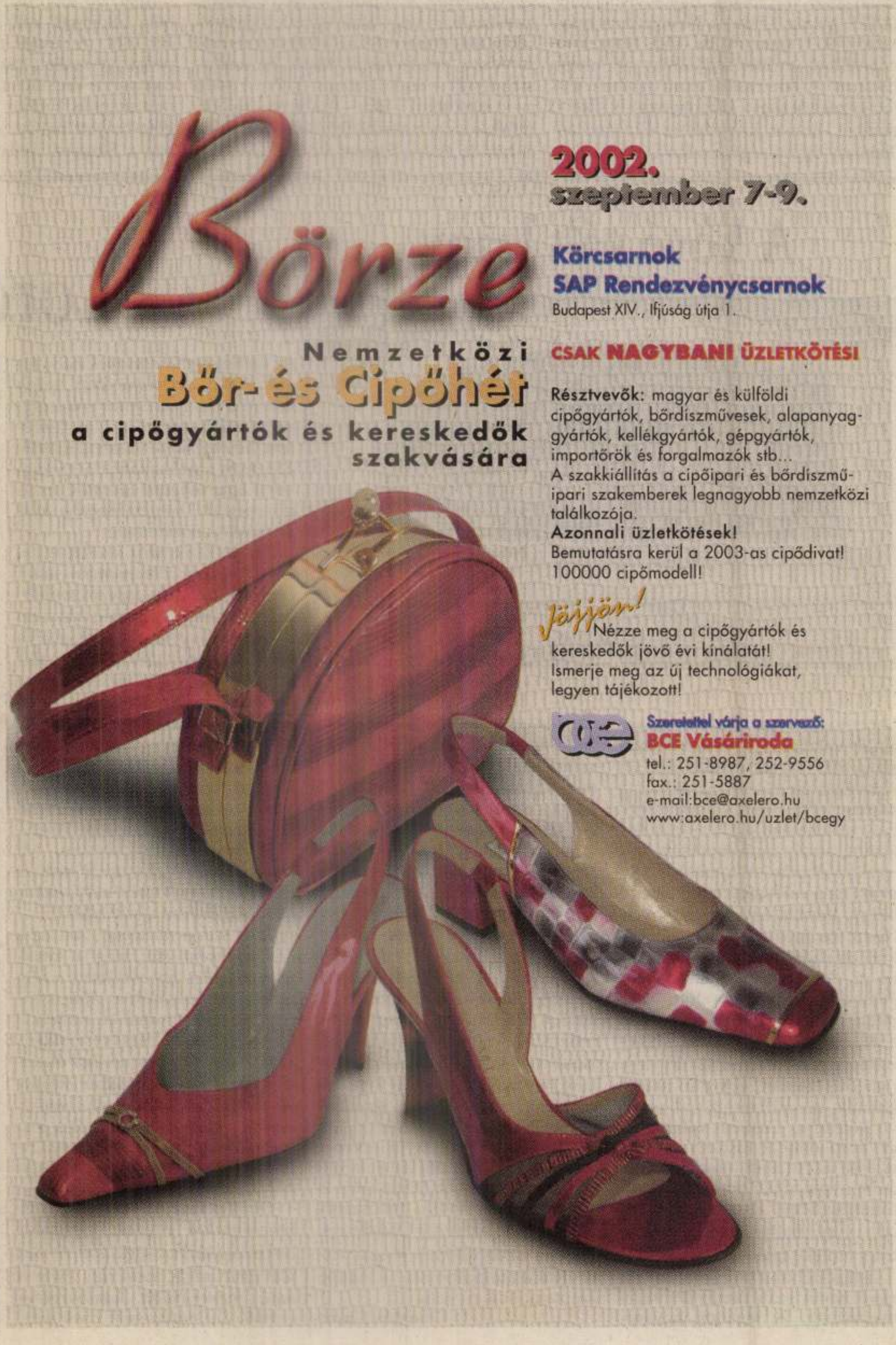

Huszár Pufi villája

Egy józsefvárosi kutatómérnök beteljesült álma

A Verőcén áthaladó vasútvonal a Duna folyását követve szeli ketté a települést. A vasútállomás egyik oldalán, a parthoz közeli házak mögött néhol látni is, több helyütt azonban csak sejteni lehet a folyót. A másik oldal víkendházakkal beépített domboldala viszont szinte már a sínektől emelkedik a falu legmagasabb pontja felé. Itt már évekkel ezelőtt feltűnt egy gyönyörű villa.

Többször is fölmásztam az akkor még romos épülethez, de a helybéliektől csak annyit sikerült megtudnom róla, hogy a '30-as években Huszár Károly színész lakott itt, akit mindenki csak Huszár Pufiként ismert. A század első felében nemcsak itthon, hanem Berlinben és Hollywoodban is népszerű művész volt. 1940-ben végleg ki akart vándorolni az USA-ba, de ötvenhat évesen, utazás közben, Tokióban meghalt.

A verőcei villát néhány éve még az összeomlás fenyegette. Ma azonban, mint kiemelt városképi épület, a település büszkesége. Másfél év alatt újjászületett a ház. A legendás színész Vácott élő leszármazottai, akik ma is kötődnek a villához, sosem találkoztak az épületet megmentő tulajdonossal. A nyilvánosságot kerülő férfi velem is csak név nélkül vállalta a beszélgetést.

Az egyetlen név, amelyet szívesen elárult a terveket készítő építészé, *Szalay Tihaméré*. Mivel a csaknem kétéves munka során egy téglára vésett 1871-es kőművesjelölésen kívül egyetlen biztos adatot sem találtak a villa építésének körülményeiről, ezért úgy véli, helyreállítás helyett helyesebb újraépítésről beszélni.

A negyvenöt éves kutatómérnök a Józsefvárosban nőtt fel. Mindig vonzották a nagy kertek. Gyerekként viszont olyan helyeken játszott, ahol még az udvar is le volt betonozva. Gyermekkori vágya volt, hogy öreg napjaira kiköltözzön a városból, és vidéken vegyen kastélyt. Az egész országot bejárta, mire rátalált az akkor már tíz éve lakatlan verőcei villára. Szinte azonnal megragadta a látvány, beleszeretett az egy hektáron fekvő, alagsorból, földszintből és emeletből álló, összesen 750 négyzetméteres épületbe.

A villában a negyvenes években előbb német, majd a háború vége után orosz katonai kórház működött. Ezután a Csepel Művek gyermeküdülője lett. A rendszerváltozás után a ház első vevője elhunyt. Így az épület mai tulajdonosa a hagyatéki eljárás lezártával, 1999-ben kezdhette el az építkezést. Még a munka megkezdése előtt 800 köbméter szemetet kellett elszállítani a telekről. A kert is alapos gondozásra szorult, mert a váci cementgyár közelségét erősen megsínylette a növényzet.

A ház 2000 tavaszán lett beköltözhető, de csinosításának az épület gazdája szerint sosem lesz vége, mindig akad valami tennivaló. Aligha lehet valaha is elmondani, hogy most már teljesen készen van.

Évtizedekig befalazott ablakok nyíltak meg újra FOTÓ: KOVÁTS ZSOLT

A tulajdonos és felesége először csak próbaképpen töltött el egy éjszakát az új házban, azóta azonban nem is tértek vissza városi lakásukba, ma már itt van az otthonuk.

Az épület külsejét változatlan módon próbálták kialakítani. Évtizedeken át befalazott ablakok nyíltak meg újra. A kertben szökőkút áll, az erre a célra kialakított falfülkékben pedig szobrok. A villához nem emeltek külön garázst, az autóból kiszállva az alagsorból lehet a lakásba jutni. A ház tetőantennáját is üveg mögé rejtették. Az épület berendezési tárgyait, bútorait igényesen válogatták össze. Nem hiányozhatnak a korabeli felújított falépcsők, az egyedi tervezésű lámpák, az ebédlőt megtöltő tonettbútorok, valamint a századelőt idéző fürdőszobák.

A telek az épület mellett álló kerti pavilonnal gazdagodott, sőt a földbe vájva elkészült egy sportlétesítmény is 16 méter hosszú medencével. A jövő tervei között minigolf- és bowlingpálya is szerepel. Kizárólag saját használatra. A házaspárnak ugyan gyermeke nincs, de rokonokkal és barátokkal mindig tele a ház.

Bár még az utat is leaszfaltozták, a szomszédok vegyes érzelmekkel fogadták a változásokat. Legtöbbjük csak a nyarat tölti Verőcén, mégis akadt, aki őszintén örült a pusztuló villa felújításának, és volt, akit az irigység még feljelentésre is késztetett.

A munka mellett a családfőnek egyelőre alig jut ideje élvezni gyönyörű villája kényelmét, de nem bánja. Vágyai szerint úgyis csak öreg napjaira keresett megfelelő házat. És hogy erre már most rátalált, ráadásul ilyen közel a fővároshoz, csupán a szerencsének köszönhető.

Rokob Tibor

NÉPSZABADSÁG

BUDA P

2002. JANUÁR 10., CSÜTÖRT

Ötven éve vár a felújításra

A Corvin tér rendbetételére az idén 36 millió forintot szá

Több mint százhúszmillió forintot kellene költeni a Budai Vigadóra. Az I. kerületben, a Corvin téren álló legalább százéves épület utolsó külső felújítása a negyvenes években volt. A Vigadó vakolata omlik, nemrégiben védőállvánnyal látták el az épületet. Az itt működő intézmények minisztériumi segítségre számítanak, a szaktárca három-öt éven belül újíttatná fel az épületet. A Corvin tér rendbetétele azonban már az idén elkezdődhet, a munkára 36 milliót szán a kerület.

A Budai Vigadó idén 101 éves épületét 1948 óta használja a Magyar Művelődési Intézet és a Magyar Állami Népi Együttes, valamint azok jogelődei. Az állami tulajdonú létesítmény 52 százaléka a művelődési intézet, a többi a tavaly január óta a népi együttes átalakulásával létrejött Hagyományok Házának kezelésében van. Utoljára a második világháború után végeztek rajta külső tatarozást, az ott működő intézmények költségvetéséből csak a belső karbantartásokra futja. Bár nemrégiben felállványozták, az idén legfeljebb csak a rekonstrukció tervei készülhetnek el. A munkálatokhoz több mint 120 millió forint lenne szükséges.

Az állami tulajdonban lévő Budai Vigadó külső felújítása hovatovább halaszthatatlanná válik. Külső vakolata omlik, s bár az omlás még nem életveszélyes, a közelmúltban védőállvánnyal látták el. Mint *Beke Pál*, a Vigadóban működő Magyar Művelődési Intézet igazgatója lapunknak elmondta, legutóbbi külső felújítása 1945 után volt. A világháború okozta súlyos károk helyreállítása alapos volt ugyan, de nem az eredeti állapot visszaállítására, hanem jóval egyszerűbb épület kialakítására törekedtek.

A külső állagmegóvásra 1945 óta nem költöttek. A nyolcezer négyzetméternyi alapterületű épület 52 százalékát használó – és így ennek a résznek vagyongondozását is ellátó – művelődési intézet éves költségvetésének csak négy százalékát fordíthatja állagmegóvásra, kisebb javításokra. Ez a pénz nagyon kevés, ismeri el *Kovács Lászlóné* gazdasági igazgató, hiszen az intézetnek több vidéki ingatlana is van.

A felújítási keretből és különböző pályázati pénzekből így csak a belső karbantartásra futja. A művelődési intézet tavaly újíttatta fel 15 millió forintért a földszinten lévő könyvtárat, korábban energiatakarékos izzók vásárlására nyertek pályázati pénzeket. Az épület nagyközönség által is látogatott részén szintén voltak igényes átalakítások, így a Vigadó belső állapota nem rossz – vélekedik Beke Pál. Az intézményeknek ennél nagyobb beruházásokra nincs pénzük, a külső felújításhoz tehát mindenképpen szükségük van minisztériumi támogatásra.

Az előzetes költségvetés szerint csak a tervkészítésre hét és fél millió forintot kellene költeni. A Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumában úgy tájékoztattak: középtávú fejlesztési tervükben szerepel a Budai Vigadó rendbetétele. Ez azt jelenti, hogy legkorábban a következő három-öt évben kezdődhetnek a külső munkák. A tárca illetékese hozzátette, hogy egyéb felújításokra már az idén is jelentős pénzt szánnak. Azt azonban kérdésünkre sem részletezte, hogy ez pontosan hány forintot és milyen munkálatokat jelent. Beke Pál tájékoztatása szerint a komplett beruházás mai árakon számolva 115-120 millió forintba kerülne.

A Vigadó rekonstrukcióját sürgetné, hogy a ma még szintén áldatlan állapotban lévő Corvin tér rendbetétele várhatóan már az idén elkezdődik. A teret az eredeti állapotának megfelelően fogják felújítani, bár kisebb változások lesznek – tájékoztattak az I. kerületi polgármesteri hivatalban. A Vigadó előtti részen egy térburkolattal ellátott, kisebb zárt parkolót, a Fő utca mellett egy hosszabb parkolósávot alakítanak ki. Helyreállítják a Lajos-kutat, parkosítanak, és valószínűleg egy kis kávéház is lesz a téren. Az Iskola utca tér felőli részének felújítását is tervezik. A kerület idei költségvetésében tekintélyes összeget, 36 millió forintot szánnak erre a célra.

Haász János

Az állványzat nem a munka jele

A 10-es út tervei már elkészültek

A Bécsi út felújítása egyelőre nem szerepel a főváros beruházási programjában

A 10-es út és bevezető szakasza, a külső

A fővárosi önkormányzat hétéves fei-

zárult le. Az engedély kézhezvételétől is

A Magyarországi Famunkások Szövetségének kaposvári csoportja 1901-től létezett, de hivatalosan csak 1904-ben alakult meg. Egyleti helyiségük 1905-ben az Üllői utca 125. szám alatt, majd a Fő utca 51-ben volt, 1911 után ők is a munkásotthonba költöztek. Itt működött az Ácsmunkások Szövetsége és a Festőmunkások Szakegylete is.

A Magyarországi Építőmunkások Szövetségének helyi csoportja 1903-ban kezdte meg szervezkedését; megalakulási évének 1904-et tekinthetjük. Helyisége 1905 és 1907 között a Petőfi utca 8. szám alatt, majd a Füredi utca 47-ben volt. 1911-től a munkásotthon lett a székhelyük.

A Magyarországi Vas- és Fémmunkások Szövetségének helyi csoportja 1904. október 16-án a Sánta-féle (Ipar) kávéházban tartott értekezleten alakult meg. Majd Schubert Pál vendéglőjében gyülekeztek a tagok a Fő utca 68. szám alatt. 1912-ben a Berzsenyi utca 39. szám alatti Vörös Kereszt vendéglőt, végül 1913--1914-től a munkásotthont vették igénybe.

Egyébként a szakszervezetek közül elsőnek a nyomdászok alakították meg helyi csoportjukat, amiről a Typographia 1879. január 25-i száma adott hirt. A szakegylet az ismert vendéglőket (Ipar kávéház, Bárány vendéglő, Vörös Kereszt vendéglő stb.) látogatta, végül 1911-ben a munkásotthonba költözhettek.

Az első iparosdalárdát 1887-ben alakitották, később 1910-ben munkásdalárda létesült, amely csatlakozott a Magyarországi Munkásdalegyletek Országos Szövetségéhez. A munkásdalkar a munkásotthon falai közé költözött.

Az első világháboru kitörése a fellendülő kaposvári munkásmozgalmat is visszavetette. Az MSZDP és a szakszervezetek helyi vezetői ekkor a munkásotthonba tömöritették a szervezett munkásságot, és igyekeztek megőrizni a szervezeti kereteket. 1917. május 1-ét a város munkásai munkaszünettel ünnepelték. 1918-ban lelkesen köszöntötték a polgári demokratikus forradalmat. Aztán 1918 decemberében a szüknek bizonyuló munkásotthonból a munkásszervezetek uj helyiségbe költöztek: az Igazságügyi Palota második emeletén hat szobából álló emeletrészt bocsátottak rendelkezésükre. Itt működtek az MSZDP és a szakszervezetek helyi szervei, de kulturális rendezvényekre nem kerülhetett sor.

A tanácsköztársaság kikiáltása után megnövekedett a munkásotthon jelentősége; helye ekkor a honvédlaktanyában volt. 1919. május 1-én többek között Kaposvárra érkezett Hamburger Jenő népbiztos és Hajdu Gyula dandárparancsnok. A munkások a munkásotthonban gyülekeztek az ünnepségre, és ide vonultak fel a vörösgárdisták is. A munkásotthon elől vonultak a Városháza elé, ahol Hamburger Jenő és Latinca Sándor mondott beszédet.

A tanácsköztársaság leverése után 1919 végén kezdték meg ismét szervezkedésüket a kaposvári munkások. A munkásotthon butorzatát a hatóságok lefoglalták, s a szervezetek a laktanyából ismét kocsmákba és vendéglőkbe szorultak. Többek között az Ipar kávéházba, majd a Vörös Kereszt vendéglőbe, végül a Széchenyi téri Széchenyi kávéházba. Ekkor határozták el önálló munkásotthon felépitését. 1921-ben tárgyaltak róla először a szakszervezetek Szakmaközi Bizottságában. 1922-ben kezdték meg a gyüjtést a szervezett munkások között. 1923-ban már megválasztották a munkásotthon leendő vezetőségét. Az épitési tervet Szalay Sándor dolgozta ki. A várostól ingyen telket igényeltek, és megkapták a baloldali érzelmü kisiparosok és kiskereskedők támogatását. A munkásotthon számára kijelölt hely az egykori sertéspiac közelében, a büzös Malomárok partján terült el, de a rendőrség számára ideálisnak bizonyult, mert a környéket állandóan felügyelet alatt tarthatta.

Az épitkezés vezetését Harsányi Géza, az ácsmunkát Vámosi István térités nélkül vállalta. A munkások társadalmi munkát ajánlottak fel az épülő otthon javára. A társadalmi munka és az adományok eredményeként a munkások pénzéből épült fel 1925 nyarára az a kaposvári munkásotthon, amely a Horthy-korszak éveiben a helyi legális és illegális munkásmozgalmi tevékenység szinhelye lett.

1972-ben emléktáblát helyeztek el az egykori, ma már más célokat szolgáló munkásotthon falán a következő szöveggel: "E ház volt az elnyomatás évei alatt a munkásmozgalom és a munkáskultura otthona."

Gyüjtőmunkánk során elsősorban plakátokat, nyomtatványokat, igazolványokat és fotóanyagot gyüjtöttünk a munkásotthonra és a helyi munkásmozgalomra vonatkozóan. Gyüjtésünket 2330-81. szám alatt adattároltuk. Az adattári egység őrzi a gyüjtés leirását és a különböző gyüjteményekbe bekerült anyagok leltári számát.

A gyüjteményekbe került:

-- 19 db fotó
-- 7 db röplap és vegyesnyomtatvány
-- 6 db plakát
-- 2 db brosura
-- 2 db igazolvány
-- 3 db levelezőlap
-- 1 db számla.

A gyüjtemény legérdekesebb darabja az a "Kaposvári Munkás Otthon" igazolvány, amelyet 1933-ban állitottak ki Muráth József szabósegéd részére. (Az igazolvány bélyegei dokumentálják a munkásotthon fenntartásának alapjául szolgáló bevételeket.)

Gyüjtőmunkánkban segitséget nyujtott Andrássy Antal levéltáros és Mautner József nyugdijas nyomdász, aki egykor maga is részt vett a mozgalomban. Elkalauzoltak az egykori munkásegyletek helyiségeihez és azokhoz a személyekhez, akik az emlitett dokumentumokat átadták muzeumunknak.

В мае 1981 года сочинительницы принимали участие на работе по собранию материалов снесеного Рабочего дома в городе Капошвар (в югозападной части Венгрии). Сначала они излагают историю этого дома, рассказывая о его роли в рабочем движении города. Затем подробно описываются собранные здесь ценные материалы, в том числе плакаты, донесения и другие напечатанные документы, а также фотоснимки.

Im Mai 1981 nahm das Museum für Ungarische Arbeiterbewegung an die Sammlung der Materialien des demolierten Arbeiterheimes zu Kaposvár (Südwest-Ungarn) teil. Nach der Schilderung der Geschichte dieses Arbeiterheimes, seiner Rolle in der Arbeiterbewegung der Stadt Kaposvár folgt in diesem Beitrag ein ausführlicher Bericht über die hier eingesammelten Materialien. Es wurden hier wertvolle Plakate, Ausweise und andere Druckschriften, sowie Fotografien gefunden.

SZALAY Sándor épitész

Történeti Mun. Kal. 1983/2.

Kővágó Sarolta – Staudt Mária:

ADATOK A KAPOSVÁRI MUNKÁSOTTHON TÖRTÉNETÉHEZ EGY DOKUMENTUMEGYÜTTES GYÜJTÉSE KAPCSÁN

1981 májusában a Magyar Munkásmozgalmi Muzeum gyüjteményi, illetve könyvtári-adattári osztálya részéről -- terveinknek megfelelően -- részt vettünk a lebontás előtt álló Kaposvári Munkásotthon anyagának gyüjtésében.

A munkásotthont a kaposvári Vár utcában 1925 nyarán avatták fel ünnepélyes keretek között. Itt helyezték el a szociáldemokrata párt kaposvári szervezetének titkárságát, itt kaptak otthont a különböző szakszervezeti csoportok, továbbá a szakszervezetek kulturális egyesületei, többek között a szinjátszócsoport, a kaposvári munkásdalkar, a szavalókórus, a munkászenekar, valamint a sakk-kör, a Nyomdász Munkástestedző Egyesület, a Természetbarátok Turista Egyesületének helyi csoportja stb. A munkásotthon tulajdonosa a Kaposvári Munkásotthon Egyesület volt.

1925-ben a munkásotthon felavatása jelentős eseménye volt a kaposvári munkásmozgalom történetének. Azelőtt a munkásság szervezkedése a legkülönbözőbb helyeken folyt, de a munkásoknak megvolt az az igényük, hogy központi épületük, saját tulajdonukban levő, állandó helyiségük legyen. 1911. november 12-én már felavattak egy munkásotthont az egykori Bárány vendéglőben, a Fő utca 53. szám alatt. Előzőleg a különböző munkásegyletek a város vendéglőiben, kocsmáiban, kávéházaiban tartották rendezvényeiket.

Az első munkásszervezetek egyike Kaposvárott a Szabómunkások Szakegylete volt, amely 1893-ban alakult meg hivatalosan, de amelynek tagjai már 1887-től szervezkedtek. Összejöveteleiket özv. Schlesingerné vendéglőjében tartották, a Berzsenyi utcában. 1900-ban a Honvéd utca 11. szám alatti kocsmába költöztek, majd 1905-ben a Teleki utca 8. szám alatti Ipar kávéházat, 1907-től a Fő utca 53. szám alatti munkásotthont vették igénybe.

A Magyarországi Cipész és Csizmadia Munkások és Munkásnők Szervezetének kaposvári csoportjáról a Cipész cimü szaklap 1901 juliusában adott először hirt. A Kámzsa utcában, majd 1907-től a már emlitett Ipar kávéházban gyülekeztek. 1911-től a munkásotthonban volt a székhelyük.

Szalay Sándor

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

BÉKÉS MEGYEI NÉPÚJSÁG

1970 AUG 23

7091

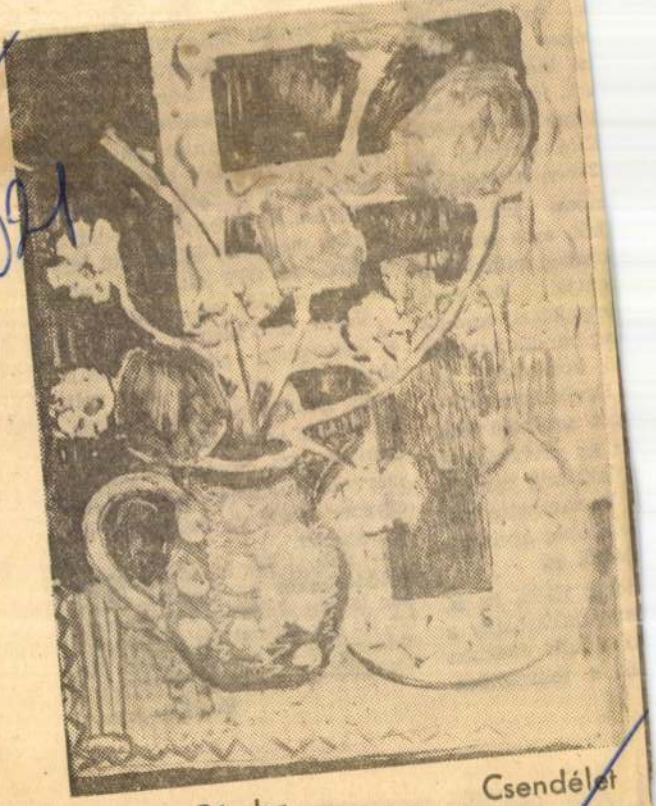

Szalay Sándor Csendélet

megalakítottuk
t. Ez a társul
véget jó ivóvízz
s kiépítése mo
an, így a vízhálé
rtegy 56 kilométe
illió forintba ke
2-ben befejeződik
nban lekinkább
ink, az a bizalom,
kosság munkánkat
gatja. Nemcsak
olgaikkal fordul-
oz, hanem az egész
ő, közérdekű ja-
. Egyik ilyen volt a
mét szolgáló kör-
z az árvízvédelmi
lakosság összefo-
. Ez mentette meg
legutóbbi árvíz na-
ásától is.

dokat illeti, itt is,
ütt a lakáshiány a
Az elmúlt években
ek e tekintetben

valós megfelelő telket tud biztosítani az OTP-lakások, valamint a családi ház építésére.

Végül, ami nagyon fájó pont a községnek: egyetlen taxija sincs! Azt az egyet, ami volt, „nem gazdaságos" megállapítással elvitte az AKÖV. Ez viszont cseppet sem dicséri az AKÖV szervező munkáját, mert tizenegyezer lakos, az mégiscsak tizenegyezer.

— Szóval így csokorba kötve fejlődésünket — mondja Molnár István elnök —, szépen mutat, de sok feladat vár még megoldásra. Bízunk áldozatkész lakosainkban, tanácstagjainkban...

Rocskár János

Szalay Sándor

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1970 MÁR 15

MAGYAR HÍRLAP

Budapest

SZALAY SÁNDOR pedagógus-festőművész tárlatát megnyitotta meg Békéscsabán Kozma Rozália festőművész.

A lesipuskások és társai

Kórtüneti napló

Gólóól! Milyen sokszor halljuk Szepesitől, hogy ez a Kiss vagy Nagy igazi lesipukás csatár; észre sem vettük, a hálóba kotorta a labdát.

Maradjunk még a sportnál: a lesipuskás olyan csatár, aki közvetlen küzdelemben nemigen vesz részt, hanem csak az adódó alkalmat lesi, és azt használja ki szemfülesen, gyorsan.

A futballban ez megengedett, alkalmasint dicséretes is...

De ilyen egyértelmű-e — máshol a lesipuskások szerepe?

Vadászlesen

A „vadászles" rendszerint a munkahely. Az „elejtésre szánt vad": a vadásznál jobb pozícióban levő, valamiért irigyelt munkatárs vagy hivatali főnök.

Az igazi lesipuskás csendben van, ág sem zörren körülötte.

A startvonal és a célszalag

Társadalmunkban mindenki azonos indulási eséllyel „startol", mindenki zsebében hordja a marsallbotot. Az MSZMP VIII. kongresszusa megerősítette azt a káderpolitikai elvet, hogy a párttisztségek kivételével minden egyéb állást pártonkívüli is betölthet. A döntő tényező: az államrendszerünkhöz való hűség, a szocializmus szolgálata, a politikai felkészültség, a szakmai alkalmasság.

De — ahogy a közmondás mondja — az ujjunk sem egyforma. Az emberek magatartásformája a különböző körülmények között változhat. A bizalom adott, de a lenini figyelmeztetés tükrében: a proletáriátus nagy gondolkodója többször elmondta, hogy óvakodni kell a forradalmat követő időkben a karrieristáktól. E a fi-

hette egymást. Ig
nek és Kovácsna
köre...

Idegorvos: Ebb
ban a normál idő
közül senki sem
le a munkájába
rém esetet kivév
olyan munkanor
kényszerítő körü
az emberek — m
kat használom
zák magukat,
Mégis nagyon so
szerrel kapcso
Amennyire én is
zetet, ennek oká
közérzet tényez
Nem a tényleges
ki az embereket,
lékkörülmények,
amint látjuk —,
kesek.

Mi lehet a cé
helyi közérzet,
vállalati, hivatali
lóinak, az intriku

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

BÉKÉS MEGYEI NÉPÚJSÁG

AUG 9

7021

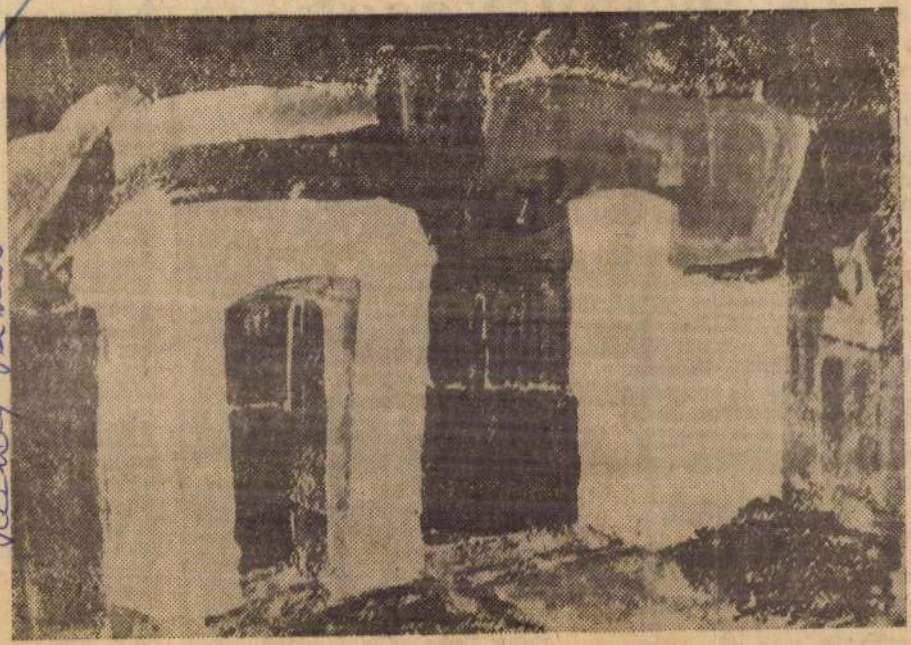

Szalay Sándor

Kapu

Szalay Sándor

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1970 JUN 14

BÉKÉS MEGYEI NÉPÚJSÁG
Békéscsaba

1021

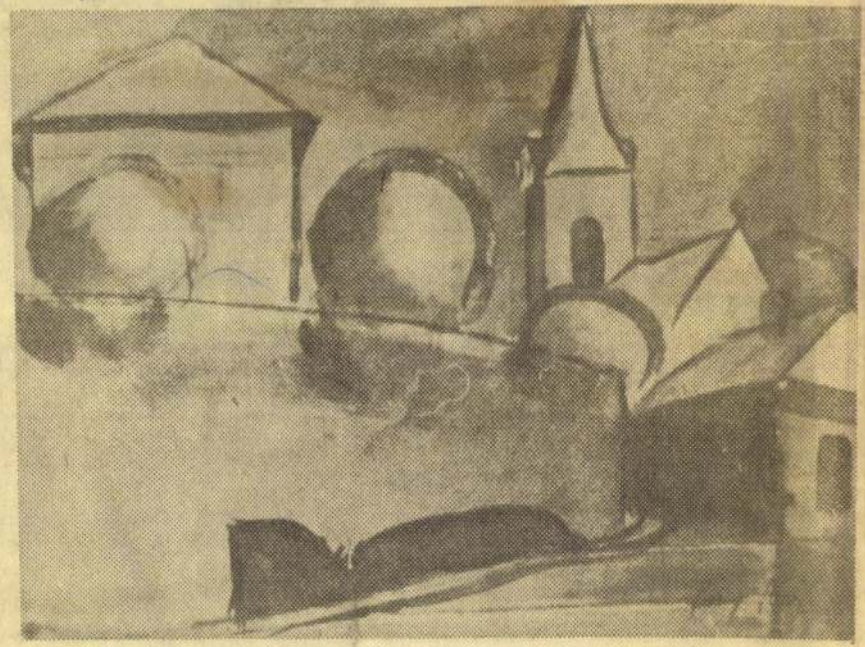

Szalay Sándor — Tokaj

sola-
eset-
iljuk
ar-
aká-
zatra
épü-
néter
lent-
ttek,
el-
tetni
ilyen
tmári
tek a
ház
ertek
nem-
ezen
runk.
kor a
pített
akkor
nénk,
ilyen
nilyen
folv-
emlí-
ben.
ben-
Ezért
tívből

legyen és hogyan legy

Élet a község központjában. (Fotó:

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR TÁVIRATI IRODA
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

BÉKÉS MEGYEI NÉPÚJSÁG

1970 AUG 2

1021

Szalay Sándor

Tanya

előző szakasz eredményeire épül, annak követelménye, s továbbhaladásunk zálóga.

— A propaganda tárgykörének változása, hogyan hatott a hallgatók aktivitására, s milyen tapasztalatot adott az új oktatási év szervezéséhez?

— A propaganda tárgykörének

Földet vásárolnak a kondorosi termelőszövetkezetek

A kondorosi Dolgozók Termelőszövetkezet és a Lenin Termelőszövetkezet kérelmet terjesztett a járási földhivatal és a mezőgazdasági és élelmezésügyi osztályhoz, amelyben kérték, hogy a Kondoros község külterületén, a tsz tábláinak szerves részét képező állami tulajdonban levő szántóingatlanokat megvásárolhassák.

A járási tanács végrehajtó bizottsága 1970. július 31. ülésén a két termelőszövetkezet kérelmének helyt adott és határozatot hozott arra, hogy az állami tulajdont képező ingatlanok térítés ellenében a termelőszövetkezet tulajdonába kerüljenek. Ennek következtében a kondorosi Dolgozók Termelőszövetkezete 1730, a Lenin Termelőszövetkezet pedig 2085 kataszrális hold szántóterülettel növelte földterületét.

csak úgy biztosí
egységének alk
pagandistáknál
is készség-szintű
propagandisták
közbeni előkés
funkcióját az el
nyegesen színvo
megoldani.

Az 1970—71-e
a propagandán
feladatát, ha a
szerzett ismere
véve, az elért e
pozva, tovább
megye dolgozó
gyek, amelyek
jával marxista
a társadalmi é
kapcsolódó em
násai — fejezte
Povázsai elvtá

Szalay Sándor

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1970 APR 12

BÉKÉS MEGYEI NÉPÚJSÁG

Békéscsaba

1021

Szalay Sándor Tokaji utca

és függetlenített helyettesek jelentkezhetnek, akik a szakmunkásképző iskola „A" típusú — hagyományos — tagozatát, vagy az ezzel azonos szakiskolát elvégezték és a különbözeti vizsga letételét vállalják.

A levelező tagozatra jelentkezők felvételi kérelmükhöz mellékeljék az általános iskolai bizonyítványt, a születési anyakönyvi kivonatot, orvosi bizonyítványt, szakmunkásbizonyítványt, saját kézzel írott kérelmet és rövid életrajzot. Az iratok megér-

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAPKIADÓ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 21.
Telefon: 138-068, 337-743, 340-726

Szalay Sándor

BÉKÉS MEGYEI NÉPÚJSÁG
Békéscsaba

1970 MÁR 2 2

1021

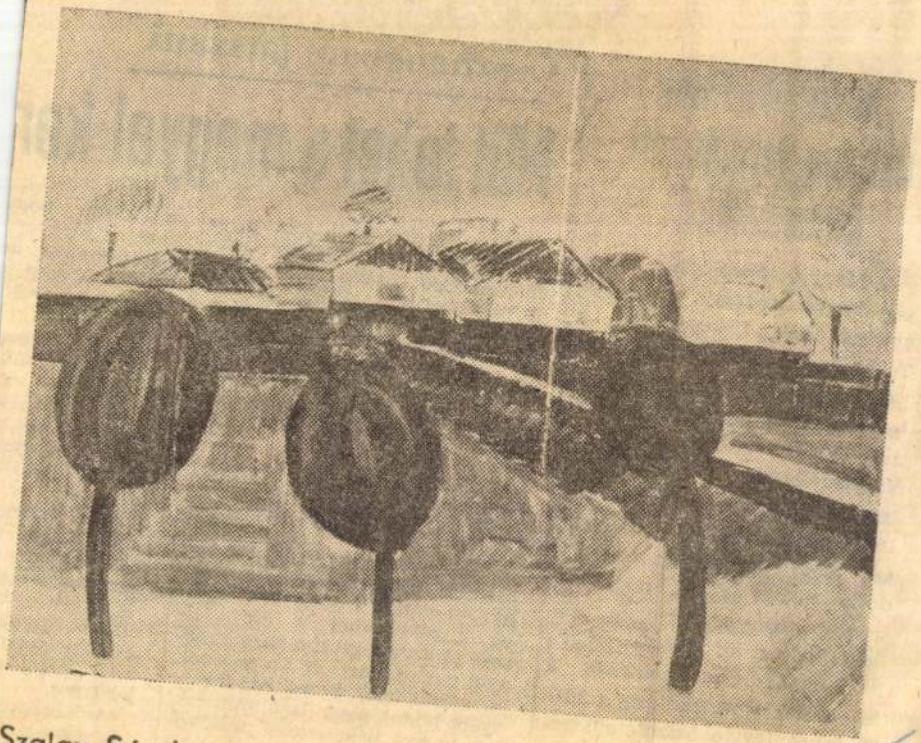

Szalay Sándor

Eden

„Gazdálkodjun okosan természeti kincsünkkel"

A Magyar Hidrológiai Társaság megyei csoportja soron következő ülését Békéscsabán, a Technika Házában tartotta. A hévízkutatás és hasznosítás új lehetőségeiről tárgyaltak. Szakmai előadást Bélteky Lajos, a Vízgazdálkodási Tudományos Intézet munkatársa tartott, aki 1966-ban részt vett a hévízkutak megyei szemléjén. Elmondotta többek között, hogy országos viszonylatban igen előkelő helyen áll Békés megye hévíz-forrásokban. Nemcsak a 35—40 fokos hévízből, de a 80—90 fokos, kiváló összetételű termálvízből is bőségesen áll rendelkezésre. A Békéscsabai II. számú bő vizű termálkút is azt igazolja, hogy érdemes ezen a

Mit tettek a megyei ker

Ehhez az íráshoz a mottót a Ludas Matyi március 12-i számának első oldalas rajza adta. A rajz szerint az IPAR feliratú széken egy kék overálos férfi ül, kezében trombitát szorongatva, a másik KERESKEDELEM szóval jelzett széken egy eladó típusú férfiú foglal helyet, kezében hegedűvel. A karmester már pálcáját lendíti és kicsit haragosan, kicsit figyelmeztetően biztatja a duettet: Uraim! Igyekezzenek összhangban játszani!

A karikatúra ötletessége nemcsak az újságírót ragadta meg, hanem annak a tanácskozásnak egyik részvevőjét is, akit százával társával együtt a Békés megyei tanács ipari és kereskedelmi osztályának közös rendezvényére hívtak meg. Az elmúlt héten tartott békéscsabai találkozón adtak egymásnak randevút a megye ipari és kereskedelmi vállalatainak vezetői, hogy megvitassák: a helyi lakosság áruel-

mondotta, hogy
fele a megyei
partnereiket n
jövőre is meg t
alapanyag-árak
att egyes cikkel
zalékkal megu

A Békéscsab
áruforgalmi ve
ra a szocialista
kötését ajánlot
ZÁL Kiskeresk
tal kötött ilyen
vált módszer,
házati cikkek
sára. (Szépségh
elmondottaknak
bán és a megyéb
va, nagyon mos
ellátás, továbbá
a gyár termék
5—8 százaléka
letekbe).

A Körösvidék
igazgatója jogos
tett a kereskedő
1969-ben hiába
kellett

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

BÉKÉS MEGYEI NÉPÚJSÁG
Békéscsaba

1970 MAR 1

1071

A lakásban süt a nap

Világos szoba. Minden vajszínű, derűs; a sűrű kávéillattól terhes, padlóviasz szaggal kevert levegő, a falakhoz simuló polc- és szekrényrendszer, a tarka gerincű színes könyvek, a néhány kép teszi-e, de egyfolytában az az érzése az embernek, hogy süt a nap. A nap pedig nem süt. Az általános iskola meztelen téglafalas, várszerű homlokzata előtt ritka köd gomolyog, a nedvesség beeszi magát a felhajtott gallérok mögé, az égő cigarettákat csípős, nedves, kojtoló csutkákká dagasztja. Egyszóval, az időjárás kifejezetten rossz. Ebben a lakásban (az általános iskola földszintjén) viszont süt a nap.

Szalay Sándor, festőművész-rajztanár. Egy nyomtatott meghívón láttuk ezt a meghatározást: a hivatásra és foglalkozásra utal. Vagy csak a hivatásra? A kettős hivatásra. Szalayra legalább fél tucatnyi kérdés várna, de hát ez nem olyan könnyű ügy. Nem mintha nem lenne jó riportalany. Ideális riportalany. Negyedórán keresztül szakszerű előadást tart például a szoba sarkában duruzsoló olajkályha működéséről és arról a fémspirálról, amelyet a kályha tüzébe lehet helyezni, hogy az égés hatásfoka bizonyos százalékkal növekedjen, illetve a félig égett és a szabadba távozó fűtőanyag mennyisége csökkenjen.

Mindezek látszólag felesleges-nek tűnnek; riportunkban különösen annak. Látszólag. Holott a fentiekből kiderül, hogy Szalay precíz ember, festőművészként szokatlanul az, láthatólag ugyanolyan türelemmel foglalkozik apróbb gondjaival, mint a nagyokkal, szereti lakását, otthonossá, derűssé teszi, s egy vidám lakásban az ember ugye...

Új nyelvet tanítani

„Tíz éve festek rendszeresen; inspirációt a tanárképző főiskolán kaptam, aztán Dombiratoson, Kunágotán tanítottam, s noha sarkadi vagyok, csak három éve tértem vissza a szülőhelyemre.

Amikor bekerültem Sarkadra, azt igyekeztük felmérni, hogy a felnőttek képzőművészet iránti érdeklődése milyen mérvű? A képzőművészeti stúdióba tagokat toboroztunk, ígéretek hangzottak el, de csak nagyon kevesen vettek részt a foglalkozásokon. Hajdan akadt Sarkadon néhány ígéretes, ösztönös tehetség... de most? Mit jelent ez? Azt, hogy megszűnőben van a felnőttek rajztanulása? Esztétikai ismereteket az általános iskolákban tanítanak ugyan, de a felnőtt, most harminc-negyvenéves generáció hogyan érti meg a modern képzőművészetet?"

Ül a modern fotelban, az üres kávéscsészét forgatja. Arról beszél, hogy az érdeklődés azért nem hiányzik, példa rá mostani, sarkadi kiállítása, ahol rengetegen voltak a megnyitón; saját képei közül azok a képek aratták a legnagyobb sikert, amelyek sarkadi problémákkal foglalkoznak, s amelyek még beleillenek abba az érdeklődési körbe, amely megáll Munkácsynál vagy a dolgokat fényképszerűen regisztráló naturalizmusnál.

„Az érdeklődés bizonyítja, hogy ez a megállapítás nem mindig érvényes, de azért mégis igazak a kiállítást követő vitában felszólaló Koszta Rozália szavai, aki szerintem remekül mutatott rá; az a baj, az esetleges értetlenség oka az hogy ebben a művészeti ágban sokan nem ismerik azt az új nyelvet, amely a modern művészet megértéséhez segít... Ez a lényeg, ezért tartom én is fontosnak a „nyelvtanulást"; a rajz- és a képzőművészeti alapismeretek elsajátítását."

Önarckép.

Az út

Ül a székében és beszél. Pontosan, világosan fogalmaz, olyan elképzeléseket körvonalaz egy-két mondattal, amelyeket nehéz szavakba foglalni. Pedagógus. Ismeri a szavak értékét. „Pedagógus és festőművész?", ismétli mosolyogva a kérdést, „szép így együtt, de ugyanilyen nehéz is".

A maga módján részt vesz Sarkad társadalmi életében; dekorációkat tervez és készít, olykor pedig fest is. Elég ritkán jut a képeihez. Terhes-e ez a sokirányú elfoglaltság? Csóválja a fejét. „Ha a képeimre, a feldolgozásra váró vázlatokra gondolok, akkor igen..., de hát én tudom, hogy mivel tartozom. Itt születtem, ne gondolja, hogy ezek nagy szavak; sarkadinak lenni külön fogalom. Feladat. Kötelesség minél többet tenni ezért a községért. Így szoktuk meg."

Hogy milyen festő Szalay Sándor? Nehéz képek, bizonyítékok nélkül választ adni. Láttuk sarkadi kiállítását. Egyik olajképe kikötőt ábrázol. Címe: „Csónakok". Nincs csónak rajta egy sem; fehér, sárga, kék festékpikkelyeket látni, a hőségtől felhevült levegőben remegő, darabokra töredező árbócokat, lüktető fényeket, olvadó, vízbe csorgó izzó napot... Színfoltok. Egyetlen jól kivehető csónak sem látszik: mégis tudja az ember, hogy abban a forró kikötőben egymást érik a ringó, hullámgyűrűket kergető, hínárillatú csónakok.

Mit szeretne? „Mit?", kérdezi önmagától. Feláll és kinéz a meleg napfényes lakásból a téli, hideg utcára, a ködrongyokkal takarózó fekete fákra. „Azt szeretném, ha gyönyörködni tudnának a képeimben."

Bencsik Máté

gyerek?

hetik, de mégis elmondhatjuk, hogy az egyetemi felvételt általában nem készítik úgy elő a szakközépiskolák, mint a gimnáziumok. Tegyük hozzá: nem is a feladatuk. Mindebből pedig az következik, hogy a szakközépiskolákba iratott de továbbtanulni szándékozó tehetséges munkás- és parasztfiataloknak a helyzeti, környezeti hátrányokon kívül a választott középiskolai típus hátrányaival is meg kell küzdeniük. Korrigálni kell tehát a fizikai dolgozóknak azt az eléggé általános érvelést, miszerint azért adják szakközépiskolákba a gyerekeiket, hogyha nem veszik fel őket az egyetemre, hát kenyérkereső szakma legyen a kezükben. Mégpedig úgy kell módosítani ezt az érvelést, hogy gyakran éppen azért nem kerülnek be a felsőfokú tanintézetekbe gyerekeik, mert a felvételi vizsgákhoz kevesebbet nyújtó szakközépiskolákba iratták őket.

Természetesen a tehetségesekről és a siker reményében továbbtanulni szándékozókról van szó. Mert egyébként a szakközépiskola nagyon jó iskolatípus: korszerű általános műveltséget és szakmai képesítést nyújt. Ez elsősorban a munkára készítő elő, s egy kicsit drága is lenne éppolyan mértékben egyetemi és főiskolai előkészítésre ösztönözni ezt a középiskolai típust, mint a gimnáziumokat.

De mindez egyben azt is bizonyítja, hogy rossz úton járnak azok a szülők, akik a tanulásban kiváló képességet nem mutató, sőt kifejezetten gyengén tanuló gyerekülket is gimnáziumba erőltetik. Mert mi történik velük, ha nagy nehezen át is vergődnek a gimnáziumi osztályokon? Vagy bedugják őket, meglehetősen alacsony keresettel valamilyen íróasztal mellé, vagy szakmunkástanulónak adják. Igaz az érettségizettek számára ez másfél-két év, de ezt is meg lehetne spórolni, ha az általános iskola után a szakmunkásképzést és a szakközépiskolát is számításba vennék.

Ki menjen hát szakmunkástanulónak, gimnazistának, szakközépiskolásnak, ki aspiráljon egyetemre, főiskolára? A válasz egyértelműen az, hogy mindenki azt a pályát válassza, amelyhez tehetsége, megfelelő adottsága és elszántsága van. Társadalmi hovatartozás nélkül mindenkinek javasoljuk, hogy gyereke tényleges képességén és teherbírásán se felül, se alul ne tervezzen. Ha a tanulásban átlagon felüli a gyerek, hát ne mondjanak le taníttatásáról, ám, ha más típusú képességei vannak, ne is szégyelljék valamilyen szakmára adni.

Tóth László

Sapka

A sapkát az arcot körülfogó láncszemsorra egy sor rövidpálcával kezdjük. Utána 3 láncszemmel fordulunk és minden második rövidpálcára 6 hurokból álló pálcát horgolunk. (Beleöltünk a rövidpálcába, felhúzzuk a hurkot, ráhajtunk, beöltünk ugyanabba a rövidpálcába, hurkot húzunk, ráhajtunk, ezt háromszor ismételjük, majd egyszerre lehorgoljuk a hat hurkot) 1 láncszem és ismétlés. Az utolsó előtti pálcát kihagyva, az utolsóra egyráhajtásos pálcát öltünk.

A második sornál 2 láncszemmel fordulunk és végig rövidpálcával dolgozunk.

Ezt a két sort négyszer ismételjük, majd az alapminta következik. Ezt olyan ráhajtásos pálcákkal horgoljuk, ahol minden kétráhajtásos pálcát egyszerre fejezünk be.

A befejezés előtt hat sorral fogyasztani kezdünk, minden sorban, elosztva 4—4 szemet, azután a sapkát hátul összevarrjuk.

A sálat két darabból horgoljuk. Nyolc sort az első mintával, majd tovább az alapmintával dolgozunk. Felfelé haladva a sálat kissé elkeskenyítjük, majd kb 20 cm után a két darabot összevarrjuk és a sapkával is összedolgozzuk.

A kesztyűnél a láncszemeket körbe összezárjuk, nyolc sort a csomós mintával horgolunk, utána az alapmintával dolgozunk tovább. A hüvelykujjnak 4 pálcát kihagyva, 4 láncszemmel folytatjuk a munkát. A manzsettából kb. 11 cm magasságnál egyenletesen elfogyasztjuk, a hüvelykujjat is behorgoljuk az alapmintával. A másik kesztyű ellentétesen készül.

Szegedyné

A kis okos

A kis cukrászinas első munkanapja után hazatér a családi körbe, ahol szülei izgatott érdeklődéssel fogadják.

— Minden rendben volt? — kérdezi az édesanyja.

— Nem volt különösebb baj, csak a végén azt kérte a tulajdonos, hogy készítsek írásbeli jegyzéket a megmaradt süteményekről. Tudjátok, hogy a helyesírás gyenge oldalam. Nem tudtam, hogy írjam a kuglófot és mignont...

— Hát mit csináltál? — kérdezik az aggódó szülők?

— Szerencsére csak 4—5 darab maradt, s azt jobbnak láttam megenni.

Az iskola-tv műsora

Kedd, március 3. 9.00 Olvasás (ált. isk. 3. o.). 9.55 Történelem (ált. isk. 5. o.). 11.05 Kémia (ált. isk. 7. o.). 11.55 Filmesztétika (középisk. I. o.). 14.00 Olvasás (ism.). 14.55 Történelem (ism.). 15.50 Kémia (ism.).

Csütörtök, március 5. 8.10 Magyar irodalom (ált. isk. 6. o.) 9.00 Élővilág (ált isk 7. o.). 9.55 Magyar nyelvtan (ált. isk. 5. o.). 11.05 Magyar nyelvtan (ált. isk. 6. o.). 11.55 Filmesztétika (középisk. I. o.). 13.10 Magyar irodalom (ism.). 14.00 Élővilág (ism.) 14.55 Magyar nyelvtan ált. isk. 5. o. ism.). 15.50 Magyar nyelvtan (ism.). 17.15 Irány az egyetem.

Péntek, március 6. 8.05 Matematika (ált. isk. 8. o.). 8.25 Angol nyelv (középisk. I—II. o.). 9.55 Magyar irodalom (ált. isk. 5. o.). 11.05 Élővilág (ált. isk. 6. o.). 13.10 Matematika (ism.). 14.55 Magyar irodalom (ism.). 15.50 Élővilág (ism.). 17.25 Pedagógusok fóruma.

Szalay Tihamér, építész 1. Folytatás.
Családi ház, Bpest II. Simon u. 3. Tervező Szalay Tihamér.

Magyar Építőművészet, 1981, 2, 39-old.

Családi ház,
Budapest II.,
Simon u. 3.
Terv: 1981

A szép természeti környezetbe illesztendő lakóépület elhelyezése érdekes feladat volt. A Dél felé (a város irányában) lejtő telek hegygerincen van, mely a tervezés időszakában még teljesen beépítetlen volt egy természetvédelmi terület közvetlen közelében. Az épület úgy illeszkedik a gerinc egy horpadásába, hogy kontúrja, a tető síkjai a terep természetes vonalát követik, s így a természet „hibáját" kiegészítve, kijavítva környezetéhez simul.

Szalay Tihamér, építész 2.) Folytatás

Családi ház, B pest, II. Simon u. 3. Tervező: Szalay Tihamér.

1. Lakószint: 1. Szélfogó, 2. Hálószoba, 3. Háló, 4. Fürdő, 5. Közlekedő, 6. Gardrób, 7. Gépkocsi (repr.)

II. Lakószint: 1. Előszoba. 2. Nappali. 3. Étkező. 4. Konyha. 5. Gardrób. 6. Kamra. 7. WC

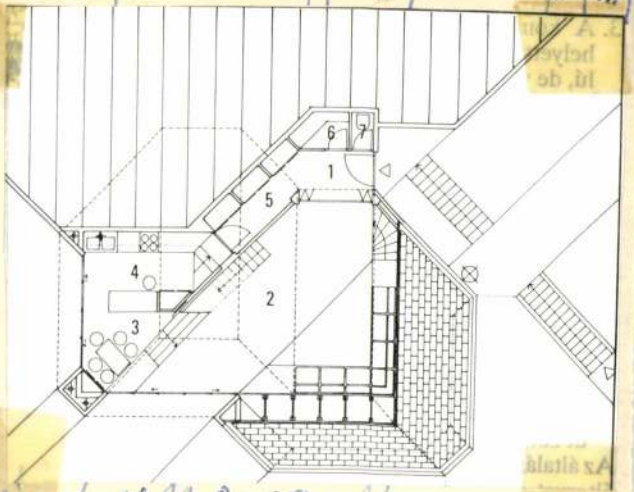

Magyar Építőművészet, 1988, 2, 39-old.

Szalay Tihamér, építész 3/Folytatás (vége).
Csalódi ház, Bpest, II. Simon u. 3. Tervező: Szalay Tihamér.

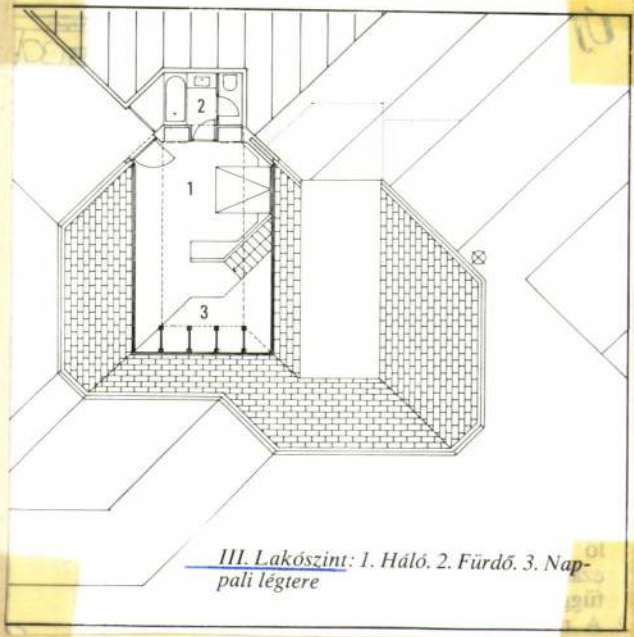

III. Lakószint: 1. Háló. 2. Fürdő. 3. Nappali légtere

Magyar Építőművészet,
1988., 2., 39-old.

Szalay Tihamér, építész 1.) Folytatás.

Kétlakásos ház, Budapest II., Kevélyhegyi u. 14. Építész: Semsey Judit, Szalay Tihamér.

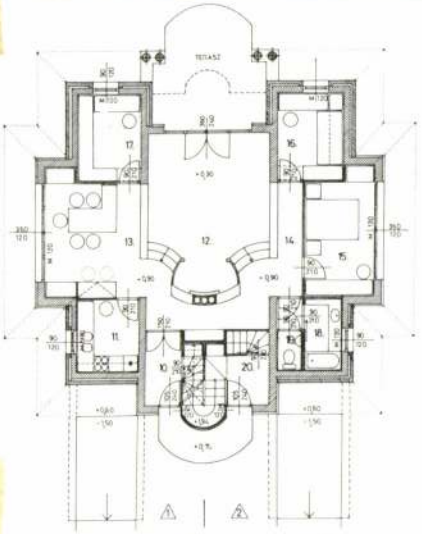

2. KÜ. LAKÁS

20	ELŐSZ.-LÉPCS.	1,60 m²	○
21	LAKÁSELŐTÉR	8,70	○
22	NAPPALI	19,30	●
23	HÁLÓ	13,82	●
24	HÁLÓ	10,75	●
25	FÜRDŐ SZ.	2,58	○
26	KÖZL.	0,81	●
27	KONYHA	2,96	○
28	GARDRÓB	1,66	○
29	WC	0,81	○
ÖSSZESEN		64,90 m²	

PADLÓBURKOLATOK:
● PARKETTA
○ KETTÁMIA PADLÓLAP

BUDAPEST, HRSZ 51770
II. KEVÉLYHEGYI UTCA 16.

2 LAKÁSOS CSALÁDIHÁZ
ÉPÍTÉSI ENGEDÉLY TERVE

EMELETI ALAPRAJZ
M 1:100

Magyar Építőművészet, 1988, 2., 38-44.

Szalay Tihamér 2.) Folytatás.

Kétlakásos ház, Bpest, II. Kerélyhegyi u. 14. Építész: Semsey Judit, a Szalay Tihamér.

1. jelű lakás |repr.|

Emeleti alaprajz: 1. Lépcsőtér, 2. Közlekedő-gardrób, 3-4-5. Háló, 6. előtér, 7. Tárolló, 8. WC., 9. Nappali légtere. |repr.|

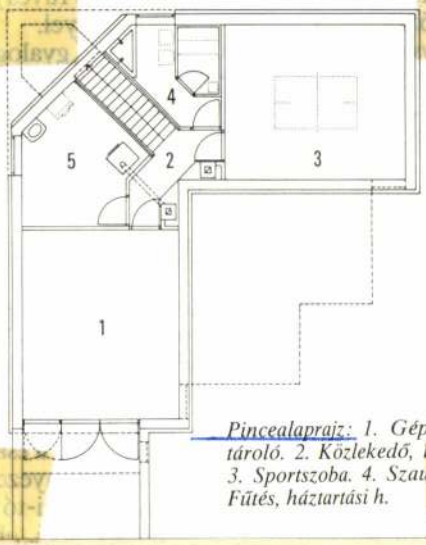

Pincealaprajz: 1. Gépkocsitároló. 2. Közlekedő, lépcső. 3. Sportszoba. 4. Szauna. 5. Fűtés, háztartási h.

Magyar Építőművészet, 1988., 2., 38-old.

Szaldy Tihamér, építész 3.) Folytatás, (rajz)

Kétlakásos ház, Bpest, II. Kevélyhegyi u. 14. Építész: Semsey Judit és Szaldy Tihamér

„Magyar Építőművészet,

1988, 2., 38-ok.

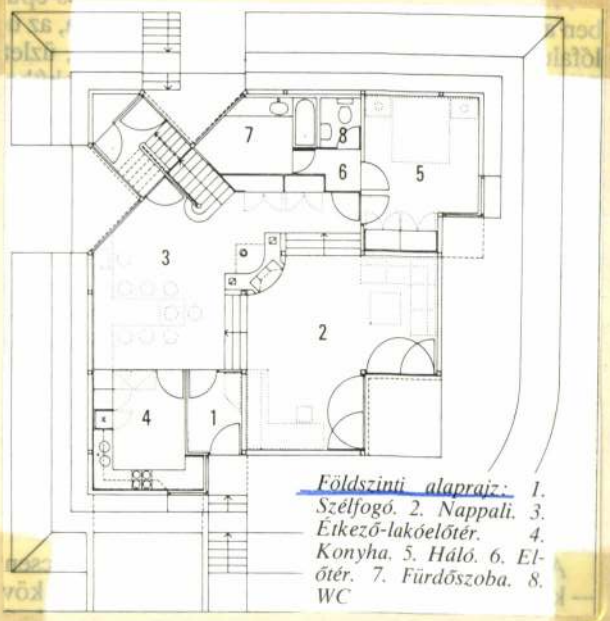

Földszinti alaprajz: 1. Szélfogó. 2. Nappali. 3. Étkező-lakóelőtér. 4. Konyha. 5. Háló. 6. Előtér. 7. Fürdőszoba. 8. WC

Svalay Tihamér építész
Családi ház, Budapest III. Szentendrei út 164.
Építész: Svalay Tihamér

Családi ház,
Budapest III.,
(Ádámföldi út)
Szentendrei út 164.

Statikus: Zámbó Ernő; gépész: Sarkadi László; építtető: Rozgonyi György. Terv: 1986.

Magyar Építőművészet, 1988, 2., 39-old.

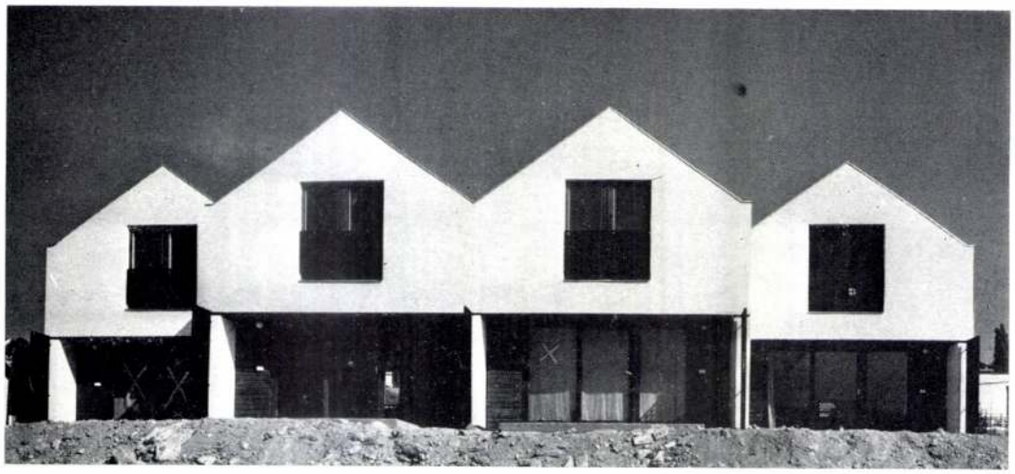

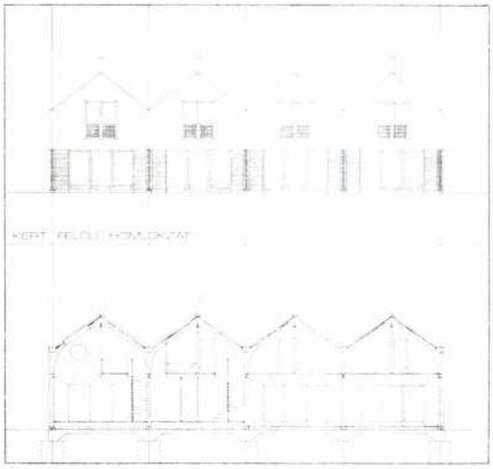

1

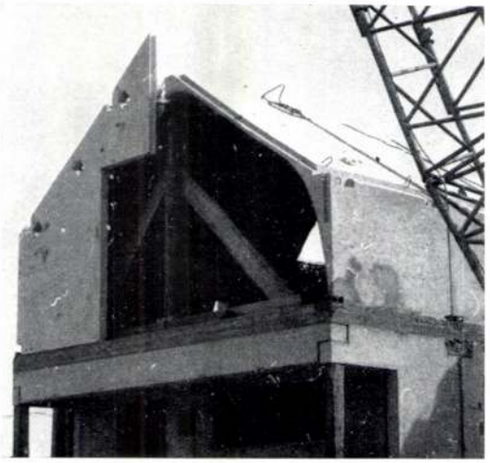

1. Kert felöli homlokzat és keresztmetszet
2. Földszinti alaprajz
   1. Nappali 2. Étkező 3. Lakóelőtér 4. Konyha 5. Zuhanyozó 6. W. C. 7. Előtér 8. Szélfogó 9. Terasz
3. Tetőtéri alaprajz
   10. Galéria 11. Közlekedő 12. Légtér 13. Hálószoba 14. Fürdőszoba 15 Gardrób

1. Facade et coupe du côté du jardin
2. Plan du rez-de-chaussée
   1. Séjour 2. Coin-repas 3. Vestibule de l'appartement 4. Cuisine 5. Douche 6. Toilette 7. Vestibule 8. Abat-vent 9. Terrasse
3. Plan de l'espace de toiture
   10. Galérie 11. Dégagement 12. Cube d'air 13. Chambre à coucher 14. Bain 15. Garde-robe

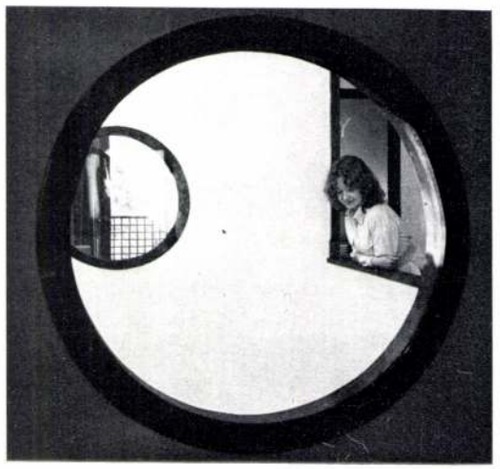

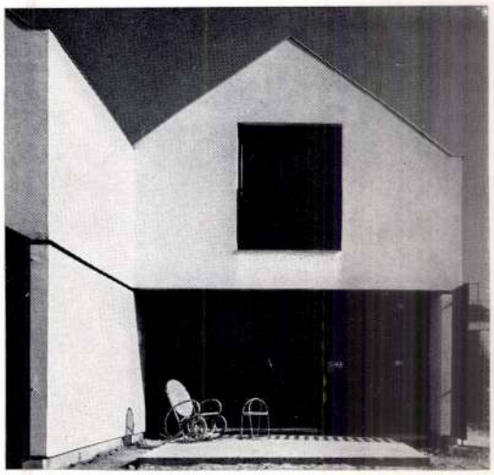

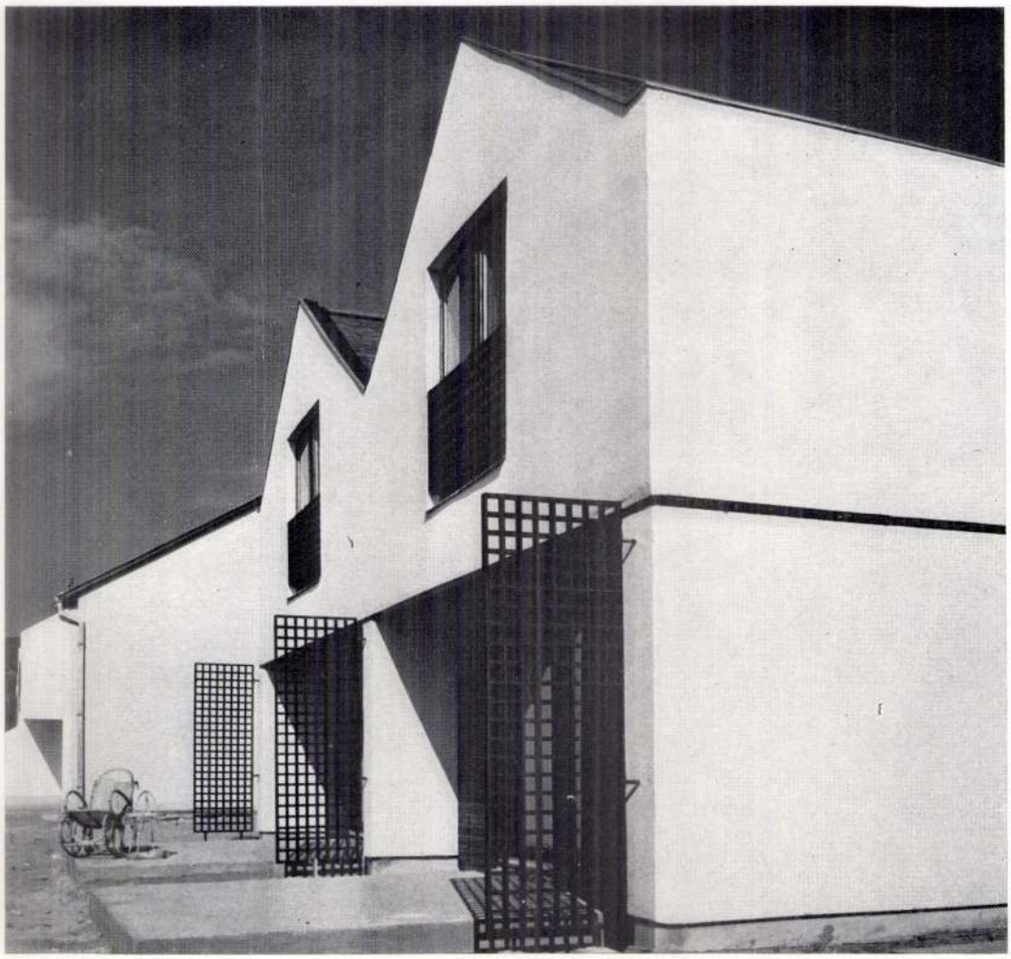

kezeti megoldás tette lehetővé. A házgyári „cellás" szerkesztéssel szemben a BLV előregyártó telepén elkészült, csak két oldalukon felfekvő födémpanelokból 5,40, illetve 2,70 méteres fesztávú szabad „alagutak" építhetők. (Ehhez a megoldáshoz természetesen nincs szükség különleges gyártási technológiára. Ilyen födémpanelok bármely házgyárban készíthetők.)

A statikus tervezők kihasználva az alacsony szintszám adta lehetőségeket, egyszerűbb profilú és csomópont képzésű panelokat terveztek. Ezek a könnyebb mozgatás, illetve a teherautón való szállítás érdekében a szokásosnál kisebbek is.

A család állandó változásban van. Gyerekek születnek és nőnek fel. A ház tartószerkezeti körítőfalain belül a lakók a vizeshelyiségek megkötése mellett a válaszfalakat szabadon áthelyezhetik. A tetőtér utólagos beépítése is jó megoldás a bővítésre, ezért pl. a bemutatott ház földszintje olyan, hogy az önmagában is lakásként funkcionálhat.

Az emberek — lakótelepi tapasztalataik alapján is — különösen vágynak arra, hogy az épület, amelyben laknak, sajátos egyéni hangulatú és karakterű legyen. Ez az igény ellentmondásban áll az iparosított, magasan szervezett technológiával. Megoldásként mi a szokásos szendvics szerkezetű panel helyett, hőszigetelés és felületi kéreg nélküli falpanelokat használtunk és így változatosabb homlokzati megjelenést érhettünk el. (Ez egyéb szempontból is kedvező: a panel olcsóbb, a számuk csökken és hőhídmentes homlokzat készülhet.) A homlokzat burkolását maga a lakó is elvégezheti, sőt, később, ha például anyagi lehetőségei engedik, meg is változtathatja. Véleményünk szerint szabad tipizálni az előtetőket, korlátokat, fény- és napvédő szerkezeteket. Ezek mind az egyedi jelleg megszerzésének eszközei lehetnek.

A panelos sorházakkal is alkalmazkodni kell a terep, a környezet és a beépítési adottságokhoz. Ezért a tervcsalád egyaránt tartalmaz sík és lejtős terepre ültethető elemeket. Az általunk javasolt magastető panelszerkezetű, mert csak így érhető el, hogy az épület szerkezetileg egységes maradjon és a tető építésének üteme a földszintével azonos legyen.

A tetőfödém eleme: előre gyártott törtvonalas vb. lemez.

Hazánkban, bár a falvakban nagy hagyománya van a hosszirányban gerinces tetejű, oromfalas háznak, az utóbbi években mégis szinte kizárólag csak harántirányú tetővel látni új épületet. (Jellegzetes hegyvidéki karakterrel.) Az oromfalas tetőnek pedig sok előnye van. Az oromfalon könnyen nyitható egészséges nagy nyílás és az emeleti szobák elvesző területek nélkül, jól bútorozhatók. Ez a tetőforma hosszirányban „szeletelhető", vagyis rövidebb, hosszabb házra is helyezhető. Az egymás mellé sorolt házak egymáshoz viszonyítva kötöttség nélkül eltolhatók, mivel változatos beépítés érhető el. A kiállításon felépített ház is ezt a tetőformát példázza. A ház készülhet lapostetővel, illetve hossz-, vagy harántirányban gerinces tetővel.

A jövőben a tervcsaládot a kiállításon végzett felmérések tapasztalatai alapján is további elemekkel kívánjuk bővíteni.

Nem házakat akarunk tervezni, illetve nem kész háztípusokra szeretnénk vevőt találni, hanem esetenként kívánjuk az adottságokat megvizsgálni, az igényeket felmérni és ezek alapján szeretnénk a rendszer elemeiből válogatni és épületet összerakni.

S. J.

6

8

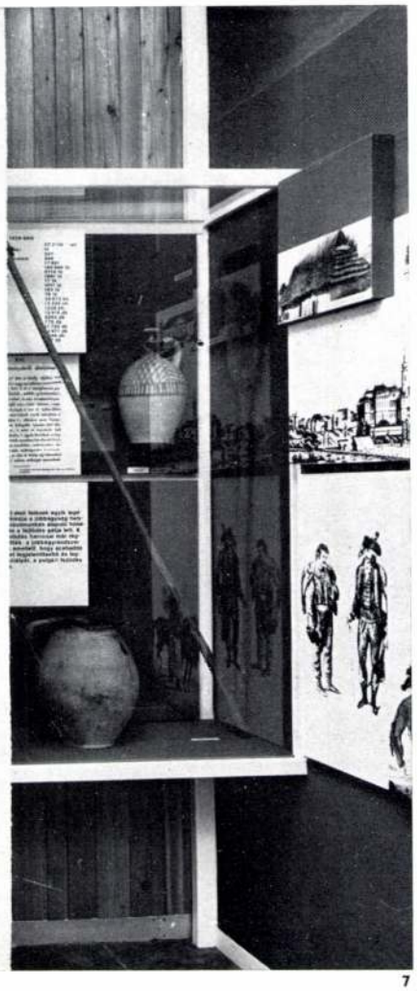

7

1. Előcsarnok részlet
2. Kisgaléria részlet
3. Kisgaléria részlet
4. Előcsarnok külső nézetben
5. Lépcsőházi részlet
6. Kisgaléria
7. Kiállítási terek és közlekedő kapcsolata
8. Előcsarnok részlet lépcsőházzal
9. Lépcsőházi részlet
10. Kiállítási tér részlete

10

9

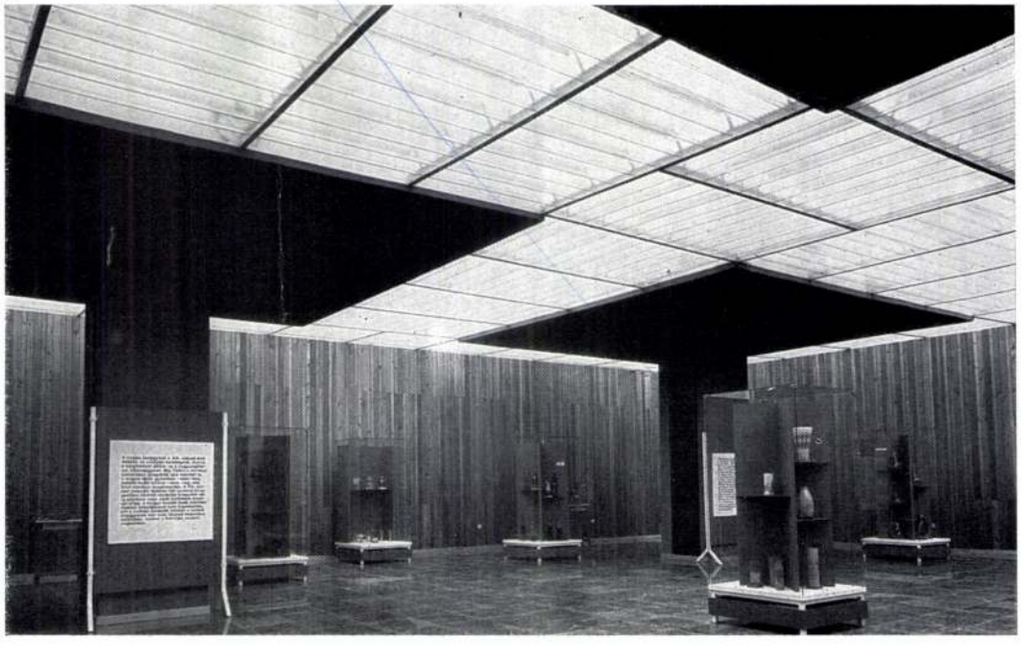

Szalay Tihamér - Semsey Judit

Panelos sorház együttes, Budapest XI., Beregszászi út

Építész: Szalay Tihamér, Semsey Judit (LAKÓTERV)

Belsőépítész: Marinov Gusztáv; statikus: dr. Gilyén Nándor és Szakács György; épületgépész: Kovács László (víz, gáz, csatorna); Halász Andor (fűtés) és Kelemen Ferenc (elektromos); gyártókivitelező: Budapesti Lakásépítő Vállalat

A LAKÓTERV-ben a rendszerelvű tervezés gyakorlata szerint készül a „Panelos csoportos lakó- és kistársasház" c. tervcsalád.

A mintatelepen bemutatott épületegyüttes példa a tervcsaládból.

A helyszín és a kívánt nagyságrend ismeretében egy bizonyos életforma feltételezése mellett választottunk a rendszer, szerkezeti alapegység funkcióelem, funkcióegység, emeleti és földszinti fő, mellék és előtraktusos elem kínálatából. Az együttes két szélső eleme étkező-nappalis, tetőtér-beépítéses sorház oldalsó bejárattal, a két középső pedig lakóelőteres tetőtér-beépítéses ház homlok megközelítéssel.

Az ÉVM mintatelepi kiállításon levő ház felépítésével kettős célunk volt. Egyrészt bemutatni a sorházas beépítés előnyeit, másrészt bebizonyítani, hogy panelból is lehet egyedi jellegű, sajátos karakterű jó családi házat építeni.

Hazánkban a sorházas beépítésnek nincsenek hagyományai. A sorház, használati értéke szerint az épületkategóriák sorában a társasház és a családi ház között áll. Az a véleményünk, hogy ez az épületfajta a kertkapcsolaton túl, csak akkor lehet igazán versenyképes a szabadon álló házzal, ha nemcsak a család tagjainak elszállásolását oldja meg, de térkapcsolataival különböző életformák teréül is szolgál. A többlakásos házakban különösen nehéz a sokgyermekes, illetve az olyan családok elhelyezése, amelyekben több nemzedék él együtt. Ezekben a lakásokban a család összetételében beállott változásokat is nehéz követni. A sorházat vonzóvá kell tenni azok számára is, akiket munkájuk is otthonukhoz köt, illetve különleges elfoglaltságuk, hobbyjuk van. Így a tervcsalád tartalmaz generációs lakrészes elemet és van olyan melléktraktus, amelyben pl. műhely, dolgozó, műterem, magánorvosi rendelő, kisüzlet stb., is elhelyezhető.

Lehet olyan házat is összerakni, amely utólag bővíthető.

Ma a családok tagjai, főleg a városokban — egyre kevesebbet tartózkodnak otthon. A szülők a nap nagyrészét munkahelyükön, a gyerekek óvodában, iskolában töltik. Az esti két-három órában is mindenkinek megvan a maga elvégzendő feladata. Gyakran előfordul, hogy hétköznap a családtagok csak a reggeliesti étkezés során jönnek össze. Másrészről pedig miután az egész napot közösségben, emberek között töltik el, szükségük van a „visszavonulás" lehetőségére is (½ szobák). Ezeket az ellentmondásos igényeket kell építészeti eszközökkel feloldani.

A bemutatott épületegyüttes szélső elemében pl. az étkező a lakás központi tere. Ez a tér kapcsolatban van a konyhával (átadóablak) így az ételt készítő személy (általában a mama) sem szorul ki a családi beszélgetésekből. Az étkező közvetlen (egyteres) kapcsolatban van a nappalival is, amely az egész család lakószobája. A tetőtér-beépítéses házaknál gyakran az emeleti szobák csak „padlásszobák". A két szint között galériás-légteres kapcsolat van, így az emelet nem lett csak sötét közlekedőről nyíló szobák sora. A galéria lecsapható asztallapok segítségével a gyerekek játszó-tanuló helyévé változtatható, úgy, hogy pl. a földszinten levő szülők állandóan ellenőrizhetik őket.

Ezt a viszonylag nagyvonalúbb, szabadabb térkapcsolatot a szokásostól eltérő tartószer-

Magyar Építőművészet 1984/6

Szalai Tibor

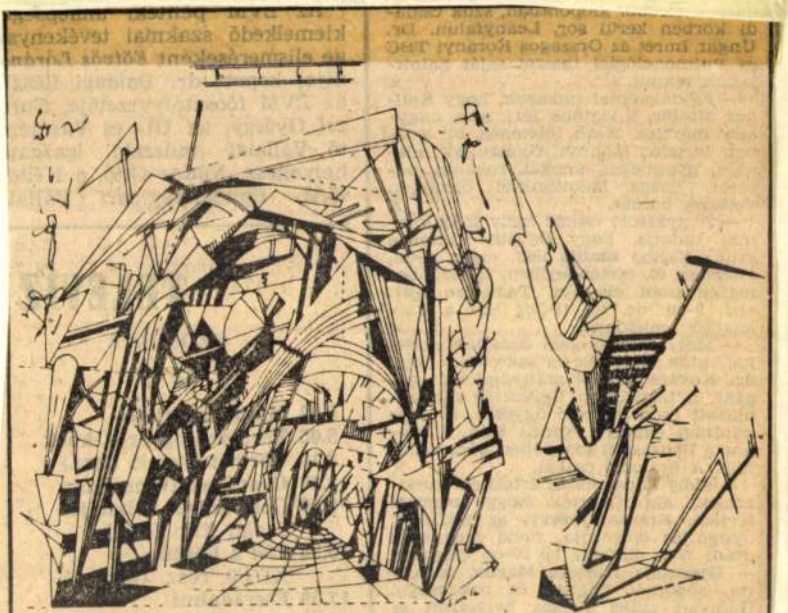

Szalai Tibor rajza

Magyar Nemzet

1987. IV. 4.

Szabó Tibor

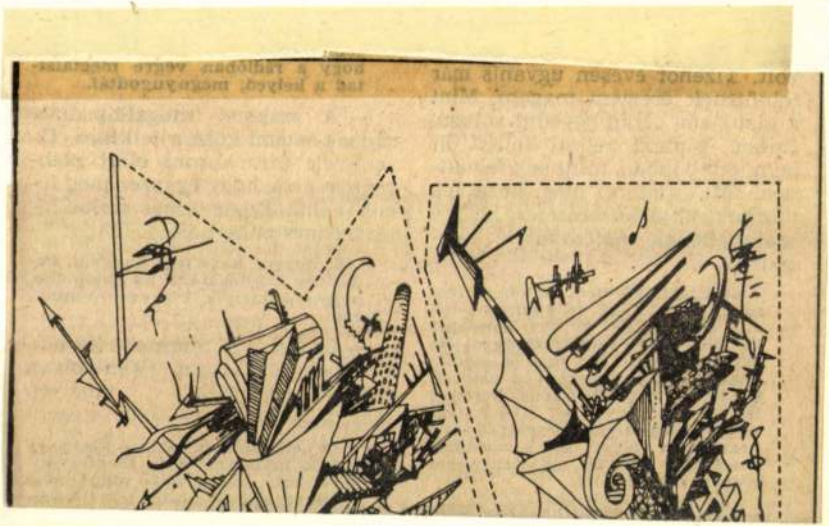

Magyar Nemzet 1987. VII. 4.

Szalai Tibor

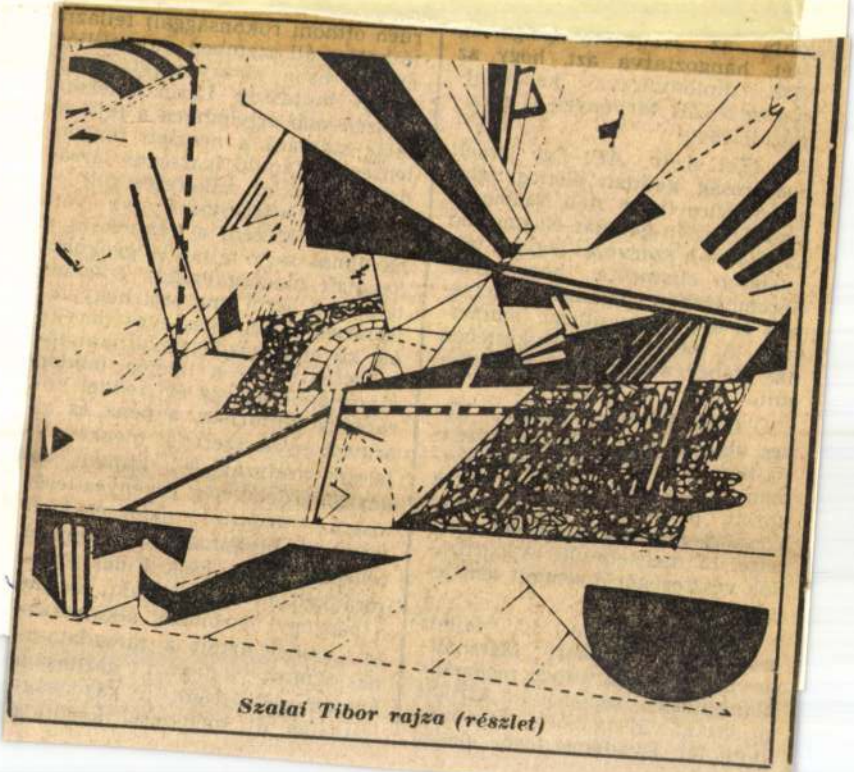

Szalai Tibor rajza (részlet)

Magyar

tervhez hasonló átfogó regionális támogatással segítsék ki Afrikát gazdasági válságából — erre szólított fel Eyadéma togói elnök.

nak, mint amennyi gazdasági haszna volt". Nem a gazdaságirányítás új módszerei kerültek

Elavult párttagkönyvek nyughelye

Mindennapi emlékeink a Kiscelli Múzeumban

Pár éve, amikor a Madách téren emberi csontok kerültek elő a földből, úton-útfélen folyt a találgatás: 1956-os vagy 1944-es maradványokról van-e szó. A muzeológus eközben üldögélt hűvös szobájában a Kiscelli Múzeumban, és *tudta*, – mi több, korábban már meg is írta –, hogy a területen a XVIII. században katonai temető volt. A csontok pedig már száz évvel korábban is felbukkantak.

Csontokról esvén szó, rögvest felmerül az expo. *Holló Szilvia* főmuzeológus, a Kiscelli Múzeum nyomtatványtárának felelőse kicsit megvonja a vállát, úgy mondja: talán az ottani tömegsír ügyében is tudtak volna segíteni, ha pontos információkat kapnak. A hivatalokkal, hivatalos szervekkel való rendszeres kapcsolattartásnak azonban ma még – úgy tetszik – nincsen hagyománya.

Pedig az apró kis szobában sétálva, a dobozok feliratait olvasgatva az ember legszívesebben turkálna. Vannak itt térképek, céhes dokumentumok, kereskedelmi számolócédulák, játékkártyák, családi iratok, gyászjelentések és még ezer más. Mint kiderül, a beszerzés módja is rendkívül változó. Hivatalosan – hiszen a külső kerületek zöme saját helytörténeti kiállítást tart fenn – a Kiscelli Múzeum a főváros történetének 1686 utáni dokumentumait gyűjti. A város története azonban sem az ország, sem a polgárok történetétől nem választható külön.

– 1989-ben, amikor az MSZMP feloszlott majd átalakult, gyorsan eltettünk néhány párttagkönyvet. 1990-ben, a választások idején rengeteg szóróanyag gyűlt össze, így aztán idén már tudtuk, mit érdemes eltenni. A kollégák zöme nekünk gyűjtött: aki felfigyelt valami kuriózumra, már hozta is be a múzeumba – mondja Holló Szilvia, és hozzáteszi: lomtalanításokkor is figyelnek, bármikor felbukkanhat valami érdekes vagy fontos. A bevált módszer szerint a jelenkor anyagait elteszik, és néhány év elteltével szelektálják: addigra már tudható, mi tarthat számot az utókor érdeklődésére.

A beszerzés másik fő forrását a támogatók jelentik. Az évek során egyes családokról – javarészt nem a híres, inkább a tipikus vagy a valamilyen szempontból különleges polgári családiákról – szinte minden fellelhető dokumentumot sikerült összegyűjteni. Az anyag bemutatása már nehezebb dolog: az egyedi iratoknak, nyomtatványoknak jórészt kiegészítő szerep jut a kiállításokon, hiszen bármily érdekes is egy középkori céhlevél, a negyvenedik ebből a műfajból már kevésbé gyújtja fel a tárlatlátogatók fantáziáját.

– A terveink között szerepel néhány érdekes, de kevésbé látványos tárgy bemutatása. A muzeológus ajánlata címmel vitrintárlatra készülünk, így a látogatók megismerkedhetnek egy-egy olyan darabbal, ami egyébként évszámra a raktárakban rejtőzik – mondja Holló Szilvia, és szinte találomra leemel néhány dobozt: budapesti látképekkel ékes játékkártyák, rajzos számolócédulák kerülnek elő.

A beszerzési módokat taglalva logikusan vetődik fel a kérdés: a fővárosi hivatalok, az expoiroda, esetleg a térképeket készítő cégek kapcsolatban állnak-e a múzeummal. A muzeológus azonban szomorúan ingatja a fejét:

– Nemrégiben kiárusítás volt a kartográfiánál. Gyorsan odaszaladtam, és megvettem azokat a térképeket, amelyekre szükségünk volt. Ez azonban csak egyszeri megoldás: a hivatalok, irodák, egyebek ügyeiről csak esetlegesen szerzünk tudomást. Pedig a kölcsönös információáramlás mindkét félnek hasznos lehetne. Mi könnyen és gyorsan tudomást szereznénk mindenről, egyúttal segítséget nyújthatnánk olyan kérdések megoldásához, amelyekről ma meg sem kérdeznek minket, mert nem jutunk eszébe senkinek.

N. Kósa Judit

Új épület Pest patinás utcájában: Benczúr utca 42. RÉDEI FERENC FELVÉTELE

Mértani fegyelem, „pusztuló" formák

Ritka alkalom, amikor Pest talán legelegánsabb utcájának évtizedek óta érintetlen házsorába új épület kerül. Micsoda kihívás lehet ez az építész számára, aki a feladat és az igények megismerése, a környezet alapos fölmérése után elkészíti első vázlatait, majd a lépésről lépésre kibontakozó rajzolt formák és téri viszonyok láttán azzal szembesül, hogy a belőle fakadó – a csupasz anyagot átszellemítő – gondolat a múltból érkező hagyomány és az ismeretlen távlatú jövő között immáron végérvényes kapcsolatot teremt. Gondolatának egyszeriben nem is akármilyen helye támad. És nem pusztán fizikai értelemben. De helye lesz abban a sorban, amelyben az ember legközvetlenebb környezetéről – védelmet, bensőségességet vagy méltóságot kifejező –, épületeiről alkotott képzetei rakódnak egymásra a történelem kezdete óta.

Amikor manapság egy igényesnek szánt, viszonylag költséges épület a történeti és esztétikai értelemben egyaránt nagy múltú környezetbe költözik, tervezőjének különös figyelemmel kell elháritania a látványos, ám felületes megoldások csábító lehetőségét. Ilyen feladat ritkán adódik. Egy ilyen munkába bizony, érdemes mindent beleadni.

A *Szalay Tihamér* vezette tervezőcsoport láthatólag tudatában volt ennek, amikor hozzáfogott a Benczúr utca 42. számú irodaház megtervezésének. A végeredmény mégis a nagyot, igényeset akarás és a gyengébb ellenállás felőli megközelítés kettősségét sugallja. A vastag húsú, fehér falmasszából előtörő formák láttán világossá válik, nem hétköznapi ház bújik meg a fasor lombjai mögött. A hazai posztmodern irodalmias irányzatának (ide tartozik Makovecz Szentkirályi utcai irodaháza is) tán legpregnánsabb darabja. Nem muszáj szeretni, végtére is szélsőséges ízlést képvisel, ám ez a formaválasztás is rendelkezik valamiféle logikával, amelynek elhagyásával csupán látványos házat lehet csinálni, jót már nem.

Abban ugyebár mindenki első látásra megegyezik, hogy a ház attrakciója: a portál. Ez a *Pázmándy Antal* és *Gál Gyula* által elkészített kerámia- és üvegkapuzat, amely a császár kori Róma hellenisztikus hatás alatt álló közel-keleti formavilágát idézi, Petra (a mai Jordániában) sziklatemplomainak a klasszikus építészeti rendet fölbontó, áttörő szemléletét. Persze távoli kapcsolat ez, de kapcsolat. A II. században keletkezett formák nélkül most ezek sem lennének itt, a Benczúr utcában. A Római Birodalom kultúrája iránti tisztelet jeléül, citált idézetek formájában sírkövek s egyéb faragások töredékei emelkednek ki a timpanon alatti párkány felületéből. A hangsúlyozott töredezettséget, s az ekképp fölvállalt építészeti előadásmódot máris megcsalja a kapu keretét alkotó geometrizáló, lépcsőzetesen elfogyó ablak és az üvegfelület art-decós, négyzetes osztása. Az így kialakult mértani fegyelem nem ellenpontja a „pusztuló" formák esetlegességének. Inkább olyan motívumnak tűnik, amely mechanikusan és kézenfekvő módon kínálta magát. No nem a kapuval kezdeményezett látványvilágból, hanem a nyolcvanas-kilencvenes évek hazai építészetéből, ahol a tisztán dekoratív funkciójú lépcsős forma már-már kötelezően a posztmodernség emblematikus védjegye lett. Az ilyen természetesen adódó ötleteknek szerencsésebb, ha ellenáll a tervező, kivált olyankor, amikor a feladat nagyvonalúsága választékosságot követel.

A négyemeletes zömök épület úgy reprezentálja önmagát (hiszen egy ingatlanforgalmazó cég székháza), hogy szinte teljesen kitölti az építési engedély által biztosított teret. Ebből fakad a tömeg zömöksége, amit a lábazaton vízszintes fémcsíkokkal osztott halványzöld burkolat, valamint az ablakközök szintén zöld mezői tesznek könnyedebbé. A falsík, majd a tetőpárkány előreugrása ugyancsak a súlyos tömb légiesítését szolgálja.

Az elképzelés következetlen érvényesítését igazolja a belső terek *Somogyi Pál* által tervezett, amúgy színvonalas high-tech designja. A krómacél hideg csillogásával és a szép üveg-acél konstrukciójú Artemid-lámpák formáival jellegzetessé tett közterekben csupán a kék üvegcsövek köszönnek vissza a kapu hangulatára.

A fényforrások kék borítása még egyszer megjelenik a földszinti tárgyalóteremben, amely a ritkán látható igényes belsőépítészeti terek egyike. Itt különösen a recepciós asztal finom kialakítása tűnik ki.

Az első és a negyedik emelet között, a portáldísz mögötti szakaszon összefüggő zárt tér, patio húzódik meg. Az így biztosított természetes fény áthatja a ház köztereit, s a szinteket sok növény díszíti. A növények látványa és a szabad kilátás minden stiláris kifogás dacára kellemessé teszik a mellesleg technikailag is korszerű épületet.

Bojár Iván András

Piknikes alkat

Van úgy, amikor minden sikerül az embernek. Kár, hogy ritkán.

Ez a történet még az év elején kezdődött, egy szeles, havas, téli vasárnapon, amikor Köröndy és Kriszta, ahogy szokták, rendes heti túrájukat teljesítették – akkor éppen a Pilisbe. Köröndy egyszer csak megállott Dömös fölött egy tisztáson, körbemutatott, és azt mondta: – Szeretnék itt nyárelőn egy pikniket a barátainkkal. Főznénk valamit, beszélgetnénk, meg énekelnénk, mint fiatal korunkban. Legyünk jó sokan, hogy belepjük az egész rétet.

Ahogy kimondta, behunyta kicsit a szemét, és elképzelte ezt a jelenetet: le is fényképezte az agyában, így aztán a következő hónapokban könnyen elő is tudta hívni; újraálmodta ébren a tisztást, melyet soha sem látott nyáron, benépesítve (akkor még mit sem sejtő) barátaival.

Telt-múlt az idő, ahogy szokott, az emberek lapoztak egyet a rádióújságon, csak ezen vették észre múlását, meg talán azon, hogy tovább őszültek egy kicsit, új ránc jelent meg a homlokukon, megbetegedtek, felgyógyultak, állást változtattak, nyugdíjba mentek, váltak, nősültek, szóval, csak a szokásos dolgok történtek, mígnem Köröndyék – az egyik vasárnapi túrán virágzó tavaszi hegyoldalt pillantva meg – rá nem döbbentek, hogy körmükre ég a piknik ügye.

Nosza, munkához láttak. (Köröndy nagyon szerette ezt – nosza, munkához látni: kigondolni, eltervezni, megálmodni valamit – egy kirándulást, egy cikket, egy névnapot, egy újságot, egy vasárnapi ebédet vagy egy életet.) Először is, még ott a fűben elgondolták, kiket hívnak meg. Esélyes volt elég (szerencsére), különféle szempontokat vetettek fel tehát, mint (például) természetszeretet, autóbirtoklás, kisgyermektelenség (Laciékat kivéve, mert Kristóf e tekintetben igazán nem számít gyermeknek), munkaszünet.

– Tizenhárman leszünk – összegezte Köröndy a végeredményt.

– Gondoltam – mosolygott Kriszta. – Még jó, hogy nem pénteken megyünk.

A következő héten mindenki értesítve lett („ne hozzatok semmit, csak magatokat"), így hát már nem volt visszaút. Megkezdődött a közvetlen felkészülés.

Rövidesen kiderült, hogy a nehézségek számottevőek. Rá kellett jönniük, hogy a Sampion utcai konyha olyan alapvető eszközöknek is híján van, mint (mondjuk) egy huszonöt literes bogrács, félméteres fakanál, papírpohárkészlet, Tüker-alágyújtós: ami pedig minden kezdő piknikes alapkelléke. Kriszta készített tehát négy listát („van", „kell", „jó lenne", „úgy sincs"), azután nyakukba vették a várost: hamar megtanulták, hogy nem könnyű Pesten kezdő nomádnak lenni.

Előző éjjel szakadt az eső, de Köröndy – aki nemigen aludt a készülődés izgalmában – tudta, hogy másnap ragyogó idő lesz, és minden pompásan fog sikerülni – semmi sem állíthatja meg őket.

Másnap ragyogó idő volt, minden pompásan sikerült, és senki sem állította meg őket: még a rendőrök sem, pedig nekik erős érveik is lehettek volna – Kerékes Pista kocsija ugyanis lerobbant, így hát hetedfél ember jutott egy autóra, plusz a cucc, amivel egy közepes Boeingre biztos nem engedik föl őket. De odaértek baj nélkül, s a tisztás szebb volt, mint Köröndy álmában, és a gulyás finomabb, mint amit valaha ettek (pedig becsszóra, senki nem csinált még ilyet nyílt tűzön), sétáltak, beszélgettek és nevettek, s valami békebeli hangulat lengte körül az egész napot.

Délután Köröndy elcsászkált egy kicsit, megmászott egy közeli dombot. Mikor kiért a tetőre, s lepillantván, meglátta a tisztást, rajta barátaival – Marciék olvastak valamit, Andrisék kártyáztak, Laci a tűz körül tett-vett, Kristóf gátat épített a patakba, a lányok süttették magukat a napon – különös nyugalom költözött a szívébe, s azt gondolta: „Boldog vagyok." Aztán ki is mondta, többször egymás után.

Szerencse, hogy nem hallotta senki sem.

Jolsvai András

Mindenki megkapja a magáét

Az óbuda-békásmegyeri önkormányzat és a különböző egyházi intézmények eddig különösebb konfliktus nélkül megoldották az egyházi intézmények visszaadásának ügyét. Pedig az érintettek általában nem szoktak dicsérően szólni az egyházi ingatlanok tulajdonjogának rendezéséről szóló 1991. évi XXXII. törvény szabályainak végrehajthatóságáról.

Sándor Pál, az önkormányzat építésze tájékoztatta lapunkat a fejleményekről. A III. kerületben több valamikor egyházi kezelésű, értékes ingatlant elvettek az államosításkor. Az önkormányzat kezdettől fogva úgy foglalt állást, ha a visszaigényelt ingatlan a helyiek hitéletét vagy az ifjúság nevelését szolgálja, a lehetőségeik végső határáig segítenek az egyházi kézre adásában. Ezért általában anélkül visszaadták őket, hogy igényt tartottak volna a költségvetésből fizetendő kártérítésre. Így került a csillaghegyi Jézus Szíve-plébánia kezelésébe az az államosított lakóépület, amelyben egyházi célú szolgálati lakások voltak valamikor. Az egyház meghagyta a jelenleg lakók bérleti jogát, sőt egyenesen rábeszélte a lakókat, hogy maradjanak, amíg jólesik.

Megállapodás született a Kórház utcai lelkipásztori intézetről is. Az épület eddig is az egyházé volt, de a telketet államosították annak idején. A gondot az okozta, hogy a piac és Flórián üzletközpont közötti gyalogút a telekhatáron belül halad. A szerződésre hamarosan rákerül az összes aláírás. Eddig sem azért húzódott, mert nem akartak megegyezni. A felek ugyanis egymást licitálják túl a másik érdekei iránti megértésben. Az önkormányzat felajánlotta, hogy teljesen új nyomvonalon vezeti majd az utat, csak egy fa megőrzése miatt szerettek volna valamicske területet kiszakítani a gyalogosoknak. Az egyháziak viszont egyáltalán nem kívánják a jelenlegi állapotok megváltoztatását, ha az önkormányzat továbbra is vállalja a bokrok gondozását.

Másutt is hasonlóan idilli a kép. A békásmegyeri lakótelepen a fővárosi és a III. kerületi önkormányzat együttesen juttatta a református egyházat 3300 négyzetméteres ingyenes telekhez, amelyre felépítheti templomát.

A Szeretet Leányai Páli Szent Vincéről Nevezett Irgalmas Nővérek Társulata várhatóan visszaigényeli az Óbudai Gimnázium Szentlélek téri épületét. Ebben az esetben az önkormányzat nem akar eltekinteni a kártérítéstől, amely lehetővé tenné egyszerre a nővérek igényének kielégítését és a gimnázium bővítését. Az ügy azért szenved halasztást, mert az apácák a polgármesteri hivatal képviselőivel folytatott előzetes tárgyalásokat követően eddig még nem jelentették be igényüket a megfelelő hivatalban.

Túljutottak már a felek a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége által visszaigényelt Bécsi út 236–240. alatti óvodáról szóló tárgyalásokon. Eszerint az épület az óbudaiak kezelésében marad. Az egyház viszont megkapja a Zuglóban régóta használt óvodája tulajdonjogát, az állami költségvetésből járó kártérítést pedig majd a XIV. kerületi önkormányzat veheti majd át.

K. K.

Szalay Tihamér építész

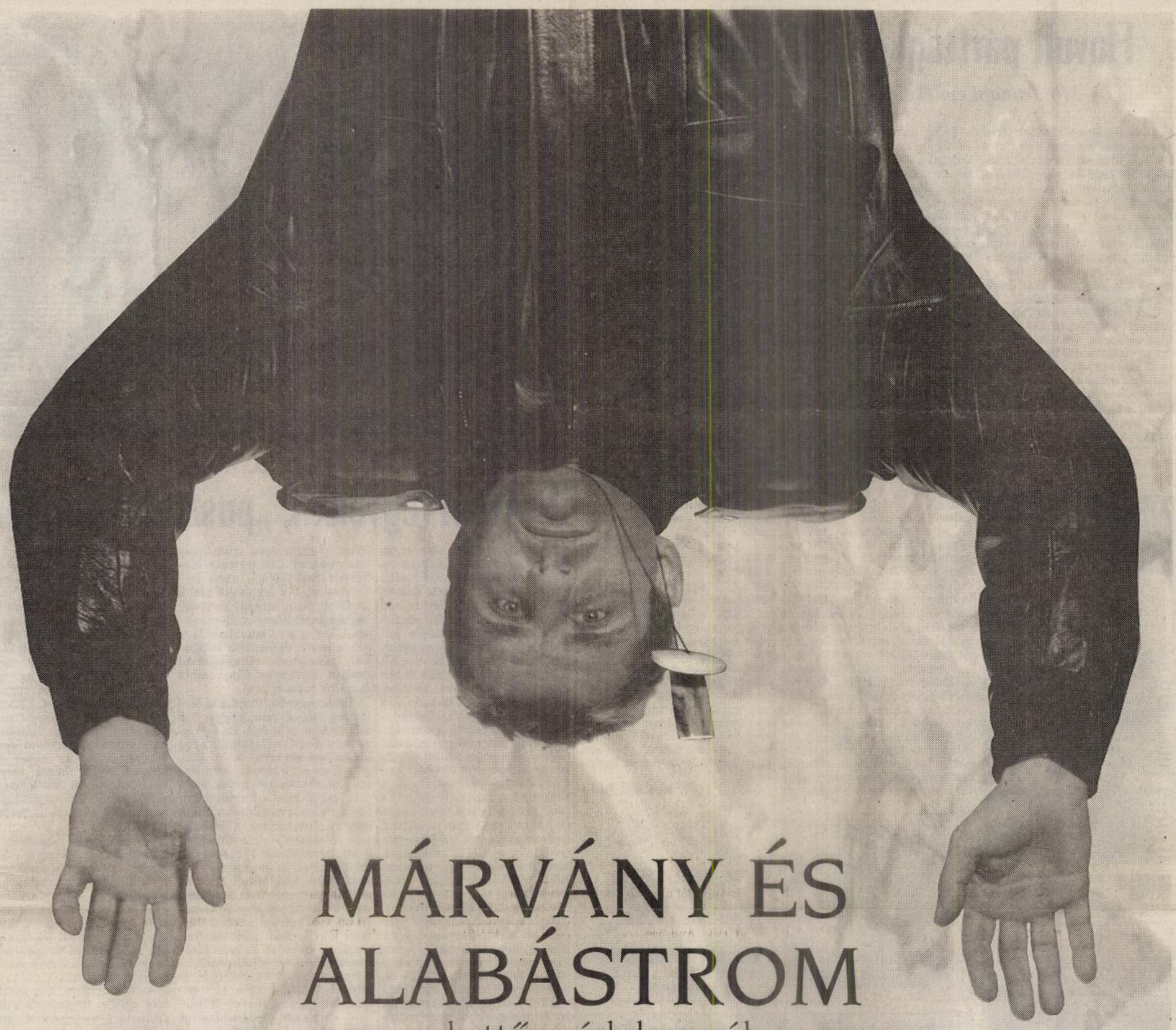

MÁRVÁNY ÉS ALABÁSTROM

avagy, a kettős védelem záloga az
MHB és az **OBA.**

A *Magyar Hitel Bank Rt. által forgalmazott* MÁRVÁNY *és* ALABÁSTROM *betétjegy, a magas hozam mellett, az Országos Betétbiztosítási Alap által biztosított értékpapír.*

MÁRVÁNY
betétjegy
fix kamatozású,
magas hozamú
befektetés
180 és 365 napos
lejárattal

ALABÁSTROM
betétjegy
változó kamatozású, magas hozamú
befektetés 365 és 540 napos lejárattal.
Az 540 napos futamidejű
Alabástrom betétjegy 1 év után
kamatos kamatot fizet.

MÁRVÁNY és ALABÁSTROM - a kockázat ugrott

MAGYAR HITEL BANK RT

A MÁRVÁNY és ALABÁSTROM betétjegy kapható a Magyar Hitel Bank fiókjaiban.

Európai városok időjárási adatai

Város	Időkép	Max. hőm. (°C) Tegnap (tényl.)	Ma (várható)
Athén	napos	28	28
Bécs	napos	28	25
Belgrád	napos	26	27
Berlin	napos	28	24
Bukarest	napos	24	23
Kijev	változó	12	12
Ljubljana	napos	26	26
London	felhős	20	13
Madrid	napos	27	24
Moszkva	zápor	10	10
München	napos	30	25
Párizs	zápor	23	20
Pozsony	napos	27	24
Prága	napos	28	24
Rijeka	napos	25	26
Róma	napos	28	26
Stockholm	felhős	15	14
Szófia	napos	24	28
Várna	változó	22	23
Varsó	napos	21	22
Zágráb	napos	25	27
Zürich	esős	20	25

Világvárosok időjárási adatai

Város	Időkép	Max. hőm. (°C) Tegnap (tényl.)	Ma (várható)
Bangkok	változó	31	30
Buenos Aires	napos	19	18
Caracas	változó	32	31
Fokváros	derült	18	10
Kairó	változó	33	33
Kalkutta	zápor	31	30
Los Angeles	esős	25	25
Mexikóváros	felhős	18	23

Rádió- és televízió-műsor

Rádióműsor

KOSSUTH

4.30 Reggeli Krónika. 9.00 és minden órakor hírek. 9.04 Napközben. 11.05 A Szabó család. 11.35 Tömegsír. 12.00 Déli Krónika. 12.40 Ki nyer ma? 12.50 Törvénykönyv. 13.05 Vendég a háznál. 13.20 Gregorián énekek. 13.30 Tanúim lesztek! 14.04 Klasszikusok mindenkinek. 14.35 Irodalmi figyelő. 14.53 Aranyalap. 15.06 Beszéljük meg! 16.00 Délutáni Krónika. 16.20 Hasznos tudnivalók. 16.25 Zenélő városaink. 17.05 Magyarországról jövök... 18.00 Esti Krónika. 19.05 Sportvilág. 19.30 Jó éjszakát, gyerekek! 19.34 Hrabal könyve. 20.00 Hírek. 20.04 Hagyományápolók. 20.30 Határok nélkül. 21.04 Könnyűzene. 21.25 Kossuth-klub. 22.00 Késő esti Krónika. 22.30 Hangos recept. 23.04 Muzsikus műhelytitkok. 23.44 Éji kórusmuzsika. 0.10 Himnusz.

PETŐFI

4.30 Hírek. 4.32 Hajnali dallamok. 6.00 Hírek. 6.03 Kívánságreggel. 8.44 Sportreggel. 9.00 Petőfi-délelőtt. 11.48 Korkérdés. 12.00 Jó ebédhez szól a nóta. 13.00 Verkli. 14.00 Kabarécsütörtök. 17.00 Háztól házig. 18.01 Kölyökrádió. 18.30 Gordiusz-játék-tér. 19.04 Unikum. 20.00 Könnyűzenei életműsorozat. 21.04 Petőfi-kabaré. 22.00 Modern idők. 22.30 Titanik. 23.00 Hírpercek. 23.15 Korzó. 0.00–4.24 Éjfél után...

BARTÓK

6.00 Hírek. 6.03 Muzsikáló reggel. 8.00 és minden páros órakor hírek. 8.06 Pódium. 9.13 Rimszkij-Korszakov: Seherezádé

JUVENTUS

(Budapest 89,5 MHz) Tel.: 234-3434. 0.00–2.00 120 perc – Marosi Antal. 2.00–6.00 Zene. 6.00 Szegő Tibor. 10.00 Barabás Zoltán. 13.00–14.00 Rádiórulett. 14.00 Kósa L. Adolf. 18.00 Kívánságműsor. 20.00 Zene. 22.00 In-Team.

CALYPSO

(MW 873 kHz) 5.55–8.00 Jó reggelt, Budapest! Regionális, közszolgálati műsor. 6.00–8.00 Műsorvezető: Varga Júlia. 6.05, 6.32, 7.32 Időjárás-jelentés. 6.34, 7.34 Fővinform. 8.00–13.05 Műsorvezető: B. Tóth László. 8.35 Fővinform. 8.40 Petress István: Budapesti blődlik. 9.35 Útinform. 11.35 Fővinform. 11.45 Hírvonal. 12.00 Sporthírek. 12.35 Útinform. 13.05–14.00 B. Tóth László: Rockbazár. 14.35 Fővinform. 15.35 Útinform. 16.35 Fővinform. 16.57 Tőzsdehírek. 14.00–18.30 Műsorvezető: Deák Horváth Péter. 17.35 Útinform. 18.00 Sporthírek. 18.30 Nemzetiségi műsorokat sugárzunk.

RÁDIÓ 1

(FM 100,3) 6.30 Játék. 7.05 Játék. 16.30 Star News. 17.30 Programajánló. 18.30 Hírösszefoglaló. 18.50 Tv-ajánló. 19.10 Időjárás.

SLÁGER RÁDIÓ

(Budapest: FM 100,8; Győr: FM 87,6; Pécs: FM 95,9; Üzd: FM 101,5; Szeged: FM 90,3; Sopron: FM 96,8; Nagykanizsa: FM 90,2; Kiskőrös: FM 88,4; Miskolc: FM 97,1; Tokaj Debrecen: FM 97,5; Kab-hegy Balaton: FM 107,2; titkai. 14.35 Specht tanár úr. 15.30 A Tenkes kapitánya. 16.00 Púder. 16.30 Pearl. 17.00 Ki marad a végén? 17.25 Játék határok nélkül. 17.30 Az utódok reménysége. 17.50 Körzeti híradók. 18.00 Mikrobi. 18.10 Mézga család. 18.40 Vészhelyzet. **19.30 Híradó. 20.00 Kisvárros. 21.00 Lehetetlen!? 21.45 Popzenei válogatás. 21.55 Kenó.** 22.00 Hírek. 22.05 Aktuális. 22.30 Világkép.

MTV2

6.00 Szabadság tér. 9.00 Volt egyszer egy Tévpresszó. 10.00 Az MTV archívumából. 11.00 Gypsy Stars. 12.00 Bor és hatalom. 13.00 Híradó. 13.30 Thalassa. 14.00 Tükörálom. 14.30 Körző. 15.00 Taljánok. 15.30 A Vizsolyi Biblia. 16.00 Tudóra. 17.30 Ha felnövök... 17.55 A magyar popzene 30 éves múltjából. 18.10 Bűnözők arcképcsarnoka. **19.00 TS – Teplice–FTC UEFA Kupa labdarúgó-mérkőzés. 21.15 Az én pasim.** 23.10 Éjszakai beszélgetés.

DUNA TV

4.15 1 óra Virradóra – válogatás a szerdai Virradóra anyagaiból. 5.30–9.00 Virradóra – benne: óránként hírműsor. 9.00 Reggeli muzsika – Műsorismertetés. 9.15 Régiók (ism.) 9.45 Felelet az életnek (ism.) 10.15 II. Maestro – Rónai Antal – román dokumentumfilm. 10.45 Mozart: D-dúr divertimento (részlet). 10.50 Dr. Finlay (1995) – skót tévéfilmsorozat. 11.45 Esti kérdés (ism.) 11.55 Vers 12.00 Déli harangszó – lapozó, lapszemle, hírek. 12.20 Anziksz (ism.) 12.35 Pókháló (1936) – magyar játékfilm (ff). 13.50 Háborgó vizeken... (1998) – magyar riportfilm. 14.40 Kamera a hátizsákban (1997) – magyar ismeretterjesztő sorozat. 15.10 Kalandozások a Kárpát-medencében – Kárpátalja (1997) – magyar ismeretterjesztő sorozat. 15.40 Kalandozások a Kárpát-medencében – Kárpátalja (1997) – magyar ismeretterjesztő sorozat. 16.10 Kalandozások a Kárpát-medencében – Kárpátalja (1997) – magyar ismeretterjesztő sorozat. 16.40 Kalandozások a Kárpát-medencében – Kárpátalja (1997) – magyar ismeretterjesztő sorozat. 17.10 Kalandozások a Kárpát-medencében – Kárpátalja (1997) – magyar ismeretterjesztő sorozat. 17.40 Kalandozások a Kárpát-medencében – Kárpátalja (1997) – magyar ismeretterjesztő sorozat. 18.10 Kalandozások a Kárpát-medencében – Kárpátalja (1997) – magyar ismeretterjesztő sorozat. 18.40 Kalandozások a Kárpát-medencében – Kárpátalja (1997) – magyar ismeretterjesztő sorozat. 19.10 Kalandozások a Kárpát-medencében – Kárpátalja (1997) – magyar ismeretterjesztő sorozat. 19.40 Kalandozások a Kárpát-medencében – Kárpátalja (1997) – magyar ismeretterjesztő sorozat. 20.10 Kalandozások a Kárpát-medencében – Kárpátalja (1997) – magyar ismeretterjesztő sorozat. 20.40 Kalandozások a Kárpát-medencében – Kárpátalja (1997) – magyar ismeretterjesztő sorozat. 21.10 Kalandozások a Kárpát-medencében – Kárpátalja (1997) – magyar ismeretterjesztő sorozat. 21.40 Kalandozások a Kárpát-medencében – Kárpátalja (1997) – magyar ismeretterjesztő sorozat. 22.10 Kalandozások a Kárpát-medencében – Kárpátalja (1997) – magyar ismeretterjesztő sorozat. 22.40 Kalandozások a Kárpát-medencében – Kárpátalja (1997) – magyar ismeretterjesztő sorozat. 23.10 Kalandozások a Kárpát-medencében – Kárpátalja (1997) – magyar ismeretterjesztő sorozat. 23.40 Kalandozások a Kárpát-medencében – Kárpátalja (1997) – magyar ismeretterjesztő sorozat. 0.10 Kalandozások a Kárpát-medencében – Kárpátalja (1997) – magyar ismeretterjesztő sorozat. 0.40 Kalandozások a Kárpát-medencében – Kárpátalja (1997) – magyar ismeretterjesztő sorozat. 1.10 Kalandozások a Kárpát-medencében – Kárpátalja (1997) – magyar ismeretterjesztő sorozat. 1.40 Kalandozások a Kárpát-medencében – Kárpátalja (1997) – magyar ismeretterjesztő sorozat. 2.10 Kalandozások a Kárpát-medencében – Kárpátalja (1997) – magyar ismeretterjesztő sorozat. 2.40 Kalandozások a Kárpát-medencében – Kárpátalja (1997) – magyar ismeretterjesztő sorozat. 3.10 Kalandozások a Kárpát-medencében – Kárpátalja (1997) – magyar ismeretterjesztő sorozat. 3.40 Kalandozások a Kárpát-medencében – Kárpátalja (1997) – magyar ismeretterjesztő sorozat. 4.10 Kalandozások a Kárpát-medencében – Kárpátalja (1997) – magyar ismeretterjesztő sorozat. 4.40 Kalandozások a Kárpát-medencében – Kárpátalja (1997) – magyar ismeretterjesztő sorozat.

sorvezető: Szilágyi János. Felelős szerkesztő: Szőke László. Az adás alatt hívható telefonszám: 266-3282, 266-3351 (orvos). 6.30-kor, 7 órakor és 8 órakor a legfrissebb hírek, háttérmagyarázatok, tőkepiac, időjárási körkép, útinform. Zuglói kábeltévé-botrány. Ki a tulajdonos? Testületi döntés hányaveti előterjesztés alapján. Kizárták az ülésről a lakosságot. A kisebbségben lévő frakció sérelmei. Csillagászati ingatlanárak. Megalakul az Ingatlangazdálkodók Szövetsége. Vendégünk az egyik alapító, Gáspár Péter. Hétvégi kulturális előzetes: Spiró-dráma a Tivoliban, új vizekre hajóz a Bárka, After Crying-koncertturné... A New Yorkban élő író-színész-rendező budapesti premierekre készül, az Egy Őrült Naplójával és a nyáron már sikerrel játszott Nosferatu vámpírjátékkal. Illegalitásba vonul a magyar szexipar? Miből éljenek meg az erotikus lapok, ha nem közölhetnek hirdetéseket? Prostik mindenhol és sehol.

TV3

5.50 Nap-kelte. 9.05 Dinasztia. 13.00 Közvetlen ajánlat. 13.30 Mozidélután. Hemingway. 15.25 72 óra – a TV3 kulturális ajánlóműsora. 15.55 Chicago Hope. 16.45 Beverly Hills 90210. 17.35 Robin Hood. 18.30 Hír3. **19.00 Egy rém rendes család. 19.30 Egy rém rendes család. 20.00 Csillagkapu. 20.50 Dolores Claiborne.** 23.05 A dumagép. 23.35 Hír3. 0.05 72 óra.

NAPKELTE

Pénteken reggel is Napkelte reggel 5.50 és 9.00 között a TV3-on stúdióbeszélgetésekkel, szolgáltatásokkal, hazai és külföldi jelentésekkel. Műsorvezető: Pallagi Ferenc. Producer: Gyárfás Tamás. Főszer-

Szalay Zoltán

Magyar Hírlap: 2000. IX. 16.

Arcok Szemek Mozdulatok

A fenti címmel Szalay Zoltán fotóiból nyílt kiállítás szerdán Budapesten, a Magyar Nemzeti Múzeumban. A képeken munkások, színészek, muzsikusok, képzőművészek, politikusok az elmúlt négy évtizedből – ahogy Szalay látta és láttatta őket. A november 7-éig nyitva tartó tárlatot Glatz Ferenc történész, az MTA elnöke nyitotta meg

FOTÓ: SZIGETI TAMÁS

17 hétfő

este ½8 óra

ÓZ, A CSODÁK CSODÁJA

színes amerikai film

Rendezte: VICTOR FLEMING

Főszereplő: JUDY GARLAND

Belépődíj: 8,— Ft.

19 szerda

este ½11 óra

PREMIER ELŐTT BEMUTATJUK AZ

Egy lány Chicágóban

színes amerikai filmet

Rendezte: HERBERT ROSS

Főszereplők: CANDICE BERGEN, PETER BOYLE, JAMES CAAN

Belépődíj: 8,— Ft.

18 kedd

délután 6 óra

MŰHELY

I.

Beszélgetés a rézmetszésről

21 *„Fészek esték"*

péntek

este 9 óra

Reményi Lili

estje

— Önéletrajz zenében, versben, prózában —

Bevezeti:
MÁTRAI-BETEGH BÉLA

Zongorán kísér:
REMÉNYI JÓZSEF

Meghívó igényelhető az irodában. (A klubtag családtagja, vendége részére — a klubba való belépéshez — a vendégjegy megváltása kötelező.)

14 *„Fészek esték"*

péntek

este 10 óra

„PARANCSOLJ VELEM, TÜNDÉRKIRÁLYNŐ"

Ruttkai Éva

estje

Szerkesztő-háziasszony:
MIKES LILLA

Közreműködik:
HAJDÚ JÚLIA

Meghívó igényelhető az irodában. (A klubtag családtagja, vendége részére — a klubba való belépéshez — a vendégjegy megváltása kötelező.)

12

szerda

este ½11 óra

PREMIER ELŐTT BEMUTATJUK AZ

ÓZ, A CSODÁK CSODÁJA

színes amerikai filmet (felújítás)

*

Rendezte: VICTOR FLEMING

Főszereplő: JUDY GARLAND

Belépődíj: 8,— Ft.

11 délután 6 óra

kedd

Szalai Zoltán

festőművész

k i á l l í t á s a

*

Megnyitja:

LADÁNYI MIHÁLY

költő

A kiállítás megtekinthető jan. 23-ig, naponta, délután 2—8 óra között.

10
hétfő

egész nap

A MAGYAR FILM ÉS TV-MŰVÉSZEK SZÖVETSÉGÉNEK

közgyűlése

— csak meghívottak részére —

Szokásos filmvetítésünket kivételesen kedden tartjuk.

11
kedd

este ½8 óra

Herkulesfürdői emlék

színes, új magyar film

Rendezte: SÁNDOR PÁL

Operatőr: RAGÁLYI ELEMÉR

Főszereplők:

GARAS DEZSŐ, DAYKA MARGIT, CARLA ROMANELLI, SZABÓ SÁNDOR, PATKÓS IRMA, PÉCSI ILDIKÓ

Belépődíj: 8,— Ft.

7 *„Zenei esték a Fészekben"*

péntek este 8 óra

Kadosa Pál

szerzői estje

Közreműködik:

ÁBRAHÁM MARIANN
BARTA MIHÁLY
KOCSIS ZOLTÁN
KOÓ TAMÁS
LUX ERIKA
NÉMETHY ATTILA
PERÉNYI ESZTER
PERÉNYI MIKLÓS
SCHIFF ANDRÁS
SZENTHELYI JUDIT
SZENTHELYI MIKLÓS

TÁTRAI-VONÓSNÉGYES
(TÁTRAI VILMOS, VÁRKONYI ISTVÁN, KONRÁD GYÖRGY, BANDA EDE)

Meghívó igényelhető az irodában. (A klubtag családtagja, vendége részére — a klubba való belépéshez — a vendégjegy megváltása kötelező.)

3 hétfő

este ½8 óra

A HÁROM TESTŐR

színes angol film II. része

Rendezte: RICHARD LESTER

Főszereplők:
MICHAEL YORK, OLIVER REED, FRANK FINLAY, RICHARD CHAMBERLAIN

Belépődíj: 8,— Ft.

4 kedd

délután 6 óra

Képzőművészeti kisfilmek

Az ikonok világa
A rokoko Sixtus kápolnája (Maulbertsch)

Belépés díjtalan.

5 szerda

este ½11 óra

PREMIER ELŐTT BEMUTATJUK A

Herkulesfürdői emlék

című új, színes magyar filmet

Rendezte: SÁNDOR PÁL

Operatőr: RAGÁLYI ELEMÉR

Főszereplők:
GARAS DEZSŐ, DAYKA MARGIT, CARLA ROMANELLI, SZABÓ SÁNDOR, PATKÓS IRMA, PÉCSI ILDIKÓ

Belépődíj: 8,— Ft.

ELŐZETES A FEBRUÁRI PROGRAMBÓL

1 kedd

délután 6 óra

Képzőművészeti kisfilmek:

Chardin — La Portrait au XVIII siecle — Philippe de Champaigne — Les Fréres Le Nain.

2 szerda

este ½11 óra

PREMIER ELŐTT BEMUTATJUK A

DÜH

című amerikai filmet.

Belépődíj: 8,— Ft.

4 péntek

este 9 óra

„FÉSZEK ESTÉK"

BÉKÉS ITALA ESTJE

5 szombat

este 10 órától reggel 5 óráig

Fészek-bál

Jegyek elővételben megválthatók a Fészek titkárságán január 17-től.

A műsorváltozás jogát fenntartjuk. Az esetleges változást a hirdetőtáblán közöljük.

KÖNYVTÁR

Könyvtári órák: délután 1—8 óráig
(szombat és vasárnap kivételével)

A 14 ezer kötetes szakkönyvtár bel- és külföldi művészeti szakkönyvekkel, a legnívósabb irodalmi művekkel, valamint 50-féle — képzőművészeti, film-, színház-, zene-, táncművészeti — folyóiratával a világban végbemenő művészeti és tudományos eseményekről ad tájékoztatást.

ÚJONNAN BESZERZETT KÖNYVEK:

Alpatov: A drezdai képtár
Balassa: Nyolc évtized vándorútján
Bibliotheca Corviniana
Déry: Kyvgiokén
Gyertyán: Jancsó Miklós
Gyurkovich: Sterio Károly
Jávorka—Csapódy: Iconographia Florae
Mezei: A Bauhaus
Peignott: Le Chiffre
Pesce: La Monete Genovesi
Pogány Ö. G.: Új Magyar Képtár
Remarque: Szeresd felebarátodat
Smejkal: Die surrealistische Graphik
Stammel: Der Cowboy A—Z
Schulmacher: Wunderwelt der Bäumen
Turjáni—Papp: Szrogh György

JANUÁR

Művészeti Szakszervezetek Szövetsége
FÉSZEK MŰVÉSZKLUB

1400 Budapest, Pf. 8. — Kertész utca 36.

Telefon:

irodák: 420-380 és 427-153

vendéghívó

fsz.: 223-005 és 423-147

I. emelet: 423-101

Elnök: KADOSA PÁL

Igazgató: GALAMBOS TIBOR

A borítólapot tervezte: KEMÉNY GYÖRGY

F. k.: Igazgató — 1500 füzet — 77.37682 Rákóczi Nyomda

Eredményekben gazdag,
boldog új esztendőt kíván

az IGAZGATÓSÁG

FÉSZEK PROGRAM

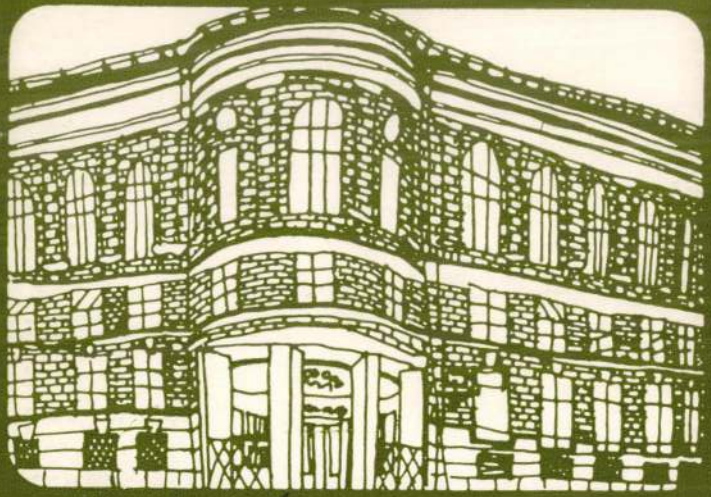

Szalai Zoltán, festőművész

77

Szalai Zoltán

1021

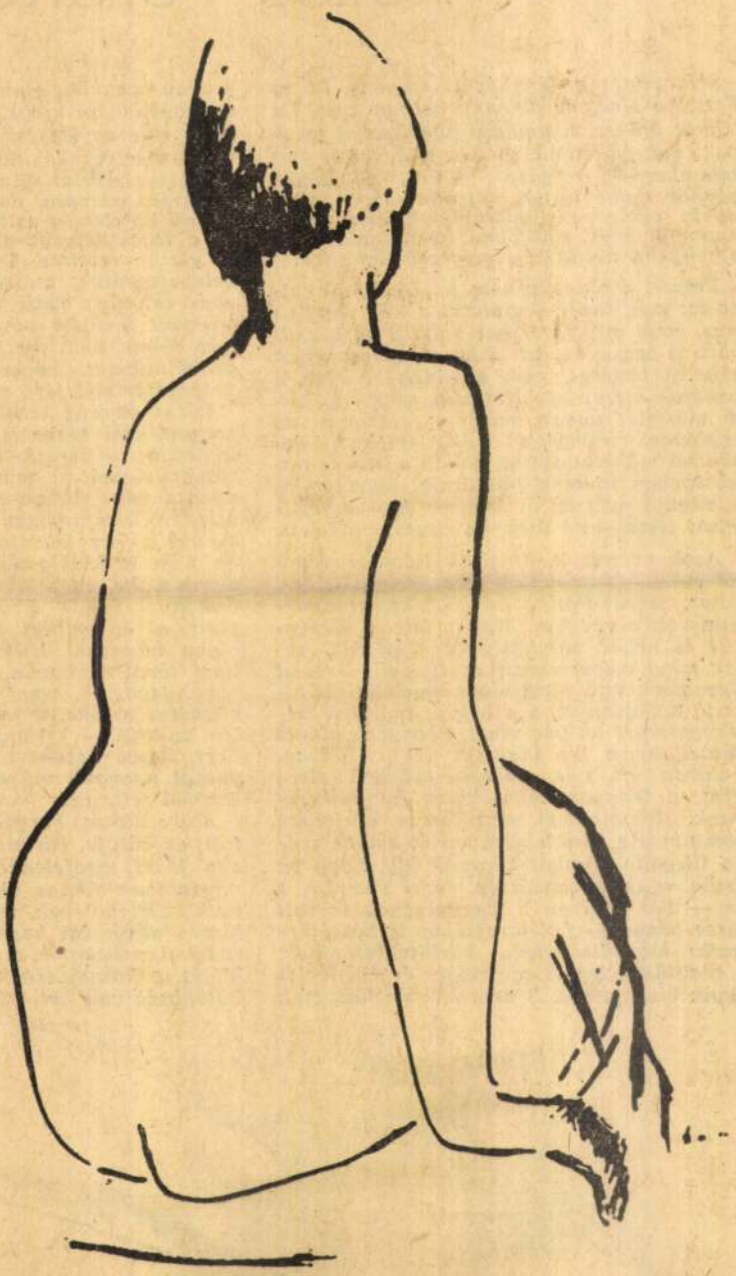

Szalai Zoltán: Ülő nő

Rózsa Ferenc a

Nézegetem a fényképét: szegény Rózsa Feri, ha élne, most lenne hatvan éves. De ő már örökre megmarad harminchat évesnek, nyurga, élénk, jó mozgású, derűs fiatalembernek, rövidre vágott, gubancosgöndör szőke hajjal, olyannak, akit mindenki valamivel fiatalabbnak hisz, mint amennyi idős valójában. Olyannak, mint a fénykép mutatja, s mégsem olyannak.

Persze, a fénykép nem jó. De ha jó volna is: meg tudja-e mutatni a kép vagy az írás, hogy milyen ember volt? S ha ki tudnám is egészíteni ezt a képet, megrajzolva néhány vonását, nem adnának-e ezek a vonások merev arckifejezést neki, egy kissé másfélét ugyan, mint a fényképe, de éppolyan esetlegeset? Aki teljességében akarná megmutatni őt, annak a kort is teljességében kellene felidéznie. Mert (mint mindenki más is) ő korának egy embertipusát testesítette meg, ha egyedi módon is.

Azok az írások, amelyek Rózsa Ferencről szólnak, elmondják róla, milyen lelkes, bátor, fáradhatatlan és következetes harcosa volt a pártnak. Milyen felelős, bonyolult és nehéz munkát végzett például azzal, hogy megszervezte az illegális Szabad Nép szerkesztő bizottságát, nyomdai és elosztó apparátusát, s a helyes politikai ítélőképességet milyen nagy meggyőző erővel párosította a lap számára írt cikkeiben. Valóban: ha róla szólunk, ezt kell elsőként, a legnyomatékosabban hangsúlyoznunk. Hozzáteszem még: kevés az olyan kommunista, aki húsz éven át tudott volna illegális munkát végezni úgy, hogy ne üssön rajta a rendőrség. Neki sikerült, s ez — bár nyilván a szerencsének is volt része benne — jellemrajzához is hozzátartozik: higgadtságának, körültekintésének, a realitások iránti egészséges érzékének is egyik bizonyítéka. S nem kisebbítjük, csak jobban megvilágítjuk az ő te ha ugyanakkor arról sem feled hogy vele együtt sok száz isn retlen pártmunkás dolgozott, beosztása szerint. Számukra, és társai számára, nem egysz vállalt kötelesség volt a pártm — a legcsekélyebb túlzás né — életük értelme. Tudok ol belebetegedtek, amikor valar nem vehettek részt ebben a energiát igénybe vevő, semm lyes előnyt nem nyújtó, de r próbáltatással, kockázattal, veszedelemmel járó munkába

Rózsa Ferenc tehetséges é szakmájánál fogva is, de hajla is hozzáértő barátja a művész tegyem hozzá: ez sem egészen vonása volt. Abban az időben minden kommunista élénk é kísérte a kor irodalmát és m ha nem is kidolgozott esztétil alapján, ha csak ösztönszerűe ösztönnel érezte meg a műv politikai és emberi állásfogla olyan hangokat hallott, amel lyen távolból ugyan, de a p visszhangozták, vagy legalább ellenség: a tőke, a fasizmus, a len szóltak — felfigyelt rájuk őket. Rózsa Ferenc természete gosnál nagyobb műveltséggel lemmel tette ezt.

Akire Rózsa Ferenc legjobb tott, az bátyja, Richárd volt. (egy kissé megfeledkeztünk vo ugyanolyan fontos alakja mun munk történetének, mint öccse.) hiszen a vérségi kapcsolaton k radalmi munka is testvérekké Mégis, a hasonlóságok ellenére különbség volt kettejük közt! M

A MŰCSARNOK

és az

ESZTERGOMI BALASSI BÁLINT MÚZEUM

meghívja Önt

SZALAY ZOLTÁN

FESTŐMŰVÉSZ

KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÁSÁRA

Megnyitja:

DÉVÉNYI IVÁN

1958. június 1-én, vasárnap délelőtt 1/2 12 órakor

AZ ESZTERGOMI VÁROSI KÖNYVTÁRBAN, KOSSUTH-UTCA 25

Nyitva: Június 1—22-ig, naponta 10—1 és 3—7 óráig

Fk. Luzsicza L. 4406 m Minőségi-ny. Fv. Draschitz R.

Szalay Zoltán

rajztanárjelölt

Ferkèpzomfoiskèvk

1939 – 41. 150 l.

Pál Lajos ötvösművész, az ötvös- és zománcozó-szakosztály I—II. évfolyamainak vezető r. tanára, a bronzöntő-tanműhely felügyelő tanára. Több művészeti díj nyertese. Az Orsz. Egyházművészeti Tanács tagja. Az Iparművészeti Iskolában tanársegédi megbizatást nyert 1922. szeptember 1-én, r. tanárrá kineveztetett 1932. november hó 2-án.

Rovátkay Lajos festőművész, az „alakrajz" r. tanára. A Károly csapatkereszt tulajdonosa. Az Iparművészeti Iskolában tanársegédi megbizatást nyert 1920. szeptember hó 1-én, r. tanárrá kineveztetett 1932. november hó 2-án.

Sándor Béla festőművész, a díszítő festő-szakosztály középfokú csoportjának vezető r. tanára. A Signum Laudis és a Magyar Érdemrend tiszti keresztjének tulajdonosa. Több művészeti díj nyertese. Az Iparművészeti Iskolában tanári megbizatást nyert 1899. szeptember 1-én, r. tanárrá kineveztetett 1910. január hó 2-án. Nyugalomba vonult 1937. június hó 30-án.

Simay Imre festő-, grafikus- és szobrászművész, m. kir. kormánytanácsos, a díszítő szobrász-szakosztály V—VI. évfolyamainak az 1910/11—1939/40. tanévekben vezető r. tanára, az „alakrajzolás" tanára. A Signum Laudis, az állami aranyérem, stb. tulajdo

Szolay Zoltán festő"

Szabad Művészet, 1949

III. évf. 5. sz. 216. o. Kiállítási Naptár.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Szalai Zoltán

ESTI HIRLAP

1955 JAN 30

□ A FENYES ADOLF-TEREMBEN egy kevésbé ismert festőművész, a dunántúli Szalai Zoltán munkáival találkoztunk. Csendéletei, poétikus hangulatú tájábrázolásai — köztük a megragadó dunai látomások — párás színeik puhaságával, dekorativitásukkal tűnnek ki. Fejei monumentálisak, akár grafikái, amelyekben ez a hatás a fényjátékok bensőségével párosul. Azzal az érzéssel hagyja el a látogató ezt a nívós kis tárlatot, hogy — még visszatér művéhez.

ról az Országos [illegible]
Vállalat hallgatott.

Az ilyen lazaságok következménye az, hogy a tervtúlteljesítés révén a népgazdaság rendelkezésére álló terméktöbblet felhasználásánál a vállalati és tárca-érdek — amit minisztériumi vagy szakmai sovinizmusnak szoktak nevezni

MAGYAR KIR. POSTA
20f
MAGYAR KIR. POSTA
20f
MAGYAR KIR. POSTA
20f
MAGYAR KIR. POSTA
20f
MAGYAR KIR. POSTA
5f

R
Ajánlott
Kassa 4
763

Szalai

Jekelfalussy László,
Mária Terézia Eszaban
csaszárhuszárhadnagy
archeje. Eredeti festmény
után készült tusvajz!
Jelz. Szalai 1930.

Az Egri Vármúzeum
Barcsay - gyűjteménye-
nek vezetője
Bpest, 1937. 4. l.

Szalai Zoltán

Három gyermekkiállítás

nyilt meg a fővárosban. Mindhárom igen színvonalas képet ad arról, mit jelent a modern rajzoktatásban a felszabadult szellem. *Szalai* Zoltán nyergesújfalusi általánosiskolai rajzoktató kis növendékei a *Művész-Galériában* (Sztálin-tér 3.), dr. *Szentkuthy* Tiborné hasonló korú fővárosi növendékei pedig a *Bartók Béla-út* 27. számú iskolájuk rajztermében mutatják be primitivségükben is nagyszerű élményrajzaikat. Egyidejűleg az *Erdélyi-utcai* elektrotechnikai tanonciskola kiskorú növendékeinek tervrajzaiból *Dózsa* Farkas tanár mutat be két telemre valót. Igen tanulságos és szívemelő e három gyermekkiállítás.

Nagy Tibor

tovább

Nagy Tibor: Kiállítások. Kis Újság 1948. jun. 20.

tosra vett évi segélyt meg nem kapta a könyvtár.

A fenntartó Kún-Kollégium a szokásos évi átalányt 1914-ben is folyósította. Ez összeget, évi 100 K-t, a régebbi időből származó adósságok fedezésére, lapok és folyóiratok megrendelésére s kis részben új szerzeményekre fordították.

A könyvtár évi forgalmát csökkentette a hadiállapot. Mindazonáltal számszerint kicsinek mondható e különbség. Az évi segély elmaradása mellé sajnosan csatlakozik az a másik keserű körülmény, hogy a fenntartó előljáróság 1915-re csupán a folyóiratok

zetnek az alsófehérvármegyei Ma
tervezett ásatásain is magát tová
amelyen azonban nem jelenhetett m
a hirtelen kitört hadiállapot úgy
ásatásnak, mint az archaeologiai kut
egy időre véget vetett.

Az 1914. évi gyarapodás 140
melynek nagy, bár kevésbbé érték
főkép a tanulóifjúság adományozta,
útján az államsegély terhére 5 db,
főgimnáziumi általány terhére 27
tárgyat szereztek be, nagyrészben
ről. Különösen kiemelendő az Anton
császár korabeli aureusnak ritka

Szalai Zoltán festő

Szabad Művészet, 1949

III. évf. 6. sz. 262. o. Kiállítások.

< Szalai Zoltán >

rajzbanár cikke

Nyergesujfalun

< A korszerű ál-
talános iskolai
rajzoktatás és a
művészet.

Köznevelés

1948. jul. 1.
296 - 297 l.

4457/1937

1897

INTÉZMÉNYEINK ÉS A HÁBORÚ.

OGY a hónapok óta dúló világháború az élet összes vonatkozásában mindenki-
vel érezteti romboló hatását s bénítólag hat a vele közvetlen összefüggésben
nem álló intézményekre is, az immár sajnosan tapasztalt valósággá vált, aminthogy
is, hogy fontos közelebbről is megismerni azokat a direkt károkat, amelyekkel
ú a tudomány és a közművelődés szolgálatában álló intézményekre bénítólag
így ezeket feladataik teljesítésében megakadályozva, közvetve a nemzeti kul-

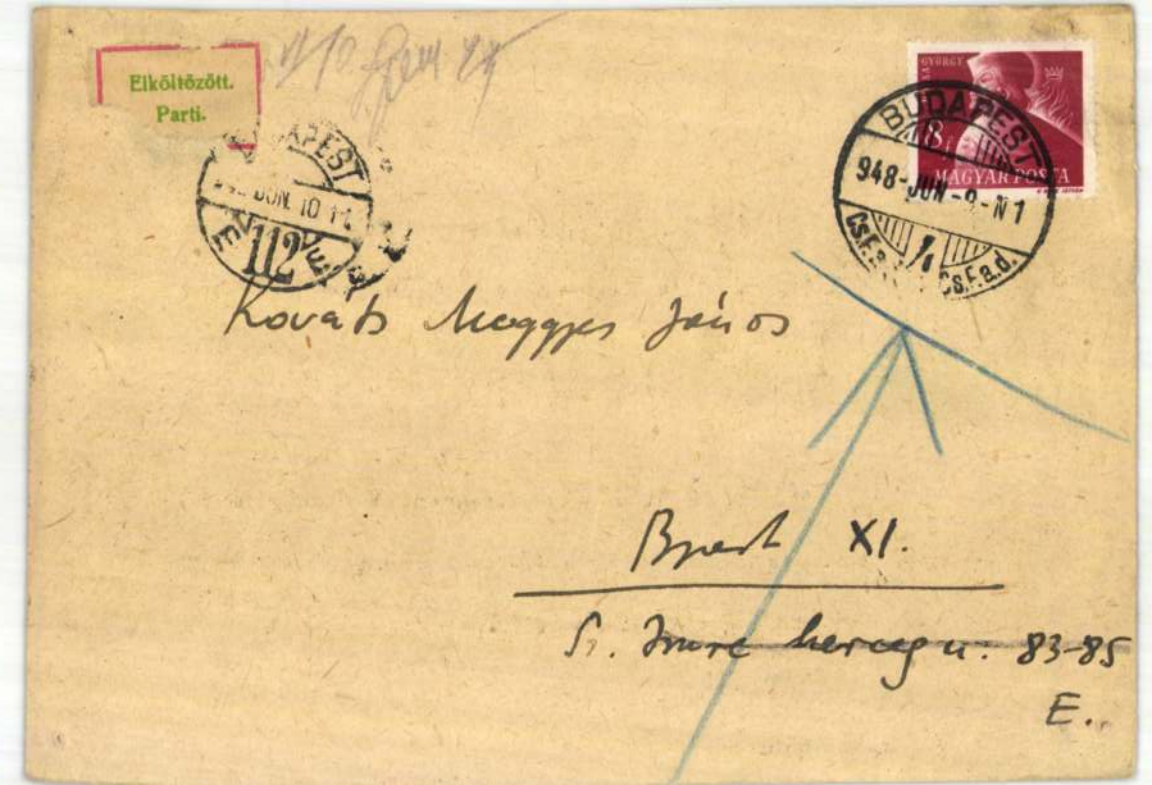

Elköltözött.
Parti.

BUDAPEST
JUN. 10 11
112 E.

BUDAPEST
948-JUN-9-N1
CS.F.a.d.

Kovács Magyar János

Budapest XI.

Sz. Imre herceg u. 83-85

E.

MEGHÍVÓ XV. kiállítás

Szalai Zoltán festő

SZALAI ZOLTÁN festőművész tisztelettel meghívja

7-14 éves tanítványainak munkáiból rendezett

GYERMEK-KÉPKIÁLLÍTÁSRA

a MŰVÉSZGALÉRIA helységeiben (V. Sztálin tér 5.)

A kiállítás megtekinthető 1948 junius 10-17-ig, naponta 10-14 óráig

13-án 12 órakor tárlatvezetés.

Felelős kiadó: Szalai Zoltán

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAPTÖ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ESTI HÍRLAP
Budapest

1969 OKT 22

□ SZALAI ZOLTÁN festőművész kiállítását nyitják meg a Fényes Adolf-teremben pénteken délután.

Szalai Zoltán

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ESTI PÉCSI NAPLÓ
Szalay Zoltán
1962 MAJ 12
1021

Orvostanhallgató palettával

Szalay Zoltán ötödéves egyetemista kiállítása a kollégiumban

Mikor először hallottam, hogy *Szalay Zoltán* ötödéves orvostanhallgató képkiállítást rendez, önkéntelenül *a moszkvai „Ifjúság Kávéház"* jutott eszembe. Ez a kiállítás valami hasonló — *kicsiben*. Ott, mint ismeretes, bárki elszavalhatja legújabb versét, kiállíthatja képeit, felolvashatja novelláit. *A kritikusok a kávéház látogatói*. És mikor azt mondtam, ez is valami hasonló, nem hiszem, hogy tévedtem, hisz *az orvoskollégium társalgójában rendezett kiállítás egy tehetséges és lelkes fiatalember nagyon is figyelemre méltó kezdeményezése*, első nyilvános szereplése — és a nyilvánosság hasonló korú, gondolkodású, művészeteket szerető fiatalokat jelent. Talán jelentheti egy folyamatnak a kezdetét, — ha nagyon lelkesek vagyunk és megragadjuk — amely segíti az egyetemi életet egy kicsit kilépni a szakmai határokon túlra is — öntevékenyen (gondolok itt a fenti szovjet példára, amely nálunk *sajnos hiányzik*).

Mielőtt belépnénk a tárlatra, okvetlenül figyelembe kell venni egy-két szempontot, amelyek nélkül *nem értékelhetnénk helyesen a kiállított műveket*, természetesen a művészi igény legcsekélyebb feladása nélkül.

Mindenekelőtt: *Szalay orvostanhallgató* — elsősorban. Már ez is egy teljes embert követel. Még inkább megköveteli a művészet *az egész embert*. És Szalaynál a kettő ütközése nem egymás tagadásában nyilvánul meg, hanem egy *közbeeső kompromisszum születik*. Igaz, hogy ez képein is érezhető — meglehetősen gyakran, de nem mindig. A mai kor emberének már nincs meg a lehetősége, hogy polihisztor legyen. Gondoljunk csak Maugham által feldolgozott „nagy" példára, Gogen-ra. A művészet *állandó gondolkodást, tépelődést, a gondolatok új formába öntésének lázas keresését, érését jelenti, ha újat akar adni*.

Ezeket szerettem volna előrebocsátani. *Szalay 1954 óta fest*, illetve kiállított képei itt kezdődnek időben. Sajnos volt egy hároméves periódusa, amikor nem dolgozott — éppen egyetemi elfoglaltságai miatt. Valószínűleg *érzi is ezt a kiesést a jelenlegi korszaka is*. Így időbeli fejlődését is nehéz követni. *Általában* elmondható, hogy *akvarelljei a legsikerültebbek* a régiek és újak között is. Emellett végigvonul művein *a kifejezés keresése*, és a három effektív év munkája mintegy mozaikszerűen mutatja alkotójának útkeresését.

Akvarelljei közül különösen jól sikerültek a *Faluvége*, a *Dunamenti táj*, a *Kisalföldi táj*. Egy-két képe túlzsúfoltnak hat, színei erőltetettek. Ez elsősorban a *kezdeti képekre* vonatkozik.

Olajfestményei, főleg technikai problémák miatt, mondhatók kevésbé sikerültnek, bár a *„kék sorozat"*, amely egy szín árnyalataival dolgozik, egyes tagjai mind ötlet, mind művészi kivitel szempontjából szinte kifogástalanok. *(Céltalanul, A szörnyű hír.)* Akvarelljei mellett ezek sejtetik először, hogy *„valami van"* alkotójukban.

A jövőre nézve igazán sokat ígérnek a kiállítás legszebb darabjai, *a szénrajzok*. Fametszetszerű megoldásukban, a tömbhatás kifejező felhasználásával tudott teljesen *egyénit és újat adni*. Ezek között is legsikerültebb a *„Tépelődés"* (lásd a képet), de osztatlan sikert aratott a sorozat többi tagja is. Így a *„Gyanakvó"*, a *„Tánc"*, a *„Rémület"*.

Szalay Zoltán egy év múlva orvos lesz. Érdeklődtünk nála, mi lesz a festészettel?

— *Örülök, hogy végre orvos leszek, hisz hivatásomnak érzem ezt a foglalkozást. De a festészetről sem tudok lemondani. És most már lesz anyagi lehetőségem, hogy tanuljak is. Mert eddig csak önképzéssel fejlődtem. Minden vágyam, hogy egy „igazi mestertől" is tanulhassak egyszer...*

Harangozó László

Miért jöttek a városba

Aki becsapta Göringet | Kanadai levél

Hogyan lett a Szalon sörből Kinizsi

Objektív szemle | *Vereség Bariban*

A spany
bizonyosak

Ro.onszenvtün'e

A sztrájkoló asturiai bán szok és más iparágak har dolgozói mellett nagy tünte sek zajlanak le a Szovjetu városaiban és falvaiban.

Donyec városában felszól Amadeo Martinez, a span kommunista párt képvisel is. Mint mondotta, a span dolgozók bizonyosak győz mükben.

SZOMBAT, 1962. MÁJUS 12.

apló

ndásra
enauert?

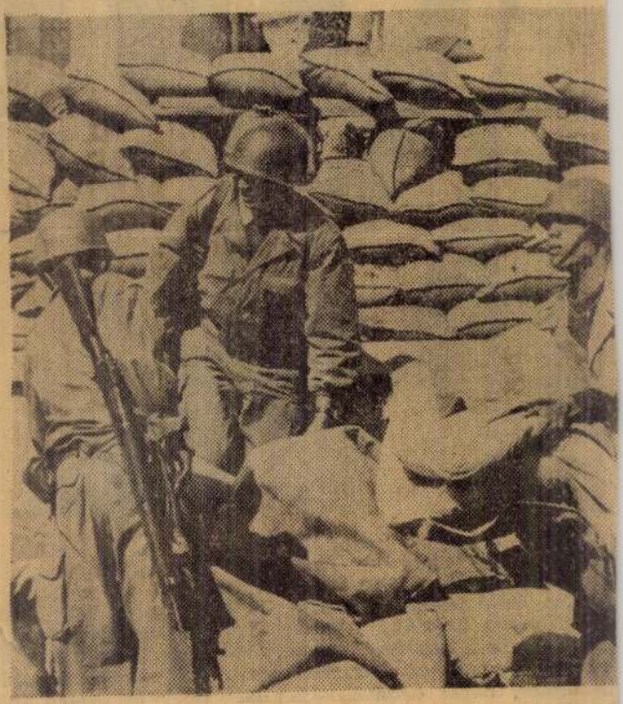

Jelenleg 50 000 spanyol szénbányász sztrájkol. Az e nya környéke a sztrájk miatt teljesen elnéptelenedett. A Franco fasiszta diktatúrája ellen.

Tizenötó
miniszterto
Madridb

Szolidaritási nyilatkozatok a sz

A spanyol kormány pénteken Franco elnökletével minisztertanácson tárgyalta meg az egyre terjedő sztrájkmozgalom következtében bekövetkezett helyzetet. A minisztertanács ülése 15 óra hosszat tartott. Az ülésről kiadott közlemény szerint

„sürgős intézkedésekről" tárgyaltak, amelyek segítségével „véget vethetnének" az egész Spanyolországra kiterjedő sztrájkoknak. A kor-

nyavidéken a kormány feny getésére nehány nappal előtt sok bányász újból mu kába állott, azonban a legúja jelentések szerint a bányász ismét beszüntették a munk A sztrájkoló munkások ragas kodnak ahhoz a követelésü höz, hogy

az esetleges béremelések vonatkozó megállapodás kat a spanyol hivatalos la ban közzétegyék, mielő munkába állnának, me

A becsületes orvosok m az orvosi erkölcs ellen

– Az egészségügyi miniszter előadása Sz

Az utóbbi időben sokat foglalkozik a sajtó az orvosi erkölcscsel, egyre többet olvashatunk azokról a visszaélésekről, amelyeket egyes orvosok — az orvosi hivatással ellentétesen — elkövetnek. Ez a körülmény arra készteti a becsületes orvosokat, hogy hallassák szavukat, kiálljanak az orvosi hivatás nagyszerűsége mellett és minden erkölcstelenséggel szemben megvédjék az orvostársadalom jó hírnevét. Ez a cél vezette megyénk orvosait is, akik a részükre szervezett politikai előadássorozat utolsó előadásának keretében erről a fontos kérdésről tanácskoztak és nyilvánítottak véleményt.

Dr. Dolleschal Frigyes egészségügyi miniszter vezette a tanácskozást. Bevezetőben a sajtóban megjelent cikkekkel foglalkozott és elmondotta: igaz, hogy vannak visszaélések, de ezek

a visszaélések nem általánosak,

és az újságcikkeknek éppen ezért egyik hibája, hogy legtöbbször általánosítanak. Az orvosok túlnyomó többsége becsületesen, lelkiismeretesen teljesíti hivatását.

Ezután rövid történelmi visszapillantást tett, mivel az orvosok munkáját mételyező erkölcstelenségek az elmúlt társadalomban gyökereznek, mivel orvosi erkölcsről a múlt vizsgálata nélkül nem lehet beszélni.

A kapitalista társadalomban — mint tudjuk — minden áruvá válik. Ez alól nem kivétel a kereskedő, az ügyvéd és az orvos tevékenysége sem, aki magángyakorlatának végzése közben áruba bocsátja, eladja a tudását. És mivel célja az, hogy tudásáért cserébe minél többet kapjon, szüksége van a vevők — a betegek — kegyének a keresésére, ami azután különböző módon történhet. Igyekszik az orvos csalhatatlannak feltüntetni magát, jobbnak a másiknál, ami már magában is erkölcstelen.

Ugyanakkor — éppen ezek folyamányaként — a magángyakorlatot folytató orvosnál ellentét keletkezik az orvos és a beteg érdekei között. Míg a beteg érdeke az, hogy minél hamarabb, minél kevesebb költséggel gyógyuljon meg, az orvos a kezelési idő meghosszabbítására, illetve arra törekszik, hogy a kezelési költség minél nagyobb legyen.

Ma merőben más a helyzet, a betegbiztosítottak száma a múlthoz viszonyítva hatalmasan megnőtt és ezzel párhuzamosan a magángyakorlat lehetősége. De mivel mind a kettő között jó viszony alakuljon ki. Első lépés e tekintetben az

orvosi rendtartás

elkészítése, amelyen az egészségügyi minisztériumban már dolgoznak. Ez a rendtartás magában foglalja majd az orvos jogait, kötelességeit és részletezi az orvosi hivatás erkölcsi szabályait. Ennek kidolgozása nem kis munka és abban az egész orvostársadalomnak részt kell vennie. Addig is azonban, amíg a rendtartás elkészül, az egészségügyi minisztérium utasítást készít és ad ki rövidesen, amely azokat a tiltó rendelkezéseket tartalmazza, amelyek az orvosi erkölcs megszilárdítását célozzák.

Az egészségügyi miniszter a tanácskozás résztvevői előtt ismertette a kiadásra kerülő utasítás vázlatát, amelynek lényege az, hogy az orvos hivatása teljesítése közben a díjtalan ellátásra jogosultakkal szemben külön díjazást nem számolhat fel és ettől nem teheti függővé a beteg jó ellátását. Ugyanakkor olyan magatartást sem tanúsíthat, amiből a beteg arra következtethet, hogy külön díjazás esetén jobb ellátásban részesül. Megtiltja az utasítás azt is, hogy az állami szolgálatban álló orvos magánrendelésre irányítsa a biztosított beteget, vagy olyan magatartást tanúsítson, amiből a beteg arra következtethet, hogy magánrendelés esetén jobb ellátásban részesül.

A tanácskozáson részvevő orvosok nagy tetszéssel és egyetértéssel fogadták a bevezető előadást, az egészségügyi miniszter tájékoztatását és a vita során javaslatokat, észrevételeket tettek a készülő orvosi rendtartás, a miniszteri utasításhoz. Egyértelműen ítélték el az orvosi erkölccsel való visszaéléseket és helyesléssel fogadták az

orvosi etikai bizottságok

létrehozását. Ez a bizottság már

Ne

Nem voltak sokan a darálóban. Négyen mindössze a gépkezelővel együtt. Ilyenkor koradélután nincs nagy forgalom. Így aztán jut egy kis idő beszélgetésre, erre arra, amíg a kukoricát, vagy árpa megőrölve a zsákokba csordogál.

Az egyik gazda kezdte el.

— Hát adhatna az állam többet is a disznóért.

Ketten ránéztek, jóváhagyták:

— Adhatna.

Szalay Zoltán
Fejérmegyei Hirlap
1958. máj. 6.

KÉPZŐ-MŰVÉSZET

Szalay Zoltán kiállításához

Amint jártam a képek között és gondolataimat rendeztem, önkéntelenül volt tanáromnak, György Oszkárnak ebben a kiállító helyiségben idézett Baudelaire-i sorai jutottak eszembe:

„Tág mint az éjszaka és mint a fény nyitott:
A színek, illatok s hangok
egymásra lelnek."

E sorokat Bandelaire Correspondances c. verséből így fordította György Oszkár és ezzel akkor egy kép színének, hangjának rejtett asszociációira épülő baudelaire-i esztétikára hívta fel figyelmemet.

Nem volt hamis az a hang, amely így bennem a kiállítás alatt megfogalmazódott, mert Szalay Zoltán művészi látása és kifejezési formája új szépségeket szabadít fel a szemlélőben. Muzsika, líra és illatozó való ölelkezik itt egymással és a megismeréssel.

Ez a festészet, mely érzelmeket és mondanivalót keres tárgyul, mely a külsőn kívül a mély gondolatot kutatja, mely az általános helyett a pillanat külön izgalmát is ecsetelni képes, mely testestüllelkestül egész embert kíván, hozta hozzám még közelebb Szalay Zoltánt.

Régi Barátom! Ismertem és mégis meglepett. Az utóbbi évek igen megérlelték. Súlyos éveket élt át, úgylátszik ez a köztudattal ellenkezőleg szellemi és alkotói gyarapodására vezetett. Tovább kutattam hol találom meg én a magyarázatot és választ arra az ugrásszerű fejlődésre, amelyet a két utóbbi év alkotásai tükröznek.

Pár évvel ezelőtt második hazájában, Nyergesújfalun, beszélgettem vele. Csupa nyugtalanság, izgalom volt, akkor még ő sem tudta, csak sejtette, hogy miért. Én sem tudtam. Kiállítása megadta a választ. A nyergesújfalui dunapart a szín, az árnyék, az illat, a vízbőség, a pára, a csendesség hatalmas nyelven szólt az akkori kedélyéhez. Nyugtalanította érzelmeit, az ébredő képzelete mámorossá tette. Tele ábrándokkal kereste a költői formát s innen már csak az alakító tehetség szelíd intésére volt szükség, hogy tettre gerjedjen. Ma az érzés legszebb fázisában már tudja mi játszódott és izgatódott akkor benne és ezért az ugrásszerű fejlődése.

Nem keresem benne mesterei nyomát. Ha itt-ott meg is csillan Szőnyi, Egri hatása képein, már tompán verődik vissza öntépelődő, konok akaratán.

Csak egy képével mutatom be. „Dunaparti fűzfák" 1957. Kisméretű mű, témája sem nagyigényű, de belvilágának egész költői ereje feltárul benne. Lázas hévvel festett harmonikus összhatású, színeinek varázsa és bája van. A főként hideg színekre komponált képét nem a tárgy visszaadása jellemzi. Helyesen jegyezte meg a megnyitó beszédében László Gyula egyetemi tanár, hogy „nem leltárt fest", nem is leltár az, amit fest, hanem atmoszféra, amelynek eleven fluidumába vannak fürösztve a megjelenített fűzfák. A fák és környezet különböző kisugárzásai kölcsönösen hatnak egymásra, befolyásolják egymást, s a reflexek finom, de főbenjáró szerepet játszanak.

Festményei címének is, komponáltsága, íze és ritmusa van. Pl. „Szőlők, lombok, szántók", vagy „Magányos fűzfa párás fényben".

Nem dícsérni és nem kritizálni volt célom e pár sorral, csak megállapítottam, ez minden. Meg kell állapítani még azt is, hogy Szalay Zoltán tehetsége még többet merhet, mint eddig. Mi, Székesfehérvári művészek meleg szeretettel üdvözöljük első hazájában ahonnan elszármazott. Szeretnénk ha minél gyakrabban láthatnánk érő tehetségét, elbeszélgethetnénk hogy az élet még több ajtót nyissa ki és mindegyiken belé keressen, hogy képei a termé egy-egy darabjával együtt a életét még fokozottabban vissza. Kutasson, hogy n ecsetvonása, amely egy-eg árnyalatot ír át, még érzé ben adja festményein érze azok átírását is és akkor libb értelemben idézhetjü Baudelaire-i vers sorait

Áron M...

Szalai Zoltán

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1958
jan. 22.

MAGYAR NEMZET

3

A Fényes Adolf-teremben egy vidéken élő, érzékeny színlátó művész munkásságával ismerkedtünk meg. *Szalai Zoltán* nagybányai hagyományokon nevelkedett. Gyöngéd, igazán átélt feljegyzései a dunai tájról, szántóföldekről, magános fűzfákról, líraiságáról vallanak, a föld szeretetéről, egészségesen zengő színkultúrájáról. Olaj- és akvarellképein kerüli az éles színellentéteket, tónusai finoman olvadnak egymásba, de formái mégsem mosódnak el, mert ecsetvonásainak a rajztudás biztonsága az alapja. Néhány önálló grafikája tanúskodik rajzkészségéről, tanulmányok, ahol a legmerészebb rövidülések ábrázolásai túlmutatnak a stúdium-jellegen, érzelmeket, indulatokat fejeznek ki. Szalai Zoltánnak vannak érdemei a *sokat és sokszor* sürgetett vizuális nevelés terén. Sokat cikkezett e téren s vezetője a Rózsa Ferenc Kultúrház művészeti szabadiskolájának. Mostani első bemutatkozása, munkáinak igényessége, hangjának szerénysége bátorítást és elismerést érdemel.

d. m.

kevés új készülék felett ren-

Lapunkba
Magyar Nemz
kiadóhivat
is felvesz apróhir
Budapest, VII., Mik
I. em. 120. Telefon
(volt New York-p

ÁLLÁS

Keresek állandó alkalmazásra intelligens nőt, 4 éves leánygyermek mellé, aki a háztartás ve-

Mátrába főzni t irodai munkára alkalmas, lein málható, egészsé szerény igényű, hont talál. Post vatal. Mátram szent.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

FEJÉR MEGYEI HÍRLAP
Székesfehérvár

hazavergődtem.

1021

Balatoni Képes Krónika

Két fehérvári születésű művész — Szalai Zoltán festőművész, Gyökér László fotográfus — még elnevezésében, címében is követi a székesfehérvári ős, Kálti Márk útját, amikor a magyarság történetét igyekszik belesűríteni egy hazánkat jellemző tájegység történeti és képi világába.

Kálti Márk Képes krónikája történetei között művészi iniciálékon, miniatúrákon villantott fel képeket. Szalai Zoltán könyvéhez Gyökér László felvételei adnak iniciálét. S hogy mennyire szorosan kapcsolódnak képei a szöveghez, bizonyítja, hogy a fonalat követve kitágul előttünk a Balaton történeti, kultúrhistóriai és képi világa egyaránt.

Mert a szöveg a kultúrtörténet időrendi fonalára fűzi fel tavunk múltját és jelenét. Nagyszerű érzékkel tapintja ki a történet megmaradt dokumentumainak felhasználásával azt az utat, amelyet az emberiség — legalábbis annak Pannóniába tévedt része — megtett az idők folyamán.

Meggyőző ez a módszer! Hiszen korunkban, amikor a vizuális kultúra kifejlődött, amikor a hangok és szavak mellé a televízió jóvoltából mindennapi kulturális kenyerünkké vált, ma többet mond egy sor okos fejtegetésnél, filozófiai vagy akár történelmi magyarázatnál, egy szíves sírkő vagy egy stílusváltozást bizonyító boltív. A szerzők jól élnek ezzel a módszerrel.

Még van egy nagy érdeme a könyvnek: Hazánk — vagy éppen csak a Balaton — történetének vannak unásig hangoztatott részletei, olyanok, amelyeket részletesen ismer, tanult minden iskolásgyerek. Ezek valóban fontos állomásai népünk történetének, mint például a szabadságharcok. De amíg a szabadságharcok kisebb hadvezéreiről, sőt árulóiról is sokat tudunk, kevéssé ismerjük például a Kárpát-medence népeinek történetét a rómaiak kivonulása és István uralkodása között. Pedig ebben a korszakban ezer esztendő telt el. Szalai Zoltán könyve egyenértékű időként dolgozza fel ezt a periódust is, hiszen a történelem — folyamat, amelyet nemcsak csúcsok, hanem hullámvölgyek is egyenlő ranggal jellemeznek.

Kivételt tesz azonban az időrendi tárgyalásnál — tegyük hozzá igen helyesen, átgondoltan — a parasztművészetnek, s a balatoni várak kialakulásának. Ezek stílustörténetileg erősen rányomják bélyegüket a Balaton arculatára máig is. Helyes tehát ez a kitérő.

A fotók jól kiválasztottak, a szöveggel valóban együtt olvashatók, egyenértékűek, s egyik sem teljes a másik nélkül. S éppen ebben van a könyv hiányossága is. Ha valaki nem fedezi fel ezt az együttrezgést szöveg és képsor között a szöveget vagy a képeket külön szemlélve csak a felét élvezheti a könyv teljességének.

Bárcsak Kálti Márk Képes Krónikája, a szöveg mellé helyezett miniatúrákkal megihletné a Corvina kiadót is, hogy a képeket a szöveggel együtt tördelve teljesértékűvé tudnák tenni az okos, szemléletében egységes, átgondolt könyvet. Szeretnénk remélni, hogy hamarosan különböző nyelveken is üdvözölhetjük a Magyar Tenger képeskönyvét.

Torday Aliz

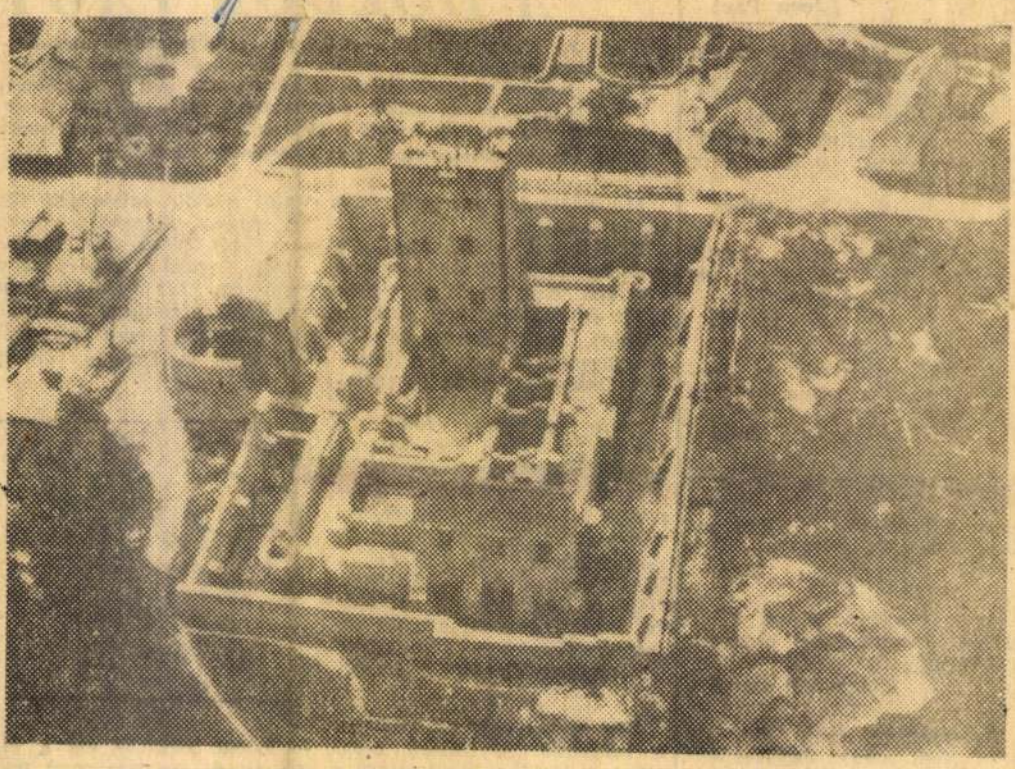

Egy szép felvétel a könyvből: A Balaton-környéki nagyvázsonyi Kinizsi vár a XV—XVI. századból. (Járai felv.)

Mert sznob voltak.

És most kétszáz éve évről évre 48 millió p lent meg), egyéb elfog múlt alig megszületett kurrenciája' terjedt a sz tíz évben r sével már-n tévé. Valljuk be, kényelmesebben is tálalják a fogyasztásra kész kultúrát, mint a könyv. Hiszen ki tagadná, hogy olvasni fáradságosabb tevékenység, mint rádiót hallgatni, filmet, színházat, tévét nézni.

Miért „forszírozzuk" mégis

A szerelem természetrajza

Nagyon unalmas lenne ez a világ, ha nem lenne egy-két titos dolog is benne.
Sartre

*

A féltékenység az önhittség hiányának bizonyítéka. Az öntelt ember soha nem féltékeny.
Léautaud

*

A szerelem olyan háború, amelyben a győző feltétel nélkül megadja magát.
Marcel Pagnol

*

Aki azt állítja, hogy ismeri az asszonyokat, nem gentleman.
G. B. Shaw

*

Némelyik férfi igazolványába az állandó családi rovatba ezt kellene beírni: szalmaözvegy.
L. M.

*

A szerelem csak nehezen viseli el a fokozást. Imádlak — ez alig mond többet annál: kedvellek. Míg ez a szó: szeretlek — megmond mindent.
Wodehouse

*

Figyelmesség és szerelem egymás mellett laknak.
Jean Paul

*

A női sírás mindig finoman árnyalt, pontos artikulációjú, és a nő, aki sír, mindig tudja, milyen hatást váltanak ki könnyei. A férfiak a nőkhöz képest teljesen iskolázatlanul sírnak.
E. Kästner

*

Egy asszony nem akarta, hogy nős férfiúval legyen viszonya. Tehát elvált tőle.
Ch. M.

*

Milyen szegények is lennénk, ha nem volna szépség a világon!
Amiel

*

A szerelemben az idő végtelenné válik. Mert hiszen mennyi örök szerelem fér bele egyetlen rövid életbe.
M. A.

*

Az agglegény olyan férfi, akinek szerencséjére hiányzik a felesége.
Ismeretlen szerző

*

A szerelem csak jön, de soha nem megy. Egyszerűen: elmúlik.
T. M.

(Fordította:
Schröder Erzsébet)

helyik a jobb, igazságosabb, miért van a könyvben így, miért a filmben úgy? Hasonló viták zajlottak le a Kőszívű ember fiai, s az Egri csillagok bemutatói után is. De ha ez így van, akkor végeredményben minden rendjén van, akkor miért is beszélünk róla?

Nincs rendjén, mert ha csak azt tudjuk, hogy menynyire megsokszorozza a gyermek műélvezetét az, ha olvasta a könyvet, s úgy nézi meg a filmet, színdarabot, s úgy vitatkozik róla, máris megdőlt az előző érv. A maradandó, a megduplázott műélvezet igénye az, amelyre rá lehet és rá kell nevelni a gyermeket, s ez a szülői ház feladata is.

De nemcsak kötelező olvasmányok vannak. A száma pedig azoknak a könyveknek nagyobb, amelyekből soha nem készül adaptáció. Ezeket a könyveket csak olvasni lehet. Olvasni és olvasni!

Az olvasás megszerettetése, a könyv elsődlegességének a tudatosítása a gyermekben — az, hogy minden film, hangjáték, színdarab alapja az irodalom, az írott mű, még akkor is, ha forgatókönyvnek hívják — a szülők egyik legszebb és nem is a legnehezebb nevelési feladata. Ha a szülői ház segítségével — a szülői példamutatással — a gyermek rájön arra, hogy a könyv azért is a legjobb barát, mert akkor veszem elő, amikor akarom, akkor hagyom

A HOLDON VAGYU

Az ember kilépett a világűrbe... és fantáziája magasabban szárnyal, mint valaha. A gyerekek képzelete azonban gyakran meghökkentőbb és merészebb, mint a felnőtteké. Látható ez az alábbi dolgozatokból is, amelyeket Betty Dexter tanárnő íratott a Holdról a hooki általános iskola (Anglia, Chessington) 7 és 8 esztendős tanulóival.

Ma a Holdra megyek. Már itt is vagyok.

Köröskörül sivárság és sziklák. Egy fűszál sem nő errefelé. Kimegyek az űrhajóból és recseg-ropog alattam a talaj. Senki sincs itt, csak én vagyok és talán a barátaim lesznek, ha ők is eljönnek.

Nagy gödröket látok a földben, ezeket kráttereknek nevezik. Felugrok és megérintek egy csillagot. Most pedig megnézek közelebbről egy sziklát. Ez kék, de van itt vörös, sárga és barna is. Visszatérek az űrhajóhoz. Holnap viszamegyek a Földre. No, nézd csak, a Föld felettem lóg.

(Bobbie Cozens, 8 éves)

*

Egy napon egyedül belültem a rakétába. A Holdra utaztam. A Holdon kinyitottam a kabin ajtaját és óvatosan kiléptem. Fölnéztem és láttam, amint a Föld labdaként függ az égen. Egyedül voltam, nem volt kihez beszélnem.

Óh, majd elfelejtettem, hogy egy kis Hold-darabot vegyek magamhoz. Amikor elindultam, furcsa recsegést hallottam a Holdon, amely-

— Bácsi, adja át ezt a Mamának és mondja meg neki, hogy repülésem normális körülmények között folyik.

újtükörkép

SZALAY ZOLTÁN: AZ INGÁZÓK SOROZATBÓL

A kép nem éppen új. A probléma is régi. Magyarország lakosságának számottevő része élete jelentős részét útközben éli le. Vonaton töltenek két-három vagy még több órát. Hajtás közben egy kis pihenés — ha van rá mód, mert a vonat többnyire „fekete". Ami azt jelenti, hogy a finánchemlátta kisüstinek szép forgalma van, és a jókedvűek nemigen engedik pihenni azt, aki józanul szeretne hozzákezdeni az otthoni műszakhoz...

Ez a vonat nem fekete. Ez még rosszabb: szürke. Ablakán vastag rétegbe gyűlik a piszok. Gazdagabb nyugati országokban a vonatok (is) tiszták többnyire — ha megfigyeljük, nem csupán azért, mert az utasok kevésbé szemetelnek, hanem főleg azért, mert időről időre előkerül a harmadik világ egyik szülötte, és szorgalmasan kitakarít. Nálunk viszont ki érzi magát olyan szorult helyzetben, hogy szorgalmasan takarítson? S ha abban is érzi magát, nem szégyenli-e, mind a szorgalmat, mind a takarítást? Így aztán az ablak reménytelenül koszos, olyan reménytelenül, mint ahogy a szürke vonat utasa pillant az állomásra, ahol szociológusok, fotóművészek, csinos lányok és nemzetközi hálókocsik utasai sietnek fel-alá, az ő világától elérhetetlen messzeségben. De azért talán álmodik róluk, s a maga stílusában rosszallja, hogy lelassult a vertikális társadalmi mobilitás.

SZÉKELY ANDRÁS

VÉGH ANTAL

KOCSI, SZEKÉR,

CSENDES FERENC, NÁDUDVAR

Amióta járjuk a Hortobágyot, Debrecent, a város környékét, mennyi minden mesterséggel találkoztunk!

Szinte talán nincs is semmiféle anyag a földön, amiből az ember ne csinálna valamit. Szerszámot, eszközt, díszt a kukoricacsuhétól a sárgarézig, a báránygyapjútól az agyagföldig — mindenből készül valami az ember használatára, gyönyörűségére.

Csak egy valami maradt még ki, úgy istenigazából. Mégpedig az egyik legfontosabb!

Az állatok után az ember legközvetlenebb társa, segítője, a fa... Fa nélkül nem is létezhetnénk a földön. Egyaránt drága kincsünk az élő fa is, meg az, amelyik már csak anyag.

Mondják, hogy fából csak vaskarikát nem lehet csinálni. De mi minden van még a vaskarikán kívül, aminek a készítéséhez semmi alkalmasabb anyag nincs a fánál.

Talán nem is becsüli meg az ember a fát igazából, érdeme szerint. Az élőfát különösképpen nem. Pedig a fában az ember nemcsak az egyik leghasznosabb anyagát kéne, hogy tisztelje, hanem a létező életünk egyik feltételét is.

Most egy olyan mester, egy olyan mesterség kerül sorra, amelyik fa nélkül nem is képzelhető el. Nádudvaron akadtunk rá a fa híres mesterére. Idős Csendes Ferenc a neve.

És hogy miként lehet egy nádudvari kerékgyártó mestert a debreceni mesterségek világába besorolni, arra ő maga adja meg a választ:

— Én itt dolgoztam mindig, Nádudvaron, de ami a kezem ügyéből kikerült, annak mindig Debrecenben volt a legnagyobb a kelendősége.

— *Mit csinál egy kerékgyártó mester?*

— Az kereket gyárt. Én is csak azt csinálnék mindig, ha csak kerékgyártó lennék...

— *Hát nem az?*

— Az isten se tudja, minek kéne neveznem magamat. Mert olyan valami, ami fából készülhet, olyan nincs a világon, amit én nem csináltam volna.

— *Csak így, múlt időben?*

— Meg csinálok is mindent, ami ma még kell.

— *Vannak még ilyen mesterek Nádudvaron?*

Csendes Feri bácsi nemcsak hogy kedves, szelid öregember, de tréfálkozni való kedve is van.

— Vannak hát!

— *Kik azok és merre laknak?*

— Csak ott a Nyárzugban. Ki is van írva nevük. Sorra mindegyiküknek. Majd mindenkinek én írtam ott ki a nevét...

Ezt pedig úgy kell értenünk, hogy Nádudvaron a fa régi híres, nagy mesterei már kint laknak a Nyárzugi temetőben. És a fejfákat, s arra a feliratot, mind-mind Csendes Feri bácsi készítette a hajdanvolt mestertársaknak.

Akit a Csendes Feri bácsi mestersége-tudománya érdekel, az befordulva az udvarra ne a lakás felé igyekezzen, hanem a műhelybe. De még a kapun innen is szét lehet nézni, annyi a mindenféle felszabdalt, előkészített rönk a kerítésen belül is hogy telne belőle több vagonra...

— Mit csináljak ha kicsi az udvar, ha nem fér el az udvaron a fa?

Könnyebb számba venni, amit fából ember nem készíthet, mint azt a rengeteg szerszámot, eszközt, ami már kikerült a mester keze alól.

— Ha tudnak egy olyat mondani, menten kiteszek egy liter bort az asztalra, fogadásbó.l De akkor meg maguk is tegyenek mellé egy másikat...

Minek fogadna az ember, ha előre látja, hogy itt csak veszíteni lehet... Mert a fejfától, a koporsótól, a kapanyéltől a hintó fa alkatrészéig sok minden van, csak olyan nincs, amit Csendes Ferenc ne csinált volna még.

A műhely, akár a mindenféle mesterségek múzeuma is lehetne. Pókhálós, poros polcok, régiségek, egymás hegyén-hátán.

— Az igaz, hogy itt minden szerszám régi, ám csak egyet találjon valaki közülük olyat, amelyik nem működik tökéletesen. Vagy ha valaki olyan újdonságot mutatna, amelyet én nem tudok elkészíteni, ezeken a gépeken.

Itt van például egy fűrészgép. Negyven éve van használatban, de még soha-soha nem hibásodott meg. Mert az egész gépezetet is maga a mester eszkábálta. A fűrészgép csapágya fából van, de az se meg nem kopott, se ki nem lazult, se nem deformálódott, pedig ezen a fűrészen a mester negyven év alatt megmunkált legalább négyszáz vagon fát.

— Lehet, nyolcat is. A fene se számolta! Ment ez a gép éjjel-nappal. Dolgoztam rajta az elepbeli gazdáknak, a szoboszlaiaknak, Mihályhalmának és Debrecennek is. Még a Borzasi Állami Gazdaságnak is vállaltam bérfűrészelést. Ez a masina kifog rajtam. Ez túlél még engemet is.

— *Hogy kell egy fűrészgépet úgy összeállítani, hogy ne ártson neki se a munka, se az idő?*

— Úgy kell azt is megcsinálni, ahogy mindent... Jól... Csak ez a titka.

— *Ez itt mi?*

— Ez egy hintókerék.

— *Mi a különbség a kocsikerék, meg a hintókerék között?*

— Oda kell venni még a szekérkereket is. Mert a szekér, a kocsi meg a hintó, három dolog. A kerekei között meg csak annyi a különbség, mint a szekér, a kocsi meg a hintó között. A szekér az egy nagy, durva tákolmány, arra való, hogy trágyát, meg mindenféle más nagy rakományokat vigyenek rajta. A kocsin csak utaztak az emberek ideoda. A hintó az úri népségé volt. Az olyan, mint a pillangó. Namármost; ezek szerint minden járműhöz olyan kerék kell, amelyik hozzávaló. Tetszenek-e érteni?

— *Hát már hogyne értenénk...*

— Hogy nézne ki egy hintó egy parasztszekérkerékkel? Vagy egy parasztszekér, ha hintókereket tennének bele...

— *Úgy van!*

Megyünk végig-hosszig a műhelyben, a mester készségesen megmutat mindent. Itt egy falfúró és vésőgép, ez is a mester keze munkája, 1939-ben csinálta, akkor ezt még kézzel kellett meghajtani. Most már ezt is villany működteti. De azt a fúrógépet, amelyet Csendes Károly az édesapjától örökölt, s amelyik 1878-ban készült, azt már nem lehetett átalakítani villanyhajtásúra.

— *Ezt ma már nem is használják?*

— Ritkán. Csak ha valami különleges, nagyon pontos munkához kell. Mert jó, hogy ez a legrégebbi gépem, de a legmegbízhatóbb, és a legpontosabb is!

Végignézünk a műhelyben minden csodát, sorról sorra. Különös formájú eszközök, szerszámok.

— Ez egy körző. Ezt is magam csináltam! Ez egy gyalugép. Hat-hét méteres fákat is meg tudok rajta munkálni. Csak legyen, aki a gép alá tartsa a fát.

— *Mégis, ki teszi oda a nagy rönköket?*

— Aki azt akarja, hogy megmunkáljam a fáját. Akié a teher, emelje! Hát nem igaz?

Még egy fűrészgép itt is, a műhely sarkában.

— Gyakran elszakadnak a fűrészlapok. Emiatt kellett csinálnom egy elektromos fűrészlapragasztó gépet.

— *Hogy lehet fémet a fémhez ragasztani, elektromos úton?*

— Úgy, hogy összeforrasztom!

— *Az elektromossághoz is ért?*

— Mit kell ahhoz érteni olyan nagyon? Egyszerű abban minden. Ide a műhelybe a villanyt is én vezettem be... Meg minden gépet én állítottam át, villanymeghajtásúra.

Csendes Ferenc

KÉKESDY KÁROLY FELVÉTELE

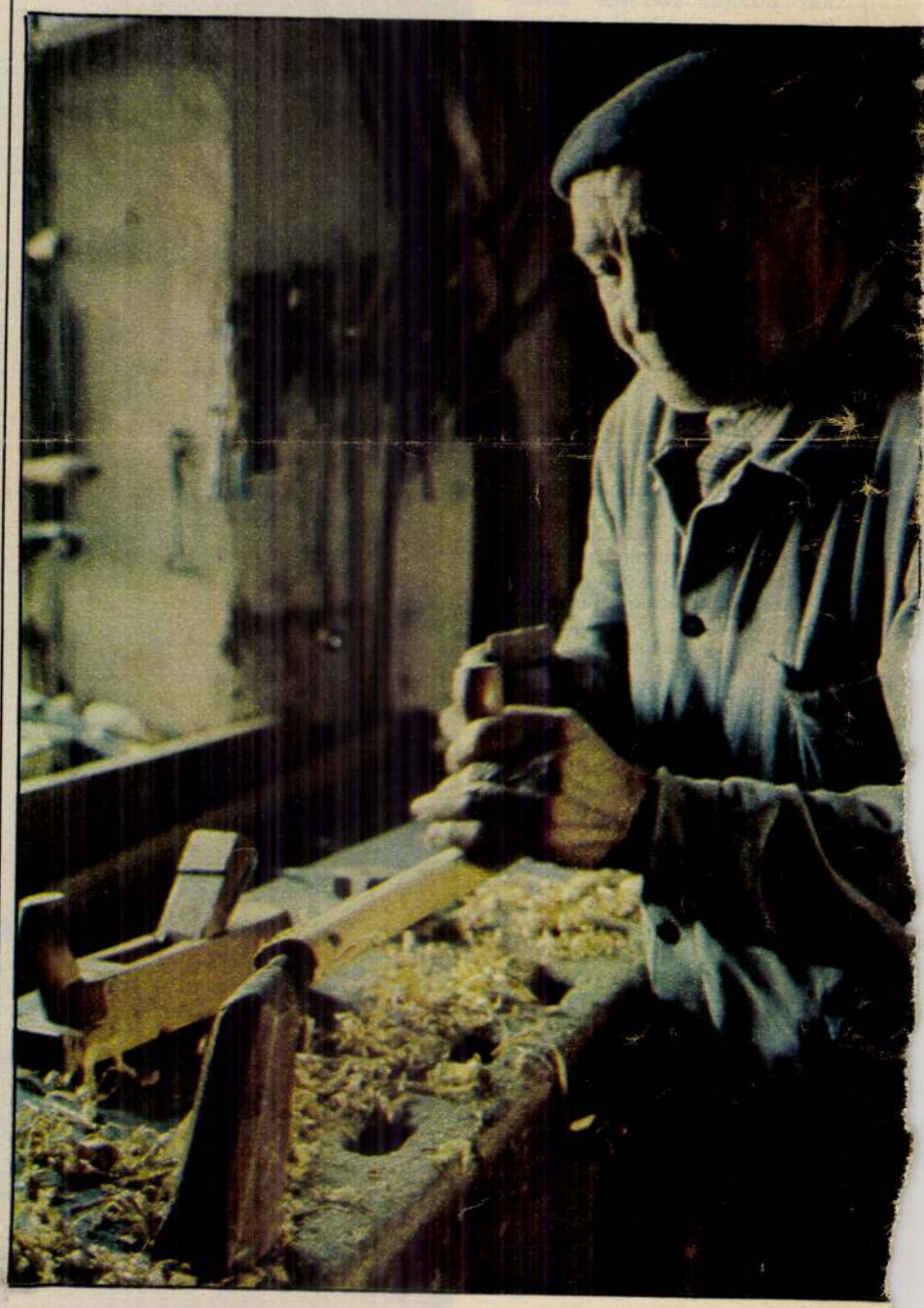

mesteréhez, Rudnay Gyulához. Művészetét ma is megilletődéssel idézi, bár nem találta meg helyét Rudnay komor és szilaj látomásainak sötét kavargásában. Szőnyi István művészete igézte meg a fiatal festő növendéket, s úgy érezte, hogy hasonló eszközökkel tudna közelebb férkőzni látomásainak lejegyzéséhez. Később meghittebb kapcsolatba került Egry Józseffel, a Balaton nagy látnokával. Kibontakozó művészetét a második világháború egy időre megakasztotta és sajnos, most is eléggé szükösen él Nyergesújfaluban, Budapesten pedig művészeti szakkör vezető. Csak szilárd akarata, s egyre követelőbben képpé kínálkozó színélményei indítják újra a festői munkásságát. Szenvedélyesen szereti a művészetet, s nagy szeretettel tanulmányozza a régi s mai mesterek alkotásait. Szinte mindennapos közelségbe került hozzájuk, s ennek az „ismeretségnek" néhány finoman megírt tanulmánnyal állít emléket. De nem csak a múlt és jelen mesterei érdeklik, hanem éber nevelői érzékkel figyeli s irányítja tanítványainak kibontakozó képességeit, kitűnő beleéléssel hozza felszínre lappangó alkotáskészségüket. — Nagy rajongója a muzsikának, lelkesedéssel és szeretettel hallgatja a régi s a mai zenét.

Ime, érdemes volt néhány szóval felidézni Szalai Zoltán életsorát, mert ennek ismeretében még közelebb érezzük magunkhoz festői látomásait, szinte zenei színköltemányeit. Ez az érzékenység nemcsak képein van meg, hanem áthatja egész életét, s így képei valójában életéről szóló közvetlen vallomások. Ez a kiállítása kitűnő alkalom arra, hogy a látogató a képeken keresztül ismeretséget kössön egy őszinte emberrel, akinek ecsetje nyomán színekbe borul a világ s a legjelentéktelenebb látványban is ott szikrázik a szivárvány szépsége.

LÁSZLÓ GYULA

MŰVEK JEGYZÉKE

OLAJFESTMÉNYEK

Kék Duna, 1956.	75x100
Lovak, 1956.	50x70
Nyár, 1956.	75x100
Olvasó, 1957.	60x75
Duna, 1957.	50x65
Facsoport, 1957.	50x70
Párás Duna, 1957.	60x80
Profil, 1957.	40x45

GOUACHE

Barna profil, 1955.	26x32
Körték, 1955.	
Fák árnyékkal, 1956.	26x37
Vasúti átjáró, 1956.	27x37
Duna, lombok, 1957.	
Ülő vörös hátakt, 1957.	23x34
Zöld virágok, 1957.	24x30
Lombok és fények, 1957.	27x38
Dunaparti fűzfák, 1957.	25x38
Vörös fej, fekete haj, 1957.	23x32
Gond, de lehet önarckép is, 1957.	22x31
Szántóföld, 1957.	23x32
Árnyék a Dunán, 1957.	22x31
Kazlak, 1957.	24x34
Fekvő hátakt, 1957.	21x34
Duna tanulmány, 1957.	21x32
Szőlők, lombok, szántók, 1957.	23x32
Magányos fűzfa párás fényben, 1957.	24x33
Zöld fa, 1957.	24x32
Virágok, 1957.	27x32
Barna csendélet, 1957.	22x33
Sánchegy, 1957.	24x33
Sárga akt, 1957.	24x34
Szántó, 1957.	24x32
Tájkép, 1957.	24x34
Duna, fekete-fehér korláttal, 1957.	24x32
Árnyékok fehér falon, 1957.	23x32
Ősz, 1957.	28x38
Vén fák, 1957.	23x32
Csendélet, 1957.	22x32

GRAFIKA

Tanulmány, vörös kréta, 1955.	26x36
Kroki, ceruza, 1956.	19x25
Fák, fekete és barna kréta, 1956.	28x38
Profil, kréta, 1956.	24x34
Fehér sapka, szén, 1956.	29x32
Bécsi műút, kréta, 1957.	26x38
Házak, kréta, 1957.	27x38
Fekvő akt, ceruza, 1957.	26x40
Hanyatt fekvő akt, vörös kréta, 1957.	27x37
Hátakt, toll, 1957.	23x33

Delacroix halála előtti utolsó jegyzetében ezt írja: „A kép első kötelessége, hogy ünnep legyen a szem számára". Száz év óta sok kiváló festő tette számunkra ünneppé a környezetet, fedezte fel benne a hangulatok ezer árnyalatát. A szín szépségeinek álmodói közé tartozik Szalai Zoltán is. Képeinek jóformán ez az egyetlen tartalma. Dunai tájak, öreg fák, álldogáló lovak, a sötétből kivilágló fehér korlátok, szántóföldek kápráznak itt kiállított képein. Látszólag semleges, semmitmondó témák, amelyekből csak akkor válik festmény, ha művelt, érző szemmel és szellemmel figyelő festő szeme akad meg rajtuk, s fedezi fel bennük a paletta színeinek rokonát. „Magánbeszéd a szivárvány tájképpé foszlott színeiről" lehetne címe bármelyik Szalai képnek. Valóban, egy-egy alaphangulat szordinója alatt úgyszólván a paletta teljes gazdagsága ott remeg vásznain. A rajz színtelen vonalát teljesen száműzi képeiről, a tárgyakat csak egymáshoz simuló, egymásba játszó színei írják körül. Így a tájak és emberek mintegy félálomban, szenderben fogant lírai látomássá válnak képein. Ezt a hangulatot fokozza még, hogy általában kerüli az éles szikrázó napfényt s ellentétét, a tömör árnyékokat, inkább szórt fényben, párás légkörben fogalmaz. Színharmóniája sem ellentétekre épült, hanem egy-egy halk akkord hangulatának változatai rezegnek tova képein.

E szín-játék előadásának módja is illik ehhez a látomás-világhoz. Képei ugyanis az ecset látszólag kötetlen mozgása nyomán alapulnak. Ez mozgalmasságot sűrít felületeibe, meglobogtatja a színek sejtelmes fátyolát. Képeire emlékezve, kint a tájban bennünk is fel-fel tűnik egy-egy Szalai látomás. Ez pedig nagy dolog, annyit jelent, hogy a művésznek van ereje, hogy képei hangulatával magunkat is alkotóvá tegyen kint a tájban. A delecroixi értelemben nemcsak a képet, de a természetet is a szem ünnepévé tudja avatni, szebbé teszi számunkra a kopott, hétköznapi látványt.

Az ember is elsősorban szín és árnyalat az ő számára. Nem a szó mély értelmében vett ábrázoló. Érdekes, hogy tájképeiben nem is nagyon találunk embereket, az embert általában inkább rajzolja, mintsem festi.

Szalai Zoltán a nagybányai hagyományokon nőtt színkultúra egyik érzékeny művelője. Ősei somogyi és zalai földművesek. Dunántúli tehát, vagy ahogyan régóta szívesen mondogatja: pannóniai. E szóban a klaszszikus műveltség honvágya szólal meg. Székesfehérváron született 1919. február 13-án s ott is járta iskoláit, Ányos Pál ,Virág Benedek és Vörösmarty Mihály szellemében nevelkedvén. Az első nagy festői izgalmat a Balaton hatalmas fénytükrén bújkáló színcsodák jelentették számára. A Képzőművészeti Főiskolán csak a második év után került igazi nagy

Az István Király Múzeum 65. időszaki kiállítása

A MŰCSARNOK kiállítása az István Király Múzeumban 1958. április 13—május 2

A kiállítást rendezte:

M. VÁRHELYI VANDA

A bevezetőt írta:

LÁSZLÓ GYULA

Kiadja
a székesfehérvári ISTVÁN KIRÁLY MÚZEUM (Székesfehérvár, Ságvári Endre tér 3.). Készült 500 példányban. A kiadásért felelős dr. Fitz Jenő múzeumigazgató.

ISTVÁN KIRÁLY MÚZEUM KÖZLEMÉNYEI
Bulletin du Musée Roi Saint Étienne
Szerkeszti: FITZ JENŐ

MEGJELENTEK :

A. (tudományos) sorozat:

1. Wathay Ferenc Énekeskönyve	50 Ft.
2. *Fitz Jenő:* Kiadatlan Hercules domborművek Fejér megyében	2 Ft.
3. *Fitz Jenő:* A székesfehérvári Budai külváros középkori templomai	3 Ft.
4. *Fitz Jenő:* Hercules-kultusz eraviszkusz területen	3 Ft.
5. *Somogyi Árpád:* A vladimiri Istenszülő ikon XV. századi másolata Székesfehérvárt	3 Ft.

B. (népszerű) sorozat: Múzeumi Füzetek

1. *Fitz Jenő:* Csókakő vára (2. kiad.)	1 Ft.
2. *Fitz Jenő:* A székesfehérvári középkori bazilika	2 Ft.
3. *F. Petres Éva — Fitz Jenő:* Fejér megye rövid története I.	3 Ft.
4. *Fitz Jenő:* Séta a régi Székesfehérvárt	3 Ft.
5. *Radetzky Jenő:* Székesfehérvár madárvilágáról	2 Ft.
6. *Stigler István:* Székesfehérvár nyomdászatának 150 éves története	3 Ft.
7. *Fitz Jenő:* Török erődítések Fejér megyében I.	2 Ft.
8. *Fitz Jenő:* Török erődítések Fejér megyében II.	2 Ft.
9. *Fitz Jenő:* A sárkeszi mithraeum	1 Ft.
10. *Juhász József:* Székesfehérvár ostroma 1490-ben	2 Ft.
11. *Fitz Jenő:* A középkori Székesfehérvár	3 Ft.
12. *Fitz Jenő:* Végvári harcok Fejér megyében	3 Ft.
13. *F. Petres Éva:* Mészöly Géza	1 Ft.
14. *Wathay Ferenc:* Székesfejérvár veszéséről való história	2 Ft.

C. sorozat: Székesfehérvári Szemle

10. kötet, 1955. év	5 Ft.

D. (múzeumi vezetők) sorozat:

1. *Fitz Jenő:* Vezető a középkori romkertben	elfogyott
2. Vezető az István Király Múzeum kiállításaiban	1 Ft.
3. Kassák Lajos képkiállítása	1 Ft.
4. Leonardo da Vinci kiállítás	elfogyott
5. Vincent Hloznik kiállítása	1 Ft.
6. Nyergesi János kiállítása	1 Ft.
7. III. Országos Tanuló Rajzkiállítás	elfogyott
8. Gadányi Jenő kiállítása	1 Ft.
9. A Fejér megyei képzőművészek kiállítása 1957	1 Ft.
10. Szalai Zoltán kiállítása	1 Ft

E. sorozat: A Fejér megyei múzeumok évi jelentései

1. 1955. év	3 Ft.
2. 1956. év	3 Ft.

ELŐKÉSZÜLETBEN :

A. (tudományos) sorozat:

6. *Solymos Ede:* Rekesztőhalászat a Velencei tavon
7. *Fitz Jenő:* A Fejér megyébe hurcolt római kövek kérdéséhez

B. (népszerű) sorozat: Múzeumi Füzetek

15. *Fitz Jenő:* Régészeti kutatások Fejér megyében
16—17. *Környei Elek:* Beethoven Martonvásáron
18. *D. Vágó Eszter:* Intrcisa

E. sorozat: A Fejér megyei múzeumok évi jelentései

3. 1957. év

Az ISTVÁN KIRÁLY MÚZEUM KÖZLEMÉNYEI Fejér megye történetére, műemlékeire, néprajzi és természettudományi kincseire vonatkozó tudományos (A. sorozat és Székesfehérvári Szemle), népszerű (B. sorozat) és múzeumi vonatkozású (D. és E. sorozat) tanulmányokat közöl.

A KÖZLEMÉNYEK A., D. és E. sorozatai csak az István Király Múzeumban kaphatók (Székesfehérvár, Ságvári Endre tér 3). A B. sorozat *(Múzeumi Füzetek)* újságpavilonokban és a Könyvterjesztő Vállalat antikvár boltjaiban is megszerezhetők. Az A. (tudományos) és B. *(Múzeumi Füzetek)* sorozatok *előfizetés útján* is megrendelhetők az István Király Múzeum 142 535—906 számú csekkszámlájára történő befizetéssel. A meghatározatlan időközönként megjelenő füzetek előfizetése 6—6 számra szól.

A. (tudományos) sorozat:

2—7. szám	18 Ft.

B. (népszerű) sorozat: Múzeumi Füzetek

1— 6. szám	12 Ft.
7—12. szám	12 Ft.
13—18. szám	12 Ft.

A *Múzeumi Füzetek* (B. sorozat) előfizetői a múzeumi vezetőket (D. sorozat) és a Fejér megyei múzeumok évi jelentését (E. sorozat) illetményszámként megkapják.

Székesfehérvári Nyomda — 1546 F. v. Kovács Sándor

ISTVÁN KIRÁLY MÚZEUM KÖZLEMÉNYEI
Szerkeszti: FITZ JENŐ
D. sorozat 10. sz.

SZALAI ZOLTÁN KIÁLLÍTÁSA

1958

SZÉKESFEHÉRVÁR

Ára 1.— Ft

ISTVÁN KIRÁLY MÚZEUM KÖZLEMÉNYEI
Szerkesztl: FITZ JENŐ
D. sorozat 10. sz.

Szalai Zoltán

SZALAI ZOLTÁN KIÁLLÍTÁSA

1958

SZÉKESFEHÉRVÁR

Szalai Zoltán

A KIÁLLÍTÁSI INTÉZMÉNYEK
MEGHÍVJA ÖNT

SZALAI ZOLTÁN

FESTŐMŰVÉSZ
KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÁSÁRA

1969 OKTÓBER 24-ÉN, PÉNTEKEN DÉLUTÁN FÉL 6 ÓRAKOR

MEGNYITÓ BESZÉDET MOND:
SÓLYOM ILDIKÓ
A MAGYAR NEMZETI SZÍNHÁZ MŰVÉSZE

FÉNYES ADOLF TEREM
BUDAPEST VII. RÁKÓCZI ÚT 30

3348 fnyv I

Szalai Zoltán

A KIÁLLÍTÁSI INTÉZMÉNYEK
MEGHÍVJA ÖNT

SZALAI ZOLTÁN

FESTŐMŰVÉSZ
KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÁSÁRA

1969 OKTÓBER 24-ÉN, PÉNTEKEN DÉLUTÁN FÉL 6 ÓRAKOR

MEGNYITÓ BESZÉDET MOND:
SÓLYOM ILDIKÓ
A MAGYAR NEMZETI SZÍNHÁZ MŰVÉSZE

FÉNYES ADOLF TEREM
BUDAPEST VII. RÁKÓCZI ÚT 30

3348 fnyv I

Szalay Zoltán
festő

A MŰCSARNOK

és az

ESZTERGOMI BALASSI BÁLINT MÚZEUM

meghívja Önt

SZALAY ZOLTÁN

FESTŐMŰVÉSZ

KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÁSÁRA

Megnyitja:

DÉVÉNYI IVÁN

1958. június 1-én, vasárnap délelőtt 1/2 12 órakor

AZ ESZTERGOMI VÁROSI KÖNYVTÁRBAN, KOSSUTH-UTCA 25

Nyitva: Június 1—22-ig, naponta 10—1 és 3—7 óráig

Fk. Luzsicza L. 4406 m Minőségi-ny. Fv. Draschitz R.

tozataival foglalkozó sorozat darbjai viszont tömörebben, mélyebb re hangoltan szólnak a szinek. Valóságlátása költői és művészien hiteles. Kerüli a naturalisztikus részletezést, a látványt ön magán átszürve közvetiti, bennsőséges, kulturált, kissé talán romantikus kiraisággal. Ezek a tulajdonságok érvényesülnek két tömören, nagyvonaluan fogalmazott aktján és a fekete kendős parasztasszony portréján is. Szalay Zoltán fölényes tudása a maga biztosan kezeli művészete eszközeit, a technikát. Olajfestményei pasztell ..... lapjainak kidolgozottsága, a kifejezési eszközök választékosan finom alkalmazása , semmi kivánnivalót sem hagy maga után.

A kiállitott mintegy 30 festménye, valamennyi a legutóbbi 2 8 év munkásságának termése, kiegyensúlyozott, egységes benyomást nyujtó művek.

- Művészetkritikai műsorunkat hallották, szerkesztette:
Ambrus Tibor.

tozataival foglalkozó sorozat darbjai viszont tömörebben,mélyebb re hangoltan szólnak a szinek. Valóságlátása költői és müvészien hiteles. Kerüli a naturalisztikus részletezést, a látványt ön magán átszürve közvetiti, bennsőséges, kulturált, kissé talán romantikus kiraisággal. Ezek a tulajdonságok érvényesülnek két tömören, nagyvonaluan fogalmazott aktján és a fekete kendős parasztasszony portréján is. Szalay Zoltán fölényes tudása ~~g~~ maga biztosan kezeli müvészete eszközeit, a technikát. Olajfestményei pasztell ..... lapjainak kidolgozottsága, a kifejezési eszközök választékosan finom alkalmazása , semmi kivánnivalót sem hagy maga után.

A kiállitott mintegy 3o festménye, valamennyi a legutóbbi ~~9~~ 8 év munkásságának termése, kiegyensúlyozott, egységes benyomást nyujtó müvek.

- Müvészetkritikai müsorunkat hallották, szerkesztette: Ambrus Tibor.

1969. XI.21. 2o.2o. Ka /6/

Láttuk, hallottuk.

- Szalay Zoltán festőművész kiállításáról Ambrus Tibor olvassa fel jegyzetét.

- Több, mint 1o év után jelentkezett festményei válogatott kollekciójával Szalay Zoltán festőművész. Ez alkalommal is, mint 1958-as első önálló kiállításával a budapesti Fényes Adolf teremben. Kiállítása, ha meglepő ujdonsággal nem is szolgál, kvalitásos, költői mondanivalóval telt, megragadóan szép vallomása Főiskolai mesterétől Kandó Lászlótól és Rudnay Gyulától, a mesterség tiszteletét és alapos tudását kapta örökül. Szemlélete és stilusa kialakulására olyan barátok és példaképek hatottak, mint Egry József, Nagy István, Szőnyi István, az izes francia Bonard és az atmoszférafestő angol Turner. Nem közvetlen hatásra gondolok, nem stiláris és nem módszerbeli elemek egyszerű átvételére, ennél sokkal többre. A művész és magatartás fényének és melegének átsugárzására, arra a mélyen emberséges szemléletmódra, amelyre az igazán nagy egyéniségek példája nevel és a- ~~melyre Lyka Károly~~ melynek lényege Lyka Károly szép fogalmazásával, hogy az emberélet teljes összhangba kerül a természet életével. Szalay Zoltán olajképein, pasztell-lapjait is ez a szemlélet melegíti át a szineket. Azt mondhatnám a szin veszi át azt a szerepet, amelyet másoknál a plasztikai elemek töltenek be. Alágy szinfoltok között bujtatott finom rajzvonal irja körül a sejtetett formát. Szalay Zoltán szabadtéri motivumain, tájképein különös jelentőségel érvényesül a fény, nagy erővel ragyogtatja fel a szineket. Interieur-ében, különösen a veranda üvegablakain szürt, vagy ragyogtatott fény vál

1921

Szalay Zoltán

1969. XI.21. 2o.2o. Ka /6/

Láttuk, hallottuk.

- Szalay Zoltán festőművész kiállitásáról Ambrus Tibor olvassa fel jegyzetét.

- Több, mint lo év után jelentkezett festményei válogatott kollekciójával Szalay Zoltán festőművész. Ez alkalommal is, mint 1958-as első önálló kiállitásával a budapesti Fényes Adolf teremben. Kiállitása, ha meglepő ujdonsággal nem is szolgál, kvalitásos, költői mondanivalóval telt, megragadóan szép vallomása Főiskolai mesterétől Kandó Lászlótól és Rudnay Gyulától, a mesterség tiszteletét és alapos tudását kapta örökül. Szemlélete és stilusa kialakulására olyan barátok és példaképek hatottak, mi mint Egry József, Nagy István, Szőnyi István, az izes francia Bonard és az atmoszférafestő angol Turner. Nem közvetlen hatásra gondolok, nem stiláris és nem módszerbeli elemek egyszerü átvételére, ennél sokkal többre. A müvész és magatartás fényének és melegének átsugárzására, arra a mélyen emberséges szemléletmódra, amelyre az igazán nagy egyéniségek példája nevel és a- ~~melyre Lyka Károly~~ melynek lényege Lyka Károly szép fogalmazásával, hogy az emberélet teljes összhangba kerül a természet életével. Szalay Zoltán olajképein, pasztell-lapjait is ez az szemlélet melegiti át a szineket. Azt mondhatnám a szin veszi át azt a szerepet, amelyet másoknál a plasztikai elemek töltenek be. Alágy szinfoltok között bujtatott finom rajzvonal irja körül a sejtetett formát. Szalaay Zoltán szabadtéri motivumain, tájképein különös jelentőséggel érvényesül a fény, nagy erővel ragyogtatja fel a szineket. Interieuré-ében, különösen a veranda üvegablakain szürt, vagy ragyogtatott fény vál

1021

Szalay Zoltán

Szalay Zoltán

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1952 NOV 9

MAGYAR HÍRLAP

Budapest

SZOLGÁLAT

1021

...műsorok

MÚZEUMOK – KIÁLLÍTÁSOK

Budapesti Történeti Múzeum: A középkori királyi palota. — „Fővárosunk ezer éve" c. kiállítás. — Régészeti ásatások Budapesten. — Magyar remekművek (a Magyar Nemzeti Galéria és a Szépművészeti Múzeum kiállítása). — **Ernst Múzeum:** Kiállítás Berlinről, az NDK-kultúra napjai sorozatban. — **Fényes Adolf terem:** Szalay Zoltán festőművész kiállítása. — **Hadtörténeti Múzeum:** Magyarország története a honfoglalástól a Rákóczi-szabadságharcig. — Magyarország hadtörténete 1711—1848-ig. — Az 1848—49-es szabadságharc. — Az 1848—1914-ig terjedő korszak. — Az első imperialista világháború 1914—1918-ig. — Az 1919-es Magyar Tanácsköztársaság Vörös Hadserege. — Magyar önkéntesek a spanyol nép szabadságharcában. — Nevezetes csaták, kilenc diorámaképben. — **Hopp Ferenc Kelet-ázsiai Múzeum:** A múzeum legszebb műtárgyai — I. rész. — **Iparművészeti Múzeum:** Tíz év új szerzeményei. — Művészi bőrmunkák. — Az Esterházy-kincs ötvös- és textilremekei. — **Kína Múzeum:** Kína, Vietnam, Korea, Japán művészete. — **Kulturális Kapcsolatok Intézete:** A Tanácsköztársaság építészete című kiállítás. — **Magyar Nemzeti Galéria:** Magyar festészet a XIX. és a XX. században. — Magyar szobrászat a XIX. és a XX. században. — Szilágyi Jolán festőművész kiállítása. — **Magyar Nemzeti Múzeum:** Magyarország népeinek története a honfoglalástól 1849-ig. — Ember és környezete a bronz- és a vaskorban. — Dél-amerikai kiállítás (a Természettudományi Múzeum gyűjteményeiből). — **Magyar Közlekedési Múzeum:** Vasúttörténeti kiállítás. — A közlekedési eszközök fejlődése. — Közlekedési játékkiállítás. — Rákosi repülőtér emlékkiállítás. — Kármán Tódor emlékkiállítás. — **Magyar Vendéglátóipari Múzeum:** Idegenforgalom és vendéglátás Magyarországon — a XX. század közepéig. — **Magyar Mezőgazdasági Múzeum:** Vadászati, halászati, erdészeti, borászati kiállítás. — Pásztorélet. — Magyar növénytani kiállítás. — **Magyar Munkásmozgalmi Múzeum:** A KMP megalakulása. — **Műcsarnok:** Victor Vasarely kiállítása. — Műcsarnok, kamaraterem: Vámos László fotoművész kiállítása. — **Nagytétényi Kastélymúzeum:** Magyar bútorművészet a XVIII. században. — A XV—XVII. századi európai bútorok. — Bútorművészet a XIX. században. — Kályha- és kályhacsempe-bemutató. — Porcelán figurák a XVIII. századból. — Gótikus bútorok. — **Petőfi Irodalmi Múzeum:** A reformkor és szabadságharc irodalma. — József Attila, Juhász Gyula, Radnóti Miklós, Komját Aladár, Móricz Zsigmond emlékkiállítások. — Károlyi Mihály emlékszoba. — Mártír költők és írók kiállítása. — **Semmelweis Orvostörténeti Múzeum:** Képek a gyógyítás múltjából. — **Szépművészeti Múzeum:** Egyiptomi kiállítás. — Régi képtár. — Görögrómai kiállítás. — Modernszobor-kiállítás. — Modern külföldi képtár. — Rembrandt emlékkiállítás. — Festészet és grafika a Keleti-tenger vidékéről.

technikai
Gépgyár
felvesz
44 órás
heti
munkaidővel

(MINDEN
MÁSODIK
HÉTEN
SZABAD
SZOMBAT)

MAGAS
KERESETI
LEHETŐSÉGGEL
ESZTERGÁLYOS,
MARÓS,
GÉPLAKATOS,
MECHANIKAI
MŰSZERÉSZ
SZAK-
MUNKÁSOKAT,
18 ÉVEN FELÜLI
NŐI
BETANÍTOTT
MUNKÁSOKAT
1700—1800 FT
KERESETI
LEHETŐSÉGGEL
FELVESZÜNK
TOVÁBBÁ
6 ÓRÁS
MUNKAIDŐVEL
LEÁNYOKAT
ÉS
FIÚKAT.

Jelentkezés:
naponta
8—14 óráig
a munkásfelvételi
irodán,
Budapest, IV.,
Szilágyi u. 28.

MUNKA-
KÉPESSÉGŰ
telefonkezelőt
16/56-os központba,

Jelentkezés
személyesen,
Újpest,
Pakul József
u. 42.

GANZ
MŰSZER
MŰVEK
keres
A KEREPESI ÚTI
SZERELDÉJÉBE
női
betanított
dolgozókat
EGYMŰSZAKOS,
44 ÓRÁS
MUNKAHÉTTEL,
MŰSZEREK
SZERELÉSÉRE.
Jelentkezés
a munkaerő-
gazdálkodási
osztályon,
Budapest, XIX.,
Vöröshadsereg út
64. sz.

Szalai Zoltán

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

NÉPSZABADSÁG

Budapest

1969 OKT 14

— SZALAI ZOLTÁN festőművész tárlata október 24-én nyílik a Fényes Adolf Teremben.

1021

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Kalay Zoltán

MAGYAR HÍRLAP

Budapest

1969 NOV 1

KÖZÖNSÉGS

Mai műsorok

sistraté (este f8). **Szegedi Nemzeti Színház:** Négy apának egy leánya (7). **Székesfehérvári Vörösmarty Színház:** Királycsel (a Veszprémi Petőfi Színház előadása, 7). **Szolnoki Szigligeti Színház:** Bál a Savoyban (7). Mezőkövesd: Fejünk felől a tetőt (7).

HANGVERSENY

Zeneakadémia: A Magyar Állami Hangversenyzenekar. Vezényel: Lukács Ervin. Közr.: Vázsonyi Bálint (Téli bérlet A-sorozat, este f8).

MÚZEUMOK – KIÁLLÍTÁSOK

Budapesti Történeti Múzeum: A középkori királyi palota. — „Fővárosunk ezer éve" c. kiállítás. — Régészeti ásatások Budapesten. — Magyar remekművek (a Magyar Nemzeti Galéria és a Szépművészeti Múzeum kiállítása). — **Fényes Adolf-terem:** Szalay Zoltán festőművész kiállítása. — **Hadtörténeti Múzeum:** Magyarország története a honfoglalástól a Rákóczi-szabadságharcig. — Magyarország hadtörténete 1711—1848-ig. — Az 1848—49-es szabadságharc. — Az 1848—1914-ig terjedő korszak. — Az első imperialista világháború 1914—1918-ig. — Az 1919-es Magyar Tanácsköztársaság Vörös Hadserege. — Magyar önkéntesek a spanyol nép szabadságharcában. — Nevezetes csaták, kilenc diorámaképben. — **Hopp Ferenc Keletázsiai Múzeum:** A múzeum legszebb műtárgyai — I. rész. — **Iparművészeti Múzeum:** Tíz év új szerzeményei. — Művészi bőrmunkák. — Az Esterházy-kincs ötvös- és textilremekei. — **Kína Múzeum:** Kína, Vietnam, Korea, Japán művészete. — **Kulturális Kapcsolatok Intézete:** Társadalomkritikai kiállítás. — **Magyar Nemzeti Galéria:** Magyar festészet a XIX. és a XX. században. — Magyar szobrászat a XIX. és a XX. században. — **Magyar Nemzeti Múzeum:** Magyarország népeinek története a honfoglalástól 1849-ig. — Ember és környezete a bronz- és a vaskorban. — Dél-amerikai kiállítás (a Természettudományi Múzeum gyűjteményeiből). — **Magyar Közlekedési Múzeum:** Vasúttörténeti kiállítás. — A közlekedési eszközök fejlődése. — Közlekedési játékkiállítás. — Rákosi repülőtér emlékkiállítás. — Kármán Tódor emlékkiállítás. — **Magyar Vendéglátóipari Múzeum:** Idegenforgalom és vendéglátás Magyarországon — a XX. század közepéig. — **Magyar Mezőgazdasági Múzeum:** Vadászati, halászati, erdészeti, borászati kiállítás. — Pásztorélet. — Magyar növénytani kiállítás. — **Magyar Munkásmozgalmi Múzeum:** A KMP megalakulása. — **Műcsarnok:** Victor Vasarely kiállítása. — **Műcsarnok, kamaraterem:** Vámos László fotoművész kiállítása. — **Petőfi Irodalmi Múzeum:** A reformkor és szabadságharc irodalma. — József Attila, Juhász Gyula, Radnóti Miklós, Komját Aladár, Móricz Zsigmond emlékkiállítások. — Károlyi Mihály emlékszoba. — Mártír költők és írók kiállítása. — **Semmelweis Orvostörténeti Múzeum:** Képek a gyógyítás múltjából. — **Szépművészeti Múzeum:** Egyiptomi kiállítás. — Régi képtár. — Görög-római kiállítás. — Modernszobor-kiállítás. — Modern külföldi képtár. — Rembrandt emlékkiállítás. — Festészet és grafika a Keleti-tenger vidékéről.

TIT-MŰSOR

... Szabadegyetem előadásai: ... kémtevékenység a ... Ká-

ner, J. Charlton, Hunter, Lorimer, Bates, Jones, Giles, Gray.

FTC: Géczi — Novák, Páncsics, Meggyesi, Bálint, Horváth, Szőke, Juhász, Branikovics, Szűcs, Katona.

Leedsben kedd óta esett az eső, s bár a mérkőzés kezdetekor megszűnt az eső, *mély sár fogadta a Bajnokok Európa Kupája mérkőzés két csapatát*, a Leeds Unitedet és a Ferencvárost az *Elland Road* stadionban.

A mély talajon az angolok mozogtak otthonosabban, s már a 2. percben vezetést szereztek. *Bremner sarokkal Giles elé perdített, a csatár bombalövése a jobb felső sarokba vágódott (1:0).*

Az angol közönség óriási hangorkánnal buzdította kedvenceit — a 7. percben mégis a Ferencváros előtt nyílott egyenlítési alkalom. *Novák hatalmas szabadrúgása centiméterekkel csúszott kapu mellé.*

Fergetegesen támadott az angol bajnokcsapat. *Meggyesi* elcsúszott, a hazaadást *Jones* elcsípte, a lövést *Géczi* szögletre mentette. Giles, majd *Lorimer* hagyott ki nagy helyzetet.

A Ferencváros elsősorban a védekezésre fordított gondot, s csak ritkán vezetett támadást *Sprake* kapuja ellen. Egy szép *Branikovics—Szőke* adogatás végén az angol kapus merész vetődéssel csípte el a labdát *Juhász* elől.

Váratlanul növelte előnyét a 21. percben a Leeds. *Gray a bal oldalon tört előre, keresztbe lőtt labdáját Lorimer visszakanalazta, s Jones futtából növelte az előnyt (2:0).*

A gól után a berobbanó Giles lövését Géczi bravúrral védte, majd Lorimer bombája ment kapu fölé.

Sakkmatt volt a ferencvárosi védelem a 33. percben. Giles lövését Géczi kiütötte, a csatár duplázott, *Novák a gólvonalról szögletre mentett.* A beívelt labdát *Jackie Charlton* fejelte fölé.

A 35. percben nőtt a Leeds előnye. *Giles a keresztező Páncsics mellett Joneshoz továbbított, a csatár néhány lépés után az üres kapuba lőtt (3:0).*

Két említésre méltó esemény történt a szünetig: *Szőke* nagy erejű lövése [illegible] fölé ment; a 45-

Szalai Zoltán képei
a Fényes Adolf-teremben

Lágy színekkel elmosott formák, szordinós „pasztell"-hangulatok festőjeként mutatkozik be *Szalai* Zoltán, a *Fényes Adolf-terem* új kiállításán. Ezt a „bemutatkozást" persze nem kell szó szerint venni, hiszen Szalai kereken 30 esztendeje kiállító művész: húszéves korában, 1939-ben jelentkezett első termésével a tárlatokon. Önálló kiállítása azonban az első fellépés után 19 esztendőt váratott magára.

Szalai művészetének méltatói számos hatást mutatnak ki festészetében — köztük Szőnyi Istvánét, Bonnard-ét, Egry Józsefét, Nagy Istvánét és Turnerét. Kiállításán felsorakoztatott képeinek és pasztelljeinek, valamint rajzainak sorozata mindezekből legfeljebb Szőnyi befolyását igazolja. Aki azonban kedveli Szőnyi István lágy zebegényi tájait és párás Duna-parti jeleneteit, visszhangukra lelhet Szalai tárlatán, amelynek kollekciójából ezúttal a *Veranda-sorozat* tagjait és néhány tájképét említjük, mint törekvéseinek legjobb megvalósulásait.

h. gy.

Magyar Nemzet 1969 XI. 13

Pincetárlat

Hubert Montarier kiállítása

Kis pinceterem a Mester utca 3-ban. A falon képek, Hubert *Montarier* alkotásai. A művész Svájcból indult, de úgy látszik, Budapesten jutott el önmagához. Művei három főmotívumot variálnak: városok, fák és „biológiai történések", — ahogy a művész nevezi őket. A városképek átmenetek egy gyerek és egy rafinált textiltervező álma közt. A fák, gyökerei lendületes, titkos betűkként fonódnak egymásba, árnyékaik színesen követik őket. A biológiai történésekben kristályok születnek, színesen *és törnek* össze villogva, vágy olvadnak egymásba. Kár, hogy Montarier humoros rajzait, figuráit csak egy könyvbölcsőben, szinte titokban állították ki. Holott talán ez a legérdekesebb, hogyan látta meg Budapestet egy francia művész, aki hozzánk költözött, hogy önmagával találkozzék.

(fedor)

követelményekhez igazodó korszerű gazdálkodási módszerek megismerésében és alkalmazásában nem értek el kellő előrehaladást. Különösen a munkaszervezés belső mechanizmusának célszerű kialakításában, a gazdasági ösztönzők helyes alkalmazásában, a felszabadulási versenymozgalom lendületének fokozásában, valamint a vezetők, dolgozók szakmai ismereteinek növelésében mutatkoznak feladatok. Emellett a szövetkezeti szövetségeknek is fontos feladata, hogy a gazdaságirányítási reformmal összefüggő szövetkezetpolitikai elveknek megfelelően — fokozott szakmai segítséget adjanak a szövetkezeti kereskedelem fejlesztéséhez.

A korszerű szövetkezetpolitikai elveknek megfelelően a szövetkezetekben *egészségesen erősödik a belső önkormányzat.* Ezt tükrözik a most folyó szövetkezeti részközgyűlések is, amelyek különösen fontos kérdést: az új szövetkezeti alapszabályt tárgyalják meg és fogadják el. A hozzászólások kifejezésre juttatják a kereskedelmi tevékenységben elért eredmények alakulását és sok helyes javaslatot tesznek a munka továbbfejlesztésére. A gyűlések tapasztalatai a fogyasztói igényesség helyes irányú fejlődését tükrözik.

A tagok nem fukarkodnak a bírálattal sem. Az alapszabály tervezetének elkészítése során széles körben nyilvánult meg a tagok olyan irányú igénye, hogy a szövetkezetek sajátos kedvezményeket, előnyöket nyújtsanak a tagoknak. Ennek számos helyes formája alakult ki. Sok szövetkezet elsőbbségi jogot és kedvezményes díjtételeket biztosít a tagoknak a szolgáltatások igénybevételénél. A tagok által vásárolt tartós fogyasztási cikkeket ingyen szállítják haza. Egyes szövetkezeti áruházakban részben, vagy egészben megtérítik a környékből beutazó vásárló autóbuszköltségét. Van olyan kezdeményezés is, hogy a szövetkezeti jogtanácsos a tagoknak ingyenes jogi tanácsadást nyújt. A tagok örömmel fogadták és fogadják ezeket a kezdeményezéseket. Az ilyen tagsági jogosultságok — a részjegyek utáni 7 százalékos részesedésen és a forgalom utáni visszatérítésen túlmenően — növelik a tagok anyagi érdekeltségét, szemlé-

A Ford—Carter szópárbaj

Vétkek és viták

AZ EMBERISÉG bajainál ezúttal is nagyobb érdeklődést váltanak ki az amerikai választási hadjárat során az emberi gyöngeségek. Mivel az örök emberiről folyó vitát aligha gazdagítja és emeli filozófiai szintre a michigani képviselőből avanzsált elnök és a georgiai kormányzóból lett elnökjelölt, nagy szavak röpködnek kicsinyke tettek fölött, és — Karinthy után szabadon — jellemgrófok fintorognak mindkét táborban a másik kiterített, apróbb szennyese láttán. Sok amerikai közíró gyanítja, hogy a kampányok során emelt erkölcsi akadályokon történelmük több nagyja bukott volna el, feltéve, hogy nincs elég esze elsétálni mellettük. Ha hallgattál volna, szent maradtál volna — módosíthatjuk a mondást; veszélybe kerülvén, *Carter* megritkítja csevegéseit a sajtóval, okulván a Fehér Ház menedékét okosan kihasználó ellenfelétől, *Fordnak* javára vált, hogy ő csak bejelent; Carter viszont kijelent, s bizony gyakran kínosakat.

Állítólag vezetésre termett ember kerestetik az amerikai választási kampányokban, de a sikerre áhító jobban teszi, ha biológiai lényét a *kezére* és *fogsorára* redukálja, a szellemit meg a memoriter felmondására. Nem a Marson, inkább az amerikai választási harcban kellene felkutatni, van-e élet? Pár éve *Muskie* szenátor a könnyei miatt bukott el, miből következően az erősen érzelmes *Lincoln* ritka szerencséje, hogy már régen számon tartják, mint a legnagyobb elnököt: dehogyis jutna túl a mai előválasztásokon!

„Playboy of the Western World" — hangzik a nálunk is ismert darab eredeti címe; a „nyugati világ bajnoká"-nak posztjára törő politikusnak a jelek szerint több galibát okozott a *Playboy* című képeslapnap adott interjúja, mint valamennyi állásfoglalása a nyugati világ sorskérdéseiről. A jövő héten kerül utcára a ma már — a konkurrenciához képest — kifejezetten szolidnak minősíthető szexlap, amelynek hasábjain Carter előtt más komoly emberek is kifejtettek politikai véleményt a sokmilliós olvasótábornak. Erre gondolva elmélkedett el a demokrata elnökjelölt (igaz, pár hónappal ezelőtt), a saját emberi gyöngéiről a Playboy *szerkesztőinek*. Ez még hagyján, bár a moralitást meglovagoló jelölttől ez tagadhatatlan ügyetlenség (..rossz ízlésre vall" — dörgik *ellenfelei*). Ám Jimmy Carter ráadásul megvallotta, hogy ő bizony nem is egyszer nézett vágyakozva a feleségén kívül nőkre, sőt: *gondolatban* nem átallott olykor-olykor házasságtörést is elkövetni!

A HÍR *megrázta* a nyugati másfél évtizedben az amerikaiaknak, hogy most gyanakodva forgatják politikusaik feddhetetlenségi bizonyítványait. Mit keresett Ford képviselőkorában a gazdag lobbyzók golfpályáin? Milyen magánmeghívásokat fogadott el Carter kormányzó? Nemrég jelent meg *Humphrey* szenátor könyve, melyben keserűen emlékezik meg pályafutásának *nélkülözhetetlen* eleméről: a pénzeszsákokhoz való dörgölődzésről, amit egyetlen amerikai politikus sem mellőzhet, ismervén a választási költségeket. Kellemetlen: a *Watergate*-ügy, az *Agnew*-korrupció nyomán javakorabeli politikusoknak kellene ma született bárányként szerepelni; *Nixon* még császári háztartást vitt az elnöki palotában, Ford kínosan ügyelve a saját zsebéből fizeti a Fehér Ház igénybe vett személyzetének *túlóráit*, ha magánvendéget fogad. De hát végtére is Amerikában próbálkoztak meg a teljes szesztilalommal is, mely korszak sokak szerint nagyban fokozta az alkoholizmus terjedését.

Hogyne, a vétkek mellett vannak viták is. Éppen csütörtökre virradóra zajlott le Carter és Ford *második tévépárbaja*. A világsajtó most gondosan regisztrálja, melyik jelölt miről mit mondott; némely kontinenseken kisebb-nagyobb diplomáciai izgalmat váltanak majd ki a San Franciscóban elhangzott kijelentések. De oktalanság volna, ha a külvilág *nagyobb* jelentőséget tulajdonítana az ügynek, mint maguk az amerikaiak. Jó néhány elnöki kampány okít rá: aligha lehet — akár jó, akár rossz — következtetéseket levonni abból, amit a jelölt megválasztása előtt mond, arra, amit azt követően cselekszik. Hamar megégetné a kezét Carter elnök, ha annak a politikai egyvelegnek az elveit próbálná megvalósítani a gyakorlatban, amit e tévévitában kifejtett, s amin az ellenzéki demokraták megannyi áramlatának hatását lehetett felismerni (saina, elég érzékletesen a *Jackson* szenátorét).

NEM HÍZELGŐ a vitázókra és publikumuk különös „elvárásaira", de ezúttal sem az volt a lényeges, hogy Ford a SALT-ot ígérte és Carter Helsinkit szidta: az előbbinek nemcsak megkötnie kell majd az egyezményt, *hanem odahaza el is* „adnia", az utóbbi pedig majd megbeszélheti az Egyesült Államok szövetségeseivel, hogy mit lehet és *mit* nem Európában, amellyel a georgiainak alaposabban kellene megismerkednie. A csütörtök hajnali vitát az jellemezte, hogy mindkét jelölt igyekezett bebizonyítani a másikról: az érti *kevésbé* a világ dolgait — egyik sem azt hang-

Riportképek

Szalay Zoltán kiállítása a Fényes Adolf-teremben

A fotó csaknem teljesen elfoglalja a képesújság egyik oldalát. Egy idősebb asszonyt látunk rajta. Haját fehér gumisapkába szorította, kövérkés arcát felfelé fordítja, szeme szorosan összezárva, szája csak egy vonás. Nem látszik ezen az arcon sem átszellemültség, sem meghatottság, sem öröm. A lélek semmi moccanása. Csak fizikai fintor olvasható le róla: szemernyi irtózás, amelyet az arcba löttyenő víz vált ki az emberből, az az önkéntelen védekezés, amellyel felkészül rá, hogy a víz végigfut az arcon, becsurog a nyakba, végig a csigolyákon, és átáztatja a ruhát. Kellemetlen lehet ruhástól vízbe merülni. Kellemetlen lehet ennek az asszonynak is. Még akkor is, ha előre gumisapkát húzott a hajára, összeszorította a szemét és a száját. Még úgy is, hogy száraz lepedővel várják a kád szélén, és megnyugtató szavakkal, kinyújtott karral is segítik, megtámogatják. A test anyagi volta ellenáll, egyszerű fizikai ingerei szembeszegülnek az elhatározással. Az arc fintorba rándul, ha testi voltát megtagadják.

A fény sem szépíti meg ezt az arcot, mint ahogy megszépíti az asszony fölött álló férfiét. A víz széttöredezi a fénynyalábokat, elmossa a vonásokat, szétzilálja a kép kompozícióját és a megnyugvást sehol sem találjuk ezen az arcon — sem akkor, amikor az asszony a vízbe lép, sem akkor, amikor elmerül vagy kilép belőle.

Ennek az asszonynak az arcát állítja szembe a kép fotografusa, *Szalay* Zoltán azzal a másikkal, az ellenfénytől sugárzó férfiarccal. Az anyagi létet állítja szembe az ellenfénytől glóriás szavakkal. Anélkül teszi, hogy közben bármit megváltoztatna, eltagadna, vagy eltorzítana. S avval, hogy ennyire tárgyilagos, és ilyen pontosan követi az adventista keresztelő minden mozzanatát, hogy a képsor nemcsak a behajló pálmát mutatja a háttérben, hanem a szabályosan összehajtogatott lepedőket is, avval, hogy természetes fényben láttatja velünk az eseményt, a dolgokat — nemcsak hovatartozását fejezi ki, hanem a maga meggyőződése mellé állítja a képsor nézőit is.

A képsor, amely az Új Tükörben jelent meg — alig támaszkodik a szavakra. Szövegaláírása csak ennyi: „Készült 1972-ben Budapesten, a Székely Bertalan utcában." S mellette az Új Magyar Lexikon meghatározása: (Adventisták) protestáns eredetű aszkétikus vallási szekta. 1845-ben alapította W. Miller amerikai farmer. A baptizmusból vált ki, s több ágra szakadt. Elvetik a lélek halhatatlanságát, s Krisztus visszajövetelét várják. A szombati napot ünneplik. Szórványosan Európában, Magyarországon is megtalálhatók".

Ennyi a szóbeli kiegészítés. A többit elmondják a képek, az Új Tükör fotóriporterének képei. Szalay Zoltán vérbeli fotóriporter, a riporter szónak abban a klasszikus értelmezése szerint is, hogy képei *eseményt* ábrázolnak. Riportképeit láthattuk javarészt a *Fényes Adolf-teremben* is és az Új Tükör fotóriporterében is ezt. Jelenidejű történéseket örökít meg, úgy, ahogy a műfaj legtisztább és legszebb hagyományai kívánják: az egyszeri, a megismételhetetlen pillanatokat rögzíti képsorain. Legtöbbször képsorokat készít. Öt-hat képben mondja el azt, amit az újságíró hosszú leírásokkal kénytelen elmondani. De képsorai mindent elmondanak a témáról s nem lehet többet szavakkal hozzáadni, mint egy-egy időpontot, helynevet vagy adatot. Az ingázásról tudósít egy piszkos ablaküvegen át kitekintő munkásarccal, egy alvó leányarccal a vonatban, az emberi kigőzölgésekkel, füsttel, pálinkaszaggal átitatott, satnyán megvilágított váróterem képével, a restivel, s a sötétben hazabotorkáló munkások sziluettjével.

Riporter Szalay Zoltán: megkeresi az eseményt. Érte megy: a kemencejavítókhoz, a lebontásra ítélt Százház utcába, a fotómodellnek jelentkező leánykák közé. Megkeresi az eseményt azzal, hogy óráról órára lefényképezi egy fizetési nap mozzanatait. S az időt rögzíti fotóján akkor is, amikor az üresen maradt műhelyben az elárvult szerszámok között lefotózza a munkások táblára írt üzenetét. Az idő jelzéseit fogja fel és állítja oda egy-egy arckép mellé is. Néha szó szerint egymás mellé állítva — két külön fotón —, mint *Gobbi Hilda portréja* mellé *a félig lebontott Nemzeti Színház fotóját*, máskor úgy, hogy egyszerre van jelen képén a most és a tegnap: egy régi fotó, vagy az ablakban látható cédulák képében.

Mesterségét, hitét, tudását bizonyára a nagynevű mesterektől tanulta, de az idősebb generáció elő-előbukkanó pátosza helyett inkább a részletek hűségével igyekszik mindent elmondani. S ehhez a tevékenységhez — ezt is észre kell venni — nem csupán érzéke, tehetsége, hanem a segítőtársa is megvan, a fotóriporterből lett képszerkesztő, *Keleti* Éva személyében. A hétről hétre kezünkbe kerülő lapban hosszú idő után most olyan szerepet kapott az újságfotó, amilyen szerepet méltán megérdemeltek fotósaink.

— fekete —

SZALAY ZOLTÁN

Szalay Zoltán

„A SZEM ÜNNEPE"

Szalay Zoltán kiállításának megnyitója, Budapesten, 1958. január 10-én, a Fényes Adolf Teremben. Részletek.

Delacroix halála előtti utolsó jegyzetében ezt írja: „A kép első kötelessége, hogy ünnep legyen a szem számára." Száz év óta sok kiváló festő tette számunkra ünneppé a környezetet, fedezte fel benne a hangulatok ezer árnyalatát. A szín szépségeinek álmodói közé tartozik Szalay Zoltán is. Képeinek jóformán ez az egyetlen tartalma. Dunai tájak, öreg fák, álldogáló lovak, a sötétből kivilágló, fehér korlátok, szántóföldek kápráznak itt kiállított képein. Látszólag semleges, semmitmondó témák, amelyekből csak akkor válik festmény, ha művelt, érző szemmel és szellemmel figyelő festő szeme akad meg rajtuk, s fedezi fel bennük a paletta színeinek rokonát. *Magánbeszéd a szivárvány tájképpé foszlott színeiről* lehetne címe bármelyik Szalay képnek. Valóban egy-egy alaphangulat szordinója alatt úgyszólván a paletta teljes gazdagsága ott remeg vásznain. A rajz színtelen vonalát teljesen száműzi képeiről, a tárgyakat csak egymáshoz símuló, egymásba játszó színei írják körül. Így a tárgyak és emberek mintegy félálomban, szenderben fogant lírai látomássá válnak képein. Ezt a hangulatot fokozza még, hogy általában kerüli az éles, szikrázó napfényt, s ellentétét, a tömör árnyékokat, inkább szórt fényben, párás légkörben fogalmaz. Színhar-

László Gyula: Művészetről, művészetről
Bp. Magvető 1978.

például nagyon szép diófapác rajzainak örvénylő lendülete miként szelídül meg, amikor nagyméretű képeiben feldolgozza az első benyomásokat. Vázlatainak néha szinte viharrá fokozódó izgalma képein csendes tartózkodássá válik. Talán ebben a félénkségben kereshetjük okát annak is, hogy Újvári Lajos – nyilván átmenetileg – a nagy zebegényi Halott eszközeihez nyúl akkor, amikor őszinte lírai látomásaiból képeket fest, méghozzá – hiszen mindenki látja – igen szép képeket.

Sokat veszítene azonban az, aki nem látná meg, hogy ezeken a szép képeken más is van, mint zebegényi örökség. Legtöbbször még félénken, de olyan indulatok rejteznek bennük, amelyek más festői világ alakulását sejtetik: olyan világét, amelyben a béke csendjének színekkel szőtt szőttese egyénibbé válik . . .

móniája sem ellentétekre épül, hanem képein egy-egy halk akkord változatai remegnek...

Szalay Zoltán a nagybányai hagyományokon nőtt színkultúra egyik érzékeny képviselője. Ősei somogyi és zalai földművesek. Dunántúli tehát, vagy ahogyan régóta szívesen mondogatja: pannóniai. E szóban a klasszikus műveltség honvágya szólal meg. Székesfehérváron született, 1919. február 13-án, s ott is járta iskoláit. Ányos Pál, Virág Benedek és Vörösmarty Mihály szellemében nevelkedett. Az első nagy festői izgalmat a Balaton hatalmas fénytükrén csillámló színcsodák jelentették számára. A Képzőművészeti Főiskolán csak a második év után került igazi nagy mesterhez: Rudnay Gyulához. Művészetét ma is megilletődéssel idézi, bár nem találta meg helyét Rudnay komor és szilaj látomásainak sötét kavargásában. Szőnyi István művészete igézte meg a fiatal festőnövendéket, s úgy érezte, hogy hasonló eszközökkel tudna közelebb férkőzni látomásainak lejegyzéséhez. Később meghitt kapcsolatba került Egry Józseffel, a Balaton nagy látnokával... Szenvedélyesen szereti a művészetet, s nagy szeretettel tanulmányozza a régi s mai mesterek alkotásait. Szinte mindennapos közelségbe került hozzájuk, s ennek az „ismeretségnek" néhány finoman megírt tanulmánnyal állított emléket. De nemcsak a múlt és jelen mesterei érdeklik, hanem éber nevelői érzékkel figyeli s irányítja tanítványainak kibontakozó képességeit, kitűnő beleéléssel hozza felszínre lappangó alkotáskészségüket... Ez a kiállítása kitűnő alkalom arra, hogy a látogató a képeken keresztül ismeretséget kössön egy őszinte emberrel, akinek ecsetje nyomán színekbe borul a világ, s a legjelentéktelenebb látványban is szikrázik a szivárvány szépsége.

„A SZEGÉNY EMBER ÉLETE"

Boross Géza kiállításának megnyitója,
1969. május 16-án, a Csók István Galériában.

Egy, testtel-szívvel-lélekkel festőtemperamentum négy-öt utóbbi esztendejének sok-sok órája, természetre feledkező megvilágosodó pillanata, a festék természetét, életét ismerő Mester formálóereje tekint reánk a falakról. Képzeljék el: ha valamilyen csoda folytán a képek ismét munkává, idővé, küszködéssé és ujjongássá változnának, micsoda láz, micsoda lendület, öröm nyüzsögne itt, s néha rettenet kelne életre e képekben! Az idővé oldott képek ősbozótjában mindannyian a magunk temperamentuma, készültsége, emlékezete szerint tájékozódnánk. Egy vagyok én is az ittlevők közül, s engedjék meg, hogy elmondjam azokat a gondolatokat, amelyek a képek sűrűjében támadtak.

Nemrégen Itáliában jártam. Láttam csodás képeket, s a képek előtt – még csodálatosabb embereket. Néha megesett, hogy álltam valamelyik Botticelli-kép előtt, s közénk került egy-egy ember vagy több is: fiúk, lányok, asszonyok s öregek. Akarva-akaratlan együtt láttam a képet s az élőt: mennyivel szebbek, mennyivel melengetőbbek voltak ők, mint a képek! Előbb csak bámultam, majd kerestem az alkalmat a kép és közém kerülő emberekre. Istenem, milyen csodás árnyalatok fátyola terült az élő

A KIÁLLÍTOTT KÉPEK JEGYZÉKE

BUDAPEST GALÉRIA 1996. április 18. – május 22.

Március, 1962. *olaj, 50×40 cm*
Önarckép házzal, 1939. *olaj, 50×40 cm*
Önarckép a Balatonnal, 1939. *olaj, 80×65 cm*
Lila veranda, 1968. *olaj, 80×55 cm*
Vörös önarckép, 1941. *olaj, 42×35 cm*
Önarckép kalappal, 1940. *olaj, 50×40 cm*
Parasztasszony, 1963. *olaj, 45×40 cm*
Öreg néne, 1967. *olaj, 40×35 cm*
Fehér sapka, 1956. *szénrajz, 43×30,5 cm*
Almák, 1940. *olaj, 40×50 cm*
Birsalmák, 1962. *olaj, 30×45 cm*
Úszódaru, 1950. *olaj, 65×80 cm*
Duna korláttal, 1958. *olaj, 45×60 cm*
Balaton, 1967. *olaj, 60×80 cm*
A Duna Eternitgyárnál, 1948. *olaj, 50×60 cm*
November, 1976. *olaj, 70×90 cm*
Alkony, 1961. *olaj, 45×60 cm*
Börzsöny, 1976. *olaj, 60×45 cm*
Kert, 1967. *olaj, 40×60 cm*
Zöld erdő, 1969. *olaj, 45×35 cm*
Nyár (Ablakom), 1956. *olaj, 100×75 cm*
A tél, 1967. *olaj, 50×40 cm*
Vörös veranda, 1969. *olaj, 60×80 cm*
Kék ablak, 1976. *olaj, 60×45 cm*
Ősz (Kék veranda), 1960. *olaj, 100×75 cm*
Badacsonyi verandaablak, 1976. *olaj, 45×60 cm*
Tulipános láda, 1963. *olaj, 50×70 cm*
Vörös ablaktáblák, 1968. *olaj, 50×65 cm*
Barna veranda, 1962. *olaj, 50×40 cm*
Hegedűtok csergén, 1967. *gvas, 41×51 cm*
Szürke veranda, 1963. *fekete kréta, 50,6×41 cm*
Három alma, 1961. *gvas, 26×36 cm*
Paradicsomok, 1959. *gvas, 23,7×38 cm*
Esztergomi háztetők, 1958. *ceruza, vörös kréta, 29×40,5 cm*
Fák, 1956. *fekete és barna kréta, 29×40 cm*
Tájkép transzformátorral (Lengyel táj), *színes kréta, 24×34 cm*
Út az erdőben, 1976. *színes kréta, 34×24 cm*
Zöld erdő, 1976. *színes kréta, 34×24 cm*
Fasor, 1976. *színes kréta, 34×24 cm*
Erdei fák, 1976. *kék és fekete kréta, 34×24 cm*
Őrsi szántó Gulácscsal, 1941. *akvarell, 29×42 cm*
Fények a kertben, 1962. *pasztell, 30×42 cm*
Balatoni emlék, 1973. *pasztell, 43×30,5 cm*
Az éjszaka, 1961. *gvassal színezett rajz, 20,8×29,5 cm*
A veranda kívülről, 1960. *gvas, 28,2×35,2 cm*
Ülő hátakt, 1974. *fekete kréta, 45×31,4 cm*
Ülő akt hátulról, 1974. *barna kréta, 45×31,8 cm*
Hanyattfekvő akt, 1957. *vörös kréta, 29×41 cm*
Támaszkodó hátakt, 1974. *színezett fekete kréta, 45×31,1 cm*
Akt-torzó fény-árnyékban, 1962. *fekete kréta, 42,7×30,2 cm*
Támaszkodó hátakt, 1956. *tollrajz, 21×29,7 cm*
Alvó nő, 1947. *ceruzarajz, 46×31,5 cm*
Önarckép, 1947. *szénrajz, 43,3×37,2 cm*
Önarckép, 1947. *ceruzarajz, 42,5×30,5 cm*
Balatonrendes–Ábrahámhegy, 1937. *fekete krétarajz, 21,7×31 cm*
Őrsi völgy, 1937. *fekete krétarajz, 21,7×31 cm*
Balatoni hegyek, 1975. *fekete kréta, 24×34 cm*
Tengerpart, 1976. *fekete kréta, 24×34 cm*
Képterv, 1983. *ceruza, 24×34 cm*
Őszi Börzsöny, 1967. *ceruza, 30,6×39 cm*
Zöld veranda, 1965. *pasztell, 42×29 cm*
Birsalmák, 1976. *színes kréta, 24×34 cm*
Badacsonyi emlék, 1976. *pasztell, 43×30 cm*
Budapest–Kenyérmező, 1945. *akvarell, 16,5×19,5 cm*
Duna a Sánchegyről, 1955. *gvas, 12×32 cm*
Fák, 1976. *fekete és zöld kréta, 24×34 cm*
Szardínia, 1981–82. *olajpasztell, 45×60 cm*
Vén pajta, 1988. *olajpasztell, 45×60 cm*
Hajnali derengés (Szczecin), 1979–1984. *olajpasztell, 60,7×85,5 cm*
Szczecini öböl, 1976. *színes kréta, 24×43 cm*
Az éjszaka, 1979–1982. *olajpasztell, 60,7×85,5 cm*
Szivárvány vihar után, 1979. *olajpasztell, 61,4×86,2 cm*
December, 1983. *olajpasztell, 60,5×80,5 cm*
Nyár, 1982–84. *olajpasztell, 61,4×86,2 cm*
Szardínia, 1981–84. *olajpasztell, 60,7×85,5 cm*
Ősz (Szardínia), 1982–84. *olajpasztell, 61,4×86,2 cm*
Gulács, 1938. *pasztell, 28,5×33,5 cm*
Jegenyék a Balatonparton, 1942. *akvarell, 29×41 cm*
Lila Balaton, 1940. *akvarell, 30,5×36 cm*
Őszi fasor, 1947. *akvarell, 30,5×43 cm*
Hegyvonulat, 1959. *gvas, 35,2×24,8 cm*
Kazlak borús időben, 1957. *gvas, 25×35,4 cm*
Az éjszaka, 1961. *gvassal színezett rajz, 20,8×29,5 cm*

SZALAI ZOLTÁN KIÁLLÍTÁSÁRA

A kortársi művészetben nehéz lenne lélektani különbséget tenni „kifelé" meg „befelé" forduló típusú művészek között. Több dimenziós világunkban a felületek mögött különböző mélységek rejtőznek, a mélységeket más-más felületek leplezhetik.

Zoltánnal először Mucsi András barátunk társaságában találkoztam Esztergomban, az ötvenes évek közepén. Magas, határozott ember, a tényszerű közlés stílusában otthonos társnak tűnt: volt benne valami tömbszerű. Nem sokkal később bejött a Keresztény Múzeumba (Varga Dezső műhelye volt akkor dolgozó, fogadó sőt szinte mini-kiállító szobánk) és ott szétrakta akvarelljeit, gvasait, nagy részüket csak padlóra, másutt alig volt hely. Gyengéden fektette le őket, s az ember úgy érezte, csupán azért rakta ki, hogy jobban megszáradhassanak, de egy szót se mondott velük kapcsolatban. A lapok a szomszédban születtek: Lábatlanban, Nyergesújfaluban, talán Esztergomban is. Bennük is volt valami hallgatag jelleg. Csak később tűnt ki számomra, hogy Zoltán mennyire visszafogott, önmagát fegyelmező festő. Olyan, aki nem szeret tobzódni. Motívumaihoz vissza-visszatérő, szűkebb hazájához nagyon ragaszkodó. A Duna-kanyar, Nyergesújfalu és környéke, aztán Árpádföld, no és a Balatonfelvidék, ebből is Badacsonyörs az igazi otthona. Szülőhelye, Székesfehérvár éppen e földrajzi pontok között fekszik. Az ötvenes–korai hatvanas években épp ehhez a tájhoz kötődtek nemcsak a szentendreiek, hanem a régebbi generációból Szőnyi és Bernáth, sőt Gadányi és Kassák is. Hiszen még ők is „idomultak" akkoriban. Szalai Zoltán pályája ennek a peremén ívelt, a hivatalból támogatott vagy éppen-eltűrt mesterek működése mellett.

Azt hiszem, őt nem ez kényszerítette arra, hogy egyfajta értelemben visszavonuljon. Művészmagatartása is visszavonuló, pontosabban önmagába visszatérőnek látszik. Festőszeme mindég kissé hunyorítva nézett, ahogyan a pontosság kedvéért a fotómasinát „blendézik". Zoltán így szűkítette a nagy dolgokat a maga kisebb világába – a belsőből kifelé élesítő módszerrel nézett, és a látványt önmaga memóriája szerint érzelmei párázatában igyekezett megragadni. A párázat aztán mintegy féken tartotta a túlságosan tolakodó látványt: igazi akvarellfestői magatartás ez. A zene iránti érzék, a zenehallgató szaktudása nyilvánvaló képei szerkezetén: a verandaajtó keretében, a ház részletében, a vidéki út mentén, az erdő szélén, a fák alatt.

Miért szerette annyira a csendet? Mert az összefog, meg lehet, hogy benne inkább önmagunk lehetünk. Vagy megbújhat benne tanító szándék is. A művész-mesteré, aki így akarja ráébreszteni tanítványait a tételre, a képre, amelyet túl hangos szóval, vérhullató színekkel félreértenénk? Zoltán – mint a több mint egy évszázaddal korábbi tájképfestő mesterek – „hazavitte" a látványt, és a képben emlékként idézte vissza azt. Csak „műtermi alkotásokat" készített szobájába és magába zárva. Igaz, nem következett ebből se nosztalgia, se alaktorzítás, se stilizálás, se játék, se prófétálás, és más szerepvállalás sem, de rejtett konstrukció, feltétlen egyensúly és választékosság igen. S az említett, megidézett párázaton át a kétdimenziós akvarell vagy olajkép síkján mélység, szín, hangulat, múló fény egyesül, finomítva, kutatva belső képeink elemeit is. Ez „olajba átírt", átfestett rajzain, vegyes technikájú művein egyaránt szembetűnő. Talán sorsszerű igazolása művészetének és hazához, tájhoz kötöttségének, meg festői rangjának, hogy amikor két alkalommal, ebből alaposan kiszakadt, és remekül, valóban a maga szellemében, ellentmondás nélkül tudott váltani. Egyszer Lengyelországban, a Kárpátokon túl talált rá a másféle, a súlyosabb, a nagyobb táj-motívumokra, a kevésbé szelíd világra, mint amilyen a hazai. Ezek a lengyelországi képei oeuvre-je javához tartoznak. A másik a szardíniai utazás, a tenger és tengerpart élményével. Aki annyira a dunántúli tájhoz és természethez kötődő mint ő, annak extázisos élmény lett a föld, a víz, a fény, a levegő mediterrán világmindensége. Neki aztán az volt! Az addig lankákon lesikló úgy repült bele abba a ragyogásba, mint az északról érkezett madár. Új, kevert technikával kísérletezett. Az így készült képei mutatják, hogy mennyire törekedett a festői teljességre. A tört lilás-kékes derengések, az önsúlyától fokozatosan elmerülő sziklás-homokos föld és az apró kohó-fényekké eső napfény kaleidoszkópját rögzíteni, valamiképpen ígéretes álommá tenni.

Maga se tudta – vagy érezte már talán? – örökségül – tanítványainak és műve nézőinek. Mi tudjuk.

Mojzer Miklós

Szále János Napló 1994. X. 22

Szále János tájélményei

Kiállítás nyílt Tihanyban

Tegnap, péntek délelőtt 11 órakor nyílt meg a tihanyi Bencés Apátsági Múzeumban az a reprezentatív kiállítás, amely *Szále János* tájképeit mutatja be.

A 19. századi festő nem volt hivatásos művész, mégis nagy tehetségű alkotóként kora biedermeier stílusában a bécsi festőiskola ízlése szerint mutatja be tájélményeit. Az 1810 és 1870 között élt festő képei a mosonmagyaróvári Hansági Múzeum tulajdonát képezik.

A múzeum és a tihanyi apátság közös rendezésében megnyílt kiállítás résztvevőit *Pásztory Valter* apátsági plébános köszöntötte. Megnyitóbeszédében *dr. Várszegi Asztrik* pannonhalmi főapát–püspök többek között a következőket mondotta: „Szále János képei benső látást, a látottak szeretetét, a tájak egységét, összefüggését közvetítik számunkra. Úgy, ahogyan azt az ember szíve, szeretete megéli és közölni képes. A dunántúli táj láttatásához vezetnek bennünket ezek a képek. (...) Felelősek vagyunk e tájért, felelősek vagyunk e táj levegőjéért, patakjaiért vizeiért, házaiért, az ember környezetéért."

Az új tihanyi tárlatot dr. Várszegi Asztrik pannonhalmi főapát nyitotta meg

Fotó: Korbély

A kiállítást Mosonmagyaróvár város nevében *Plutzer István* polgármester adta át a nagyközönségnek.

Ezután *Pusztai Rezső és dr. Uzsoki András* múzeumigazgatók, a kiállítás rendezői tárlatvezetésen mutatták be a képeket a megjelent közönségnek.

kv.

NAPI

VESZPRÉM MEGYE NAPIL

atos mártír
k emlékére

zággyűlési képviselő leplezte le

A Nemzetközi Valutaalap és Magyaro

Folytatódik az eg

A Nemzetközi Valutaalap (IMF) és Magyarország a következő hetekben-hónapokban egyeztetéseket folytat rövid távú készenléti hitelmegállapodásról. Az IMF ugyanakkor kész hároméves megállapodásról is tárgyalni – közölte *Michel Camdessus*, az IMF vezérigazgatója sajtótájékoztatón.

Elmondta: *Horn Gyula* miniszterelnökkel baráti, konstruktív légkörű megbeszélést folytattak nemcsak az 1995-ös költségvetés kérdéseiről, ha nem a következő három-négy évben szükséges intézkedésekről. Ezen idő alatt Magyarországnak be kell fejeznie a piac gazdasági átalakulást, s olyan fontos problémákat orvosolnia mint a fizetési mérleg hiánya é a jelentős külső eladósodás.

Az államháztartás finanszírozása érdekében ösztönözn kell a megtakarításokat s a munkahelyek létesítését, javítani a versenyképességet, amelyből az elmúlt években sokat veszített Magyarország. Mindeközbe

HOMMAGE À SZALAI ZOLTÁN

TISZTELGÉS A KIVÁLÓ TANÁR ELŐTT
SZALAI ZOLTÁN FESTŐMŰVÉSZ ÉS „KISKÉPZŐS" TANÍTVÁNYAI MŰVEINEK BEMUTATÁSÁVAL

EGYBEN A MŰVÉSZ
A KOCKÁTÓL AZ AKTIG
CÍMŰ KÖNYVE MAGYAR ÉS NÉMET NYELVŰ KIADÁSÁNAK BEMUTATÓJA

A MANNA GALÉRIÁBAN

2007 16-02 november

peter wilhelm PROJECTS ART

KIÁLLÍTÓ MŰVÉSZEK

SZALAI ZOLTÁN
DÉVÉNYI MÓNIKA
DRÉGELY IMRE
FEHÉR LÁSZLÓ
GÁBOR IMRE
KELECSÉNYI CSILLA
KEMÉNY GYULA
KÓTAI TAMÁS
MÉHES LÓRÁNT
MÜLLER ÁRPÁD
ROSKOVENSZKY HEDVIG
STILLER-LUZSICZA ÁGNES
SZABÓ GYULA
SZYKSZNIAN WANDA

VERNISSAGE 2007. NOVEMBER 16. 17h – 20h

FINISSAGE 2007. DECEMBER 2. 17h – 20h

A KIÁLLÍTÁS MEGTEKINTHETŐ HÉTFŐTŐL PÉNTEKIG 14H ÉS 18H KÖZÖTT.

NYITOTT MŰHELY 2007. NOVEMBER 29-30. 14h – 18h

A nyitott műhely keretében szeretettel várunk minden Szalai tanítványt, akiket felkérünk, hogy készítsenek műveket a helyszínen beállított aktmodellről és csendéletről, tetszőleges technikával. Az elkészült képeket a finissage-on elárverezzük. A bevételt a Százados úti Művésztelep Egyesület javára ajánljuk fel.

ÁRVERÉS 2007. DECEMBER 2. 18h

2007 16-02 november december

A KIÁLLÍTÁST MEGNYITJÁK
DR. BEKE LÁSZLÓ
MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ,
AZ MTA MŰVÉSZETTÖRTÉNETI KUTATÓINTÉZETÉNEK IGAZGATÓJA
CZINDER ANTAL
MUNKÁCSY DÍJAS SZOBRÁSZMŰVÉSZ

A KIÁLLÍTÁS VÉDNÖKE
SZALAI VERONI
MUNKÁCSY DÍJAS RESTAURÁTOR

GALÉRIA-VEZETŐ
ÓNODY ÁGNES

AZ ÁRVERÉST VEZETI
RÉZ ANDRÁS
ESZTÉTA

www.peterwilhelm.se

MANNA
GALLERY

SZÉKELY MIHÁLY – PAULAY EDE SAROK
1061 BUDAPEST, SZÉKELY MIHÁLY U. 16
TELEFON: **+36 1 688 0360** · WEB: **www.peterwilhelm.se**

peter wilhelm
ART PROJECTS

meghívó

2007 16-02 november december

HOMMAGE À

SZALAI ZOLTÁN

HOMMAGE À SZALAI ZOLTÁN

TISZTELGÉS A KIVÁLÓ TANÁR ELŐTT
SZALAI ZOLTÁN FESTŐMŰVÉSZ ÉS „KISKÉPZŐS" TANÍTVÁNYAI
MŰVEINEK BEMUTATÁSÁVAL

EGYBEN A MŰVÉSZ
A KOCKÁTÓL AZ AKTIG
CÍMŰ KÖNYVE MAGYAR ÉS NÉMET NYELVŰ
KIADÁSÁNAK BEMUTATÓJA

A MANNA GALÉRIÁBAN

2007 16-02 november

peter wilhelm

KIÁLLÍTÓ MŰVÉSZEK

SZALAI ZOLTÁN

DÉVÉNYI MÓNIKA
DRÉGELY IMRE
FEHÉR LÁSZLÓ
GÁBOR IMRE
KELECSÉNYI CSILLA
KEMÉNY GYULA
KÓTAI TAMÁS
MÉHES LÓRÁNT
MÜLLER ÁRPÁD
ROSKOVENSZKY HEDVIG
STILLER-LUZSICZA ÁGNES
SZABÓ GYULA
SZYKSZNIAN WANDA

VERNISSAGE 2007. NOVEMBER 16. 17h – 20h

FINISSAGE 2007. DECEMBER 2. 17h – 20h

A KIÁLLÍTÁS MEGTEKINTHETŐ HÉTFŐTŐL PÉNTEKIG
14H ÉS 18H KÖZÖTT.

NYITOTT MŰHELY 2007. NOVEMBER 29-30. 14h – 18h

A nyitott műhely keretében szeretettel várunk minden Szalai tanítványt, akiket felkérünk, hogy készítsenek műveket a helyszínen beállított aktmodellről és csendéletről, tetszőleges technikával. Az elkészült képeket a finissage-on elárverezzük. A bevételt a Százados úti Művésztelep Egyesület javára ajánljuk fel.

ÁRVERÉS 2007. DECEMBER 2. 18h

A KIÁLLÍTÁST MEGNYITJÁK
DR. BEKE LÁSZLÓ
MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ,
AZ MTA MŰVÉSZETTÖRTÉNETI
KUTATÓINTÉZETÉNEK IGAZGATÓJA
CZINDER ANTAL
MUNKÁCSY DÍJAS SZOBRÁSZMŰVÉSZ

A KIÁLLÍTÁS VÉDNÖKE
SZALAI VERONI
MUNKÁCSY DÍJAS RESTAURÁTOR

GALÉRIA-VEZETŐ
ÓNODY ÁGNES

AZ ÁRVERÉST VEZETI
RÉZ ANDRÁS
ESZTÉTA

www.peterwilhelm.se

MANNA
GALLERY

SZÉKELY MIHÁLY – PAULAY EDE SAROK
1061 BUDAPEST, SZÉKELY MIHÁLY U. 16
TELEFON: **+36 1 688 0360** · WEB: **www.peterwilhelm.se**

peter wilhelm
ART PROJECTS

meghívó

2007 16-02
november december

HOMMAGE À

SZALAI ZOLTÁN

SZALAI ZOLTÁN

SZALAI ZOLTÁN

SZALAI ZOLTÁN

A MŰVÉSZ ÉS PEDAGÓGUS
1919—1995

KURUCZ GÁBOR • BUDAPEST
1996

Szerkesztette: SZÉKELY ANDRÁS

A borítón: Ősz-kék veranda (1960)
A hátsó borítón: egy oldal az egyik vendégkönyvből

© Szalai Veronika

ISBN 963 650 442 3

A reprodukciókat Váczi Kristóf és ifj. Kurucz Gábor készítette

A MŰVÉSZ ÉS PEDAGÓGUS

A KOR HATALMA ÉS A KÖRÜLMÉNYEK HATALMA

Arcképvázlat Szalai Zoltánról

SZALAI, ÉS NEM SZALAY. Ez csak látszólag mellékes kérdés. Az -i persze nem szégyen. Az -y végződést 1848 táján olykor eldobták nemesi családok leszármazottai — elég olyan ismert neveket említeni, mint Jókai Mór vagy Görgei Artúr. (Utóbbin aztán mégis rajtamaradt, az előbbi pedig továbbra is használta természettudományos írásainál.) Az őstörténész Horvát István a XIX. század elején még a -th ellen is fellázadt neve végén, mondván, „barbarus kor" maradványa. A XX. század második negyedének köztudata másként gondolkozott. A régies írásmód dicsőség volt, nem is annyira az ősi nemeség jele, mint inkább azé, hogy a nevet nem a Belügyminisztérium engedélyezte valamelyik magyarosítási buzgalom idején.

Ha valakit Szalaynak hívtak, az azt jelentette, hogy az illető feltehetőleg egy Zala megyei bocskoros nemes család sarja. Lehetett az ős annyira bocskoros, hogy csupán az adózás módja különböztette meg a parasztembertől, az is csak 1848-ig. Mégis – ott érezhette magát az ország kiváltságosai között. 1940 körül is így volt, amikor Szalay Zoltán főiskolai hallgatót a dékáni hivatalba rendelték, és mintegy „lefokozva", kiigazították az indexében szereplő nevet Szalaira. A falusi hivatalnok valaha elírta, és ezt a tévedést nem lehetett megmásítani. A kor először éreztette hatalmát a rajzversenyeken sikereket elérő vidéki gyerek fölött.

Alig néhány év telt el, és örülhetett, akinek nem volt -y a neve végén. Szalai Zoltán, a rajztanár a maga területén többet akart nyújtani a perspektíva vagy a kompozíció előírt alapelemeinél. Komplex esztétikai oktatásra, műalkotás-ismertetésre törekedett. Egyik, 1950 táján írt kis tanulmánya szomorú mosolyra késztető kordokumentum. A képzőművészeti alkotások ismeretének jelentőségéről szólva azzal indítja mondanivalóját, hogy idézi Lenin elismerő szavait — a filmről. Akkortájt minden nyelvészeti munka Sztálin nyelvtudományi megállapításaival kezdődött... És nem csupán azért, mert ezek ugyan lapos közhelyek voltak, de a maguk naivitásában is józan tételek, hanem azért, mert a nyelvészek ezzel bizonyíthatták, mégse kell lenézni „kenyérpusztító", túlságosan intellektuális foglalkozásukat, netán feloszlatni rögtön látható hasznot nem hozó műhelyeiket — lám, maga Sztálin elvtárs is foglalkozik nyelvészettel. Ha Lenin a legfontosabb művészetnek tartotta a filmet, akkor a látvány szépségének igenis van joga a létezéshez, és ebben a hivatalos fülek

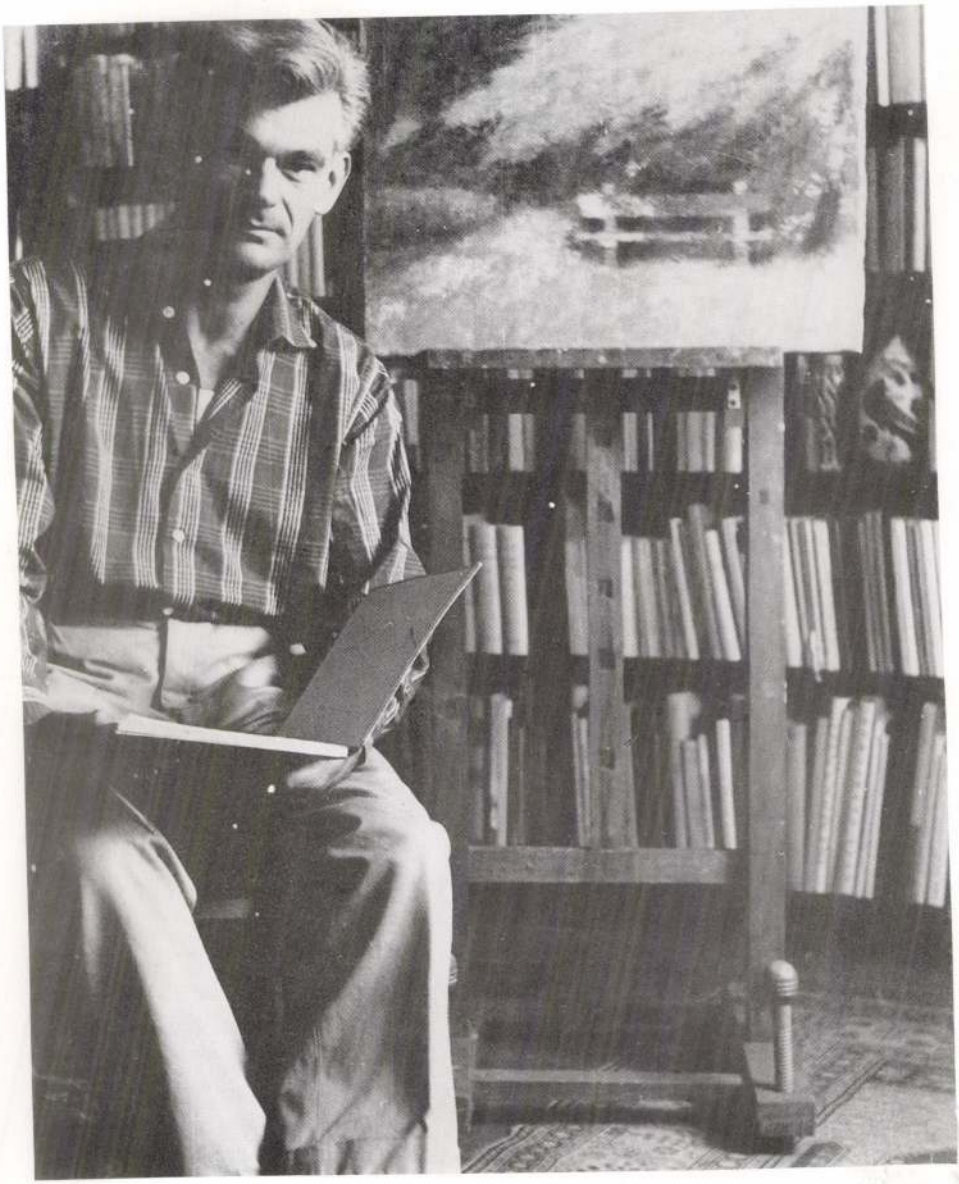

számára született *captatio benevolentiae*ban teljesen mellékes, hogy a politikát mindenben megérző Lenin alighanem azért tartotta olyan fontosnak a filmet, mert úgy vélte, a képek nyelvén az analfabéták is megértik a propagandisztikus irodalmat. Amúgy ma egész biztosan a televíziót tartaná a legfontosabbnak.

Úttörőkislányok békeharcos feliratot komponálnak — ezt a témát cifrázgatta néhányszor Szalai Zoltán, a fiatal vidéki rajztanár, Szőnyi egykori tanít-

ványa, aki láthatta, hogy példaképei, a Gresham-kör tagjai milyen látszólagos lelkinyugalommal elégítik ki a kimondott és kimondatlan hivatalos igényeket. Egyrészt azért, hogy a pályájukat, társadalmi pozíciójukat vagy akár csak munkahelyüket mentsék, hiszen adott esetben mindegyiküket el lehetett volna marasztalni „polgári esztéticizmusban" vagy egyéb bűnben (bár mielőtt a fények és az árnyak, a formák és az anyagok kezdték volna őket igazán érdekelni, a Greshamesek nagyon is politizáló művészek voltak), másrészt meg a reneszánsz példájából azt a következtetést szűrték le, hogy a művész felette áll a politikának, s ez például Michelangelo vagy Leonardo és a városállamok közti marakodás szintjén bizonyára így is volt. Közhelyként tanulhatták meg a mai emberrel, hogy az igazi művész felülemelkedik korán, mint van Gogh vagy Kafka, nem érdekli a közönség és kiválóan bírja a nyomort. A valóságban az ilyen alkotó nem csupán rendkívül ritka, hanem feltétlenül szüksége van olyan hívő és megértő támogatókra, mint Theo volt Vincent vagy Max Brod Kafka számára, továbbá a legnagyobbaknak is nagyon fájt, hogy nem szólhatnak minél több emberhez, hogy nincs kötetük, kiállításuk, sőt vevőjük. Az utóbbiról például van Gogh levelei tanúskodnak.

1958-tól Szalai Zoltán, a festő és a rajztanár látszólag megtalálta helyét a művészi életben. A hajdani Líceumban, a Török Pál utcai gimnázium-szak-

A veranda Árpádföldön (1960)

Feleségével és Illyés Gyulával. Tihany, 1964 *(Fotó: Gyökér)*

iskolában tanított rajzot és népművészetet, néhány osztályban osztályfőnökként is összefogva a gyerekeket. Szeretett tanítani; a régi tanítványok úgy tartják, sokat lehetett tőle tanulni. Sőt, leginkább tőle lehetett tanulni. Talán azért is, mert nem volt sem virtuóz, sem valamilyen véglegesen kialakult formanyelv rabja, mert saját küzdelmeit osztotta meg a növendékekkel.

Szalai Zoltán művészi világképét és technikáját egyaránt a Gresham, különösen Szőnyi István és Egry József példája határozta meg. Pamacsok színnel és fénnyel, néhány egyszerű alaptéma körüljárása. A környező kisvilág adja e témákat — Szőnyi a maga híres képével, amely nem ábrázolt mást, mint egy tócsát a kerítés mellett, bemutatta a hétköznapiság és egyszerűség határait. Szalai is hasonló, a kínai tusfestészetben található szűkszavúságra törekedett. Csendéletein egy tál gyümölcs, alma vagy körte formáit járta körül, mintha valamilyen nagy, végletesen kiérlelt kompozícióra készülne. Tájai úti jegyzetek, amelyeket újra meg újra megfestett több változatban keresve az igazit. Egyszerű, néha — kísérletképpen — ipari tájak.

A táj- és csendéletváltozatok között vissza-visszatér egy finoman megfigyelt hátakt. A portré viszont csak egészen kivételképpen. Ha igen, akkor is elsősorban mint önarckép. Két kedves művészpéldaképéhez, Rembrandthoz és van Goghhoz hasonlóan évtizedeken át kutatta saját vonásait, megörökítve az idő okozta változásokat, és felmutatva a sérülékeny, a külvilágra borúlátó gyanakvással figyelő egyéniséget.

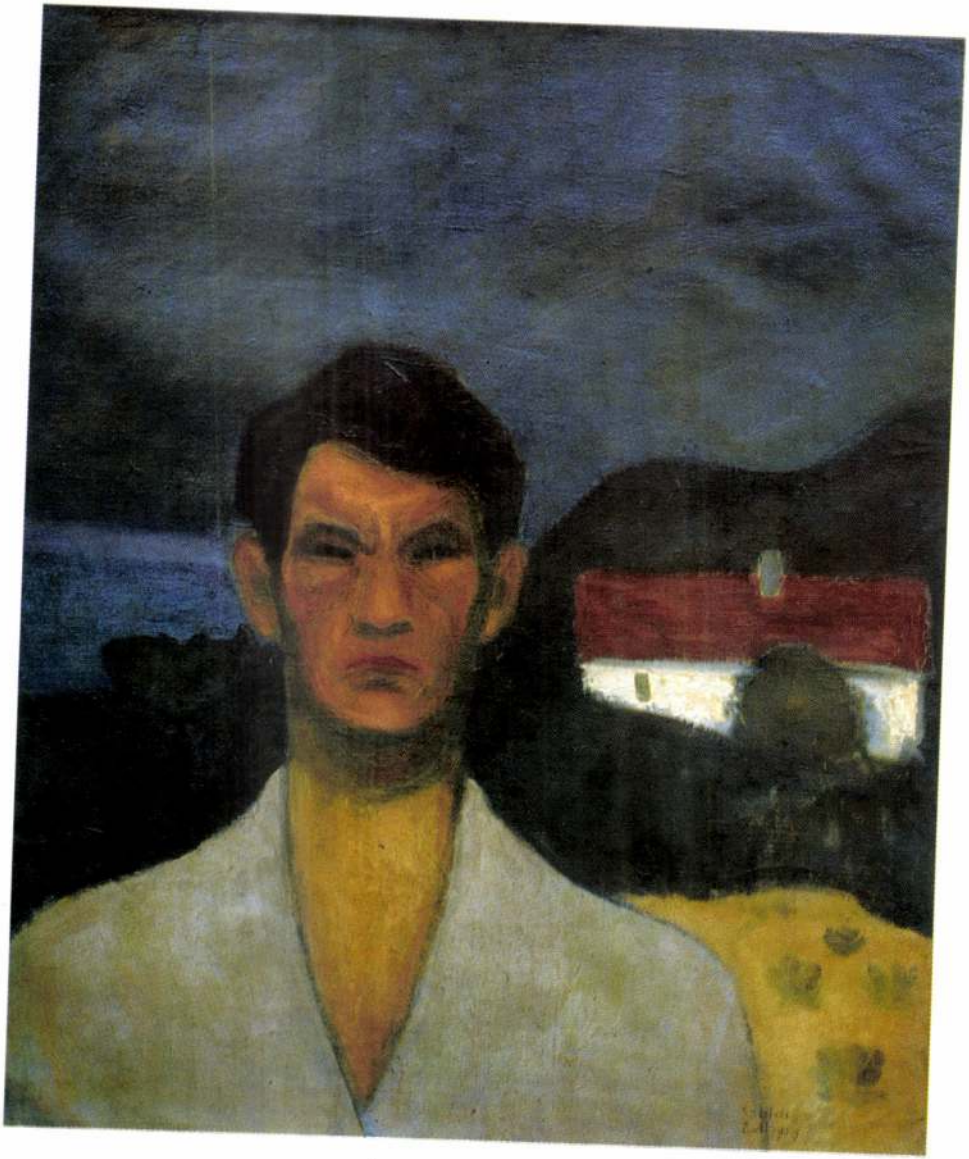

Önarckép, *olaj 1939*

Fehér, sárga, kék csendélet, *akvarell 1940*

Gyümölcsök, *pitt 1975*

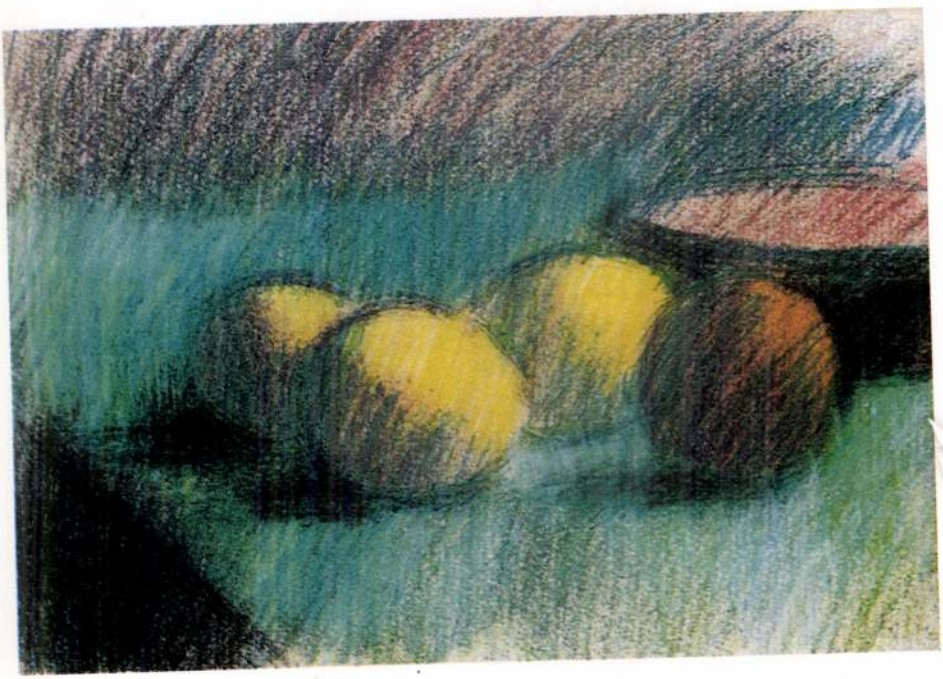

Narancsok, *barna kréta 1975*

Paradicsomok, *gvas 1959*

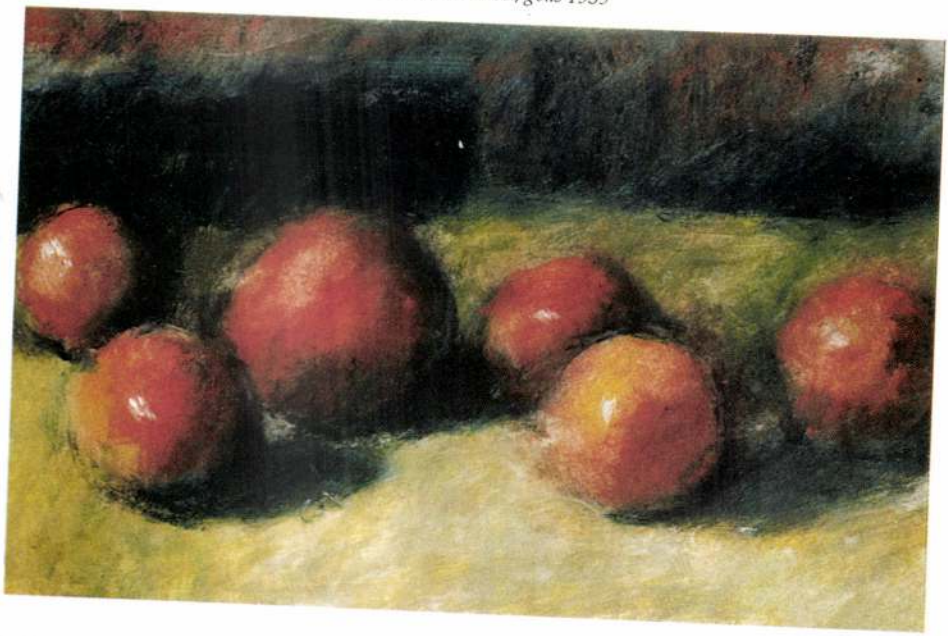

Vörös hátakt, *olaj 1962 (MNG)*

A mélyebbre hatoló önarcképek nem portrészándékkal készültek. Csontváry cédrusképeit elemezte a művészetpszichológia áttételes portréként, párhuzamba állítva őket egy pszichológiai tesztvizsgálattal, amelyben az orvosi kíváncsiság áldozatának fákat kell rajzolnia, s a rajzával elárulja, milyennek látja és milyennek szeretné látni magát. (Csontváry esetében a *Magános cédrus* az első, a *Zarándoklás a cédrusokhoz Libanonban* a második belső önarckép kivetülése.) Szalai képein ez a kettősség nem látszik, bár nem egy rajzon próbálta megfogalmazni a sík mezőben egyedül álló fa szimbólumerejű alakját. A körültáncolt fa alakja hiányzik, talán az utolsó évek lengyelországi és mediterrán utazásain látott tájak helyettesítik. Ekkor, már nyugdíjban, az iskola támaszt is adó kötöttségei nélkül, szokatlan látványokat habzsoló szemmel fedezte fel a „greshamtelen" világot, megtéve az első lépéseket a felszabadulás felé.

Szalai Zoltán festészetének kulcsszava ugyanis alighanem a rács, a bezártság, a szűkre szabott világ. Mint egy ízléssel berendezett börtöncella. A pesti élet kerete egy városszéli lakrész-albérlet, ahol kis négyszögekre osztott verandaablakon át érkezik a fény. A műtermet nagy jóakarattal is csak műkuc-

Koleszár E., Bánfalvy Á., Komjáthy A., Kozo E. Gyenei I. a tanár úrral

kónak lehet nevezni. 1970 körül vagyunk, az ország ekkor kezd igazán belelépni a csapdába, amit az olcsó petródollár kölcsöne jelent, ezt azonban az átlagember felfelé kapaszkodásként érzékeli. Szalai Zoltán is eljut arra a szintre, hogy ismert pesti kiállítóteremben van önálló tárlata, majd műtermes lakáshoz jut a Százados úti művésztelepen. Ekkor azonban mintha megroppanna a fejlődés íve. A beérkezés egyben megállás. Úgy rendszerezi saját munkáit, keletkezési idő, lelőhely szerint, mintha muzeológusként állítana ki kartonokat egy idegen személyiségről. Jegyzetei segítségével könnyű képet nyerni a művészi fejlődésről. A fotókból, rajzlapvázlatokból, a kisszámú olajképből kitűnik, hogy a legfontosabb művek részben Nyergesújfalun (a főiskola után egy évtizedig itt tanított), ám főként Árpádföldön születtek, abban a reményben, hogy egyszer vége lesz az itteni küszködésnek. Mintha Toynbee történelemfilozófiája igazolódna a „challenge", a cselekvés motorjául szolgáló kihívás szerepéről. Szalai Zoltán is azok közé tartozott — több millióan lehetnek így, korántsem csak művészek e hazában —, hogy az élet és a munka elemi feltételeinek megszerzése felemésztette ereje jórészét — fáradtan ért a rajtvonalhoz.

Az árpádföldi képek ajtó- és ablakmotívumai nagy erővel fejezik ki ezt a bezártságérzést, amely, ma már sokkal inkább átérezhető, társadalmi méretű volt, még ha kezdett is az ország beleszokni. Ma sem szárnyalhat az ember teljesen kötetlenül ebben a félig nyugati országban, de legalább röpdében vagyunk, és nem egy nagyobbfajta kalitkában, ahol az ad némi szabadságérzést, hogy akadtak körülöttünk kisebb kalitkák is. Különleges feszültséget ad e rács nélkül is rácsmotívumot jelző képeknek a puha, fényfestő Szőnyi-modor; felismerve a mélyebb jelentést, a formai eszköz és a tartalom közötti disszonancia erősíti a képek hatását. (Szőnyi egy, a Moszkva téren gyülekező, harsányan vidám kirándulókat ábrázoló képén az egyik főalak fekete-fehér függőleges csíkozású ruhát visel, megelőlegezve a „legvidámabb barakk" címét, nyilván öntudatlanul.) Szalai ládán álló virágára mintha pincebörtön ablakán át sütne a nap — legszebb képei közé tartozik, nem is adta el.

A rajztanár-festő azonban nem adta fel a korral és a körülmények hatalmával vívott küzdelmet. Mint tanár sem csupán rajzot oktatott, hanem népi rajzot, pontosabban népművészetet is. Gyűjtőszenvedély hajtotta ember volt, bokályokat, művészeti könyveket, később csorbítatlan élményt nyújtó CD-lemezeket gyűjtött, és kereste az önkifejezés módját más területen is. Korai cikkei, tanulmánycsírái íráskészségről tanúskodnak, jó érzéke volt a megírta egységgé szerkesztéséhez is. *Balatoni képes krónika* címmel jelentette meg a Corvina Kiadó sajátos műfajú művelődéstörténeti albumát, amely a 70-es évek elején a háttérbe szorult a képek igényes, ám fekete-fehér mivolta miatt. Épp akkor adták ki, amikor a közönség szeme már és még a színeket kereste. A könyv komplex szemlélete, a tudományos ismeretanyag, a vizualitás és az igényes megfogalmazás egyensúlya így is felhívta magára a figyelmet; a „non fiction", a szépirodalmon túli irodalom előretörésének korában ez érthető i

1970–1971. IV: C.

Magyar olvasó számára talán azóta sem jelent meg hasonló munka a magyar tengerről, igaz, az ilyen könyveket olvasó magyarok is egyre inkább kerülik a tó partját... Ha párhuzamokat keresnénk a könyv szemléletmódjának, nagyon „előkelő helyen", az Officina könyvkiadó 1930 utáni magyar művelődéstörténeti képeskönyv sorozatában találnánk meg.

Ugyancsak a Corvina Kiadó jelentette meg Szalai Zoltán másik könyvét *A kockától az aktig* címmel. A kiadó legsikeresebb könyve Barcsay Jenő művészeti anatómiájának idegen nyelvű kiadása volt, ezt más, rajzi problémákkal foglalkozó Barcsay-kötetek követték: logikus volt, hogy a kiadó megjelenteti az „előzményt" is. Barcsay munkájából ugyanis nem lehet rajzolni tanulni, ezek a nagyszerű képeskönyvek azoknak valók, akik már valamilyen — elég magas — szinten *tudnak* rajzolni. Ahhoz, hogy az alapoktól induljon el valaki, nem volt fogódzó, az iskolai rajzoktatás könyvei magukon viselték a rajztanítás véres vitáinak nyomát, és egyszerre akarták felszabadítani a gyermeki fantáziát és gúzsbakötni a látást. Ráadául egyetlen művész szemén keresztül nézhették csak a tanulók a világ valóságát.

Szalai Zoltán remek megoldást alkalmazott. Nem a saját rajzait közölte példaként, hanem néhány klasszikus műalkotást elemzett, és egyébként a Képző- és Iparművészeti Szakközépiskola növendékeitől válogatott. Gyerekrajzokból, amelyek mégsem azok. S mert sokak munkája került a kötetbe, a legszigorúbban hagyományos, reneszánsz, majdhogynem akadémikus szemléletű rajzoktatás hallatlan kötetlenséggel párosult. Nem csupán a kötet „hiánycikk" mivolta teszi, hogy más kiadóknál immár a harmadik, részben — de

nem lényegbevágóan, csak szépítő szándékkel — átdolgozott kiadás jelent meg húsz évvel az eredeti után. Kubizmus ide, absztrakció oda, a párhuzamosok a jövő században is találkozni fognak a szemvonal magasságában. Ezt tudni még nem művészet, viszont a rajzolás egyik alapeleme lesz a mai értelemben vett kultúra végezetéig.

Művészetpedagógus, művelődéstörténész vagy festőművész volt-e Szalai Zoltán? A válasz egyszerű: mindhárom. De mégsem egyszerű, mert ki kell egészíteni egy félmondattal: „az 1940 utáni Magyarországon". Olyan korban, amely hol így, hol úgy, de alaposan behatárolta a horizontot a körülpillantó művész szeme előtt. Még akkor is, ha megpróbált a maga csöndes módján küzdeni a kor hatalma ellen. Például úgy, hogy amikor már nyílt erre alkalom, a Váci utcai Idegennyelvű Könyvesbolton keresztül magyar ember számára méregdrága művészeti folyóiratokat hozatott meg, nem érve be az akkor divatos Skira-kötetek apró és behízelgően tarka reprodukcióival. Ezek az információk azonban a tájékozódást is szolgálták, s nem mintát adtak. A minta továbbra is a Gresham maradt. s nem azért, mert 1956 után a hivatalos ízlés épp ezt a „vonalat" kedvelte leginkább. A megbízások, a nagynak nevezett – amúgy valóban nagy pénzeket hozó — feladatok a hagyaték tanúsága szerint nem izgatták, részben arisztokratizmusból, részben önbizalomhiányból inkább félreállt, Arany János-i iróniával — és néha egy-egy képén átütő feszültséggel — tekintve magára és a világra, annak sarat fröccsentő összes „úri lócsiszár"-ával egyetemben.

Igazi *kismester* volt. Ezt a kifejezést sokan félreértik, pedig nem lebecsülő. A Szépművészeti Múzeum Régi Képtárának kiállítása szinte csak kismesterek nagy munkáit tartalmazza (nagy mesterek kis munkái mellett) Szalai Zoltán pályáját egy felhő homályosítja el: az, hogy *itt és most* nem a periklészi Athénban, a Mediciek Firenzéjében vagy Rembrandt korának Hollandiájában élünk.

Székely András

Balatoni emlék, *olaj 1976*

Téli reggel, *olaj 1949*

A KEZDETEK

A két nővér és a testvérbáty
(1922)

KOMÁROM MEGYE képzőművészeti életében tevékenyen részt vesz Szalai Zoltán festőművész. Nevét megyénk legjobb festőművészei között említhetjük. Szalai Zoltán Nyergesújfalun él és dolgozik. Ez a falu jelentős szerepet játszott az újabb magyar festőművészetben. Ebben a szép fekvésű faluban telepedett le a század elején Kernstok Károly, itt alapított művésztelepet, amelynek tagjai közé tartozott Márffy Ödön, Czóbel Béla, Derkovits Gyula és még sokan mások, a XX. század legszámottevőbb magyar festői közül. A Kernstok-féle művésztelep az ellenforradalom után feloszlott, de két kiváló festő folytatja ma is az elődök munkáját Nyergesújfalun. Az egyik Nyergesi János, aki Kernstok mellett tanulta a festészetet, a másik pedig Szalai Zoltán.

„Néhány figyelemre méltó tehetség mutatja be műveit a Szabadszervezetben. Közülük Szalai Zoltán a legérettebb művész. Nagyvonalú formarendszere monumentális hatásával emlékeztet Nagy István festményeire, anélkül, hogy utánzójának mondhatnók. Festményeiből erő és lendület, ugyanakkor a belső líra finomsága sugárzik" – írta Szalai művészetéről a *Szabad Nép* 1949. május 25-i száma. A *Népszava* (1954. szeptember 7.) ezt írja képeiről: „A kiállítás legnagyobb élménye Szalai Zoltán két szép tájának finom, szerény halk lírája. Régi spanyol mesterek tanulmányozására utaló portréján a fény és árnyék hatásainak mértéktartó kihasználásával jól mutatja be az ábrázolt alak karakterét." — Színeiben, természetábrázolásában, hangulatkeltő erejében a nagybányai festők termékeny hatása érződik" — írja róla a *Szabad Művészet* kritikusa. (1955. május.)

Szalai Zoltánról, erről a csendben, feltűnés nélkül dolgozó szerény művészről Komárom megyében kevesen tudnak.

Meglátogattuk őt műtermében, Nyergesújfalun. A fal mellé támasztva befejezett és munka alatt álló olajképeket látunk. Mosakodó női akt, Lábatlani Duna-kanyar, Nyergesújfalui háztetők... Egy önálló utakon haladó, témáit őszintén átélő és gondosan kiérlelő, mélyen kulturált művész munkái. Átlapozzuk mappáját: akvarellek, szénrajzok; kulturált művész munkái. Átlapozzuk az apró színvázlatokat: csupa ötlet, eredeti megfigyelés, friss festői gondolat.

Az a csodálatos, hogy ezek a művek mind egy kis szűk szobában születtek. Kis albérleti szobában él Szalai Zoltán, ahol minden zugot elfoglalnak a képek, festékek, ecsetek. Ezen a helyen nehezen tud továbbfejlődni. Tágasabb helyiség kellene.

Harminchat éves most a művész. Most bontakozna ki igazán tehetsége és élményeinek gazdagsága, amelyet Székesfehérvárról, a szegényparaszti szülői házból hozott magával. Bizony sok gondot okozott a szüleinek, hogy a négy családot tisztességesen felneveljék, s hogy Zoltán a képzőművészeti főiskolát is elvégezhesse.

Míg nála voltunk, sokat beszélt erről, és nagyon szívesen beszélt egyik főiskolai tanáráól, mesteréről, *Rudnay Gyuláról*.

— Sokat köszönhetek Rudnaynak. Senki nem tudott úgy beszélni a régi nagymesterek — Velázquez, Tiziano, Rembrandt, Goya, Paál László — remekműveiről, mint ő.

Mestereiről beszélt, akiktől legtöbbet tanult, s akiket legjobban szeret.

— Szőnyi István, Kossuth-díjas művész szemlélete volt rám a legdöntőbb hatással. 1937-ben láttam egy kis kiállítását. Elsőéves főiskolás voltam akkor. Úgy éreztem, ő az, akitől a legtöbbet tanulhatok. A magyarok közül nagyon szeretem még Nagy Istvánt, és a balatoni fények, a végtelenbe vesző víztükör, a badacsonyi hegyek festőjét: Egry Józsefet. A külföldi mesterek közül Remdrandt és Pierre Bonnard mindig nagy élményt jelent számomra. Minden idők legérdekesebb művészegyéniségének korunk sokat vitatott mesterét, Pablo Picassót tartom.

Terveiről érdeklődtünk.

— Szeretném nyári élményeimet feldolgozni. Nyáron a Balaton mellett voltam, s sok vázlattal jöttem vissza. Nagyon érdekel még a nyergesújfalusi táj, az akt és a portré. Általában minden téma érdekel, ami festői élményt ad. Legszívesebben a közvetlen környezetemet festem. Szeretnék teljesen behatolni mesterségem titkaiba, hogy minél egyszerűbb eszközökkel fejezzem ki a világot, amelyben élek, a körülöttem zajló mai életet, s benne az embert.

Dévényi Iván (1955)

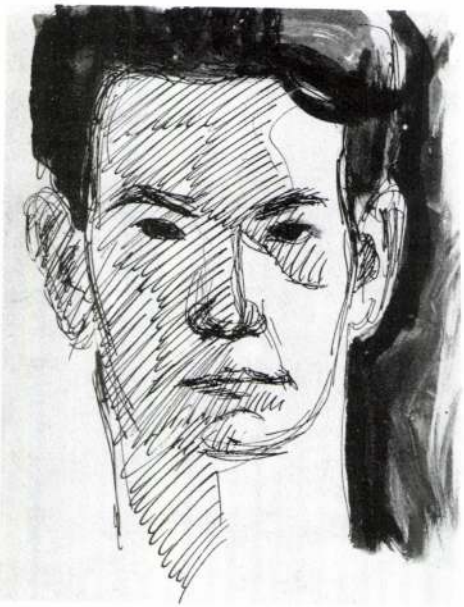

Önarckép, 1939 (tus)

DELACROIX HALÁLA előtti utolsó jegyzetében ezt írja: „A kép első kötelessége, hogy ünnep legyen a szem számára". Száz év óta sok kiváló festő tette számunkra ünneppé a környezetet, fedezte fel benne a hangulatok ezer árnyalatát. A szín szépségeinek álmodói közé tartozik Szalai Zoltán is. Képeinek jóformán ez az egyetlen tartalma. Dunai tájak, öreg fák, álldogáló lovak, a sötétből kivilágló fehér korlátok, szántóföldek kápráznak itt kiállított képein. Látszólag semleges, semmitmondó témák, amelyekből csak akkor válik festmény, ha művelt, érző szemmel és szellemmel figyelő festő szeme akad meg rajtuk, s fedezi fel bennük a paletta színeinek rokonát. „Magánbeszéd a szivárvány tájképpé foszlott színeiről" lehetne címe bármelyik Szalai-képnek. Valóban, egy-egy alaphangulat szordínója alatt úgyszólván a paletta teljes gazdagsága ott remeg vásznain. A rajz színtelen vonalát teljesen száműzi képeiről, a tárgyakat csak egymáshoz simuló, egymásba játszó színeik írják körül. Így a tájak és emberek mintegy félálomban, szenderben fogant lírai vallomássá válnak képein. Ezt a hangulatot fokozza még, hogy általában kerüli az éles, szikrázó napfényt s ellentétét, a tömör árnyékokat, inkább szórt fényben, párás légkörben fogalmaz. Színharmóniája sem ellentétekre épül, hanem egy-egy halk akkord hangulatának változatai rezegnek tova képein.

E szín-játék előadásának módja is illik ehhez a látomás-világhoz. Képei ugyanis az ecset látszólag kötetlen mozgása nyomán alakulnak. Ez mozgalmasságot sűrít felületeibe, meglobogtatja a színek sejtelmes fátyolát. Képeire emlékezve, kint a tájban bennünk is fel-feltűnik egy-egy Szalai-látomás. Ez pedig nagy dolog, annyit jelent, hogy a művésznek van ereje, hogy képei han-

gulatával magunkat is alkotóvá tegyen kint a tájban. A delacroix-i értelemben nemcsak a képet, de a természetet is a szem ünnepévé tudja avatni, szebbé teszi számunkra a kopott, hétköznapi látványt.

Az ember is elsősorban szín és árnyalat az ő számára. Nem a szó mély értelmében vett emberábrázoló. Érdekes, hogy tájképeiben nem is nagyon találunk embereket, az embert általában inkább rajzolja, mintsem festi.

Szalai Zoltán a nagybányai hagyományokon nőtt színkultúra egyik érzékeny művelője. Most, hogy először lép nagyobb gyűjteménnyel nyilvánosság elé, ismerkedjünk meg eddigi életével, művészi kibontakozásával.

Ősei somogyi és zalai földmívesek. Dunántúli tehát, vagy ahogyan régóta szívesen mondogatja: pannóniai. E szóban a klasszikus műveltség honvágya szólal meg. Székesfehérváron született 1919. február 13-án, s ott is járta iskoláit. Ányos Pál, Virág Benedek és Vörösmarty Mihály szellemében nevelkedvén. Az első nagy festői izgalmat a Balaton hatalmas tükrén bujkáló színcsodák jelentették számára. A Képzőművészeti Főiskolán csak a második év után került igazi nagy mesteréhez, Rudnay Gyulához. Művészetét ma is megilletődéssel idézi, bár nem találta meg helyét Rudnay komor és szilaj látomásainak sötét kavargásában. Szőnyi István művészete igézte meg a fiatal festőnövendéket, s úgy érezte, hogy hasonló eszközökkel tudna közelebb férkőzni látomásainak lejegyzéséhez. Később meghittebb kapcsolatba került Egry Józseffel, a Balaton nagy látnokával. Kibontakozó művészetét a második világháború egy időre megakasztotta, és sajnos most is nagyon szűkösen él Nyergesújfaluban, Budapesten pedig művészeti szakkörvezető. Csak szilárd akarata, s egyre követelőbben képpé kívánkozó színélményei indítják újra a festői munkásságát. Szenvedélyesen szereti a művészetet, s nagy szeretettel tanulmányozza a régi s mai mesterek alkotásait. Szinte mindennapos közelségbe került hozzájuk, s ennek az „ismeretségnek" néhány finoman megírt tanulmánnyal állít emléket. De nemcsak a múlt és jelen mesterei érdeklik, hanem éber nevelői érzékkel figyeli s irányítja tanítványainak kibontakozó képességeit, kitűnő beleéléssel hozza felszínre lappangó alkotáskészségüket. — Nagy rajongója a muzsikának, lelkesedéssel és szeretettel hallgatja a régi s a mai zenét.

Íme, érdemes volt néhány szóval felidézni Szalai Zoltán életsorát, mert ennek ismeretében még közelebb érezzük magunkhoz festői látomásait, szinte zenei színkölteményeit. Ez az érzékenység nemcsak képein van meg, hanem áthatja egész életét, s így képei valójában életéről szóló közvetlen vallomások. Ez a kiállítása kitűnő alkalom arra, hogy a látogató a képeken keresztül ismeretséget kössön egy őszinte emberrel, akinek ecsetje nyomán színekbe borul a világ, s a legjelentéktelenebb látványban is ott szikrázik a szivárvány szépsége.

László Gyula (1958)

REFLEXIÓK

AMINT JÁRTAM A KÉPEK KÖZÖTT és gondolataimat rendeztem, önkéntelenül volt tanáromnak, György Oszkárnak ebben a kiállító helyiségben idézett baudelaire-i sorai jutottak eszembe:

Tág mint az éjszaka és mint
a fény, nyitott:
A színek, illatok, s hangok
egymásra lelnek.

E sorokat Baudelaire *Correspondances* c. verséből így fordította György Oszkár és ezzel akkor egy kép színeinek, hangjának rejtett asszociációira épülő baudelaire-i esztétikára hívta fel figyelmemet.

Nem volt hamis az a hang, amely így bennem a kiállítás alatt megfogalmazódott, mert Szalai Zoltán művészi látása és kifejezési formája új szépségeket szabadít fel a szemlélőben. Muzsika, líra és illatozó való ölelkezik itt egymással és a megismeréssel.

Ez a festészet, mely érzelmeket és mondanivalót keres tárgyul, mely a külsőn kívül a mély gondolatot kutatja, mely az általános helyett a pillanat külön izgalmát is ecsetelni képes, mely testestül-lelkestül egész embert kíván, hozta hozzám még közelebb Szalai Zoltánt.

Régi barátom! Ismertem és mégis meglepett. Az utóbbi évek igen megérlelték. Súlyos éveket élt át, úgy látszik, ez a köztudattal ellenkezőleg, szellemi és alkotói gyarapodásra vezetett. Tovább kutattam, hol találom meg én a magyarázatot és választ arra az ugrásszerű fejlődésre, amelyet a két utóbbi év alkotásai tükröznek.

Pár évvel ezelőtt második hazájában, Nyergesújfalun, beszélgettem vele. Csupa nyugtalanság, izgalom volt, akkor még ő sem tudta, csak sejtette, hogy miért. Én sem tudtam. Kiállítása megadta a választ. A nyergesújfalui Dunapart, a szín, az árnyék, az illat, a vízbőség, a pára, a csendesség hatalmas nyelven szólt az akkori kedélyéhez. Nyugtalanította érzelmeit, az ébredő képzelete mámorossá tette. Tele ábrándokkal kereste a költői formát s innen már csak az alakító tehetség szelíd intésére volt szükség, hogy tettre gerjedjen. Ma az érzés legszebb fázisában már tudja, mi játszódott és izgatódott akkor benne és ezért az ugrásszerű fejlődése.

Nem keresem benne mesterei nyomát. Ha itt-ott meg is csillan Szőnyi, Egry hatása képein, már tompán verődik vissza öntépelődő, konok akaratán.

Csak egy képével mutatom be. *Dunaparti fűzfák*, 1957. Kisméretű mű, témája sem nagyigényű, de belvilágának egész költői ereje feltárul benne. Lázas hévvel festett harmonikus összhatású, színeinek varázsa és bája van. A főként hideg színekre komponált képét nem a tárgy visszaadása jellemzi. Helyesen jegyezte meg a megnyitó beszédében László Gyula egyetemi tanár, hogy „nem leltárt fest"; nem is leltár az, amit fest, hanem atmoszféra, amelynek eleven fluidumába vannak fürösztve a megjelenített fűzfák. A fák és környezet különböző kisugárzásai kölcsönösen hatnak egymásra, befolyásolják egymást, s a reflexek finom, de főbenjáró szerepet játszanak.

Festményei címének is komponáltsága, íze és ritmusa van. Pl. „Szőlők, lombok, szántók", vagy „Magányos fűzfa párás fényben".

Nem dicsérni, és nem kritizálni volt célom e pár sorral, csak megállapítottam: ez minden. Meg kell állapítani még azt is, hogy Szalai Zoltán tehetsége még többet merhet, mint eddig. Mi, székesfehérvári művészek meleg szeretettel üdvözöljük első hazájában, ahonnan elszármazott. Szeretnénk, ha minél gyakrabban láthatnánk érő tehetségét, elbeszélgethetnénk, hogy az élet még több ajtaját nyissa ki és mindegyiken belépve keressen, hogy képei a természet egy-egy darabjával együtt a belső életét még fokozottabban adják vissza. Kutasson, hogy minden ecsetvonása, amely egy-egy színárnyalatot ír át, még érzékenyebben adja festményein érzelmeit és azok átírását is és akkor még telibb értelemben idézhetjük a fenti baudelaire-i vers sorait.

Áron Nagy Lajos (1958)

A Fényes Adolf Teremben egy vidéken élő, érzékeny színlátó művész munkásságával ismerkedtünk meg. Szalai Zoltán nagybányai hagyományokon nevelkedett. Gyöngéd, igazán átélt feljegyzései a dunai tájról, szántóföldekről, magányos fűzfákról, líraiságáról vallanak, a föld szeretetéről, egészségesen zengő színkultúrájáról. Olaj- és akvarellképein kerüli az éles színellentéteket, tónusai finoman olvadnak egymásba, de formái mégsem mosódnak el, mert ecsetvonásainak a rajztudás biztonsága az alapja. Néhány önálló grafikája tanúskodik rajzkészségéről, tanulmányok, ahol a legmerészebb rövidülések ábrázolásai túlmutatnak a stúdium-jellegen, érzelmeket, indulatokat fejeznek ki. Szalai Zoltánnak vannak érdemei a sokat és sokszor sürgetett vizuális nevelés terén. Sokat cikkezett e téren s vezetője a Rózsa Ferenc Kultúrház művészeti szabadiskolájának. Mostani első bemutatkozása, munkáinak igényessége, hangjának szerénysége bátorítást és elismerést érdemel.

Dutka Mária (1958)

Éjszaka Szardinia, *olajpasztell 1983*

Szardinia fák, *olajpasztell 1983*

Ház Badacsonnyal, *akvarell 1941*

Fonyód Kisörsről, *akvarell 1941*

Tükröződő fák, *akvarell 1947*

Tükröződő fák, *akvarell 1947*

Hegedű csergével

BARNA VERANDA, SZÜRKE VERANDA, sárga veranda, zöld veranda, vörös veranda... A festő szinte mozdulatlanul ül a hétköznapok kis tárgyai között és az ablakok, aktok, kerítések mögül nézi a világot, amelyet nem tud elérni úgy, mint szeretné. Az erős, természetes fények és színek visszaverődnek valahonnan — a hegyekről, a felhőkről, az égboltról —, vagy megszűrődnek a levelek, a falak között és az ablakok üvegtábláin.

Sokáig álltam még a *Tulipános láda* című képe előtt. Meszelt falú szobasarokban álló ládán egy edényben néhány szál tulipán piroslik. A nem látszó ablakon át beszűrődő fény foltjai vibrálnak a falon. Nézem a képet, és a tisztára söpört parasztudvart látom, alighanem vasárnap van, mert nagy, nyugodt csöndet érzek, és tudom azt is, hogy nyár van és koradélután. Azt hiszem, az apró ház előtti kispadon ünneplő ruhában ülnek a szobát lakó öregek és várják: hátha történik valami...

Szántó Gábor (1969)

A RIPORTER KÉRDÉSE: *Előzetes vázlatok?*

Anyaggyűjtés: ceruza, színes kréta, gvas technikával negyedíves rajzlapra a helyszínen, természet után festek. Ezek közül az érdekesebbek, vagy a sikerültebbek lesznek áttéve olajfestékkel, műteremben (esetleg évek múlva is) úgy, hogy előbb a színes (gvas vagy színes kréta) tanulmányomról ceruzával szerkezetes kompozíció-vázlat készül. Közben a kép egyes elemei módosulhatnak. Előfordul, hogy a téma egyes részleteiről még a helyszínen szigorú reális részlettanulmány készül, az emlékezet támogatására; természetesen a végleges képen minden absztrahálódik.

Természet és a kép?

A természet az természet, a kép az *kép:* minden képem látvány-élmény alapján jön létre, de a célom mégsem a látvány — vagy hangulat — visszaadása, hanem a „képalkotás", tehát a felépítettség (kompozíció), a színek összehangolása, a fények–árnyékok elrendezése; vagyis a látvány, a téma csak „ürügy", mert a képen minden elveszíti tárgyi valóját. S ha közben a képen mégis felismerhető a valóság, vagy annak hangulata, az puszta véletlen műve.

Mennyi ideig készül?

Változó. Kréta, gvaskép 20–40 perc körül, az olajkép függ a mérettől és az indulási, kezdési sikertől, ez lehet 1–2 óra, fél év, egy év. Minden esetben az olajfestményeim fejlesztéssel készülnek: legelőször az egész vásznat beterítem a megfelelő színekkel, s napokon, heteken, hónapokon át (ez az idő attól függ, hogyan fejlődik a kép) vékony lazúros színrétegek felhordásával alakítom és fejlesztem a képet addig, amíg úgy érzem, hogy minden egyes részlete megoldott.

Milyen témákat szeretsz?

Képeimnél nem a téma a döntő, hanem a képszerűség. Mindent megfestek, ha a látványban, a jelenségben, vagy az impresszióban meglátom a képet. De általában azokat a témákat szeretem, melyek alkalmasak nonfiguratív absztrakcióra. Többnyire a legszűkebb közvetlen környezetemet festem, de erdők, hegyek, vagy a víz (Duna, Balaton) körül barangolva is festek (soha nem olajjal), témát keresek, anyagot gyűjtök.

Milyen terveid vannak?

Különösebb terveim nincsenek. Dolgozni, módszeresen, de tématervek nélkül. De nem dolgozok rendszeresen, néha hónapokog sokat festek, aztán semmit. Téma vagy élménygyűjtésnél az első hónapok sikertelen technikai kísérletezésekkel telnek el, de ha belejövök a munkába, akkor naponta 5-6 kép is sikerül. (Az 5. ponthoz: egyszerre 3-4 olajfestményen is dolgozom, úgy, hogy 3-4 napon át mindennap kezdek egy új képet, s azokon többnyire egyszerre dolgozom. Ami nem sikerül, azt évek múlva előveszem, újra nekiugrok, s akkor vagy sikerül, vagy nem.) Lehet, hogy majd megfestem a *Négy Évszak*-ot, a *Hajnal*-t, az *Alkony*-t, nem témájában, hanem színhangulatban megfogva. Ehhez megfelelő élmény kell, hogy azt absztrahálhassam.

Van még sok más kép?

A kiállításom keresztmetszete budapesti, „árpádföldi" tízéves korszakomnak. Ebből az időből alig van több olajfestményem, mint amit bemutattam, színes kréta, gvas vagy rajz lényegesen több van. De a témák hasonlók: mindegyik közvetlen környezetem. (Közben három évig — 1964–66 — készült könyvem, a *Balatoni képes krónika*, ez idő alatt egy olajfestmény sem készült.)

Táj és az ember?

A táj, épület, csendélet lényegében mozdulatlan, az ember, állat mozgó. Képeim lényege a szín és az akaratlan líra mellett a szerkezet. Mozgó témát, tehát embert a tájban nem ábrázolok. Alakot is csak nyugalmi helyzetben festek. Nem érzem szükségét, hogy képeimen mozdulatot rögzítsek, ez, vagyis „egy elkapott mozdulat" a képen a bizonytalanság érzetét keltené. Képeim nem dinamikusak, hanem statikusak. Ez a művészetre vonatkoztatva nem szabály, s nem is vita tárgya, hanem alkati, szemléleti kérdés.

Ki volt mestered?

A főiskolán két évig Kandó László, majd három évig Rudnay Gyula. Kandóhoz beírattak, Rudnayt én választottam, mert Szőnyi nem tudott átvenni, osztálya túl zsúfolt volt. Mindkét mester csak névleges, Kandónak nem volt hatása, a nagy Rudnay lelkivilága távol volt tőlem, hatása rövid ideig való volt, csak amíg osztályába jártam.

Kinek a művészete hatott rád — véleményed szerint?

1939 őszén, amikor felvételiztem a főiskolára, volt Szőnyinek kiállítása a Fränkel Szalonban. A látottak döntő hatással voltak rám. Ez a felfedezés ma is fellelhető képeimen, csak hatás helyett helyesebb lenne a szemléletek rokon-

ságáról beszélni. Ugyanis hatás alatt epigonizmus is érthető. De nem vagyok Szőnyi követője. Amikor felfedeztem Szőnyi és a francia Pierre Bonnard közötti rokonságot, akkor őt kezdtem tanulmányozni. Később rájöttem — a megtermékenyítés ellenére — ez az út tovább nem járható. Mert megismertem Nagy István képeit. Nagyvonalú formaösszefoglalását közel éreztem magamhoz, Egry Józsefhez szoros barátság fűzött. Tőle a szigorú képszerkesztést tanultam. (Tehát Egry sem „csak" a levegő és a fény festője!) Ezután érthető, hogy Bonnard szétesőképszerkezete, dekadens franciasága elvesztette hatását, bár műveit ma is szeretem. Tehát megtaláltam a nekem járható utat. Ha kísérleteztem is, kétes kalandokba nem bocsátkoztam, tőlem idegen szemléletet nem vettem át divatból, vagy azért, hogy „korszerű" legyek. Újabban Turner művészetét tanulmányozom — ismét csak reprodukciókon. Oldott, festői víziói londoni tanulmányútra serkentenek, hogy eredetiben is megismerjem.

Ezek a művészek hatottak rám.

Más kérdés, hogy kiket szeretek. Még. A lascaux-i barlangfestmények, az orosz ikonok, van Gogh és még sokan mások. Szenes Árpádné Vieira da Silva portugál festőnő absztrakciója sem közömbös előttem. Külföldön már nem a festői festőket keresem a múzeumokban, hanem a száraz német gótikát vagy reneszánszot, az olasz trecentót, látásuk felüdülés saját festőiségem után. A sok magyar remekmű közül hármat említek: MS mester *Vizitáció*ja, Szinyei *Majális*a, Csontváry *Magányos cédrus*a.

Tovább nem sorolom a mestereket és a képeket. Nincs hely és idő Európa és Ázsia, Afrika és Közép-Amerika területén keletkezett képzőművészeti kultúrák időrendi felsorolására.

Magyar Rádió (1969)

KÉPEI KÖZÖTT NINCSENEK ún. „nagy témák", többnyire a közvetlen környezetét festi: a verandát, az udvart, a vén pajtát, egy tulipános ládát, birsalmákat, őszi csendéletet. Természetlátásában a jelenségek szín- és szerkezeti elemei érvényesülnek. Így a Komor Börzsöny, Balaton és Dunakanyar c. tájképein. Alakos képei közül a *Fekete kendős parasztasszony*, az *Öregasszony*, *Barna hátakt* c. műveit emeljük ki. Alkotásaiban nem a téma, hanem a képszerűség a döntő. „Mindent megfestek — mondja — ha a látványban, a jelenségben, egy impresszióban meglátom a képet, de általában azokat a témákat szeretem, amelyek alkalmasak a nonfiguratív absztrakcióra." Nem a pillanatnyi mozdulatokat örökíti meg, alakjait nyugalmi helyzetben festi. Kompozíciói ezért statikusak.

A főiskolán Kandó és Rudnay tanítványa volt, valójában Szőnyi István szemléletmódja hatott rá, saját bevallása szerint. Majd Nagy István, Egry és

legutóbb Turner atmoszférikus művészete vonzotta. Bár több nevet is említettünk művészetével kapcsolatban, valójában Szalai Zoltán ki tudta alakítani sajátos egyéni stílusát.

Festészete halk, tiszta „tőmondatokban" beszélő művészet. Sohasem törekedett látványos megoldásokra, technikai bravúrokra. A nagy leegyszerűsítéshez a természetben látottakból szigorú részlettanulmányokon keresztül jut el. Először szerkezetes rajzokat készít előtanulmányként, vagy mondhatnók alapozásként, s csak azután fogalmazza meg véglegesen olajjal mondanivalóját. Sokszor évekig munkálkodik egy-egy képén, sok gonddal, lazúros színrétegek felrakásával alakítgatva. A néző elé a már leszűrt művet tárja. A rajznak csak helyenként ad izgalmas nyomatékot, s ebből villannak fel a fények s a formák lágyan omló, színesen összeölelkező foltjai. Viszonylag kevés színnel dolgozik, egy-egy szín finom fokozatait, variációit láthatjuk tájképein is. Különösen kedveli a Duna és a Balaton környékét, az utóbbiról művészi könyve is jelent meg Balatoni képes krónika címen.

Szalai Zoltán tiszta, logikus kompozícióin is átüt érzelmes kedélye. Ezért játszik képein fontos szerepet színeinek hangulati értéke. A bensőségesen megfestett *Barna veranda*, *Sárga veranda*, *Zöld veranda* vagy *Szürke veranda*, mint címük is sejteti, egyazon téma színekben, hangulatban mindig újat hozó változatai, költői megoldásban.

Dr. M. Kiss Pál (1970)

Szalai Zoltán, akinek festményeit a Fényes Adolf Teremben mutatták be (1969. X. 24—XI. 16.), szintén Szőnyi-tanítvány volt. Ugyanazok az oldott, puha fények, ugyanazok a ködfátyolon átderengő tájak, csak éppen Szőnyi derűje tűnt el ezekből a képekből. Szívesen fest egy szoba ablakából mint börtönablakból, s tájképein is — szinte akaratlanul — ott van mindig egy korlát motívuma. Szalai Zoltán kafkai életérzést fejez ki Szőnyi eszközeivel — ez az ellentét teszi képeit a legközelebbi ismerkedés után szívszorítóvá, megejtően fájdalmassá.

Művészettörténeti Almanach III. (1972)

Terjedőben van az a szép szokás, hogy költők nyitják meg a festők kiállításait. Csekély fizetség ez azért, amit a képzőművészek tesznek könyveink külső szépsége ügyében. Most e néhány percben több is történik, nem csupán valami általános hála lerovása, hiszen Szalai Zoltán hosszú idő óta a barátom is, meg írótársam is. 1969-ben jelent meg népszerű könyve a Balaton vidékéről, amelyben nem csupán arról van szó, hogyan látja egy festőművész a haza egyik részét, de a könyv írójának nyelvezete külön is érdekes és magával-

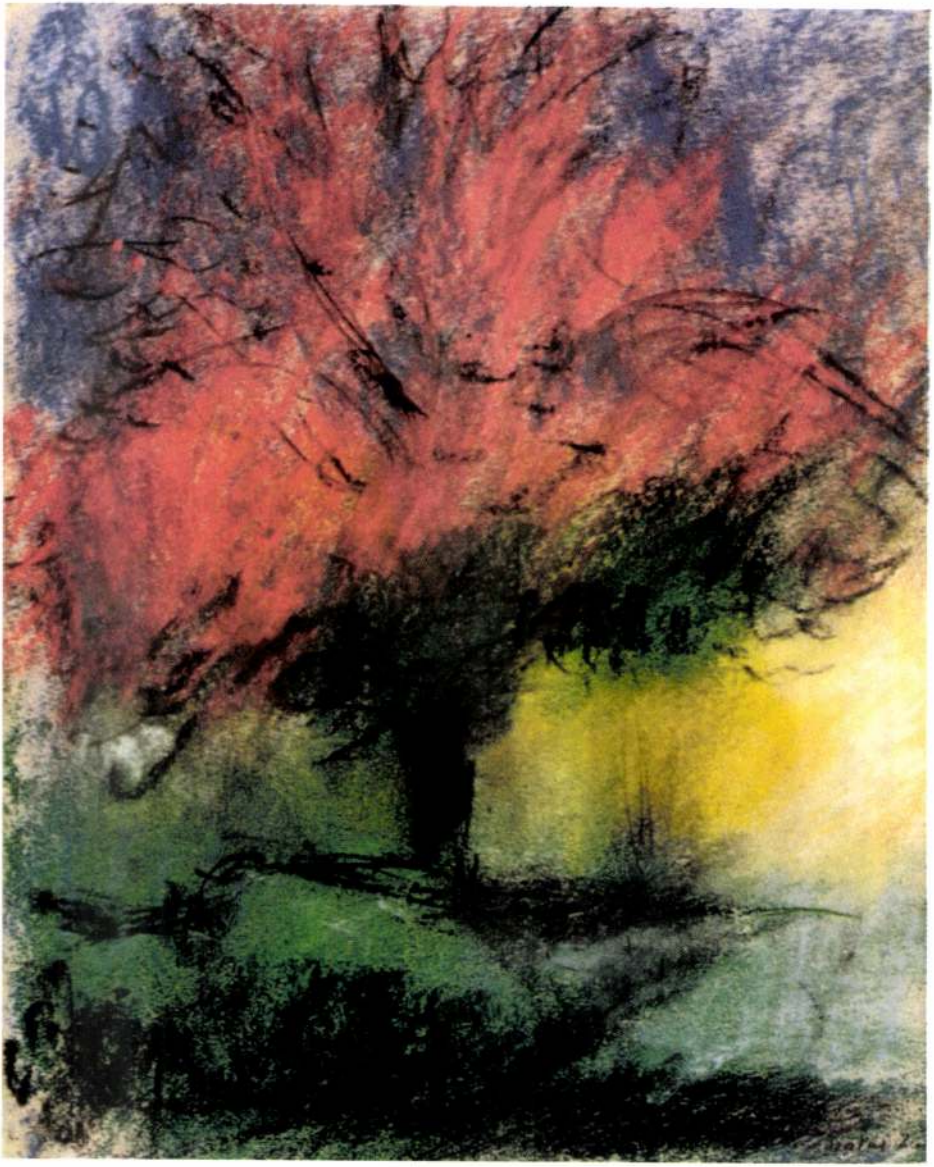

Rozsdavörös ősz, *pasztell 1968*

Sárga veranda, *olaj 1962 (MNG)*

Lila veranda, *olaj 1968*

Tulipános láda, *olaj 1963 (magántulajdon)*

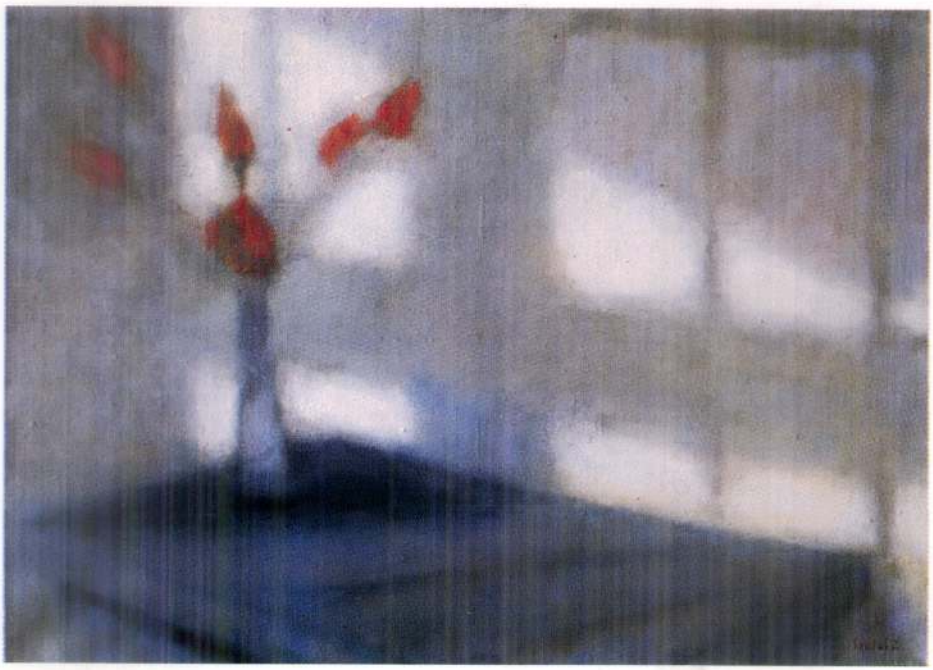

ragadó. Másik könyve már „szakmaibb", az 1974-es kiadású könyv azonban most említésre méltóbb, mert *A kockától az aktig* szerzője saját egyéniségéhez is közel enged, amikor az előtanulmány egyik helyén a festő feladatáról és lehetőségeiről beszél. „A festészet az festészet — írja — vagyis művészet és nem tudomány; az érzelemre és nem az értelemre hat. Elemei a kompozíció, a szín és a tónus, a fény és az árnyék, a vonal és a folt, az arány és a forma, a tér és a szerkezet. Végül is miért fest a művész: azért, hogy mondanivalóját közölje, vagy mert eszméket, érzelmeket, vagyis önmagát akarja kifejezni? Cézanne mondotta: „Az ember nem lelket fest. Az ember testet fest, és ha jól festi, a lélek mindenfelé kisugárzik belőle. Amióta esztétika van, azóta tiltakoznak a nagy alkotók a művészetbe és a művekbe erőszakolt belemagyarázás, tévhit vagy ködösítés ellen." Nem akarok e szenvedélyes kirohanáshoz itt most azonnal modellt állni, így nem is az itt kiállított művekről, hanem inkább Szalai Zoltán egyéniségéről ejtek néhány szót.

A művészet — mint tudjuk — életre szóló kaland; olyan felfedező út, amelynek célja és iránya kettős: a művészi Én és a világ megismerése. És erről az útról küldött jelentések: a művek. Ezeket a jelentéseket nem lehet zavarosan megfogalmazni! Mert a művészet egyik szép ajándéka éppen az, hogy rendet teremtsen a rendetlenségben. A zajtengerből melódiát, a tarkaságból színt, a formátlanból tiszta formát, a fecsegés szótengeréből költeményt, az Élet állandó rezgéséből, mozgásából táncot kell varázsolnunk. Hogy ezt megoldhassuk, meg kell tanulnunk műfajunk sajátos nyelvezetét, uralkodnunk kell eszközeink felett. Mindenki megtanulhat írni, az ábécé, a nyelvtan, a mondattan, és általában minden tan megtanulható. A művészet több a megtanulhatónál, de a megtanulható nélkül nem tud kiteljesedni. Az egyetlen terület a művészetben, amit tudatosan akarni lehet, az az eszközök csiszolása. Sőt kötelesség is. Nem lehet Van Gogh leveleit megindultság nélkül olvasni, amelyekből perzselően csapnak ki a kifejezési eszközökért folyó élethalálharc lángjai. Szalai Zoltán a tudatos egyensúlyra, nyugalomra, szerkesztésre és harmóniára törekvő művész típusa. Nem vakították el az izmusok tüzijátékainak rakétái. Néha talán túlságosan is „tanárossá" teszi ez a tudatosság az alkotásait, néha tlán úgy érezzük, jobban rábízhatná magát az anyag esetlegességeiből, a megmunkálás közben előálló véletlenszerűségekből adódó hatásokra. De éppen ebben a tanáros tudatosságban rejlik Szalai Zoltán eredetisége. Hogy nem állt be korunk nyüzsgőinek, harsonázóinak, tamtamot verőinek táborába. Nem akar fontosabbnak látszani, mint az alkotásai. Képei nem plakátok, nem verik a nagydobot hisztériásan. Hanem szelíden terelik figyelmünket a látás csodájára, a látvány szépségeire. Igen, úgy látszik, az eredeti tehetségek a munka csendjében élnek, szinte észrevétlenül.

Ladányi Mihály (1977)

Szalai Zoltán festőművész Fehérvár szülötte. Szülővárosában rendezett 1958-as első egyéni kiállításához hasonlóan az István Király Múzeumban láthatjuk egész életművét bemutató jubileumi kiállítását, mely a festő 50 esztendőt átfogó képzőművészeti munkásságáról ad számot. Előre kell bocsátanom, hogy bár ez köztudomású, hogy Szalai Zoltán élete nagy részét a művészeti oktatás, a tanítás kötötte le.

...Szalai Zoltán 22 évig volt a Képző- és Iparművészeti Szakközépiskola tanára. Meglepő dolog lenne felsorolni, hogy hány, azóta ismert alkotó, fiatal modern művész volt a tanítványa, kiket tanított a művészi látásra, gondolkodásra egyszerű, világos, és mindig hatékony pedagógiai módszerekkel. De most nem a bőséges termésről, a fa lehulló virágairól, érett gyümölcseiről van szó, hanem a termékeny fáról, az alkotó, az önmagát is formáló festőről, Szalai Zoltánról.

Mint festő, 1939 óta napjainkig rendszeresen szerepel csoportos kiállításokon, mégis, a közönség keveset tud róla, mert munkásságának tekintélyes idejére elosztva egyéni kiállításait, minden évtizedére egy-egy gyűjteményes kiállítás esik. A székesfehérvári jubileumi kiállítás Szalai Zoltán hetedik egyéni kiállítása lesz.

Szalai Zoltán, mint a legtöbb lírai festő, rejtőzködő, szemérmes művész, talán ezért vállalkozik ritkán egyéni kiállításokra. Képei, rajzai lírai önéletrajzok. Bár néhány portré látható a kiállításon (inkább csak portrészerű, kitűnő tanulmányfejek), jellemző, hogy önarcképpel sehol sem találkozunk. A festő nem érzi ennek hiányát, hiszen minden képe — főleg tájképek, enteriőrök — egy-egy lírai önarckép, a festői látás, a festői érzékenység csodálatos megnyilvánulásai.

A hétköznapi életben képeihez képest Szalai Zoltán szinte harsány hangot használ, megnyilvánulásai határozottak, véleménye kemény, szigorú és megváltoztathatatlan. Képei bensőségesek, líraiak, festésmódjukban mint a pilleszárny, bársonyosan puhák, káprázatosak és a tárgyak megfoghatatlan, titokzatos szépségét érzékenyen ábrázoló József Attila sorait idézhetnénk:

...
Benne csend van. Mintha valami
elhangzott volna csengve.
Fontolni lehet, nem hallani.
Nincs, csak a csendje."

(Falu, 1934)

Szalai festményei lírai önvallomások, melyekben néha érezni, hogy technikai tudása, műtörténeti ismeretei, megcsodált elődei fékezik festői bátorságát. Előadásmódja egyszerűségét megőrizve, a posztimpresszionizmus hagyo-

mányait továbbépítve kerüli ki a modernizmus számára idegen útvesztőit és az epigonizmust. Senkinek sem lesz, és sohasem volt egyszerű követője vagy utánzója. Vigyáz arra, hogy a *Duna menti Eternitgyár* (1948) saját látásmódjától, festői élményétől és ne Bonnard emlékképeitől váljanak szebbé és a *Barna veranda* kékes árnyai (1962) mögött Szalai Zoltán, és ne Monet katedrálisai jelenjenek meg.

A 60-as évek terméseit transzcendens etüdöknek nevezhetnénk (*Udvar, Veranda-képek, Tulipános láda, Vén pajta*). Tájképei között egyszerűségében is őszinte természeti élményt sugárzó mesterműve a korai, 1955-ös *Délutó*, és a fény–árnyék korszakából származó, Mednyánszky misztikus képi világát idéző ködös *Dunapart* (1968). Csendéleti motívumok, párnák, almák, ablakok, gyümölcsöstál, egy rózsaszál, lengyel tájak, fasorok sorakoznak a 70-es évek közepén készült képein. Ez a korszaka a művészi redukálás, a művészi mondanivaló sűrítésének, redukálásának művészete.

Ezeknél a Szalai-képeknél szinte programadónak tekinthetnénk a modern zene egyik nagy megújítójának, Anton Webernnek a művészetről írott sorait: „A mondanivalót minél egyszerűbben, felfoghatóbban kifejezni. E tekintetben a Miatyánk rokon a művészettel." (Levél Hildegard Johnhoz.)

Évszakok és napszakok — ez lehetne összefoglaló címe a művész természeti élményeit naplószerűen rögzítő újabb képeinek. (*Éjszaka, Hajnali derengés, Tél és nyár, Fonyód, Szardínia.*)

Ha a rajzolás és a festészet ősi magyar szóval képíró mesterség, s ha a művészetnek a változó valóságot kell formába öntenie, rögzítenie és a valóság megformálásával egyszersmind a lehetetlenre kell vállalkoznia, a képíró Szalai Zoltán művészetének mottójául Ady Endre Móricz Zsigmondhoz írott költői levelét idézhetjük:

Ha a lehetetlen nem tudtuk lebírni
Volt egy szent szándékunk,
Gyönyörűket írni..."

Ennek a szent szándéknak a megvalósulását láthatjuk most a fehérvári falakon, a kortárs művész talán legfontosabb, de mindenesetre a legvonzóbb otthonában.

Mucsi András (1989)

A SZÉKESFEHÉRVÁRI MÚZEUM képtára 1941-ben csoportos kiállítás keretében mutatta be először Szalai Zoltánt, a város szülöttét, aki a Képzőművészeti Főiskolán Kandó László, majd Rudnay Gyula növendékeként 1942-ben végezte be tanulmányait. De voltaképpen első ízben már 1939-ben Budapesten, a Nemzeti Szalonban is részt vett csoportos kiállításon, és a közben eltelt ötven év

alatt 22 csoportos és öt egyéni kiállításon szerepeltek művei. Sasvári Edit művészettörténész, a legutóbbi kiállítás rendezője azt írja Szalai Zoltánról a katalógus bevezetőjében: „Képeit végigtekintve arra a megállapításra juthat a néző: Szalai Zoltán festészete hosszú évtizedek alatt szinte semmit sem változott." Csak a környezet változott körülötte, és képei mindig a látható világot ábrázolták, a gyermekkor Balatonját, az ifjúkor Nyergesújfaluját, a férfikor Árpádföldjét a házzal, a kerttel, és végül 1969 után a Százados úti művésztelep mikrokozmoszát, a végleges otthon, a hazaérkezés színhelyét meg a Börzsöny hatalmas erdőit. 1976-ban Lengyelországban, 1981-ben Szardínia szigetén járt sok színes krétarajz és olajpasztell tanúsága szerint.

Egész életét megfestette képeiben, amelyek azonban csak „szinte" nem változtak. A háború éveiben kevesebb időt tölthetett ceruzával, krétával és ecsettel a kezében, és huszonkét esztendőn át, amíg rajztanár volt a Képző- és Iparművészeti Szakközépiskolában, mind kevesebb idő jutott a festésre. Két könyve, a *Balatoni képes krónika* (1969) és *A kockától az aktig* (1974, 1986) azonban arról vall, hogy minél többet adott át tudásából, művészetéből, a festői mesterség szenvedélyes szeretetéből tanítványainak, ő maga annál inkább gazdagodott. Képei megteltek a „szemlélődő ember" titkaival, „valami különleges vibrálás" hatja át műveit. Első könyve egyike a magyar tengerről írt legszebbeknek, a második pedig (amely a magyar rajzoktatás egyik alapműve lett) nemcsak növendékeit, hanem a szépre szomjas felnőtteket is megtanította a látás művészetére.

Gyűjteményes kiállításán érzékeny, nagy műveltségű férfi gazdag világával ismerkedhetett meg a látogató. Képein a látvány — a látható világ — mögött jelen van a látomás: az ablakok, a verandák a végtelenbe nyúló és mégis ismerős tájra nyílnak, az erdők és a kertek mélyében a gyermekkor meséi rejtőznek, az öreg vincellérház nemzedékek álmait rejti magában, a Börzsöny fái között Szőnyi tündérei játszanak, és a Duna, a Balaton csillogása az embert az élő víz örök varázsával, a látvánnyal és a látványon túl — a látomással ajándékozza meg.

Karig Sára (1989)

SZALAI ZOLTÁN ÍRÁSAIBÓL

A MŰVÉSZNEVELÉS ÉS A NÉP ÍZLÉSÉNEK JAVÍTÁSA A MAGYAR FALUBAN

NAGY AZ ÉRDEKLŐDÉS a művészetek iránt, hangoztatják állandóan az újságok. Ez az „érdeklődés" azonban erőszakolt és mesterkélt. Mert a népet inkább érdeklik a labdarúgómérkőzések és az egyéb szórakozások. (Eltekintve attól, hogy a két, egymáson győzedelmeskedni akaró csapat játéka a „nagy háborúsdi" csírája.) A szórakozóhelyeket százezrek látogatják, a kiállításokat százak sem. A film- és sportcsillagok népszerűbbek az ifjú és a felnőtt társadalomban egyaránt, mint a művészek. Ezt már százan is megírták vagy ezerszer.

Van-e lehetősége és mi a feltétele a művésznevelésnek a magyar faluban? Ha van elég jelentkező, aki rajzolásban, festésben szeretné továbbképezni magát, s ha akad megfelelő szakember, művész, aki foglalkozni fog velük, akkor a kérdés megoldást nyert. Mindenesetre nagyobb városokban, ahol kiállításokat is rendeznek néha, inkább alakulnak ilyen tanfolyamok. A falusi szántó-vető embernek kevesebb ideje van az ilyen szórakozásra, mint a gyári munkásnak.

Mi a célja az ilyen szabadiskolának? A rajzoló, festő munkás nem akar aktív művész lenni. Élvezi a művészi munka örömét, meg akarja ismerni a művészetet, azt, hogy ez magasrendű élmény. Nem a dilettánsok szaporítása a cél, de akadhat igazi művésztehetség, akinek élethivatása lesz a művészet. — Így gondolja egyik szobrászunk. De vajon a művészet megismeréséhez szükséges-e a művészi gyakorlat? Így mindenesetre látják, hogy a festészet nemcsak fényképezésszerű mesterségféle, hanem sokkal több s talán rádöbbennek, hogy az embernek magasabbrendű hivatása is van, mint az evés-ivás és olcsó szórakozások.

Viszont egyik legkiválóbb festőművészünknek más a véleménye. Minek nevelnénk annyi népi festőt? — mondotta. Nincs szükség arra, hogy növeljük a nyomorgók és a közepes festők számát. Egyesek csak azért szerveznek ilyen iskolákat, hogy ott tanárok legyenek. (Nyilván erre utal a Művészeti Tanácsnak az a javaslata, hogy ezentúl csak a Tanács engedélyével működhet szabadiskola.)

Ezzel, azt hiszem, a kérdés elevenére és lényegére tapintottunk. Nem művészeket, hanem a nép műízlését kell nevelni a műalkotás iránti igény felkeltésével. Ehhez azonban nem elég rajzolni egy jeles művész felügyelete mellett. Sőt. Ez a legkevesebb.

Nem arról van szó, hogy a népi intézményeket leszóljuk. De ne keltsünk hiú ábrándokat egyesekben, sőt sokakban. Mert „a kritikus olyan reflektorokkal sütteti az autodidaktát, hogy alig kapunk észbe, s a célbavett máris frakkban áll. Európai hitelt kér a maga számára, lázad a társadalom mostohasága ellen, nem elégszik meg azzal a hellyel, ahol az autodidakta rostokol." Ha munka közben a művészet jár a munkás fejében, ez semmi esetre sem válik mesterségének javára. Két úrnak nehéz szolgálni. Vagy ehhez hatalmas lelkierő kell. S ma csak a művészetből megélni *nem lehet*. Nem mintha nem lenne elég „felesleges" pénz. De akkor is ócska bútorokat, régi szőnyegeket, hitvány porcelán csecsebecséket, divatjamúlt, kétes értékű régi festményeket vásárolnak a „tehetősek", a dolgozók verejtékes munkájából szerzett súlyos ezrekért. ... S a képet is többnyire csak elismert nagyságoktól, vagy a körúti képkereskedőtől vásárolnak (természetesen giccset). Ismeretlentől még remekművet sem vásárolnak a magánosok.

A népi festőkkel kapcsolatban meg kell emlékeznünk az autodidakta festőkről (van Gogh, Cézanne, Csontváry, Derkovits stb.). Az autodidakta festők, vagyis azok, akik az akadémiák művészi oklevele nélkül is alkottak remekműveket, a múlt század művészeti forradalma idején jelentkeztek. (De azelőtt is léteztek ilyenek.) Ha kaptak is rendszeres oktatást, munkásságuk eltérő a kapott irányítástól. Fő ihletőjük a természet és a régi mesterek remekművei voltak. Az autodidakták voltak a legnagyobb forradalmárok. Az őstehetségek nem sorolandók közéjük. Ők is önállóan fejlesztették egyéni tehetségüket, de fejlettebb rajz-, forma- és színkultúra mellett megőrizték primitív látásukat. (Ezek az osztályozások zavartkeltők és hasznavehetetlenek. Csak jó kép van és rossz. A remekmű és a giccs között nincs nagy átmenet. A mű szempontjából teljesen közömbös, hogy alkotója milyen iskolákat végzett, kinél tanult, mi a módszere stb.)

Tehát az akadémiák, a különféle magán- és szabadiskolák csak állandó munkalehetőséget jelentenek. Aki érdeklődik a művészet iránt, minden módot felhasznál, bárhol is éljen, hogy fejlessze tehetségét, megkeresse mesterét. Rendszerint fordítva történik a dolog. Egy nagy művész közelsége kelti fel az érdeklődést. Ahogyan Kernstok Károly mindenese, Nyergesi János is kedvet kapott ecsetmosás közben a festéshez, s az őstehetségek kiállításán nagy feltűnést keltett egyéni meglátású képeivel.

Nehezen hihető, hogy valaki azért nem lett nagy művész (vagy akár orvos, mérnök, tudós, feltaláló stb.), mert a Sors másképpen alakította életét. Ha valaki tehetséges, kitartó munkával eléri célját. Nyomorogjon és éljen kegyelemkenyéren, mint van Gogh, legyen bankár, mint Gauguin, patikus, mint Csontváry, asztalos, mint Derkovits, vagy rajztanár, mint Viski Balázs. A nagy művekre hivatottakat nem söprik el az élet apró, kicsinyes, mindennapi gondjai, hanem minden körülmények között eleget tesznek hivatásuknak.

*

Szardinia szeptember, *olajpasztell 1981*

Szardinia nyár, *olajpasztell 1981*

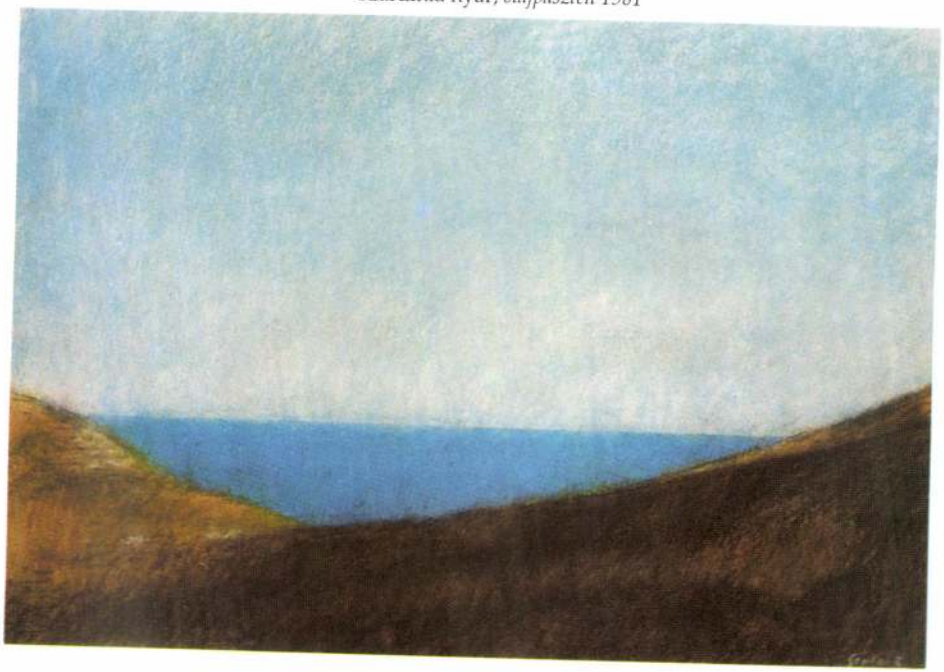

Duna korláttal, *olaj 1958 (magántulajdon)*

Szardinia Porto Torros, *olajpasztell 1981*

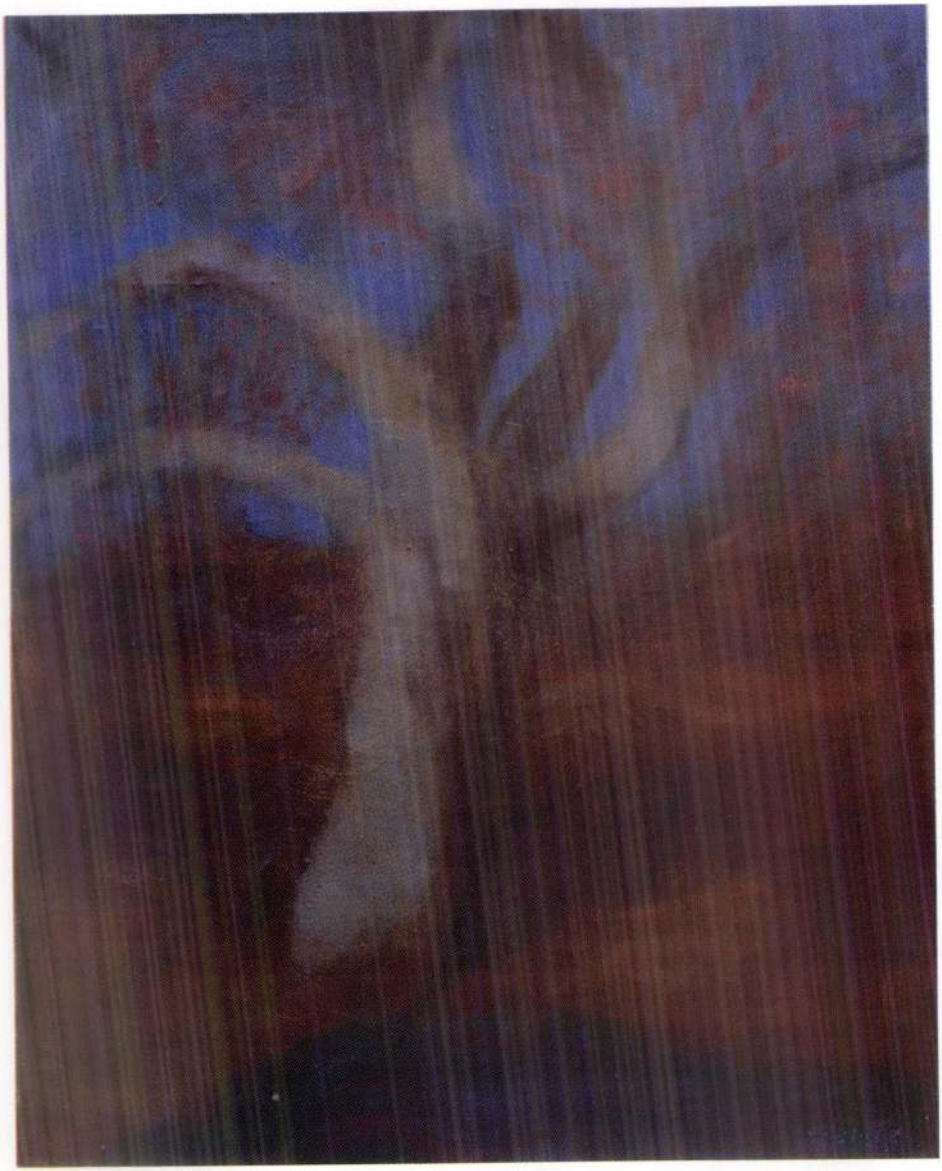

Március, *olaj 1962*

Azt lehetne gondolni, hogy a falu népének nincsenek művészeti igényei. De „nincsen jóformán olyan lakás, ahol a művészi igény valamilyen formában ne jelentkeznék. Nincsen az a düledező kunyhó, vagy vagyonba kerülő palota, amelyek falain ne legyenek képek. A kép minősége elvben nem számít, a képeslapból kivágott és felragasztott filmnagyságok vagy a drága remekművek mindenképpen a szebb élet vágyát példázzák."

A falusi ember vásárokon vagy a szomszédos városban szerzi be képszükségletét. Ez bizony csak divatos, művészi érték nélküli szentképek, csendéletek, vagy tájképek színes reprodukciói. (Pedig sok helyen többre is tellene.) Itt lehetne a nép széles rétegének ízlését helyes irányba terelni. Az üvegezett giccsek helyett remekművek reprodukcióit kellene árulni. (Hátlapján esetleg a szerző rövid életrajzával s a mű rövid jellemzésével.) Ezeknek az előállítása sem kerül többe, mint a giccsé. Sőt, olcsóbb lenne, mert az arany és a dombornyomás elmaradna. Giotto, Fra Angelico, Botticelli, Tintoretto, Tiziano, Greco, Rembrandt, Millet stb. vallásos tárgyú képeit, a modern magyar tájképeket és csendéleteket kellene nagy tömegben reprodukálni, s vásárokon árulni. Ezeknek nagyobb keletje lenne, mint a giccsnek. *A népnek nem azért tetszik a giccs, mert rossz az ízlése, hanem mert nem volt alkalma jobbat látni.* A nép a valódi remekművet is tudja értékelni. De még egy ilyen nagyfokú átnevelés mellett is maradnak, akik a giccs mellett foglalnak állást. Az ízlést nem lehet erőszakolni, sem tévedéseit megmagyarázni. Még festőknél sem. Hogyan magyarázható a finánc Rousseau primitív felfogása a vele egyidőben élő Cézanne, Gauguin, van Gogh érett művészete mellett? Pedig mind a négyen autodidakták voltak, s mindannyiukat ugyanazon benyomások érték. Csak felfogásuk, látásmódjuk különbözött.

*

Ez volt a képzőművészeti kérdés. Még nevelni kell a népet az iparművészet, a gyakorlati életben használatos tárgyak külsejének megválasztása terén. Népi szőttesek, köcsögök, tányérok, egyszerű, sima vonalú bútorok helyett ízléstelen, bazári holmik pöffeszkednek a lakásokban. Szinte lehetetlen tökéletes ízléssel berendezett lakást látni még városban is. Még az „intellektuelek" sem törődnek sokat ezekkel a külsőségekkel. A lakberendezés asszonyok dolga. Gondolják. Irodalmilag, zeneileg képzett emberek lakásának falain kispolgári gobelinek vagy modern giccsek függnek, a divatos „zsúrkocsikat" tucat-ólomkristályok díszítik, magyar paraszttálak helyett. Utálják a jazzt és a ponyvairodalmat, de a reklámhamutál nem bántja szemüket.

Pedig az egyszerű magyar népnek hibátlan az ízlése. Ennek legfőbb bizonyítéka, hogy népművészetünk megalkotói a nép egyszerű, tanulatlan gyermekei, pásztorok, parasztok. Sajnos, a népművészettel foglalkozók termelése ma már nem tudná kielégíteni a közönséget (nem is érdekel senkit), ennek következménye, hogy a népművészeti tárgyakat a gyáripari termékek kiszorít-

ják a piacról. Mindamellett népművészetünk életerős voltát bizonyította az 1947. évben rendezett háziipari kiállítás a Fővárosi Képtárban. Egy sárközi szőttespárna sem kerül többe, mint egy ízléstelen selyempárna. Mégis, sehol sem találni népi szőttest a tucatpárnák között.

A nép nem is tud válogatni az üzleti áru között. Mert selejtes, ízléstelen darab mind.

A kegytárgykereskedések kirakatában, ahonnan a templomok „művészi" berendezése kerül ki, szörnyűséges festett gipszszentek kelletik magukat a vidéki plébánosoknak.

De mi adna értéket a jónak, ha nem lenne a rossz? Az ízlés, a tetszés viszonylagos. Vitatkozni erről nehéz.

Megoldható ez a kérdés? Ha erélyesen hozzákezdünk. *De a nevelést nem vetítettképes előadásokkal kell kezdeni.* Nem elég jó iparművészeket nevelni. A nagy gyárakban — edénygyár, bútorgyár, textilgyár stb. — szakképzett művészeti vezetőket kell alkalmazni. S a mértéket nem a divat mulandósága, hanem az egyszerűség mellett a célszerűség és ízlés adja. Nem mindig a nagyközönség ízlése rossz. Hanem néhány vállalkozó tőkepénzesé, akik rossz ízlésüket a népre kényszerítik.

Embernevelés (1948)

EGRY JÓZSEF
1883–1951

Öt évvel ezelőtt halt meg, ma 73 éves lenne. Ha franciának születik, a világhír dicsősége ragyogta volna be az embert még életében, s műveit halála után. Magyar volt, s mint annyiszor történt nagyjainkkal, alig vettek róla tudomást. Kevésszámú tisztelőin kívül nem sok megértőt talált művészete. Nagyobb elismerésben is csak élete végén volt része: 1945-ben az állami nagy aranyéremmel, s 1948-ban az elsők között tüntették ki a Kossuth-díjjal.

Aki csak egyszer is látta Egry Józsefet, nem felejti el soha keveset mosolygó, ritkán nevető, ezernyi ránctól barázdált arcát, átható tekintetét, sovány termetét, jellegzetes mozdulatait. Az élet még gyermekkorában rótta arcára az elsőráncokat. Nem ismerte a gyermekkor gondtalanságát, örökös napi kenyérgondokkal küzdő családban nőtt fel. Szikár testében heroikus lélek lakozott: a koplalás, fázás nem győzte le. Fiatalon megmutatkozó tehetségének kibontakozását segítő kezek egyengették. Münchenbe, Párizsba, Belgiumba utazott. A tanulás évei voltak ezek, ebből az időből való képei még nem árulnak el semmit későbbi nagy műveiből; az anyag, az alkotó kéz még nem engedelmeskedik belső akaratának. Mesteréről nem beszélt szívesen, súlyos sebeket kapott tőle, s korán rájött, csak a maga erejére számíthat.

Művészete, mint általában a nagy modern mestereké, a legszigorúbb természetmegfigyelésből indult ki. *A lényeget kifejező művészet* — mondotta egyszer beszélgetés közben — *csak biztos alapra, rajztudásra épülhet. Ha ez nincs meg, csak sémát, üres vázat ad a művész. Az ilyen virtuózkodó művészet csak szemfényvesztés.* Egyik korai önarcképe igazolja ezt. Későbbi képeit, Meunier, Millet hatása nyomán, a nagy, összevont formák jellemzik. Már ekkor feltűnik egyik jellemző sajátsága, melyet mindvégig megtart: a tiszta, világos szerkezet. De nemcsak a kifejezésmódot vette át nagy elődeitől. Mint azok, ő is a szegény nép keserves életét ábrázolta, a munkások, parasztok, munkanélküliek kilátástalan sorsát, mintegy saját nyomorát, szenvedését, megbántottságát sűrítve alkotásaiba.

Az első világháború megakasztotta munkáját, de el is térítette eddigi témakörétől és kifejezésmódja is átalakult. Ő maga így beszélte el: *Állandóan kerestem valamit s csak később jöttem rá, hogy saját magamat keresem. Amit addig festettem, többé nem elégített ki, tele voltam nyugtalansággal és sehogysem tudtam formát adni annak, amit szerettem volna mondani. Aztán, mint beteg katona, a Balaton mellé kerültem. Életem egyik legnagyobb élménye volt az az éjszaka, mikor a halászokkal először kimentem a vízre. Semmi mást nem láttam, csak a gyönyörű csillagos eget és a tükröződő vizet, a ladik könnyen ringott velünk s valami remegő pára összekötötte körülöttem az eget és a vizet, s ekkor úgy éreztem, hogy valahol a végtelenség közepében vagyok s ennek az éjszakának az átélése újra kezembe adta az ecsetet. Nem érdekeltek többé az impresszionisztikus természetmegfigyelések. Képeimből kimaradtak a záró vonalak, a színeim lebegőkké lettek s arra törekedtem, hogy a*

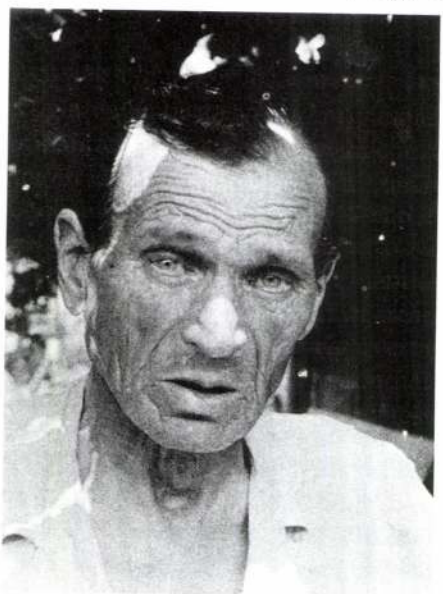

Egry József *(A művész felvétele)*

mindenséghez való viszonyomat fejezzem ki általuk. (Kassák Lajos: *Vallomás 15 művészről.*)

A művész önmagát kereste, nem mentesült tehát a kort tükröző izmusok harcától. A 20-as években készült képein még fellelhető a német expresszionisták, Heckel és Feininger hatása, de ezeket egyéni módon alakította. 1930-ban Olaszországban járt. Nervi, Capri, Taormina: útját már remekművek jelzik. Stílusa itt formálódott véglegessé, hogy majd a Balaton mellett teljesedjék ki. Más mesterek képein is megfigyelhetjük a táj művészetformáló hatását. Mi lett volna Ferenczyből Nagybánya, Kosztából az Alföld, Szőnyiből a Duna és Zebegény nélkül? S mi lett volna Egryből a Balaton végtelen tükrén csillogó párás fények nélkül? Művészetében sorsdöntő volt a Balaton mellé költözés.

A Balaton nemcsak arra csábítja a festőt, hogy megörökítse folyton változó, soha nem egyforma arcának valamelyikét. Sokat látták Egryt a parton vagy a horgászpallón üldögélni, amint a vízbevetett horgászzsinórt figyeli. Szenvedélyes horgász volt, de talán nem is a horgászszerencse érdekelte. Lehet, ürügy volt számára a horgászás, hogy a papír, ceruza vagy a festék színeinek izgalmát feledve, a zsinór rángását figyelő nyugalomban magába szívja a csodálatos látványokat, amelyeket a Balaton nyújt, hogy azokat képpé formálja. Iskolázatlan szem előtt rejtve maradnak Egry képeinek szépségei, de aki csak egyszer is átélte a balatoni napfelkeltét, elhiszi, hogy a valóság olyan, amilyennek ő festi.

Mert a Balatont nem úgy ábrázolta, ahogyan bárki megismerheti egy vasárnapi kiránduláson. Nem a valóság felszínét, a lényegét ábrázolta. *Én nem a tárgyakat festem* — írja egyik levelében Kiss Pálhoz —, *hanem azok világát. A Balaton azoknak a festőknek, akik nem a belső értékével foglalkoznak, csak a külső tetszetős banalitást adja. A Balaton szórja, pazarolja tetszetős romantikáját. Az igazi értékét azonban még azoknak is ritkán mutatja meg, akiket ez az oldal is érdekel. A Balaton párás fényében minden elveszti tárgyi valóját.*

Képeit nem kint festette. Élményeiről rajzokat készített, s a kis vázlatok hosszú során át érlelte a kompozíciót, a tömegek, a formák arányát a végső megoldásig. Vászon elé csak akkor állt, ha már mindent megoldott önmagában. A természet titkai fürkészve művészete is tökéletesedik. Színei világosodnak, képein mind kevesebb lesz a fölösleges elem, több lesz a levegő és a fény. A fákat, alakokat, házakat csak jelzi a képein, mintha délibábok lennének, feloldva a fény vibrálásában, a levegő kékessárga tónusában. S hogy lerázza az anyag kényszerítette nehézségeket, az olajfesték kemény tüzét egyesíti a pasztell lágy hamvasságával s ezzel új technikát talált ki.

Bár minden képe látomás, vízió, a valóságtól nem szakadt el soha. Minden művében az ábrázolás igazságára törekedett. Ha képeit nézzük, az optikai benyomás hajlandó Egryt bizonyos lazasággal vádolni, de a finomabb megközelítés azonnal észreveszi a színfoltok alatti szerkezet le nem tapogat-

ható, de reális jelenvalóságát. Sokan Turnerrel hozzák kapcsolatba művészetét. Valóban, kész megoldásokat vehetett volna át tőle. Egry senkitől sem vett át semmit, Turnertől legkevésbé, mert egyetlen képét sem látta. Eredményei folytonos kutatás, vizsgálódás, kísérletezés gyümölcs. Sokat töprengett, művészete mégsem mesterkélt, tudatos, vagy számító, s nem is elvont spekuláció eredménye, hanem a legtisztább költészet.

Művészete elválaszthatatlan Balassi, Ady, Bartók és Kodály nemzetétől. André Lhote, a francia festő és kritikus sokáig állt tétován Egry képei előtt, nem tudván hovatartozandóságáról, amíg végre megszólalt: *cela sent le terroir hongrois*". Magyar. Nehéz feladat lenne meghatározni, mi tesz egy festményt magyarrá. A magyar művészetet keresztül-kasul hatotta sok nemzet művészete. A német akadémiákon tanult Munkácsyra a legdöntőbb hatást a holland Hals, Rembrandt és a francia Courbet gyakorolta; művészete mégis sajátságosan magyar. És nem is a téma által válik a kép magyarrá. A Paál László festette barbizoni erdők mennyire különböznek a francia festők képeitől! Nagy István, Rudnay képeit sem festhette más, csak magyar. A kép magyarsága, materiális valóságán túl a nem kézzelfogható, a festő lelkében gyökerezik. S az idegen hatások is magyarrá válnak (vagy legalábbis azzá kellene válniuk) a művész szemén, kezén és lelkén keresztül, s amint Egry mondja: *„az nem lenne baj, hogy művészeink idegenből vesznek át, hanem baj az, hogy amit átvesznek, idegen is marad.*

Amilyen nagyvonalú és monumentális Egry művészete, kiáltó ellentétként éppoly szerény és egyszerű volt az ember maga. A festészeten kívül más nem érdekelte, mégsem volt egyoldalú, mindenről tudomása volt, ami a világban történik. Ha betegsége nem akadályozta, folyton dolgozott, képeivel foglalkozott. *A művészet, a munka mindig a leghálásabb, még akkor is, ha talán nem is találkozik kellő méltányolással. Persze, hogy sokat kell dolgozni, kínlódni, hogy eredmény legyen. Azonban a legnagyobb áldozat, amit a művészetért hozunk, nem érhet föl azzal a kis örömmel, ami nyomában kél* — írja egyik hozzám intézett levelében.

Nem volt törtető, tülekedő, nem nyilatkozott a rádióban, nem lármázott körülötte újságíróhad, a fényképészek sem üldözték, hogy megörökítsék érdekes arcát, s a hivatalosak nem aggatták tele csörömpölő, talmi kitüntetésekkel. Alig volt idő, amikor nem voltak anyagi gondjai, mert a művészet nem üzlet volt számára. Képet csak azoknak adott, akik őszintén értékelték munkáit. *A művészet csak akkor hálás, ha nem boldogulni, hanem magasztosulni akarnak általa* — írta.

A sovinizmus távol állt tőle, de sohasem feledkezett meg magyarságáról, sem a magyar művészet hivatásáról. *Ne feledkezzél meg egy percre sem nemzetünk erősítéséről* — figyelmeztet egy másik levélben. Tudatában volt jelentőségének, de szerényen csak ezt válaszolta az őt dicsérőknek: *az is nagy dolog, ha valaki csak egy tyúklépéssel előbbre viszi a magyar művészetet.* Szerepét csak egy tyúklépésnek vélte, pedig valójában mérföldkövet jelent.

Egry József művészete egyedülálló nemcsak a magyar, de Európa képzőművészetében is. Hasonlót sem előtte, de utána sem alkotott senki. Csak a Balaton világa érdekelte, mégsem vádolható öncélúsággal. Hiszen a magyar haza egyedülálló természeti kincsének szépségét örökítette meg, s a *Szegény halász*, a *Hajóra várók*, a *Veri az ördög a feleségét* és még sok képe képzőművészetünk legszebb gyöngyszemei közé tartozik.

Öt évvel ezelőtt, 1951. június 21-én, sírjánál Bernáth Aurél mondott búcsúztatót. A halott mesterhez intézett utolsó szavak munkásságát is értékelték: *Ha fiatalságunk nem is tudná közvetlenül felhasználni a jövő építésében Egry József művészetének eredményeit, annak hitelességét és szépségét nem fogja megtagadni, hanem besorozza azoknak a nagy eredményeknek sorába, amelyek a magyar kultúrát teszik.*

Vigilia (1956)

SZŐNYI ISTVÁNNÁL

ELŐSZÖR 1948. JÚLIUS 6-ÁN kerestem fel Szőnyit zebegényi otthonában. A falubeliek igazítottak útba, merre lakik.

Minden előzetes bejelentés nélkül állítottam be. Megismert, és – mint a későbbiekben mindig – barátságosan fogadott. Művészetét ismertem, gondolatait könyvében követtem nyomon, tanítási módszeréről lelkes tanítványaitól tudtam, de maga az ember elszigetelt optikai és hangjelenség volt, mert nem ismertem a háttért, a környezetet, az otthont, amelyben él és dolgozik. Sokat írtak és fecsegtek már a környezet alakító hatásáról. Ostobaság. Az ember alakítja környezetét igénye, ízlése, pénztárcája szerint.

Szőnyiéknél már a verandán otthon éreztem magam. A kényelmes fonott székekben párnák népi szőttesből. A falon festett fogason székely bokályok. A nappaliban szeneskályha, antik bútorok, keleti szőnyegek, könyvtár, zeneszekrény. Az egyik szoba parasztbútorokkal berendezve. A falakon Szőnyi-képek, a legszebbet a hálószobában fedeztem fel.

Itt azt mondani: üljünk le és beszélgessünk – közhely. Itt a tárgyak beszélnek, közülük nem egy távoli világokról ad hírt. Van-e lelke a tárgyaknak? – kérdeztem néha tanítványaimat. Pl. egy szekrénynek? Van. És ez miben nyilvánul meg? Arányában, formájában, szerkezetében, anyagában, színében, szépségében. S ezeket mi adja neki? Az ember, aki elgondolta, megtervezte és létrehozta. S az ember a neki tetsző tárgyakat megszerzi, elrendezi, használja, egyszóval otthont teremt. Az embert otthona is jellemzi. Szinte önarcképe.

Megkérdeztem Szőnyit, hogyan került Zebegénybe, a Duna mellé, mely meghatározta művészetét, mint ahogy Egryét a Balaton, Kosztáét az Alföld. – A feleségem révén – mondta –, a ház az apósomé volt. Ezt eddig nem tud-

Szőnyi István *(A művész felvétele)*

tam. Aztán beszélgettünk a művészetről. Helyesebben ő beszélt, én hallgattam. – Van-e a művészetben fejlődés? Nincs. Mit fejlődött a művészet a milói Vénusz óta? Semmit. Annál ma sem csinálnak jobbat. – Létfontosságú-e a művészet? – Nem az. Ha minden képet, szobrot a Dunába hánynánk, az élet nem állna meg. De ha ezt a gépekkel tennénk, azt csak igen hosszú idő múlva heverné ki az emberiség.

Szőnyi egyik könyvében leírja gondolatait a művészetről – erről még szó lesz. A kérdést én is föltettem magamnak: hogyan keletkezett a művészet, van-e célja, értelme? S mert erre nem lehet megnyugtató magyarázatot adni, legendák, mítoszok, ideológiák tapadtak hozzá. Vizsgálódásaim eredménye egy mondatban összegezhető: a művészet a civilizáció melléktermék.

Nagymarosról gyalog mentem Zebegénybe. Útközben vázlatokat készítettem a dunai tájról, színes krétával. Megmutattam őket Szőnyinek, és egyik képem magammal vitt színvázlatát.

Amíg nézegette őket, elmondtam, hogy most, amikor a háború után ismét dolgozom, megváltozott a módszerem: olajfestményeimet nem természet után festem, hanem rajztanulmányok, színvázlatok segítségével. Gyakorlat kérdése – válaszolta. A freskófestők talán „modell után" dolgoztak? Szinte „fejből" festettek. Fennmaradt rajzok bizonyítják, hogy pl. az impresszionista festők is, elsősorban figurális képeiket tanulmányok segítségével, műteremben festették. Legyen ez a tény az esztétikai spekulációk kegyelemdöfése.

Nagyon szeretem Bonnard képeit. A művész szerény ember volt. A világtól elvonulva dolgozott, nem csaptak körülötte akkora lármát, mint Picas-

so körül. Megéreztem nagyságát, azt is, hogy Bonnard és Szőnyi képei között rokonság van. – Helyes a megfigyelése – mondta a mester. S nevetve mesélte, hogy külföldön járva egy múzeumban vagy magángyűjteményben belép az egyik terembe. Megáll, körülnéz, és észreveszi, hogy a falakon csak Bonnard-képek vannak. Szeme megakad az egyiken: az a legszebb! Odamegy, hogy közelről szemügyre vegye. Akkor látja, a képet Vuillard festette!

Megkértem, hogy mutasson néhány képet. – Jöjjön – és bevezetett a ház végéhez ragasztott tetővilágítású helyiségbe. Lehetséges, hogy valamikor kamra volt, és csak később, a tető átépítésével nyert műterem jelleget? Elfelejtettem megkérdezni. De meglepődtem a kicsi és igénytelen műhely láttán. Azért elfogadtam volna, mert albérleti szobám alig volt nagyobb. Amíg Szőnyi keresgélt az egyik fal melletti állványon sorakozó mappák között, körülnéztem. Festőállvány, asztal rajz- és festőeszközökkel, fából készült fogantyús szerszámosládában gvas-felszerelés. Tábori szék, összecsukható állvány. A falra erősített deszkalapon szerszámok sokasága: fogók, kalapácsok, vésők, reszelők, fűrészek. Rend, célszerűség. Tetszett.

Leemelt egy mappát, kinyitotta, és lapozva nézegettük a kis méretű, hosszúkás téglalap alakú gvasokat. Duna, házak, emberek, fák, tehenek, erdők, hegyek. Majd egy sor kép következett, amelyek sehogysem illettek a többi közé. Sok ezer méter magas, hóval borított hegyek. – Ezek hol készültek? – Svájcban. Hanyagságom, hogy nem vezettem pontos feljegyzéseket Szőnyinél tett látogatásaimról. Most, 32 évvel később részletes térképek, régi útikönyvek segítségével megpróbáltam kinyomozni, mi volt a svájci falu neve. Nax. Wallis kanton, francia nyelvterület. Azt nem kérdeztem, mikor járt ott a mester.

Tényleg, mikor járt Szőnyi Svájcban?

VÁLASZ AZ MTA MŰVÉSZETTÖRTÉNETI KUTATÓCSPORTJÁNAK KÉRDŐÍVÉRE 1977-BEN

SZÜLETTEM: Székesfehérvár, 1919. február 13.

Tanultam: 1937–1942, Budapest, Képzőművészeti Főiskola

Mestereim: 2 évig Kandó László, 3 évig Rudnay Gyula. Rajtuk kívül Szőnyi, Bonnard, Nagy István, Egry, Turner tekinthető mestereimnek.

„Mindig szerettem rajzolni". Nyolc éves gimnáziumi tanulmányaim idején csak ez érdekelt, tehát a gyakorlat. De az elmélet is: állandóan művészeti könyveket olvastam. Ennek eredménye az lett, hogy a főiskolán nem rajztudásommal, hanem művészettörténeti ismereteimmel tűntem ki a társaim közül.

Döntő esemény volt életemben, amely érdeklődésemet a rajzolás-festés felé fordította volna. Más pályát, élethivatást a festészeten kívül el sem tudtam képzelni.

18 éves koromig Székesfehérváron éltem. Néhány helyi, közepes kiállítástól, és egyszeri Szépművészeti látogatástól eltekintve nem kerültem kapcsolatba a művészettel. De könyvekből és a Pesti Hírlap vasárnapi mellékletének színes nyomataiból tájékozódtam.

Első éves főiskolás voltam, amikor 1937 októberében, a Mária Valéria utcai Fränkel Szalonban láttam Szőnyi István kiállítását. Képeinek nagyvonalú formarendszere, színvilága, a festék kezelésének módja egy pillanat alatt rabul ejtett és úgy hatott rám, mint a villám, amely megvilágítja az utat, amelyen járnom kell. Bár Szőnyi ekkor került a főiskolára tanárnak, mégsem lehettem tanítványa, mert osztálya túlzsúfolt volt. S ha művészetének hatása alá is kerültem, nem lettem utánzója, de posztnagybányai mivoltomat nem tagadom.

1942-ig minden évben 2-3 hónapot töltöttem a Balaton mellett, időmet a rajzolás-festésnek és a vízisportoknak szentelve. 1945-től 15 évig Nyergesújfalun éltem albérletben, konyhát, fürdőszobát nem ismerve; kerekes kút és budi az udvar végében. De kárpótolt a Duna, a hegyek; a dunántúli táj volt a motívum, amely felé figyelmemet fordítottam. 1960-tól 9 évig Árpádföldön laktam, hasonló körülmények között, folyton a 700 négyszögöles kertben festve. Sorozatot készítettem a ház verandájáról. Összefoglalva: mindig az a környezet inspirált, amely körülvett, s alakította képeim témakörét.

A főiskolai index fényképe

Európa sok híres képtárát láttam: Bécs, München, Frankfurt am Main, Varsó, Prága, Basel, Zürich, Winterthur, Velence, Firenze, Róma, Nápoly, Messina, Palermo, Pádua, Assisi, Arezzo, Ravenna, Párizs, Colmar; de a látottak nem befolyásolták szemléletemet, nem térítettek le utamról. Talán van Gogh, Ghirlandaio, Grüneművészetald művészete hagyott mélyebb nyomot bennem.

Művészetem célját nem tudom meghatározni. A témát mellékesnek tartom. „Kép"-et festeni, törekvésem ez. Lehetséges, hogy van festményem, amely képnek nevezhető.

Ismerem a magyar és a világirodalom legjelentősebb alkotásait, vannak kedvelt íróim és költőim, de irodalmi művek nem hatottak művészetemre. Ugyanez vonatkozik a zenére. Leginkább Vivaldi, Bach, Beethoven zenéjét szeretem. Zenéjük a festésre, csak mint tevékenységre ihlet.

A festészet az festészet, s nem irodalom, nem novella, nem anekdota, nem történelem, nem zene, nem fényképezés, s nem is valaminek a másolata

Pécs, művésztelep (1960)

vagy illusztrációja. A kép nem közelíthető meg auditív, tematikai, gondolati, eszmei, értelmi úton, hanem kizárólag optikai-érzelmi úton. A festészet világa a látvány, és ami ezen túl van, nem festhető meg.

A XX. század egyetemes és magyar művészetében sok jelentős alkotó van. Felsorolásuk meghaladná ezen írás terjedelmét. Hogy ki a legjelentősebb, azt eldönti az utókor. Más kérdés, hogy én kit tartok annak. Képesség, hírnév, és az általuk szerzett dollármilliók révén kétségkívül a kommunista párttag Picasso a legnevezetesebb. Ha nem tévedek, a magyarok közül Szinyei Merse, Csontváry, Egry az, aki a Nyugat (és Kelet, Észak és Dél) érdeklődésére számot tarthat. Hogy miért? Ha ezt meg tudnám magyarázni, akkor most nem erre a kérdőívre válaszolnék.

Egyéni kiállításaim: 1958 Budapest, Fényes Adolf Terem; Székesfehérvár; Esztergom; 1969, Budapest, Fényes Adolf Terem; 1977, Budapest, Fészek Művészklub.

1939 óta szerepelek fővárosi és vidéki kiállításokon, ha van kiállítás, és ha nem zsűrizik ki a képeimet. Külföldön rendezett kiállításra nem hívtak meg.

Könyv, tanulmány nem jelent meg művészetemről. Különböző hazai lapokban a kiállítási kritikák és beszámolók néha említették nevemet, néha elismerően méltatták képeimet, de gyakran a „futottak még..." névsorban sem szerepeltem.

Itt jegyzem meg, hogy két könyvem jelent meg: Balatoni képes krónika, 1969, A kockától az aktig, 1974.

Jelentős műveim nincsenek. Több képem van a Magyar Nemzeti Galéria raktárában; rajz, vízfestmény, gvas, pasztell, olajfestmény. Néhány hazai és külföldi lakásban is van képem; nevezetes gyűjteményben itthon is alig.

Szalai Zoltán

Az utolsó önarckép

Szalai Zoltánra emlékezve

A HARMADIK KIADÁS UTÓSZAVA HELYETT

VANNAK KÖNYVEK, amelyek első kiadásuk után csendesen megbújnak a könyvespolcokon, s a feledés homályába merülnek. Szalai Zoltán *A kockától az aktig* c. munkája nem ezek sorába tartozik, hisz immár a harmadik kiadását éri meg s nem nehéz megjósolni, hogy ezt még számos követi. A könyv több évtizedes rajzpedagógiai munka eredményét tömören, világosan tárja elénk, s ami külön érdeme, hogy ezt korszakokat meghatározó művészek munkáival és gondolataival egészíti ki.

A könyv készülésekor én is növendéke voltam a Képzőművészeti Szakközépiskolában a nemrég elhunyt Szalai Zoltánnak. Nem lehetett olyan témát felvetni, amire ne lett volna több órás magyarázata. Külön élmény volt, amikor nagy zeneműveket elemzett vagy a történelem valamelyik korszakával foglalkozott. Hogy miért beszélek erről? Mert ez is hozzátartozott az Ő rajzóráihoz. Egy komplex világképet alakító pedagógus volt, aki mögött hihetetlen széleskörű műveltség állt.

Mint festőt, akkor még ismertem, csak mikor s Fényes Adolf Teremben egy gyertyafényes megnyitó kapcsán találkoztam gimnazistaként képeivel. (Azért volt gyertyafényes a megnyitó, mert a kiállítóterem valamelyik elektromos vezetéke meghibásodott, így a sebtében vásárolt gyertyák fényénél nyílt meg a kiállítás, szinte mindenki kezében egy gyertya – azóta is emlékezetes.) Itt láttam meg először azokat a sejtelmes barna és puha kék tónusú képeket, amelyek visszafogottságukkal, letisztult egyszerűségükkel döbbentették meg a tanítványokat. Egy veranda ajtaja, az ablakon átszűrődő fény tárgyakat átjáró magánya, vagy a Balaton megfoghatatlan párás kékje. Éppúgy belesűrűsödött ezekbe a képekbe Turner sejtelmes fény–víz víziója, mint Bonnard intim, csöndesen finom színkultúrával felépített enteriőrjei. Meglepőek voltak számunkra ezek a művek, hisz mi naponta a szigorú kocka-stúdiumok korrektorával találkoztunk, és most egy egészen más világ tárult elénk.

Azóta pontosan tudom, hogy e puha fény-enteriőrök mögött a letisztult rend áll, ahogy az órákon szokta mondani – „mert rend a lelke mindennek!" S e rend alapja a rajz. Az a rajz, amely amióta ember az ember, létezik mindenki génjeiben, az emberrel vele születik. Ennek kibontakoztatásához és fejlesztéséhez nyújt több korosztály számára segítséget e sok évtizedes tapasztalatra épült könyv.

Fehér László (1995)

Szalai Zoltán

A KOCKÁTÓL AZ AKTIG

VENDÉGSÉGBEN

Az Árpádföldi és a Százados úti műteremben megforduló látogatók — hazaiak és külföldiek — gyakran örökítették meg rajzokkal is az együtt töltött órák emlékét. Művészek, művészhajlamú költők és messziről jött műbarátok egyaránt akadtak közöttük...

Par ce dessin je veux dire que la nature appartient à l'artiste, et c'est à ce dernier de le modeler selon sa vision, selon sa croyance.
La croyance joue un role très important dans un milieu artiste.
En afrique par exemple, la croyance est un don hérité depuis des centenaires par les ancêtres. Elle explique une liberté, liberté que je dédie à monsieur SZALAI Zoltan pour exprimer à travers ses oeuvres, sa pensé de voir, de juger la nature.

vive les artistes.

Professeur. LAWKONDE' ISSOUFOU.

Niger.

Budapest le 22-06-1944.

Vielen herzlichen Danke für eine unvergessliche interessante Stunde in einer sehr angenehmen Atmosphäre im Hause Szalai

Bernhard Müller
Ilmenau / Thüringen

Szeretettel jegyzé
Illés Árpád

1968 április 21.

Rajzolni majd kumer fog, mivel ő akkor jobban ért. Ez csak egy kis Foraminiferológus vagyok!
Bp. 1970. X. 20 Mári

a onnan majd legközelebb
Kolozsvár

TARTALOM

Székely András: A művész és a pegagógus 5

A kezdetek 19

Reflexiók 23

Szalai Zoltán írásaiból 39

Fehér László: A harmadik kiadás utószava helyett 56

Vendégségben 57

Mercure
Vénus
Terre + Moon
Mars
Jupiter
Saturne
Uranus
Neptune

Th. IV. 12.

Szalay László, grafikus

Rajz:

Repr.

Török Sándor i földközelben

Gyermekünk, Bp. 1974. március

10-11.
XXV.
3.

Szalay László

1908/9 II.

Ferképzomfoiskèvk

13 v. 1.

T. 1304. II.

s' neu zu erbauen komenden Mayerhofs in
n Herrschaft in Trebula No 2. felira-
aurer Meister jelzésü lapon a terve-
etét, homlokzatát és térrajzát nyer-

r. a vk. 39.4 : 44.1 cm.

Szalay László építész

Tervező csoportjának tervét díjazták az alábbi pályázaton /rajz, szepző/

Kovács Ferenc: A tabáni Rác gyógy fürdő tervpályázata, 1909

Magyar Építőművészet 1970/4 2 old.

Szalay László

Kerámia-képekkel – ennek:
Harmónia –
szerepel az alábbi Tárlaton
szegeden

Tóth Sándor: Fiatalok a
téli Tárlaton

Dél-Magyarország 1970 XII. 30

Szalai László

a szekszárdi művelődési központ tervezésének egyik belsőépítészeti munkatársa.

t.e.: Művelődési központ, Szekszárd, - Magyar Építőművészet, 1970. 5.sz. 20-27. l.

Szalay László, történész, jogtudós, /1813-1864/.

Tart László: Új emléktáblák a fővárosban. Fórum.

Nem tartozik a tanácsi közreműködésével elhelyezett emléktáblák közé az, amelyet Szalay László történész és reformpolitikus emlékére állítottak fel a Magyar Tudományos Akadémia székházának utcai falán. Ezt az emléktáblát Szalay portréja, Stremeny Gyula szobrászművész alkotása díszíti. /rejtv./

Budapest folyóirat, 1988., 10., 29-old.

Szalay László

Mészöly András: Dombodi sör- és malátagyár. Vezet ő tervező Mészöly András, építészek: Mészöly András, Farkas I Dezsőné, Virág József, Mészáros Géza, statikusok Szalay László, Selmeczi Józsefné, Garamszegi Károly, Szilágyi Miklós, területrendezés Szigó László. - Is.ertetés.

Magy.ép.ip. 1971.11-12.sz. 685-690.l.

Szalai László

Kezámiákkal szerepel szepeden az alábbi táslatan

Szelesi Zoltán: Számvetés a téli táslat után

Dél-Kapparovszeg 1970 XII. 22

SZALAY László

debreceni grafikus

Sáj 1990 85.

Megamorv kontra Akadémia

Exhumálják a Petőfiket?

Clevelandi orvosbiológusok részvételével szervez hétfőn konferenciát a Megamorv Petőfi-bizottság. Megkérdeztük az egyik magyar szakértőt, *Eiben Ottót*, az MTA antropológiai bizottságának elnökét, ott lesz-e a rendezvényen?

— Nem kaptam meghívást. Hívatlan résztvevő nem kívánok lenni sehol — hangzott a határozott válasz.

— *Önök megkérdőjelezik annak a bizonyos „DNS-fingerprint" módszernek az alkalmazhatóságát, mellyel feltehetően meg lehetne állapítani a barguzini csontvázról, hogy nagy költönk földi maradványa-e?*

— A módszert kidolgozói biológiai nyomok azonosítására és nem származás-meghatározásra használták. Ez nemrég elhunytak szöve radványaival lehetséges. ropológiai és módsze szempontokból kell megv az eddig rendelkezésre összes adatot. Együttese szakértői szinten. Ha a P család sírjait kihantolná csak az MTA által megi szakemberek jelenlétébe téthet. A család földi m ványait egyenként kellene nosítani, csak ezután le szövetmintát venni a cso ból a további vizsgálato

Megtörténik-e előbb-egy ilyen exhumálás? gatásokba felelőtlenség bocsátkozni. Valószínűbb hogy az Akadémia szake rei nem lesznek ott hol már említett konferenciá

— m. cs.

Szalay László, építész MDK.

Az Akadémia Kémiai Kutató Intézetének terve, (Hóka Lászlóval körösen) Repr.

–: Az új év alkotásaitól c. cikk

Népszabadság, Bp. 1959. jan. 1. 5. l.

Szalai László M.D.V.

Részt vett a pályázaton

Társtervező: Rohrböck József, Szlabony Lajos,
Szalai László, Murányi Dezső, Dudás György

Sikeres volt a hűtőtároló tervpályázat

Magyar Nemzet 196 . nov. 19. 3. 1.

MDK

Szalai Magdolna, VII.o.tan.

Szolnok, Baross utca, ált.isk.

1o6. Vasut.

Magy. Ifj.Képzöm. kiáll. /VIT/ Gyermekrajzok.
Föv. Képtár. 1949 aug.16. -szept.1o. Kat.

NDK

Szalay László

ő is mint barátja Trefort Ágoston, külföldi utazásain szerzett tapasztalatait itthon a művészeti élet fellendítésével törekszik értékesíteni.

dr. Bíró Béla: Pesti művészeti közélet száz év előtt. Képzőművészet. 1930. 35. sz. 241.l.

Szalay László

Szeged

Ritmus, kar., 17 x 54

Országos diák képzőmezőnek kiállítás

Hodmezővásárhely 1965.

[illegible] Lázló

14

Szalay Károly

Takó Mátyással megosztva
nyerte el a KISZ Veszprém me-
gyei Bizottsága által meghir-
detett pályázat második díját.

Kapló (Veszprém) 1966. máj. 25.

Szalai László keramikus

Szerepel az alábbi táslatok

Palfi Ferenc: Szegedi Téli Táslat

Csongrád megyei Hírlap 1970 XII. 23

Szalay Lánló

U. d. A: Hogyan élnek a művészek Nyugaton.

Magyar Nemzet, Tisztelt Szerkesztőség!
1967. IX. 17. 14. o.

Szalay László M.D.K.

Anyaság, repr.

Adám és Éva a bukás előtt , repr.

S.M.: A rajz mestere

Magyar Hirek 1964. dec. 15.

Szalay László M.D.K.

1909-ben született. Tanulmányait a budapesti Képzőművészeti Főiskolán vegezte 1927-35 között ,közben egy esztendőt Franciaországban töltött.
A második világháboru után ismét Franciaországb a ment,majd nem sok idő múltán Argentinában tele - dett le, itt több mint 10 esztendeig élt. 1949 - 55 között ra jzot tanitott a tucumani Universidad Nac ionalo n

Nag y ar Hirek 1964. dec. 15. /

Szalay László M.S.K.

1958-tól a Buenos Aires-i Escuela Superior de Bellas Artesen tanit.
Több egyéni kiállitása volt mind Észak, mind Dél-Amerikában.
Rajzainak témája: Müvészet-költészet, Család, Szerelem, Nő, Háboru, Vallás, halál, Férfi
Illyés Gyula müveket illusztrál,
Me grajzolja Hunyadit, Zrinyit, Petőfit

Szay az Hirek 1964. dec. 15. ./.

molk.

Szalay László

rajza a II. m. képzőm. kiállításon

Pogány Gy. Gábor. Képzőművészeti kultúránk
Helyzetéről.

Népművelés, 1956, 1 sz. 34. l.

MDK

ifj.Szalay László építész

Építési eng. BIÉM 1931. aug. 1. 12c. 1.

MDK

Szalay Margit

Festett porcellántál és vázák, repr.

Magyar Iparművészet 1929.
151.l.

MDK

Szalay Margit

Festett porcellántál és vázák, repr.

Magyar Iparművészet 1929. 151.l.

M.D.K.

Szalay Margit

Festett porcellántál és vázák. Repr.

Az Orsz. M. Iparm. Társ., a Baross Szövetség kiáll. emlékalbuma. Bp. 1929.
Szerk.:Györgyi Kálmán. 36. l.

Szalay Margit

iparmüvész

Iparmüvészeti Társulat kiállitása - Iparmüvészeti Muzeumban - Porcellántestői munkáival szerepel. Porcellántestérvitét a precis megrajzolás jellemzi (Mikusz szalonc, Selmecbányai Leányvár)

Magyarság
1929.VI.14.

Szalay M.

Iparművész

Iparművészeti Társulat kiállítása - Iparművészeti Muzeumban - kerámiával szerepel.

Pesti Hirlap
1929. VII. 14.

MDK

Szalay Margit **keramikus** Pomáz

O. Iparm. és Háziipari kiáll. Magyar Iparmüvészet, 1929, 133. l.

Szalay Mária

Művészet 1904. 406

Zurbaran Francisco de: Im
maculata conceptio 592 (662), 800
— Lentesalád 592 (662), 2536 (37

MDK

Szalay Maria

Bronzérem kitüntetést kapott a st. louisi világkiállitáson.

Müvészet, 1904. 406.l.

Szalai Márta

textil

1921-23

Eimisk 1930

89. l.

az egri Várfal tatarozásának munkála-
tattak.
rási müveletet a Müemlékek Országos
és véleményezés végett megküldöttem.
ü versenytárgyalása illetőleg válla-
. Müemlékek Országos Bizottságának a
tkozó jóváhagyása után fog eszközöl-

Olvashatatlan aláirás
épitési osztály vezető.

A másolat hiteléül:

hó 28-án.

az elnöki kiadó vezetője.

Szalay Martha

ipasm.

Est. 1928

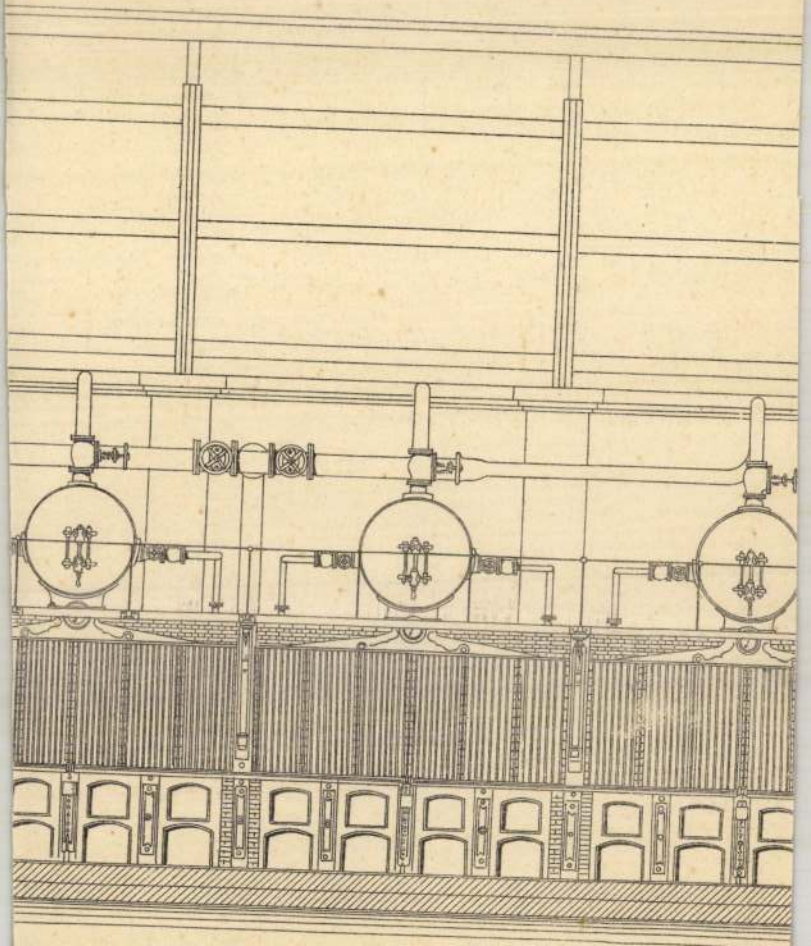

Szalai Mátyás

rajztanár

alreál Vágujhely

1905.

III. Kimutat

E l i s m e r

A Műemlékek Országos Bizotts
"Visegrádi Várkalauz" című k
visegrádi várban való eladá
gos Bizottságától, utólagos

1932 december 30 tól I. Kiad
1933 június 30 " II. "
.....
.....
.....

Visegrádi Erdőhivatalnar Sin

Szalay Mátyás
keramikus
1925

Éinüsk 1930
89. l.

~~sügyi miniszternek jelen kelet~~ és

. ~~és Csekkosztályhoz intézett ren-~~

Dr. Szőnyi Ottó

żámvevőséget, hogy . . . . . .

előadója . . . . . .

na-ut 41. M.O.B. . . . . ./

a. . . . . .történt hivatalos

iköltségeiről és napidijairól ki-

M. Kir. Vallás- és Kö

340 - 11
---------szám.
70 -1930.

utiszámlája.

melléklet száma.

A.Müemlékek Országos Bizottságának,

Budapest.

Folyó .....évi.....október.....hó
27- 487
.....-n .....szám alatt kelt felterjesztésére, tudomás és to-

vábbi eljárás céljából másolatban

MDK

Szalay Mihály dr,

A Steindl-Cég egyik előadóestjén:

"A szocializmus a művészetben" c. -el tartott előadást.

Krónika:
A Steindl -Cég.
Magyar Epitömüvészet. 1907. 9.sz. 22 l.

Szalay Mihály

Budapest

Mieczarnok

1894. tavaszi kiáll.

Affra - család IV. 197.

Szalay Mihály

minaritatos

Tata

l.

Ezredéveskiáll

XII. csop. 35. l.

Belgrad.

E térrajz a várat és a vár
letekkel és bástyákkal tünteti
irattekercsen:

PLAN
Der
Vestung Belgrad

és az 1. Das neue Thor und Werc
detü és 10. Von denen Türken ne
magyarázó szöveg után: 13. Die gel
fertigten türkisch: Werker u: C

Szm. Rm., mér. a rl. 31.2: 37.4

Szalay Nándor
kisplasztikus
1908
Einnisk 1930
89. P.

sügyi minisztornek jelen kelet és

. és Csekkosztályhoz intézett ren-

zámvevőséget, hogy . Nagrand Mihály

. . . . . .

renc-krt. 44. III. 8. . . . . :/

a. . . . . .történt hivatalos

iköltségeiről és napidijairól ki-

érvényesitett utiszámlája alapján

azaz . . . . . E g y . . . . . P

M. Kir. Vallás- és Kö

340 - 11
----------szám.
73 - 1930.

utiszámlája.

melléklet száma.

A Müemlékek Országos Bizottságának,

Budapest.

Folyó évi november hó
6-án 505
-n szám alatt kelt
felterjesztésére, tudomás és további eljárás céljából másolatban

Szalay Pál

grafikus

l.

Szent György Céh

44. anks. (1922)

260 - 273.

Z.SZALAY PÁL, festő

Mit árúlnak el képei a művész belső világából?A szorgoskodó embereken kivül a megelevenedo ,emberektől nyüzsgő táj csakúgy kedves témája,mint a magárahagyott természet háborítatlan csendje.Ily tárgyú képei például: az "AKACFAK", cimü alkotasa. 51.old

BARKÓCZI JÁNOS:"...amig élek nem teszem le az ecsetet" a 81 éves Z.Szalay Pál köszöntése 47.old

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1972. VII. 3.sz.

Berki Nándor

Éneklő lány 1952.

Galuskakeverő "

Gyarmat felszabadulása "

Jonathán "

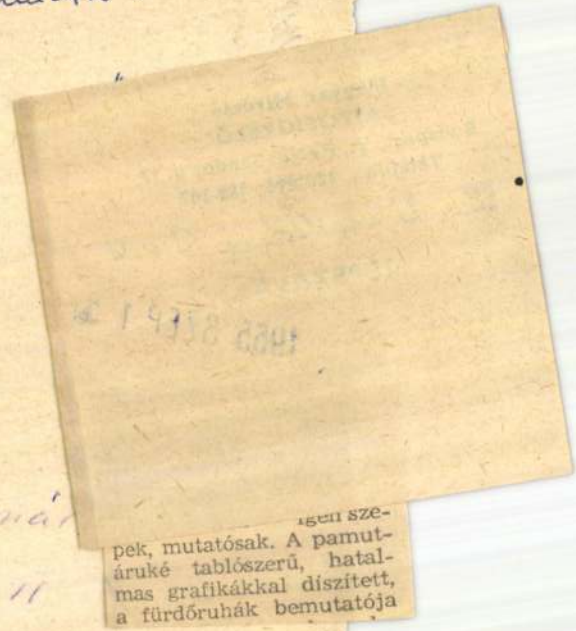

pek, mutatósak. A pamutáruké tablószerű, hatalmas grafikákkal díszített, a fürdőruhák bemutatója

Szabolcs-Szatmár

képzőmüv. kiáll.

katalogus

Szalay Pál

Falurőse	akvarell
Fás út	"
Kalapos /é/i	"
Öreg nő	"

Szabolcs – Szatmár megyei képzőműv. kiáll. 1957. ~~Kiadta~~ katalógus

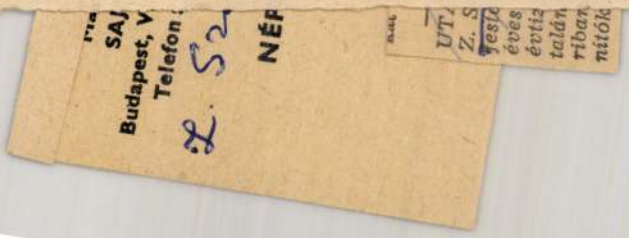

magyar őstörténet

Korokmány Gyula: A XIII. magyar
őstörténet.

Kelet Magyarország 1968 XI. 7. 9old

K. Szalay Pál

Az Alföld c. debreceni irodalmi folyóirat októberi számában illusztrációi szerepelnek.

Keletmagyarország, 1942. szept. 30.

Kiskúnfélegyháza, régi; r. k.

II. 397

Képe II. 389

Szalay Pál

XXVII. aukció

A Gyűjtő 1916. 46. l

Palak partján 40.–

Interieur 40.–

MDK

zalai Szalay Pál

Ut a hegyek között

fehérvári: Nyiregyházi müv. hetek.
Szépmüvészet, 194o. 1.sz. 22 l.

MDK

zalai Szalay Pál, festö

Ut a hegyek között. Olajf.

Nyiregyházi Müv. Hetek. 1940.máj.4.-töl jun.3.
Kézömüv. Kiáll. tárgymutató. 12.1.

MDK

zalai Szalay Pál

Ut a hegyek között, festm.

Fehérvári: A nyiregyházi müv. hetek.
Szépművészet, 1940. 22.l.

Z.SZALAY PÁL, festő

Mit árulnak el képei a művész belső világából? A szorgos kodó embereken kívül a megelevenedő, emberektől nyüzsg táj csakúgy kedves témája, mint a magárahagyott természet h oritatlan csendje. Ily tárgyú képei például: az "ESŐ UTÁN", cimü alkotása. 51.old

BARKÓCZI JÁNOS: "...amíg élek nem teszem le az ecsetet" a 81 éves Z.Szalay Pál köszöntése 47.old

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1972. VII. 3.sz.

Z.SZALAI PÁL, festő

1968.XIII.megyei őszi tárlat.-A csoport doyenje Z.Szala
xlaixxxk lai Pál.Aba-Novák,Molnár c.Pál,Révész neveltje
volt.a Fői kolán.Igen,realisztikus jelenettel szere-
pel.-"NAPSÜTÉSBEN", cimü képét erős fény-árnyék hata-
sokra épitette. 85.old

TELEPY KATALIN: A Nyirség festői 79.old

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1969. IV. 2.sz

Z.SZALAY PÁL, festő

Amikor a Farnese palotat restauraltak,ő is sgédkezett a munkat iranyitó mesternek,a hangversenyterem mennyezetének Apollója az ő kezenyomat is őrzi.Fennotti freskó iskolajaba jart és a vizsgafeladat egy valódi freskó elkészitése volt. 49.old

BARKÓCZI JÁNOS:"...amig élek nem teszem le az ecsetet" a 81 éves Z.Szalay Pál köszöntése 47.old

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1972. VII. 3.sz.

Z.SZALAY PÁL, festő

Állandó tagja két külföldi művésztársaságnak: az olasz Artista Modernanak és a München er Künstler Genossenschaftnak. Itthon még 1917-ben bemutatkozott a Nemzeti Szalonban, majd a Műcsarnok, a Fészek Klub, és az Ernst Múzeum következett. 51.old

BARKÓCZI JÁNOS: "...amíg élek nem teszem le az ecsetet" a 81 éves Z.Szalay Pál köszöntése 47.old

Szabolcs-Szatmári szemle, 1972. VII. 3.sz.

Z.SZALAY PAL, festő

Z.SZALAY PAL: " Utkövezők",cimü müve.-rekete repr.
52.old

Szabolcs Szatmari Szemle, 1971. Vi. 3.sz.

Z.SZALAY PÁL, festő

Kora tavasztól késő őszig táskájában ecsetekkel,festéke
kel,hóna alatt az elmaradhatatlan mappával,fiatalossan
ül fel minden reggel a kerékparjara,és megy a határba,h
hogy egy-egy pillanatra elkapja a kapanyélre támaszkodó
parasztembert,vagy meglessen egy ökrösszekeret. 53.old

BARKÓCZI JÁNOS:"...míg élek nem teszem le az ecsetet"
a 81 éves Z.Szalay Pál köszöntése 47.old

SZABOLCS-SZATMÁRI SZEMLE, 1972. VII. 3.sz

Z.SZALAY PÁL, festő

Az iparosok szövetségének megbizásából megfestette a város alapitását is: a 12 méterhosszú, embermagasságú képet a Jósa András Múzeum őrzi. 49.old

BARKÓCZI JÁNOS: "...még élek nem tesznem le az ecsetet" a 81 éves Z.Szalay Pál köszöntése 47.old

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1975. VIII. 3.sz

Budapest, 194_____ _____

Z.SZALAY PAL, festó

Z.SZALAY PAL: "Anya gyermekkel", cimü müve. rekete repr. 51. old

BARKÓCZI JÁNOS: "...míg élek nem teszem le az ecsetet" a 81 éves Z. Szalay Pál köszöntése 47. old

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1972. VII. 3. sz.

Z.SZALAY PAL, festó

Z.SZALAY PAL: " Zenészek",cimü müve. Fekete repr.
52.old

BARKÓCZI JÁNOS: "...míg élek nem teszem le az ecsetet"a 81 éves Z.Szalay Pál köszöntése 47.old

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1972. VII. 3.sz

Z.SZALAY PÁL, festő

Z.Szalay Pál munka közben.-Fekete repr. 48.old

BARKÓCZI JÁNOS: "...míg élek nem teszem le az ecsetet"a 81 éves Z.Szalay Pál köszöntése 47.old

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1972. VLL. 3.sz

Z.SZALAY PÁL, festő

Egy évet tanitott a Nyitra megyei Privigyén a piarista gimnaziumban,de mikor értesült,hogy Nyiregyházara pedagógust keresnek ötven évvel ezelőtt,megpályázta a tanitóképző rajztanári allasat. 49.old

BARKÓCZI JÁNOS: "...mig élek nem teszem le az ecsetet"a 81 éves Z.Szalay Pál köszöntése 47.old

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1972. VII. 3.sz.

Z.SZALAY PAL, festő

Z.Szalay Pal pályatársai,testi-lelki jóbaratai között oly nevek is akadnak,mint a régebben elhunyt Aba-Novák Vilmos,a vonzó dinamikaju,virtuóz temperafestő.
49.old

BARKÓCZI JÁNOS: "...mig élek nem teszem le az ecsetet"a 81 éves Z.Szalay Pál köszöntése 47.old

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1972. VII. 3.sz.

Z.SZALAY PÁL, festő

Mit árúlnak el képei a művész belső világából? Benső
séges együttérzés el ábrázol éppen szorgoskodó vag
megfáradt eltörődött embereket, kétkezi munkásokat,
mint például: a "NAGYMOSAS", cimü alkotásán. 51.old

BARKÓCZI JÁNOS:"...míg élek nem tagadom le az ecse-
tet" a 81 éves Z.Szalay Pál köszöntése 47.old

Szabolcs-Szatmári Szemle, 197[illegible]. VII. [illegible].sz.

Z.SZALAY PÁL, festő

" HEGYEK KOZÖTT",cimü festményét a Müvelődésügyi Miniszterium vette meg,jelenleg a Nemzeti Galériaban van.masik alkotasat a Szépmüvészeti Müzeumban lát hatjuk. 51.old

BARKÓCZI JÁNOS:"...míg élek nem teszem le az ecsetet" a 81 éves Z.Szalay Pál köszöntése 47.old

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1972. VII. 3.sz.

Z.SZALAY PAL, festő

Z.SZALAY PAL generaciókat nevelt,és sok tehetséges fia talt inditott utjara.Berecz Andras,Kerülő Ferenc,Krutilla József és Soltész Albert első rajzait ő korrigal ta,tőle kaptak biztatast,instrukciókat. 49.old

BARKÓCZI JÁNOS:"...míg élek nem teszem le az ecsetet" a 81 éves Z.Szalay Pál köszöntése 47.old

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1972. VII. 3.sz.

Z.SZALAY PÁL, festő

Z.SZALAY PÁL Diószegi Balazzsal együtt tartottak iparm
művészeti és művészettörténeti témakból akkor még ujdo
donságszámba menő /huszas évek/vetitettképes előadáso
kat a népfőiskolan. 49.old

BARKÓCZI JÁNOS:"...amig élek nem teszem le az ecse-
tet" a 81 éves Z.Szalay Pál köszöntése 47.old

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1972, VII. 3.sz

Z.SZALAY PÁL, festő

Mit árulnak el képei a művész belső világából ? Benső séges együttérzéssel ábrázol éppen szorgoskodó vagy megfáradt, eltöródött embereket, kétkezi munkásokat, mint például: a "KOVÁCS", című alkotásán. 51.old

BARKÓCZI JÁNOS:"...amíg élek nem teszem le az ecsetet" a 81 éves Z.Szalay Pál köszöntése 47.old

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1972, VII. 3.sz

Z.SZALAY PÁL, festő

Két hónapos itáliai körútjan allandóan festegetett, akvarelljeit gyakran félkész-állapotban vették meg az utcákon, vagy a szallók halljaban az atutazó turistak. A szivélyes olaszok majdnem meghazasitottak, de Léván varta menyasszonya. 49.old

BARKÓCZI JANOS:"...amig élek nem teszem le az ecsetet" a 81 éves Z.Szalay Pál köszöntése 47.old

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1972. VII. 3.sz.

Z. Szalay Pál, festő

Z. Szalay Pál: " Id. Gál János".-/ A munkásmozgalom nem rég elhunyt olcsvai veteránja/-rekete repr. 84.old

---

Szabolcs-Szatmári szemle, 1969. IV. 1.sz

Z.SZALAY PAL, festő

Mit árulnak el képei a művész belső világából?-A szorgoskodó emberen kivül az emberektől megelevenedő táj, az anyaság ábrázolása és számos olajfestményén a falu vég és a város széle találkozik egymással.Ilyen műve az: "ÖREG HAZAK", cimü festménye is. 51.old

BARKÓCZI JÁNOS:"...amig élek nem teszem le az ecsetet" a 81 éves Z.Szalay Pál köszöntése 47.old

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1972. VII. 3.sz.

Z.SZALAY PÁL, festő

Firenze pályázatot hirdet az Italiaban tartózkodó kül
földi festőknek/egy szép kastély vadaszxxxxxxxjelene
ténck a freskótervét kellett elkészíteni/, s ő is beneve
zett. Első díjat nyert és beutazhatta egész Italiat.
49.old

BARKÓCZI JÁNOS:"...amíg élek nem teszem le az ecse-
tet" a 81 éves Z.Szalay Pál köszöntése 47.old

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1972. VII. 3.sz.

Z.SZALAY PAL, festo

Z.Szalay Pal/ palyatarsai,testi-lelki jóbaratai közt oly nevek is akadnak,mint Szönyi Istvan Kossuth-dijas festo,és grafikus,a zebegényi taj szerelmese,vagy az uj klasszicizmus egyik legjelentősebb képviseloje, Molnar C. Pal. 49.old

BARKÓCZI JANOS:"...amig élek nem teszem le az ecsetet" a 81 éves Z.Szalay Pál köszöntése 47.old

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1972. VII. 3.sz.

Z.SZALAY PÁL, festő

Z.Szalay Pál pályatársai, testi-lelki jóbarátai között olyan nevek is akadnak, mint Barcsay Jenő, akihez máig ható eleven kapcsolat fűzi, a fekete kontúrok közé szorított mélytüzű színek utólérhetetlen művészéhez, akinek anatómiai atlaszát külföldön is sokra becsülik. 49.old

BARKÓCZI JÁNOS:"...amíg élek nem teszem le az ecsetet" a 81 éves Z.Szalay Pál köszöntése 47.old

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1972. VII. 3.sz.

Z.SZALAY PÁL, festő

Nyiregyházan talalt otthonra.a vilagjaró felvidéki művész.Negyven évig volt szakfelügyelő,s több iskolaban fél évszazadon at tanitott rajzot egészen nyugdijazta tasaig.Hosszas tanári működésért a pedagógus nakpon "Szocialista kulturaért" kitüntetést kapott. 49.old

BARKÓCZI JÁNOS:"...amíg élek nem teszem le az ecsetet" a 81 éves Z.Szalay Pál köszöntése 47.old

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1972. VII. 3.sz.

Z.SZALAY PÁL, festő

- -

Mit árulnak el képei a művész belső világából ? Benső mélység együttérzéssel ábrázol éppen szorgoskodó vagy megfáradt,eltörődött embereket,kétkezi munkásokat, mint például: az "ASZTALOS",című alkotásán. 51.old

BARKÓCZI JÁNOS:"...amíg élek nem teszem le az ecsetet" a 81 éves Z.Szalay Pál köszöntése 47.old

-

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1972, VII. 3.sz

Z.SZALAY PÁL, festő

- -

Mit árálnak el képei a müvész belső vilagából ? Benső séges eg-üttérzéssel abrázol éppen szorgoskodó vagy megfáradt,eltöródött embereket,kétkezi munkásokat, mint példáúl: a "CIPESZ", cimü alkotasan. 51.old

BARKÓCZI JÁNOS:"...amig élek nem teszem le az ecsetet" a 81 éves Z.Szalay Pál köszöntése 47.old

-

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1972, VII. 3.sz

Z.SZALAY PAL, festő

Mit árulnak el képei a művész belső világából? Bensőséges együttérzéssel abrazol éppen szorgoskodó vagy megfaradt eltöródött embereket, kétkezi munkasokat, mint például: a "VARRÓNŐ", című alkotásán. 51.old

BARKÓCZI JÁNOS:"...amig élek nem teszem le az ecsetet" a 81 éves Z.Szalay Pál köszöntése 47.old

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1972, VII. 3.sz

Z.SZALAY PÁL, festő

Sokat mesél utazasairól, Firenze, München, Bécs, Párizs. Mindent tud pontosan. Pedig hol vannak azok akik ellen őrizhetnék szavait?-A palyatarsak közül csak Barcsay Jenő, Molnar C. Pal és Banovszky Miklós van még életben. 46.old

BARKÓCZI JÁNOS: "...amíg élek nem teszem le az ecsetet" a 81 éves Z. Szalay Pál köszöntése 47.old

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1972. VII. [illegible].sz.

Z.SZALAY PÁL, festő

Az élénk pasztellszinekben tündöklő "Müncheni lanyok" a parizsi "Modell" és az erőteljes realizmussal német alföldön festett "Burgonyaszedők" a külorszagi tanulmanyutak friss,üde levegőjét arasztjak. 51.old

BARKÓCZI JANOS:"...amig élek nem tessem le az ecsetet" a 81 éves Z.Szalay Pál köszöntése 47.old

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1972. VII. 3.sz.

Z.SZALAY PÁL, festő

--

A Garda tó kikötőjének mindent elözönlő azurkéksége, a széles ecsetvonásokkal fölvazolt "Firenzei Lány", a pasztorlakta "Calabriai taj", stb. a külorszagi t anul manyutak friss, üde levegőjét arasztjak. 51.old

BARKÓCZI JÁNOS: "...amig élek nem teszem le az ecsetet" a 81 éves Z. Szalay Pál köszöntése 47.old

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1972. VII. 3.sz.

Z.SZALAY PÁL, festő

1891. jún. 25-én született Lévan. Apja kőfaragó építőmeste
volt. Apja józan életü, takarékos ember volt, de a kisváro
civisei furcsa szemmel nézték, hogy markas képeket, fafara
gásokat vásárolt, amelyek ma a múzeumban láthatók.
47.old

BARKÓCZI JÁNOS: "...amig élek nem teszem le az ecse-
tet" a 81 éves Z.Szalay Pál köszöntése 47.old

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1972. VII. 3.sz.

Z.SZALAY PÁL, festő

Lévan érettségizett. Erdőmérnöknek készült, de hadilabon állt a matematikával, s ezért a tanitóképzőbe iratkozot Jó ajánlólevéllel érkezett, mert már a gimnaziumban fel figyeltek a rajzolgató, festegető fiura. Tanárai ösztön zésére sikeres felvételit tett a Képzőmüv. főiskolan.
49.old

BARKÓCZI JJANOS: "...amig élek nem teszem le az ecsetet" a 81 éves Z.Szalay Pál köszöntése 47.old

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1979, VII. 3.sz.

Z. SZALAY PÁL, festo

A Képzőmüv. Főiskolan felvétele után röktön 40 kor. ösz
töndijat kapott. Tanáraira a legnagyobb tisztelettel
emlékezik. Szinyei Merse Pal, Benczur Gyula, Révész Imre
Réti Istvan, Glatz Oszkar, Stróbl Alajos voltak a tanara
49. old

BARKÓCZI JJÁNOS: "...amig élek nem teszem le az ecse-
tet" a 81 éves Z. Szalay Pál köszöntése 47. old

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1979, VII. 3. sz.

Z.SZALAY PÁL, festő

Mit árúlnak el képei a művész belső világából?-A szorgoskodó emberen kívül az emberektől megelevenedő táj, az anyaság ábrázolása és számos olajfestményén a falu vég és a város széle találkozik egymás al.Ilyen műve az: ~~ÖREG HÁZAK" cimü festménye is. 51.old~~

"AZ ÁROK UTCA RÉGEN", cimü festménye is. 51.old

BARKÓCZI JÁNOS:"...amig élek nem teszem le az ecsetet" a 81 éves Z.Szalay Pál köszöntése 47.old

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1972. VII. 3.sz.

Z.SZALAY PÁL, festő

Zsanerképein, portréin a karakteres abrazolás mellett a felismerhetőséget, a hasonlósagot is fontosnak tartja, amihez a rajzkészségen kivül anatómiai tudas is szükséges. O elsősorban nyirségi, szatmari, beregi embereket fest. 51.old

BARKÓCZI JÁNOS: "...amíg élek nem teszem le az ecsetet" a 81 éves Z. Szalay Pál köszöntése 47.old

[illegible] Szatmári Szemle, 1972. VII. 3.sz.

Z.SZALAY PÁL, festő

"Nem rébuszokban alkotok,mert a talányokat az egyszerü ember nem nagyon szereti.Tanitómestereim a naturaban éltek,én sem akarok semmi szin alatt elszakadni a természettől,enélkül arra is képtelen vagyok,hogy müvészi módon lassak...." 51.old

BARKÓCZI JÁNOS:"...amíg élek nem teszem le az ecsetet" a 81 éves Z.Szalay Pál köszöntése 47.old

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1972. VII. 3.sz.

Z.SZALAY PÁL, festő

Mondta:"Az én pikturámban hacsak egy fikarcnyira is de mindig jelen van a környezetem,Szerintem a festmény ne csak kifejezzen,abrazoljon,mutasson is be valamit,s lehetőleg olyat,ami nem szorul bővebb,utólagos magyarazatra" 51. old

BARKÓCZI JÁNOS:"...amig élek nem teszem le az ecsetet" a 81 éves Z.Szalay Pál köszöntése 47.old

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1972. VII. 3.sz.

Z.SZALAY PÁL, festő

Nagy elismerésnek tartot a,hogy 1920-ban a legtehetsé gesebb művészjelöltek között kikerülhetett Rómába. Egy évig volt a Collegium Hungaricum lakója.Lodovico Fennotti híres freskófestő iskolajában a restauralast és a műtargyak megóvasanak tudományat is elsajatitotta.
49.old

BARKÓCZI JÁNOS:"...amig élek nem teszem le az ecsetet" a 81 éves Z.Szalay Pál köszöntése 47.old

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1972. VII. 3.sz.

Z.SZALAY PÁL, festő

Tűzoltó utcai otthona több, mint müterem, szinte egy külön kis világ: az emeleti padlásszoba az alkotómühely, a földszint afféle kis galéria s egyben magyar és idegennyelvü könyvtár, a sziklakert öt világrész ritka növényeivel a pihenőhely. Mert csak nyugdijba vonult, de nem nyugalomba. 52.old

BARKÓCZI JÁNOS: "...amíg élek nem teszem le az ecsetet" a 81 éves Z.Szalay Pál köszöntése 47.old

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1972. VII. 3.sz.

Z.SZALAY PÁL, festo

Elmondhatjuk,hogy a biztonsagot igényló rajz,a fürké
szó tekintet,villamgyors kézjarast követelo akvarell,
és a kevés,de szép ,harmonikus szinekre fölépitett
olajkompozició az erossége.Szigoru iskolakban tanulta
a müvészetet,felfogasat ezek kovacsoltak feszessé,fe
gyelmezetté. 51.old

BARKÓCZI JÁNOS:"...amig élek nem teszem le az ecse-
tet" a 81 éves Z.Szalay Pál köszöntése 47.old

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1972. VII. 3.sz.

Z.SZALAY PÁL, festő

A Képcsarnok is felfigyelt ra,s legszebb képeiből a közelmultban egy egész kollekciót vasarolt,Ezek nagy része mar elkelt és alig egy-kettő van még a Benczúr-teremben.Születésnapi kiallitasa igy szegényes kamara kiallitassaa törpült el a gazdag életmühöz képest.
51.old

BARKÓCZI JÁNOS:"...amig élek nem teszem le az ecsetet" a 81 éves Z.Szalay Pál köszöntése 47.old

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1972. VII. 3.sz.

Z.SZALAY PÁL, festő

Ezernyi szál köti Nyiregyházához.és a szabolcsi falvak hoz.Egyike volt azoknak,akik a huszas években a Zrinyi Ilona utcán közadakozasból megépült művészházat szorgalmaztak.Alapitó tagja,majd évekig elnöke volt a Benczur körnek. 49.old

BARKÓCZI JÁNOS:"...amig élek nem teszem le az ecsetet" a 81 éves Z.Szalay Pál köszöntése 47.old

Szabolcs-Szatmári szemle, 1972. VII. 3.sz.

Z.SZALAY PÁL, festő

Z.SZALAY PAL ,Barzó Endre,Berki Nándor és Diószegi Balazs képviselte a megyében a sok kivaló rajztanar között az aktiv festőket,amig a mostani fiatal müvész csoport fel nem tünt.A zarkózottabb természetü Boross Géza is baratjaul fogadta. 49.old

BARKÓCZI JÁNOS:"...amig élek nem teszem le az ecsetet" a 81 éves Z.Szalay Pál köszöntése 47.old

Szabolcs-Szatmári zemle, 1972. VII. 3.sz.

Z.SZALAY PÁL, festő

Gyakran viszi vaszonra az emberi örömök legszebbikét, az anyasag érzését.Az enber belső harmóniajat nem egy szer a hattér reneszánszra emlékeztető,fennkölt nyugal mu tajrajzaval is érzékelteti.Például :"ANYA GYERMEKÉVEL" cimü alkotasan. 51.old

BARKÓVSZI JÁNOS:"...amig élek nem tesszem le az ecsetet" a 81 éves Z.Szalay Pál köszöntése 47.old

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1972. VII. 3.sz.

Z.SZALAY PAL, festő

Születésnapi,ötvenedik kiallitasára nagyon készült.De h
aba kért haza külföldibarataitól is néhany alkotast,
a IV-es szamu iskola diszteremében bemutatott 28 kép
csak izelitöt,kóstolöt aghatott a sok ezerből,amit
életében festett. 51.old

BARÓTFI JÁNOS:"...amíg élek nem tudom le az ecse-
tet" a 81 éves Z.Szalay Pál köszöntése 47.old

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1972. VII. 3.sz.

ZÁSZALAY PÁL, festő

A nagyobbvarosok,Pécs,Sopron,Miskolc és Székesfehérvar utan eljutnak képei a szabolcsi községekbe is. Legutóbb Mátészalkan,Nyirbatorban,Nyirbéltelken,és Vajan személyesen is talalkozott a közönséggel.
51.old

BARKÓCZI JÁNOS:"...amig élek nem tagadom le az ecsetet" a 81 éves Z.Szalay Pál köszöntése 47.old

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1972. VII. 3.sz.

Z.SZALAY PÁL, festő

Az átalakitás előtti kőszinház négy freskója is az ő müve volt, ezeket a városi tanács felkérésére készitett Nyiregyháza valamennyi parkjat, és öreg utcáját megörö kitette, ezenkivül szamos portrémegrendelése is volt. 49.old

BARKÓCZI JÁNOS: "...amig élek nem teszem le az ecsetet" a 81 éves Z.Szalay Pál köszöntése 47.old

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1972. VII. 3.sz.

Z.SZALAY PÁL, festő

Nyugateurópa valamennyi országát bejarta. Kiallitott Franciaországban, Németországban, Ausztriában és Italiában többször is, Svajcban, Svédországban, de Krakkóban, Prágában, Ungvaron. Angliaban dijat nyert és képeit nem kellett hazahoznia, mert mind szétkapkodtak, 50.old

BARKÓCZI JÁNOS: "...amig élek nem teszem le az ecsetet" a 81 éves Z.Szalay Pál köszöntése 47.old

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1972. VII. 3.sz.

Z.SZALAY PÁL, festő

Mit árúlnak el képei a művész belső világából? Benső
ségen együttérzés el ábrázol éppen szorgoskodó vag
megfáradt eltörődött embereket, kétkezi munkásokat,
mint például: az "EGY KIS PIHENŐ", cimü alkotasan
51.old

BARKÓCZI JÁNOS:"...amig élek nem teszem le az ecse-
tet" a 81 éves "Szalay Pál köszöntése 47.old

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1972. VII. 3.sz.

Z.SZALAY PÁL, festő

Mit árulnak el képei a müvész belső világából:A szorgos kodó embereken kivül a megelevenedo ,emberektől nyüzsgő táj csakugy kedves témaja,mint a magarahagyott természet háboritatlan csendje.Ily targyu képei példaul: a "PARKBAN", cimü alkotasa. 51.old

BARKÓCZI JÁNOS:"...amig élek nem teszem le az ecsetet" a 81 éves ".Szalay Pál köszöntése 47.old

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1972. VII. 3.sz.

Szalay Pál, építész MDK.

Hajduszoboszló rendezési tervének egyik készítője Repr.

–: A főútvonalak kialakítása, új üdülők stb Hajduszoboszló rendezési tervében

Népszabadság, Bp. 1959. febr. 12. 11. l

[Vidéki!]

MDK

Szalay Sándor

Képzőművészeti Főiskola Ifjúsagi Kiallitasa.
é.n., 95.5x63 OSZK 109

Magyar Plakát-Történeti Kiállitás.1960.
Műcsarnok. Kat. 38.1.

Szalay Sándor, belső elektromos tervező
a Hadtörténeti Intézet és Múzeum rekonstrukciója, Budapest, Építész: Csányi Ferenc.

Belső elektromos tervező: Szalay Sándor,
akusztika: Kotschy András
Tárkosztás: Kiliár István
Organizáció: Antal Gyula.

Magyar Építőművészet, 1984, 6., 41-oldal.

Szalay Sándor „belső elektromos tervező"
üdülőépület bővítése, Dobogókő. Építész: Ács Tamás

„belső elektromos tervező": Bottka László,
Szalay Sándor.

Magyar Építőművészet, 1988., 2., 32–old.

Szalay Péter: Mint egy hatalmas forgószínpad. Hétköznapok és ünnepek a Budapest Sportcsarnokban.

a Budapest Sportcsarnok „előtörténetében" talán a legfontosabb dátum 1977. december 15., amikor a XIV. Kerületi Tanács kiadta az építési engedélyt. Ezután, egészen pontosan 1978. március elején óriásgépek hatalmas acélkanalai martak a telepbe — megkezdődött az alapozás.
Az alapozás után körülbelül ~~körülbelül~~ négy évre került a sor az avatóünnepségre, 1982. febr. 12.-én, a Budapesti Sportcsarnok megnyitására.

Budapest folyóirat, 1982., 7., 10-old.

SZALAY Péter metszete XVIII. szd. MDK.

Tóth András – Polónyi Nóra: A metszői szervezet kialakulásának előzményei Budán és Pesten. Tanulmányok Bp. múltjából. 1956. XI. köt. 93. l. (51. jegyzet.)

Szalay Sándor MDK

Képzőművészeti Főiskola Ifjusági Kiállitása, é.n.

Műcsarnok 1960. Magyar plakát-történeti kiáll.

MDK

Szalay Sándor

"Képzőművészeti Főiskola Ifjusági Kiállitása"

é.n.

Magyar Plakát-Történeti Kiállitás. Bp. 1960.

38.1.

2.

MDK

Szalai Sándorné

(Kiskunhalas)

(Képfelirat:) Az új csipkevarrónők munkáját figyeli tanítójuk, Szalai Sándorné. (fényk. repr.)

Újjáéled a magyar csipkevarrás.

Nők Lapja, Bp. 1955. január 6. [20. l.]

Szalay Sándor

a budapesti OKISZ-vízőrház
gépész tervezője

Magyar Építőművészet 1974/4

37. old.

Szalay Sándor
Jelő

Ütvén a pavartság, a fakú
nemzeti ábrándoát mutatja
be.

D. Fehér Dezső: Juli kisvu beszámolója
Münchet, 1970. április - 21 lap

Szalay Sándor
festő

Művein a parasztság, a falu
korszerű ábrázolását mutatja
be.

D. Fehér Zsuzsa: Juli kerni beszámoló helyett.
Művészet, 1970. április - 21 lap

Szalai Sándor

az alábbi pályázaton 100.000 forintos díjban részesülő 42.sz. pályamű egyik szerzője.

Bakos Béla: Gyógyfürdőszállók és gyógyfürdők tervpályázata. 1970. - Magyar Építőművészet, 1970.6.sz. 7-14.l.

tter tábornok hadseregében ezredes lett.
tábornokkal Aleppoba menekült, majd
saság szolgálatába lépett. 1851. az
yesült Államokba ~~xxxxxxxx~~ vándorolt.
polgárháborubam a térképészeti inté-
s utóbb a st.louisi erőditmények épi-
ként müködött. 1868. Kaliforniában
F.készitette Missouri állam nagy tér-
zedekig használatban volt.

Halász I.: Magyarok az amerikai sza-
Nyt. 1914. jun.16. 845.l. - Hadtört.
,l. - Pallas Lex. VII.k. 171.l. -
arians in the american civil war. Cle-

Fiala József /Joseph/, festő 1788.

SZALAI TIBOR

Új művészet

1997. jan. – febr.

39.o.

Szalay Tihamér, Építész

Grand Hotel Hungária, Budapest. Építész: Róth János (Lakótan)

Belsőépítészek: Marinov Gusztáv, Horváth János

Építész munkatárs: Szalay Tihamér.

Statikus: Szijjártó Imre.

Növénydíszítői tervek: Andor Domokosné.

Magyar Építőművészet, 1986. 3., 32-old.

A m. kir. vallás- és közoktatás
ügyszám alatt a keb. számv. VII.
deleténe k másolata:

Utasitom a s:
építőmester
. . . . . .
részére /:lakik: Budapest, IX. Fe
. . . . . Budapest-Gödöllő és vissz
utazása alkalmával felmerült ut:
állitott és számvevőségem által
/ 1 / P 70 fillér,

Közoktatásügyi Minisztérium.

MDK

Szalay Tamás, ~~fxixxx~~

könyvkötő

~~xxx~~bizonyitványt kapott, mesterré avatták

Budiparrajzisk 1932-33. 93 l.

KÁVÉSKANNA, (193. kép)
fafüles, lapított körteidomú, leveles, virágos, madaras és gallyas trébelt rokokódísszel.
Reth János Mátyás budai ötvös műve 1790 körül.
Aranyozott ezüst, 26·5 cm.
A régi Buda és Pest iparművészetének kiállítása. Bp. 1935., 57. szám. — Kőszeghy, 341. szám.

EVŐKÉSZLET,
két kés, két villa, kanál.
Osztrák, 1790 körül.
Aranyozott réz.

APRÓSÁGOK,
53 drb.: parfüm-flakónok stb.
XVII—XIX. század.
Ezüst.

GYŰRŰ,
13 drb.
Arany és ezüst, XVIII—XIX. sz.

CSATT ÉS KAPOCS,
31 pár, többnyire erdélyi zománccal.
XVIII—XIX. század.
Ezüst.
A magyar történeti ötvösmű-kiállítás lajstroma. Bp. 1884., ötödik terem, 37., 38. — Gerevich PA, 260. l.

ZSETONOK,
4 drb., whist-játékhoz, felirattal.
Francia, 1800 körül.
Ezüst.

Szalay Sarolta

l.

Ferk. pzomfoisk. vk,

1939-41. 178. l.

Szalay Sarolta, textilrestaurátor,

a Közlekedési Múzeumban dolgozik, jelenleg egy vasúti zárzlon. Szalay Sarolta nagyapja is restaurátor volt.

Vadas Zsuzsa: Rokkant dicsfények árnyékában.

Magyar Ifjúság, 1980. júl. 25. 26. old.

MLÉKEK

ehely s nyitott könyv. Az oltár közepén a fenti
imer van zöld babérkoszorúban. A püspök mögött
hítatos arcú ifjak állnak. A lilafalú háttér széles
blaka mélybevezető tájra nyujt kitekintést: itt
ét karcsú fa alatt lovasfigura, tenger, ké.ő
egyek stb. láthatók. *P* iniciálé (19×15 mm)
ék alapon aranybetű, belül arany tobozzal.
szövegkezdő kis iniciálét a belső lapkeret felső
észén lévő puttó tartja. *I* iniciálé, ecsetarany
ehely, levelekből és kis puttófejből képzett kics n
etű, a miniatura külső felső szélére illesztve.
lapkeretdíszítést zöld, piros és kék vonal
zegélyezi. (322. kép.)

1b lap: Q iniciálé (32×36 mm) aranyalapcn
arminpiros betű, kék s zöld levelekkel díszítve.
elül kék alapon arany toboz. A betű alsó szára
arminpiros, fodroslevelű indába kanyarodik az
lsó lapszélen, ötszirmú kék virágban végződve.
ok aranytallér díszíti.

14a lap: „De officio post missam in die sepul-
ure pape aut cardinalis defuncti."

14b lap: *N* iniciálé (59×44 mm) aranyalapon
arminpiros betű kék s zöld levelekkel díszítve.
elül aranyozott s zöld alapon kék levéllel díszített
öld puttófej. A lap külső szélén kék és karmin-
iros levelű indadíszítés, két kék virággal, sok
anytallérral, s a betűhöz kapcsolódó kék, zöld
alfejjel.

18b lap: „Ordo ad consecrandum episcopum
ecundum consuetudinem romane curie."

19a lap: *A* iniciálé (40×42 mm) arany alapon
ék betű, belül aranyozott s zöld alapon zöld
[illegible] végighúzódó kék és

Szalay Sarolta
rajztanárjelölt

Ferképzőmfoiskèvk
1939-41. 157. l.

48. l. — Lepold—Lippay 40. l. — Lepold Katalógus 223. sz.

T MISEKANNA OVÁLIS TÁLCÁVAL.

annák teste kristály, aranyozott ezüst, zomán- foglalatban, címerekkel.
annák mag. 17 cm., a tálca 30×26 cm.
pert terve után Anders bécsi műhelyéből, 1881.
ior János készíttette, 1881.
Simor János ... Egyházművészeti Lap, III., 1882., 158. l.

MOR PRÍMÁS PÁSZTORBOTJA,

nyozott ezüst, sodronyzománccal és drága- ekkel. Kampója állatfejes, benne Mária és nt István. Budapest címerével. Szárán felirat: MOR JÁNOS BÍBORNOK ÉRSEKNEK AGYARORSZÁG HERCZEGPRÍMÁSÁ- AK 50. ÉVES ÁLDOZÁRSÁGA ÜNNEPÉRE JDAPEST SZÉKESFŐVÁROS RÓM. KATH. OLGÁRAI 1886 OKTÓBER 28. Alul: Zitter- rth Károly ékszerész, Budapest.
ag. 189 cm.
idapesti munka, Rauscher Lajos terve után szítette Zitterbarth Károly ötvös, 1886.
mor prímásnak a budapesti hívek ajándékozták, 86.
Vasárnapi Újság, 1886., 709. l. (Képe) — Simor János ... Egyházművészeti Lap, VII., 1886., 96. l. — Radisics: A Simor-Múzeum. Művészi Ipar, II., 1887., 230—236. l. (Képe 233. l.) — Radisics: A koronázás egyházi műtárgyai. MIP. XX., 1917., 23—24. l.

Szalay Sarolta

Részpénztári rajztanári oklevelet kapott 1941-ben.

Ferk pzomfoisk vk

1939-41. 176. l.

Salath Ferenc	[illegible]			
Vk.16199. Dr.Derecsényi Dezső	540,54		5.02	-
Vk.123804. Szabó Erzsébet	223,30		1,80	-
Vk.102768 dr.Csabai István	339,11		4,20	-
Vk.16915 dr.Pálinkás László	67,54		5.03	-
176570 dr. Gangel Judits	303,67			
Összesen :	3646	94	39	35

Figyelmeztetés: 1. A fizetési jegyzéket **nem kell viss**
havi sorrendben irattárában megőri
2. A téritményeket a fent megjelölt p
Igazoljuk, hogy a 16. számú hasábban feltüntetett össze

, 1944 é

főnök

561. rakt. szám

Szalay Sarolta

rajztanár/elolt

l Ferkápzomfoiskávk

1939-41. 144.l

Két harangocska (bronz), 10 cm és 8 cm. XII. sz.

Probor külföldön vette.
Kimer János bébornok... Egyházmű-
vészeti Lap, 4 – 1885, 351 l.

Szalay Sarolta

I. éves hallg.

Képzm. Főisk. Esk.

1936/37. 7 zl.

Ferképzomfoiskévk

Szalay Sándor

Képzőművészeti Főiskola Ifjuségi Kiállitása

1085-1960. M. plakáttört. kiáll. Műcs. 1960.

Szalay Sándor
festő

M.D.K.

: Műveit kiállították a
tárlaton.

D. Fekete Zsuzsa: Az alföldi festészet . . .
Művészet, 1967. július – 8 lap

Szalay Zoltán, rzobrásznüvész

A Keresztény Múzeum Szalay Zoltán tervezte pecsétje. /repr./

Tosvádi Attila: A régi magyar művészet kincseshána. Népszava, 1984. márc. 28. 9-old.

Szalay Zoltán

Szalay Zoltán falóművész
kiállítása a Fényes Adolf
Teremben szeptember 10-én
megnyílt.

----:Kiállitási naptár.
Művészet, 1976.szeptember - 48.oldal.

Szalai Zoltán, tanár, festő

Szczecin képzőművészeti liceuma még az elmúlt tanév végén meghívta a budapesti képző- és iparművészeti szakkösépiskolát az általa szervezett művésztáborba. Két tanár Csomor Katalin és Szalai Zoltán és két diák – egyikük Péter Anna vettek részt a műhely munkájában.

f.a.: Lengyelországi képek.
Pedagógusok Lapja, Budapest, 1976. dec. 8.

SZALAI ZOLTÁN, festő

ESZTERGOMI KIÁLLITÁSOK, 1945-1960

1958.jun.1.-Szalai Zoltán festőművész gyüjteményes kiállitása a Városi Könyvtárban. 195.old

ZOLNAY LÁSZLÓ: Esztergomi kiállitások, 1945-1960
195.old

Esztergom Évlapjai,-Annales Strigonienses, 1960
Bp. 1960

SZALAI ZOLTÁN, festő

ESZTERGOMI KIÁLLITÁSOK, 1945-1960

1955.márc.15.-Esztergomi és esztergom-vidéki festők és szobrászok csoportkiállitása.-Szalai mü is szerepelt azon.-/Magyar-Szovjet Társaság/. 194.old

ZOLNAY LASZLÓ: Esztergomi kiallitások,1945-1960
193.old

Esztergom Évlapjai,-Annales Strigonienses. -1960.
Bp. 1960

Szalai Zoltán

festő

~ a Fényes tololf terembe miállítása volt /1969/

Képzőmův. almanach 3 61.
Corvina 1972

Szalai Zoltán

Szőnyi-tanítvány – az ő derüje nélkül. Kafkai életérzést közvetít (szabaablak böntön-ablakszerű lesz, tájképein is szerepel a korlát-mintíznum). A Fényes Adolf Teremben volt kiállítása (1969. X.24–XI.16.).

Képzőművészeti Almanach 3, Corvina 1972, 61. l.

Szalai Zoltán festőművész

Sztanya Ferencné Nagy Annamária kiállítását nyitotta meg az elmúlt héten Ujpesten, a művelődési házban. A grafikusművésznek tanára volt Szalai Zoltán.

M. J.: Mesevirágok.
Fővr Közművelődés, 1972. nov. 24.

Szalai Zoltán 7

Különösen kedveli a Duna és a Balaton
környékét, az utóbbiról művészi könyve is
jelent meg Balatoni képeskrónika címen.
Tiszta logikus kompozíciói is ätül érzelmes
kedélye. Ezért játszik képein fontos szerepet
színeinek hangulati értéke. A benzöségesen meg
festett Barna veranda, Sárga veranda, Zöld
veranda vagy kürke veranda, mint ciunk is
sejteti, egyazon téma színekben, hangulatban
mindig újat hozó változatai, költői megol-
dásban.

Dr. M. Kiss Pál: Szalai Zoltán kiállítása

Raptanitás 1970/1-2 48 old.

Szalai Zoltán 6

Sokszor évekig munkálkodik egy-egy képén, sok gonddal, lazúros színrétegek felrakásával alakítgatva. A néző elé a már leszürt művet tárja. A rajznak csak helyenként ad izgalmas nyomatékot, s ebből villanak fel a fények s a formák lágyan omló, színesen összeölelkező foltjai. Viszonylag kevés színnel dolgozik, egy-egy szín finom fokozatait, variációit láthatjuk tájképein is.

Dr. M. Kiss Pál: Szalai Zoltán kiállítása

Rajztanítás 1970/1-2 48 old.

Szalai Zoltán 5

Sohasem törekedett látványos megoldásokra, technikai bravúrokra. A nagy leegyszerűsítéshez a természetben látottakból szigoni részlettanulmányokon keresztül jut el. Először szerkezetes rajzokat készít előtanulmányként, vagy mondhatnók alapozásként, s csak azután fogalmazza meg véglegesen olajjal mondanivalóját.

Dr. M. Kiss Pál: Szalai Zoltán kiállítása.

Raptanitás 1970/1-2 48 old.

Szalai Zoltán 4

A Főiskolán Kandó és Rudnay tanítvá-
nya volt, valójában Szönyi István szemle-
letmódja hatott rá, saját bevallása szerint.
Majd Nagy István, Egry és legutóbb Turner
atmoszférikus művészete vonzotta. Bár több
nevet is említettünk művészetével kapcsolat-
ban, valójában Szalai ki tudta alakítani
sajátosan egyéni stílusát. Festészete halk,
tiszta, tömondatokban beszélő művészet.
Dr. M. Kiss Pál: Szalai Zoltán kiállítása.

Raptanítás 1970/1-2 48 old.

Szalai Zoltán 3

Alkotásaiban nem a téma, hanem a kép-
szerűség a döntő. „Mindent megfestek - mondja
- ha a látványban, a jelenségben, egy impres-
szióban meglátom a képet, de általában azo-
kat a témákat szeretem, amelyek alkal-
masak a nonfigurativ absztrakcióra." Nem
a pillanatnyi mozdulatokat örikíti meg
alakjait nyugalmi helyzetben festi. Kompo-
zíciói azért statikusak.

Dr. M. Kiss Pál: Szalai Zoltán kiállítása.

Raptanítás 1970/1-2 48old.

Szalai Zoltán 2

Képei között nincsenek ún. „nagy témák" többnyire a közvetlen környezetét festi, a verendát, az udvart, a vén pajtát, egy tulipános ládát, birsalmákat, őszi csendéletet. Természetlátásában a jelenségek szín- és szerkezeti elemei érvényesülnek. Így a Komor. Bővszony, Balaton és Dunakanyar c. tájképein. Alakos képei közül a Fekete kendős parasztasszony, az öregasszony, Barna hátakt c. műveit emeljük ki.

Dr. M. Kiss Pál: Szalai Zoltán kiállítása

Raptanitás 1970/1-2 48 old

Szalai Zoltán

1

Az utolsó tíz év lírai hangoltságú olaj-, gouache- és pasztellképeinek válogatott anyagát mutatta be a Fényes Adolf teremben Szalai Zoltán. Először 1939-ben lépett nyilvánosság elé (képeivel) műveivel, ez a negyedik kiállítása. Közben Nyergesújfalun tanított szakkört vezetett Pesten, 1958-tól a Képző- és Iparművészeti Gimnázium tanára.

Dr. M. Kiss Pál: Szalai Zoltán kiállítása

Raptanítás 1970/1-2 48 old.

Szalai Zoltán

Tülipános láda

Raptainlás 1970/1-2 48 old.

Szalai Zoltán, [grafikus?]

Megjelent A kockától az aktig c. kötete.

f. R.: Könyvszemle 7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. nov. 22.

Szalay Zoltán
fotós

Szemmyerődés - földön, vízen,
levegőben. (repro)

—: Kimanadt - beleírult.
Tihor, 1974. dec. 31 - 18 lap.

Szalai Zoltán festőművész

"Könnyü az egyszeregy" cimmel Szalai Zoltán festőművész "A kockától, az aktig" c. könyvét ismerteti. Az illusztrációkat egyrészt nagy művészek alkotásaiból, másrészt tanitványai munkáiból válogatja össze: "Kocka, tér, árnyék, akt, portré, állat, a képek tárgya. Egyszeregy mindössze, - a rajzoktatásé." A kiadványt "csemegé"-nek tartja. Igen kiemeli az illusztrációkat magyarázó kisérő szövegek egyszerüségét, nyugodt hangját. Hivatkozik Barcsay Jenőre, aki hézagpótlónak nevezi a könyvet.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. jan. 18. XIX. évf. 3. sz.10. lap.

Szalai Zoltán

Egry egyik levelében emlitve /Cseh-Szombathy László nak, 1949. nov. 9./.

Rácz István; Egry József kiadatlan levelei; Képzőművészeti Almanach 2, Corvina 197o, 139.l.

Szabay Zoltán
festő

Méltatás

Rekcsényi Gátor: Minerva, Madonna, Lilla,
Nők Lapja, 1969. aug - 34 szám

Szalony Zoltán

Reklámfotó-pályázaton díjat nyert.

Magyar Hírlap, 1970. jan. 20. 8. l

Szakay Loltán
fotós

Szakay Loltán a fotopoříve
kategoriában vett részt.

Gopcsa Katalin: Az év legjobb képe.
Müvészet, 1973. május - 27.oldal

Szalay Zoltán
fotós

„Déry Tibor" (képen)

Gopcsa Katalin: Az év legjobb képe.
Művészet, 1973. május - 27.oldal

Szabay Zoltán
fotós

Szabay Zoltán „Tánchár"-a az élethép a fotografiában pályázatban a díjazott képek közé tartozik.

Gopcsa Katalin: Az év legjobb képe.
Művészet, 1973. május - 27.oldal

Gralay Zoltán

Vilt Tibor Mladách-szobra
fotográfiája (repr.)

Karcsai Kulcsár Istvánné: Az élő Mladách.
Kárpát Világ, 1943. május, (2.)

Szabay Koltán
fotós

Szabay Koltán fotós készítette
a fotókat Bojár Iván „Gyara-
podó nemzeti kincsünk" c.
cikkéhez.

Bojár Iván: Gyarapodó nemzeti kincsünk.
Tükör, 1975. ~~[illegible]~~ 24 - 17 oldal.

Szalay Loltán
fotós

Szalay Loltán készítette a felvételehet Bojár Iván: Harmosság és esztétikum amű akkéhez.

Bojár Iván: Harmosság és esztétikum
Tükör, 1975. jul. 22 – 16 oldal

Szalay Loltán
fotós

Szalay Loltán fotós készítette
a felvételeket Bajár Ivan: Egy
múzeum útkeresése "amű" akhe
hez.

Bajár Ivan: Egy múzeum útkeresése,
Tiliér, 1975. jul 8 - 16 oldal

Szalay Loltán
fotós

A kiállításon szerepel Szalay Loltán „Vasasok" sorozata. Az ott szereplő-tárgyak csendéletet alkotnak..

O.K. Ütközben.
Nők Lapja, 1976. szept. 25-23 oldal

Szabay Zoltán
fotós

A fotóművész kiállításán bemutatta a „Száz kár utca", az „Üvegrisszaváltás" és az „In memoriam Rézkengerművek" című képeit.

Ö.K.: Úthörben
Nők Lapja, 1976. szept. 25. – 23. oldal.

Szalay Koltán

„Szótlanul"
„Fizetésnap" } vepro

O.K.: Úthörben

Nők Lapja 1976. szept. 25. – 23. oldal.

ك.ل.ل : للتواصل.
ك.ل.ل، ص.ب ٤٤-٢٤ عمان ١١٨٤٤، الأردن

Szabay Loltán
fotós

„Psota Irén"
„Úthörben" } repro

O.K.: Úthörben.

Nők Lapja, 1976. szept 25-23. oldal.

Szalay Loltán

A Fenyes Adolf teremben rendezte Szalay Loltán fotókiállítását. Bemutatja kiállításán a több mint 10 éve megjelent „Sugárok" című művét.

O.K.: Útközben,
Nők Lapja, 1976. szept. 25 – 23 oldal.

Szabay Zoltán

Szabay Zoltán a „Lánchi di borgatellek"-ben is tudatosan épít a tárgyak kifejező erejére.

O.K.: Úthörben.

Nők Lapja, 1976. szept. 25-23 oldal

SZABLÁRY ZOLTÁN

A MAGYAR FOTÓMŰVÉSZEK SZÖVETSÉGE
ÉS A KIÁLLÍTÁSI INTÉZMÉNYEK
MEGHÍVJA ÖNT

SZALAY ZOLTÁN

FOTÓMŰVÉSZ

KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÁSÁRA

1976. SZEPTEMBER 10-ÉN PÉNTEKEN DÉLUTÁN 5 ÓRAKOR

MEGNYITÓ BESZÉDET MOND:

SZABÓ ISTVÁN

KOSSUTH-DÍJAS FILMRENDEZŐ

FÉNYES ADOLF TEREM

BUDAPEST, VII., RÁKÓCZI ÚT 30

4403 FNYV 1.

Szalay Vince, festő

Komáromban nyílt meg
kiállítása. (Dec. 5-én.)

— : Hír

X.

Népszabadság, Bp. 1973. dec. 6.

Szalai Vince

A komáromi járási Művelődési központ képzőművészeti szakkörének három pedagógus jubileumi kiállításán harmonikus színekkel megoldott enteriőrjei ragadtak meg elsősorban a figyelmet.

Péter Imre: Művelődési házak jubileumi kiállításai

Népművelés 1970/5 44old.

Szalay Vince

a komáromi szakkör tagja képei szerepeltek Tatán, a megyei ifjúsági képzőművészeti szakkör kiállításán.

(j): Az idei megyei tárlatról.

Dolgozók Lapja, Tatabánya, 1942. ápr. 21.

Szalay Vince

Festőművész

Kiállítás Komáromban

Magyar Hirlap 1970 XII. 336

Szalay Lóránd
fotói

Szalay Lóránd kiállította a fotóit az „Új galéria a Belvárosban" című állhelyen.

Bogár Irén: Új galéria a Belvárosban.
Tükör, 1971 május 27 – 16 oldal

SZALAI Veronika M.D.K.

a Képző- és Iparmüvészeti Gimnáziumban végzett, tett szakvizsgát, mint könyvkötő, de különleges kiképzést is kapott: könyvrestaurátor

Kovács Judit: Uj atelier köszöntése
Magyar nemzet 1962. agusztus 5. 8.1.

mdk

Szalai Varga István

az utolsó sümegi fazekasmester
ma is faluzni jár és terményért
cseréli edényeit.

Kresz Mária: Magyar népi cserépedények
Néprajzi Muzeum Évkönyve 1961, 144. l

Szalai Zoltán

1. Ülő nő 1962 tollrajz 36×36
2. Sürke ablak 1962 pasztell 28×4
3. Őszi csendélet 1962 —"— 28×4

Szalai Zoltán festőművész
kiállítása Fényes Adolf teremben

Szalai Zoltán

1. Alkony 1961 olaj 45×60
2. Vörös hátakt 1962 olaj 40×45
3. Barna terasza 1962 olaj 40×50

Szalai Zoltán festőművész kiállítása

Ismeretlen helyen

Szalai Zoltán

1. Vén fenyő 1962 olaj 40×50
2. Sárga veranda 1962 olaj 50×70
3. Sárga veranda 1962 olaj 40×50

Szalai Zoltán festőművész kiállítása

(Ferenczy A dolt terem

Szalai Zoltán

1. Március 1962 olaj 40×50
2. Birtsalmák 1962 olaj 30×45
3. Barna háttal 1962 olaj 45×60

Szalai Zoltán festőművész kiállítása

Fényes Adolf terem

Szalai Zoltán

1. Udvar 1963 olaj 40×50
2 Fehete kendős parasztasszony 1963
olaj 40×45
3. Tulipános láda 1963 olaj 50×70

Szalai Zoltán festőművész kiállítása
Ifjúsági Adolf terem

Szalai Zoltán

1. Tél 1967 olaj 40×50
2. Balaton 1967 olaj 60×80
3. Kert 1967 olaj 40×60

Szalai Zoltán festőművész kiállítása
Ilényi Adolf terem

Szalai Zoltán, festő

MDK

Kiállítása nyílik meg
a Fényes Adolf-Teremben.

– : Hallottuk

2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1969. okt. 22.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

MDK

Szalai Zoltán, festő

Kiállítása nyílik meg
a Fényes Adolf Teremben.

— : Hír 8.

Népszabadság, Bp. 1969. okt. 22.

Kalmár Zoltán, festő

MDK

Kiállítása a Fényes Adolf
Teremben látható.

— : A hét népi kulturális programjából

Népszabadság, Bp. 1969. nov. 7.

Szalay Zoltán, Jesté

MDK

A Sényes Adolf Teremben látható

Tárlata.

– : A hét végi kulturális programból

8.

Népszabadság, Bp. 1969. nov. 15.

SZALAY zoltán / Nyergesújfalu

1. Lila virágok gouache
2. Csendélet, szilvákkal gouache 22x32
3. Lombok és fények gouache 27x38
4. Bécsi műnt gouache 26x38

Dunántuli Képzőművészek Kiállitása 1958.

Kat. bev. Cseh Miklós

/Székesfehérvár, István király Múzeum Közleményei D sor 14./

Szalai Zoltán

Olvasó, olaj, 60 x 75 cm

Budapest Műcsarnok Kiállítása
1957 I kat. nem. Kisdéjiné Kisimi
nén.

12.

MDK

Szalay Zoltán

olaj:

Sikátor

Somogy megyei képzőművészek 2o.kiáll. Rippl
Rónai Muz. 1968.ápr.

MDK

Szalay Zoltán

graf.:

Téli est Göcsejben

Somogy megyei képzőművészek 2o. kiáll.
Rippl Rónai Múz. 1968. ápr.

Szalay Zoltán festő

a Fényes Adolf termben

kiállítása nyílt.

Nyugabadság 1969 XI. 15

Szabay Zoltán festő

A Fényes Adolf terem ben

kiállítása nyílt

Magyar Hirlap 1969 XI. 16

Szalay Zoltán festő

Kiállítása van a Fényes Adolf

terem ben

Magyar Nemzet 1969. XI. 16

Kalay Zoltán festő

Kiállítása van a Fényes Adolf

terem ben

Magyar Hírlap 1969 XI. 9

Szalai Zoltán, festő

– képei a Szárazdi úti művésztelep
kiállításán a Helytörténeti Kiállító
Teremben

D. I.: Képpé művészet
Vigília, 1979. márc. 195. l.

Szolay Zoltán
festő

Méltatás

Erdős György: Száz művész küzdelme a maradandóságért
Művészet, 1971. május - 36.oldal

Szalai Zoltán

Említve

D.I. Képzőművészet

Vigilia, Bp. 1970. jún.

MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGA
225
912 kon
IV/3

< Szalai Zoltán >

vajztanár Nyergesujfalu cikke

( ) Korszerű művészet-szemlélet az általános iskolában. Kőrnevelés

1949. aug. 1.

MDK

Szalai Zoltán, festő
Nyergesujfalu

15. Eternit-gyár.

Magy.Kfj.Képzőm.Kiáll./VIK/
Föv.Képtár. 1940 aug.16-szept.1o. Kat.

F. k.: dr, Fitz Jenő — Szfvári ny. 1545

MEGHIVÓ

Szalai Zoltán

A
MŰCSARNOK
ÉS AZ
ISTVÁN KIRÁLY MÚZEUM

MEGHIVJA ÖNT

SZALAI ZOLTÁN

FESTŐMŰVÉSZ

KIÁLLITÁSA

ÜNNEPÉLYES MEGNYITÁSÁRA

A kiállitást 1958. április 13-án, vasárnap de. ½ 12 órakor LÁSZLÓ GYULA egyetemi tanár nyitja meg az István Király Múzeum kiállító helyiségében (Ságvári Endre tér 3.)

Nyitva: kedd, péntek 10—1-ig, szerda, szombat 4—7-ig, vasárnap 10—1-ig és 4—7-ig.

MDK

Szalay Zoltán,festö

Olvasó. Olaj.

Mücsarnok. -Tavaszi Tárlat.1957. Kat. 12.1.

MDK

Szalay Zoltán

munkáival találkozunk a Fényes Adolf

teremben.

/csendéletek, dunai látomások./

Esti Hirlap 1958. jan. 30 25 szám 2 old.

MDK

Szalay Zoltán

munkáival találkozunk a Fényes Adolf teremben, csendéletek, ugynevezett "dunai látomások" -al.

Esti Hirlap 25 szám 1958. jan. 30 2 old.

M.D.K.

Szalai Zoltán, festőművész

1958-ban időszaki kiállitásom művei ápr.13-tól máj. 7-ig./Műcsarnok Katalógus/ .124.o.

F.Petres Éva: kiállitások.

Az István Király Múz.Évkönyve.Alba Regia.II-III. 1961-62.Székesfehérvár,1963

M.D.K.

Szalai Zoltán, festőművész

1958-ban a múzeumi kiállitáson "Tájkép"c.képét vásárolta meg a Múz. 120.e.

F.Petres Éva: Uj szerzemények.

Az István Király Múz.Évkönyve.II-III.Alba Regia.
1961-62.Székesfehérvár,1963

kívül alig vásárolt jelentékeny plasztikai művet
e nemű gyüjteményei azonban nem vetekszer
és szövetgyüjteményét, s jórészt a híres köini
vett liturgikus tárgyait lehet dícsérni. Mély
hogy gyüjteményei mellé elsőrendű művésze
szerezte az alapvető és nagy képes munkákat,
járatta a fontosabb folyóiratokat, előfizetett d
többek közt az Arundel-társaságnak a maga
Bátran állítható, hogy e szakkönyvtár a nagy
állott. E mellett másirányú műveket felölel
ahogy a művészetnek nemcsak a képtár létesí
művészi díszítésével is áldozott. Mint nagyne
ő is kedvét lelte díszesen miniált kódexekber
magával. Képeit már régi esztergomi székház
nek hozzáférhető módon állíttatta fel; mikor
új prímási palotát, benne öt szobából és egy
tott szeretett gyüjteményeinek. A képtár elsı
látott Maszlaghy Ferenc, Simor egykori udv
esztergomi kanonok és c. püspök készítette;
második kiadása. S ha Maszlaghy sok megha
elfelejteni, hogy ő nem volt szorosan vett szak
s hogy abban a korban a művészettörténet é
ben járt.

< Szalai Zoltán >

festő (?) ritka

< > Rajzoljunk

tollal.

Művészetszemlélet

1949. II. 2-3. sz.

Szalai Zoltán MDK

Faluvége, tus

Házak a domboldalban, tus

Rippl-Rónai Muz. XVIII.Somogy m. Képzőm. Kiáll.

Szalai Zoltán

nyergesujfalúi rajztanár

wód

Paál Ákos: Általános iskolai tanulók képkiállítása.

Köznevelés

1948. jul. 1.

312–313. l.

428. (Bauer J.)
Működött a XIX. század

~~426.~~ A karlóczai szerb gyülés 1848-ba

egyárkádos épület előtti

Középütt emelkedett helyen, riarcha, ki beszédet intéz a szerb ne totta, balkezében pedig nagy pecsétes ~~SERVATA IMPRIMIS ELIGENDI VAJVODE LI~~ lobogó és jobbról a himzett mennyezete közül a sárga-feketén ~~a~~ kétfejü sas é jai közül néhány hölgy és ~~helyezlő~~ úr ~~bolthajtásos.~~

F egyházi ornátusban

L lelkesedő

Vászon, méretei 87.5: 115 c
Vétetett 1891: ~~jan~~ 7-én Bau
Elszámoltatott 1892: I 2-án
Az elszámolást elfogadta a
iki 26716 sz. leirat (98/92).

428

904: s. 3.

L Promittimus vob
eligendi vajvode l

Szalai Zoltán

N. Szalontay József

Szinnyei Ildikó

Tallián Mária

Tódor László

Turcsányi Árpád

Uitz László

Varsányi Pál

Zichy Domonkosné

László

XIX. tavaszi szalon

1947. máj.-jun.

Csillárok és villanycikkek

Rádió laboratorium

Cserkészfe

szerelések.

MAGYAR KIR. LŐPORÁRUDA

SZALAY és RICHTER

Cégtulajdonos: **Richter József**

Pécs, Király- és Mór-u. sarok

Telefon: 16-86, 25-41.

Sport- és vadászati cikkek nagy raktára.

Lőszeráruda és puskamüves műhely.

Szalai Zoltán

festő

tanítványainak,
a nyergesújfalusi
állami általános isko-
la növendékeinek
rajzaiból gyermek-
képkiállítást mutatott
be a Csesti Művész-
galériában. 1948. jún.

Köznevelés

1948. júl. 1. 307 l

A 7–14. gyermekek
ismes rajzai többnyiré
szinbentül kulturáltak, s tanár
befolyása alatt kerül-
hettek.

M. kir. Központi Illetményhivatal, Budapest (I., Vár, Szenth

1	2		3	
Az alkalmazottnak törzsszáma és neve	Összes járandóság		nyugdij-járulék	
	P	f	P	f
1746/b. Vk. Magyar Nemzeti Muzeum Csekkszámla sz.112753. Műemlékek orsz.bizottsága. Budapest. IX.Rákos u.1.				
Vk.2279. Dr.Szentiványi Gyula	968	46	10	05
Vk.13444. Dr.Lux Kálmán	891	59	10	05
Vk.1243.	298	73	2	11

Szalai Zoltán

rajztanár jelölt

l.

Ferk`pzomfoisk`vk

1939-41. 143 l.

Szalai Zoltán

Festő

1. Szabad művészet

1949. 262. l.

Gyárfás Jenő

Műcsarnok

1932. febr - marc. kiáll

52.

Szalai Zoltán

39 éves, Rudnay növendék
első kiáll. kiáll: 1958
Fényes-terem

K

Műterem. 1958.
T. Sz. 42. l.

Bizottsága
10.

Szalai Zoltán

fotó

Nyergesújfalu

Eternit gyár

Szakszervezet

MKSz 1947

MDK

Szalai Zoltán, v.oszt.tan.
tatabányai uttörö, szobrász

két szoborcsoportjában csodálatos fantáziáról
és alakitókedvröl tesz tanuságot.

A kiáll. célja, h. a rejtett tehetségek előtörjenek és képzőművészetünk fejlődését biztositsuk.

Végvári Lajos: Ifjusági képző- és ip.műv. kiáll. Ernst. Szalon. A népműv.miniszt. által rend. kiáll. Magyar Nemzet. 1950.jun.10.

MDK

Szalay Zoltán V.o.tan.

Tatabánya

Ifjusági Képzőm. és Iparm. kiáll. N.Szal. 1950. jun.

15.1.

MDK

Szalay Z.

Napnyugta

A Gyüjtő, 5.sz. 1918. 18o 1.

Szalay Zoltán
Télutó, olaj

Nyári Tárlat. Ernst Múz. 1954 3 l.

MDK

Szalay Zoltán

Badacsony, vizf.

Fiatal magyar képzőműv. Főv. Képtár 29.kiáll.
1946. dec. 14 1.

Szalai Zoltán festőművész tanár MDK

vezetésével a Képzőművészeti Gimnázium 40 növendéke négy hetet töltött Esztergomban. A növendékek esztergomi terméséből kiállitást rendeztek.

Muterem 1958 I. évf. 10. sz. 46-47.o.

SZALAI Zoltán festőművész

Péter J.: kiállítások
Művészet a gyárak és a bányák hasájában

Művelt Nép 1955 VI. évf. 30 d. julius 14 6 l

Szalaj Zoltán MDK

"Kék Duna"
"Árnyék a Dunán"
"Ülő vörös hát akt" Repr.

- : Szalaj Zoltán

Müterem 1958 I. évf. 3. sz.42. o.

MDK

Szalai Zoltán

n.t: Hét festő. Kis Ujság, 1949. máj.7.

Szalai Zoltán, Nyergesujfalu

Önarckép, temp.

Magy. Képzőművészek Szabadszervezete I. kiáll.
Ernst Múz. 1947. jul. 5 l.

Szalai Zoltán, Nyergesujfalu

Zajló Duna, temp.

Magy. Képzőművészek Szabadszervezete I. kiáll.
Ernst Muz. 1947. jul. 6 l.

Szalai Zoltán, Nyergesujfalu

Tájkép, vizf.

Magy. Képzőművészek Szabadszervezete I. kiáll.
Ernst Muz. 1947. jul. 6 1.

Szalay Zoltán
Feleségem öreganyja, olaj
Fásitók, rajz

M. Pedagógus Szakszerv. kiáll. 195o. jun.

MDK

Szalay Zoltán, festő.

Féltuló.

Szabds. 1954. VII. 29. - 3. l. - Artner T.: A nyári tárlat.

MDK

özv. Szalay Pálné festőm.

Magyar Iparmüvészet, 1931. 39. l.

Szalay Tihamér, építész

L: Mahovecz Imre

Vadas J: Félájultan

13

Élet és Irodalom B.n. 1983 szept-23.

XXVII/38

Szalay Tihamér, elpítész

L: Semsey Judit

Vadas J. - Vissza a nagypapához 13

Élet és Irodalom Bp. 1984 .0124.19. XXVIII/42

Szalay Zoltán festőművész.

„Akttanulmányok" címmel Rácsalhegyi György festőművész kiállítása ma nyílik meg az V. Kerületi Ifjúsági Klubban. – A művész 1940-ben született; mesterei Kmetty János és Szalay Zoltán voltak.

Jó reggelt!

1982. I. 18. 4.25 /N/.

ILLUSZTRACIÓK

Szalayné Papp Mária

I. Spanyol nyelv

1912–13.

21. l.

Szalayné Moharos Gizella, amatőr iparművész

Tatán, a művelődési központban látható az amatőr képzőművészeti kiállítás. —
Finom szín- és formavilágú batikja azt jelzi, nagyon tehetséges. Kár, hogy csak egy munkáját állították ki Szalaynénak. |említve|

Zámbó Kornél: Amatőr alkotók.
Dolgozók Lapja, 1982. febr. 25.

A m. kir. vallás- és közoktatá
ügyszám alatt a keb. számv. VII
deletének másolata:

Utasitom a s
a Müemlékek Országos Bizottság
részére /:lakik: Budapest, VI. Ar
a Budapestről-Gödöllőre és vissz
utazása alkalmával felmerült ut

zoktatásügyi Miniszterium.

Szalayné Pap Mária

textilművészeti tanítónő

Éjmisk 1912/13. 21. l.

Szalay Zoltán festő

Egry József barátí Zöröhez tartozott, a Vigiliában emzét is írt Egry-zél.

Képzőművészet

Vigilia 1969
szeptember
634. old

M dk

Szalai Lóránt

Egry József 1956-ban
fényképfelvétel

Jelenkor. 1961. 1. sz. 97. lapon

Szalai Zoltán

1. Börzsöny 1967 ceruzarajz 29×37
2. Barka erdő 1968 gouache 23×3
3. Kamor Börzsöny 1968 —"— 27×2

Szalai Zoltán festőművész kiállítása

Ifjúsági Adolf terem

Szalai Zoltán

1. Zöld veranda	1967	olaj	45×60
2. Öregasszony	1967	olaj	35×40
3. Virágok	1968	olaj	35×35

Szalai Zoltán festőművész kiállítása

Ifjúsági Adolf terem

Szalai Zoltán

1. ~~Zöld~~ Vörös ablaktáblák 1968 olaj 50×65
2. Dunapart 1968 olaj 45×60
3. Vörös veranda 1968 olaj 60×80

Szalai Zoltán festőművész
kiállítása Fényes Adolf teremben

Szalai Zoltán

1. Fényes a kertben 1969 olaj 50x7
2. Zöld erdő 1969 olaj 35x45
3. Az éjszaka 1961 gouache 24x27

Szalai Zoltán festőművész
kiállítása Fényes Adolf teremben

Szalai Zoltánépitész M.D.K.

Miskolc Kilián-Délit lakótelep /kohósalak középblokkos lakóépületek

Társtervező: Ábrahám I., Lukézi O., Szepes Z., Pénzes L. Zukovits J., Föző K.

Magyar Epitőművészet 1962 /5. 61.1.

SZALAY ZOLTÁN (fotó)

1984.szept.13. Magyar néprajzi hagyományok - Kornics Péter, Kovács Tamás, Kunkovics László, Lantos Mihály és Szalay Zoltán kiállítása Mexikóban.

Fotóművészet, 1985.1.sz. 55.p.

Szalai Zoltán, festő-grafikusművész

A Hatvani Galériában rendezték meg az országos portrébiennálet, „Arcok és sorsok ünnel. — Az öregség ábrázolása – számos változatban – a hatvani kiállítás visszatérő, tiszteletre méltó motívuma: Szalai Zoltán: „Öregasszony" c. képe /említve/.

Mucsi András: Arcok és sorsok.

Hevesi Szemle, 1984. márc. 2-5-old.

tánc a fotóművészetben

25.000
3.400
- 900

21.100
7.700

21600

Szalay Zoltán: Vásáry Tamás

szalay zoltán

A zene arcai

1999. április 6.
16.00

Marczibányi téri
Művelődési Központ
1022 Budapest, Marczibányi tér 5/a

A kiállítás bezár 1999. április 21.

MDK

Szalai Zoltán

Nagy T: 7o rajztanár. Kis Ujság, 1949. máj. 31.

Szalai Zoltán MDK

39 éves, Rudnay növendék első koll. kiáll:
1958. Fényes- terem

mdk

Szalai Zoltán festőművészetéről

Vezeti az Építők Rozsa Ferenc kisérőművészeti körét.

V.E. Látogatás egy kisérőművész-körben
Népművelés, 1958, 3. sz. 31. l.

MDK

Szalai Zoltán

Mucsi A.: Kiáll. Esztergomban. SzM. 1955.
231.l.

MDK

Szalay Zoltán

Tehenek a Bükkben, kr.

Ernst Múz. M.Kisplaszt. és Graf. kiáll. 1954.szept.

30. 1.

kiutalni sziveskedjék, minthogy

edeztem.-

Teljes tisztelettel:

Jelmeckfánov

Szalay Zoltán

festő

Szabad Művészet

1952. 1. sz. 28. l.

Szalay Zoltán

festő

l.

Tavaszi kalon

XIV.

Szalay Loltán
fotómüvész

M.D.K

Escher egyik utóda, a ma
ripoltere.

Kozogh Ákos: Márciusi krónika
Művészet, 1965. június - 35 lap

Szalai Zoltán

graphus

M.D.K

„Mő mő"

Élet és Irodalom, 1966. dec. 3 - 6 kép

Szalai Zoltán

MDK

Olvasó, olf.

Műcsarnok 1957 Tavaszi tárlat

M.D.K.

Szalai Zoltán

Müveivel szerepel az Ernst muzeumban rendezett nagyarányu tárlaton, amelyről Berend Ilona ir "Vidéki müvészek monstre kiállitása" cimmel.

"Szinház Szeme Füle" c. rovat
Szinház, Bp. 1947. juli. 8-14. III. évf.
28. sz.

Szalai Zoltán

kiállított festménnyel:

Olvasó, olaj, 60x75 cm.

Tavaszi tárlat. A Műcsarnok kiállitása 1957. Kat. szerk.: Kisdiginé Karimi Irén. Bp. 1957. 19 l.

12. l.

Szalai Zoltán

20 éves korában, 1939-ben felentkezett
első termésével a tárlatokon, most a
Fényes Adolf teremben van tárlata.
„Veranda" sorozata említve.

Magyar Nemzet 1969 november 13
4. old

Czalay Zoltán festőművész

Viállítása nyílt a Fényes

Adolf teremben

Magyar Nemzet

1969 október 26

6. old

SZALAI ZOLTÁN

Új művészet

2002. szept.

40.0.

nak, ám előadása mindnyájuk csalódására – és nyilvánvaló intrika következtében – kútba esett. Kellett Mozartnak egy improvizációs bravúr kedvéért megaláznia igen szerén...

1 000 000 Ft

Műhely kulturális folyóirat — 1 000 000 Ft
Nagyvilág — 2 000 000 Ft
Nappali Ház — 300 000 Ft
Öko Ökológia, Környezetgazdálkodás, Társadalom — 500 000 Ft
Polanyiana — 850 000 Ft
Politikatudományi Szemle — 500 000 Ft
Pompeji — 3 000 000 Ft
Rubicon Történelmi Magazin — 400 000 Ft
Sansz — 400 000 Ft
Studia Nova — 386-os számítógép
SzemTanú — 1 000 000 Ft
Színház — 1 000 000 Ft
Szociológiai Szemle — 1 000 000 Ft
Szombat — 1 000 000 Ft
Táncművészet — 500 000 Ft
Társadalmi Szemle — 1 000 000 Ft
Természet Világa — 100 000 Ft
Természetjárás — 580 000 Ft
Thalassa — 1 000 000 Ft
Tiszatáj — 1 000 000 Ft
Vigilia

SZÍNHÁZI STÚDIÓPRODUKCIÓKAT TÁMOGATÓ PROGRAM

Valló Péter — soproni Petőfi Színház — 300 000 Ft
J. M. Synge: A szentek kútja

Keszég László — Egyetemi Színpad, Budapest — 200 000 Ft
Gogol: Holt lelkek

Palásthy Beáta — zalaegerszegi Hevesi Sándor Színház — 200 000 Ft
Griffith: Komédiások

Vincze János — pécsi Harmadik Színház — 300 000 Ft
Örkény István: Tóték

Hudi László — Egyetemi Színpad — 200 000 Ft
Shakespeare: Rómeó és Júlia

Soós Péter — Pécsi Nemzeti Színház — 300 000 Ft
Németh Ákos: Müller táncosai

Vándorfi László — veszprémi Petőfi Színház — 350 000 Ft
Nádas Péter: Ünnepi színjátékok

Siklósi Gábor — Komédium Színház — 150 000 Ft
A Nap és a Hold elrablása

Katona Imre — Vörösmarty Művelődési Ház — 200 000 Ft
Antonin Artaud: A vérzuhatag

Rókás László — Őrmezei Közösségi Ház — 200 000 Ft
NON SENCE

Somogyi István — Szkéné Színház — 300 000 Ft
Bálványosvár

Kőváry Katalin — Merlin Színház — 300 000 Ft
Garaczi László: Imoga

Máté Gábor — Katona József Kamra — 350 000 Ft
Parti Nagy Lajos: Mauzóleum

Taub János — Komédium — 200 000 Ft
Nicola Manzari: A TABU

Balázs Mária — Merlin Színház — 200 000 Ft
színházi előadás Csáth Géza novellái alapján

Kamondy Ágnes — Új Színház — 300 000 Ft
Három régi térkép

Dér András — pécsi Harmadik Színház — 300 000 Ft
Paul Claudel: Angyali üdvözlet

Kistamás László — Tilos az Á — 100 000 Ft
Vákuum Tv

Méhes Csaba — KAS, Sopron — 200 000 Ft
Robinzon torzó

Zsalakovics Anikó — MU Színház — 200 000 Ft
„A piros hal" Csehov: Három nővér című drámájának kivonata

Várnai Vanda — Egyetemi Színpad — 200 000 Ft
Shakespeare: Ahogy tetszik

Néder Sarolta — Fiatal Művészek Klubja — 100 000 Ft
Homérosz: Odüsszeia kilencedik éneke

Árkosi Árpád — Szkéné Színház — 200 000 Ft
Közösségi játék

Schilling Árpád — Krétakör Színház — 200 000 Ft
Teatro Godot

Sziki Károly — Művész Színház, Budapest — 250 000 Ft
Alma

Kaposi László — Gödöllői Művelődési Ház — 150 000 Ft
Shakespeare: Lear király

Lendvai Zoltán — Kecskeméti Katona József Színház — 300 000 Ft
Füst Milán: A zongora

Zsótér Sándor — Szkéné Színház — 350 000 Ft
Garaczi László: Mizantróp

Huszár Zsolt — Marczibányi Téri Művelődési Központ — 100 000 Ft
Franz Kaffka novelláiból és elbeszéléseiből írt történet

Csetneki Gábor — Banán Klub — 150 000 Ft
„Kis debil darab"

Bálint István — Merlin Színház — 200 000 Ft
Shakespeare: III. Richard

Pinczés István — Csokonai Színház, Debrecen — 100 000 Ft
Darvasi László: Szív Ernő estéje

Perovics Zoltán — JATE Szeged — 250 000 Ft
Öregek Otthona

Fodor Tamás — Stúdió „K" — 300 000 Ft
De Coster Thyl Ulenspiegelről szóló regényéből készített apokrif

Tömöry Márta — Hattyú-dal-Színház — 100 000 Ft
A Szent László téma feldolgozása

Honti György — Szentendrei Teátrum — 200 000 Ft
Marivaux: A lovag

Meczner János — Budapest Bábszínház — 200 000 Ft
Mozart: A varázsfuvola, adaptálás gyermekek részére

Mohácsi János — Kaposvári Csiky Gergely Színház — 300 000 Ft
Paul Foster: Tom Paine

Francia Gyula — Egyetemi Színpad — 200 000 Ft
Szögedi Szabó Béla: Átváltozások

Bérczes László — Merlin Színház — 300 000 Ft
Pinter: A gondnok

Árvai György — MU Színház — 200 000 Ft
„Pára V."

Magyar Éva — Merlin Színház — 200 000 Ft
Karinthy Frigyes: Cirkusz

Szalai Krisztina — MU Színház — 200 000 Ft
Hattyúszerviz — abszurd revü

Működésre

Más Szemmel Alapítvány — 1 500 000 Ft
A Párbeszéd a sötétben című kiállítás megrendezésére

Semjén Anita — 764 000 Ft
Áldozatok és Gyilkosok című kiállítással kapcsolatos könyv megjelentetésére

MTA Szociológiai Intézete — 500 000 Ft
Vitányi Iván hetvenedik születésnapja alkalmából tervezett emlékkönyvre

Kazinczy Ferenc Gimnázium — 200 000 Ft
A Szép magyar beszéd verseny országos döntőjének megrendezésére

Jáky János — 150 000 Ft
A Márai Sándor szülőházában létesítendő kulturális központ létrehozására

Vitéz János Katolikus Tanítóképző Főiskola — 160 000 Ft
Az Országos Tudományos Diákköri Konferencia díjaira

Országos Eckhard Tibor Alapítvány — 100 000 Ft
Futó Dezső emlékkönyvre

Csiky Gergely Színház — 2 000 000 Ft
Az 1956-os eseményekkel kapcsolatos drámapályázatra

Ráthonyi Kinga — 3 000 USD
Skóciai tartózkodásra és installációs kiállítás létrehozására

Ady Társaság — 450 000 Ft
Működésre

Kisvárdai Várszínház — számítógép

Szkéné Színház — 380 000 Ft
Videokamera beszerzésére

Ifjú Zenebarátok Központi Kórusa — 300 000 Ft
A brightoni fesztiválon való részvételre

Alternatív Színházak Fesztiválja — 200 000 Ft
Díjakra

Budapesti Nemzetközi Könyvfesztivál — 450 000 Ft
A könyvfesztiválon való részvételre

Provincia Kulturális Alapítvány — 500 000 Ft
A filmklub működtetésére

Mediawave Nemzetközi Vizuális Művészeti Alapítvány — 500 000 Ft
Mediawave '95 fesztivál megrendezésére

Műhely Alapítvány — 1 800 000 Ft + számítógép
A pályázó előadóművészeket támogató programjára

Győri Balett és Művészeti Szakközépiskolája — 300 000 Ft
Külföldi vendégtanár meghívására

Vidnyánszky Attila — 150 000 Ft
T. S. Eliot: Gyilkosság a székesegyházban című darabjának előadására

KÉPZŐMŰVÉSZET

Műcsarnok, Budapest / Mengyán András — 200 000 Ft
„Norvégia egy művész szemével" című installációjának költségeihez (önálló kiállítás, Műcsarnok, 1995. november)

Szent István Király Múzeum, Székesfehérvár / Hegedűs 2 László — 200 000 Ft
Hegedűs 2 László gyűjteményes kiállításához (Csók István Képtár, Székesfehérvár, 1995. szeptember) katalógus kiadásához

Műcsarnok, Budapest — 300 000 Ft
Jakovits József szobrászművész posztumusz életmű-kiállításához (Ernst Múzeum, Budapest, 1995. április—május) katalógus kiadásához

Budapesti Történeti Múzeum / Lugossy Mária — 200 000 Ft
Akadémiai székfoglaló kiállításához (Kiscelli Múzeum, Budapest, 1995. április—május), katalógus nyomdaköltségeihez és fotózáshoz

Bukta Imre — 300 000 Ft
A „Longing and Belonging" című nemzetközi kiállításon való részvételének (Santa Fe, New Mexico, USA, 1995. július—október) költségeihez

Fehér László — 100 000 Ft
Önálló kiállításának katalógusához (Ludwig Múzeum, Budapest, 1995. február 16.—március 26.)

Galántai György és Klaniczay Júlia, Artpool Művészetkutató Központ, Budapest — 133 740 Ft
Az Artpool központ dokumentációs kiállításának megnyitására, valamint a kiállítást megnyitó performance bemutatására (Le Lieu, Centre en Art Actuel, Québec, Kanada), utazási költség (2 db repülőjegy) fedezéséhez

Soós Tamás — 200 000 Ft
Önálló kiállításának (Ludwig Múzeum, Budapest, 1995. április 6.—május 7.) katalógusához

Gaál Tamás — 150 000 Ft
Önálló kiállításához (Vigadó Galéria, Budapest, 1995. május 18.—június 4.) katalógus kiadásához

Kőnig Frigyes — 200 000 Ft
Önálló kiállításához (Szent István Király Múzeum, Székesfehérvár, 1995. november—december) katalógus kiadásához

Kecskés Ágnes — 50 000 Ft
Önálló kiállításához (Budapesti Történeti Múzeum) katalógus kiadásához

Újlak Alapítvány, Budapest — 400 000 Ft
Az Újlak Csoportnak a „Beyond Belief: East Central European Art and the Continuing Culture of Consciousness" című kiállításon (Museum of Contemporary Art, Chicago) való részvételéhez 6 db repülőjegy

Szörtsey Gábor — 100 000 Ft
Önálló kiállításához (Francia Intézet, Budapest, 1995. november) katalógus kiadásához

Budapesti Történeti Múzeum / Forgács Péter — 200 000 Ft
Forgács Péter önálló kiállításához (Kiscelli Múzeum, Budapest, 1995. május 25.—július 2.) katalógus kiadásához

Körösényi Tamás — 150 000 Ft
Önálló kiállításához (Ludwig Múzeum, Budapest, 1995. augusztus—szeptember) katalógus kiadásához

Andrási Gábor, Óbudai Társaskör — 150 000 Ft
Az Óbudai Társaskör Galéria és az Óbudai Pincegaléria 1995-ös programjának (Vízpróba-kiállítássorozat) és kiadványának megvalósításához

Bajkó Anikó — 100 000
Bajkó Anikó, Lévai Nóra és Sóváradi Valéria „Anyagcsere" című kiállításához (Francia Intézet, Budapest, 1995. október) katalógus kiadásához

Budapesti Történeti Múzeum / Gyarmathy Tihamér — 300 000
Gyarmathy Tihamér életmű-kiállításának (1995. március) katalógusához

Klimó Károly — 100 000
Robert Schad német szobrásszal közös kiállításához (Goethe Intézet és Fészek Galéria, Budapest, 1995. április) katalógus kiadásához

Kovács Ágnes Veronika, Mű-Terem Kiállító, Budapest — 100 000
A Mű-Terem Kiállító 1995. évi programjának dologi költségeihez

Rácmolnár Sándor — 65 000
Az „America-Bound Exchange 2" ösztöndíj keretében meghívást nyert Washingtonba, s az útiköltség fedezéséhez

Magyar Képzőművészeti Főiskola, Budapest — 200 000
A Magyar Képzőművészeti Főiskola „Térképzetek" című kiállítássorozatának összefoglaló katalógusához

Szilágyi Béla, Budapest — 100 000
A Vízivárosi Galéria 1995. évi kiállításainak katalógusaihoz

ELEKTRONIKUS MÉDIA PROGRAM

Tabányai Közösségi TV Kft., Tatabánya — 100 000 Ft
...kumentumfilmek a Klarissza nővérről készülő filmre

...érvár Televízió, Székesfehérvár — 500 000 Ft
...gány húsvét Alsószentmártonban

...rzsenyi Dániel Tanárképző Főiskola Közművelődési Tanszék, ...ombathely — 160 000 Ft
...zgókép-média-oktatási konferencia szervezése

...uda TV, Budapest — 210 000 Ft
...lagonya Miklós cigány botolótánca

...roszkóp Video, Veszprém — 800 000 Ft
...rmészetes anyagokból népi játékok készítése — filmen

...rrican Produkció Bt., Budapest — 795 000 Ft
...kumentumfilm a magyarországi vándorcirkuszokról

...ry Zsuzsa és dr. Lovas Béla, Budapest — 150 000 Ft
...kroszkopikus méretű élőlények bemutatása

... Gion Gábor Egészségügyi Vállalkozás, Szarvas — 85 000 Ft
...észségvédelmi, egészségpolitikai szolgáltató műsorhoz keverőpult

...buda TV, Budapest — 315 000 Ft
...arék Veronika meséinek megfilmesítése

...zibolya Kálmán, Makó — 300 000 Ft
...helyi társadalom értékrendjét és viszonyait ábrázoló és kutató műsor

...özösségi TV, Környe — 60 000 Ft
...elyei televíziók megyei találkozójának költségei

...ere Mara és Kulcsár Györgyi, Budapest — 1 000 000 Ft
...okumentumfilm „Az ötvenedik születésnap" címmel

...ömb TV, Budapest — 2 575 600 Ft
...üggetlen videoújság készítése

...árosi Televízió, Sümeg — 270 000 Ft
...ümeg műemlékeinek bemutatása

...őszegi Edit, Budapest — 1 591 000 Ft
...okumentumfilm a budapesti Mátyás tér egyik házáról

...-E-C-A Bt., Szigetszentmiklós — 800 000 Ft
...ilm a Szent Flórián Lovagjai tűzoltási rohamcsapatról

...ntroprodukció, Budapest — 600 000 Ft
...ilm az Izraelből Makóra hazalátogató ortodox zsidó közösségről

...omogyi Krónika szerkesztősége, Kaposvár — 70 000 Ft
...iport-dokumentumfilm egy szemrákkal kezelt kislányról

...ozgó Képek „Humánusabb életért" Alapítvány, Budapest — fénymásoló
...szköztámogatás

Ladányi Klára — 777 000 Ft
Dokumentumfilm a cigányság megítéléséről

Znamenák István és Pál Tibor — 2 000 000 Ft
Kísérleti tévéjáték (Pinter: Az étellift)

Mű-Hely Egyesület — 600 000 Ft
Alternatív műsorok

Animációs Team Bt. — 1 000 000 Ft
Animációs film „Zongoraverseny" címmel

Kiss Ferenc — 76 000 Ft
A „Taps" című produkció támogatása

Pesty Fekete Doboz, Budapest — 2 000 000 Ft
Film az utcai harcosokról
Sínen vagyunk" — film a vasútról
Dokumentumfilm Szabó Albertről és a Népuralmista Pártról

Gazdagréti Közösségi Ház, Budapest — 500 000 Ft
II. Országos Diák Film- és Videoszemle

City Rádió, Siófok — 172 500 Ft
Idegenforgalmi és környezetvédelmi témájú programok

Féling Produceri Iroda, Békéscsaba — 150 000 Ft
I. Műsor a sikeres pályázókról, II. Közrend, biztonság, jog...

Markovics László, Székesfehérvár — 500 000 Ft
Pünkösdi zarándoklat Alsószentmártonban

Domonkos Béla, Budapest — 244 000 Ft
Bábjáték és bohóctréfák

Tapolca Rádió, Tapolca — 245 800 Ft
Műsorsorozat „Rádió-régió" címmel

Csaba TV, Békéscsaba — 200 000 Ft
A 42. Független Film- és Videofesztivál megrendezése

Kozármislenyi Falu TV, Kozármisleny — 300 000 Ft
Heti aktuális riportmagazin

Kovács Bodor Sándor, Salgótarján — 346 000 Ft
Portéfilm Balogh Balázs András cigány festőről

Felsőzsolca Nagyközség Polgármesteri Hivatala, Felsőzsolca — 360 000 Ft
Riportműsorok, ismeretterjesztő műsorok, eszközvásárlás

Szemely Önkormányzat Képviselő-testülete, Szemely — 150 000 Ft
Lakodalom, táncműsor, szüret és búcsú eseményeinek rögzítése

C-E-C-A Bt., Szigetszentmiklós — 950 000 Ft
Dokumentumműsor a mentők rohamszolgálatáról

Köszörűs Zoltánné és Köszörűs Zoltán, Hajdúböszörmény — 370 000 Ft
Az „Agráróra" című rádióműsor támogatása

Komló és Térsége Televízió, Komló — 1 500 000 Ft
Tudósítás, híradás Komló és vonzáskörzete eseményeiről

Általános Művelődési Központ Audio-Video Stúdió, Csorvás — 135 000 Ft
Közérdekű események, tudósítások a helyi televízióban

C.A.K.Ó. Stúdió Kft., Budapest — 1 000 000 Ft
Homokanimációs film

Film Plusz Kft., Budapest — 1 000 000 Ft
Dokumentumfilm egy szívátültetéses emberről

Magyar Független Film és Video Szövetség — 1 000 000 Ft
Amatőrfilm, home video stb.

Esőemberkék Alapítvány — 400 000 Ft
Film autista gyermekekről

Kapos TV — 600 000 Ft
Film a kanadai Kaposvárról

Szivárvány Stúdió Kft., Jászberény — 300 000 Ft
Tévéműsor a Jászok Világtalálkozójáról és a Csángó Néptánc Fesztiválról

Bódva-Szuhavölgyi Falukollégium, Mucsony — 400 000 Ft
Havonta kétórás műsor Borsod megyei falvakról

Centro Film, Budapest — 3 500 000 Ft
A műsorkészítési programban támogatott alkotások országos terjesztése

Szudár László, Békéscsaba — 100 000 Ft
Tanfolyam költségeinek részbeni fedezése

Surányi András, Budapest — 1 720 000 Ft
Film Erdélyről archív anyagok felhasználásával

Szamosi Krisztián és Kovács Zsolt, Balassagyarmat — 37 000 Ft
Szórakoztató ifjúsági film

Pápa Városi Televízió, Pápa

...edia Szak — új, tízszemeszteres program elindítása (... tanév)

ELTE BTK Gazdaság- és Társadalomtörténeti Tanszék, Budapest — 1 150 000 Ft
A gazdaság- és társadalomtörténet egyetemi szintű oktatásához szükséges tananyagok elkészítése, tankönyvek és kézikönyvek kiadása

ELTE BTK Metafizika Tanszék, Budapest — 500 USD
Analitikus filozófiatörténeti program — vendégprofesszor meghívására

ELTE BTK Neveléstud. Tanszék és Angol—Amerikai Intézet, Budapest — 340 000 Ft
„Az amerikai oktatáspolitika történelmi tradíciói a konzervatív és demokrata irányzatok tükrében.
Progresszív föderalizmus" — egyetemi jegyzet kiadása

ELTE BTK Olasz Nyelv és Irodalom Tanszék, Budapest — 300 000 Ft
A XX. századi olasz irodalom tanítása — vendégprofesszor meghívására

ELTE BTK Politikaelméleti Tanszék, Budapest — 500 000 Ft
Az európai politikai rendszerek komparatív elemzése(különös tekintettel az európai integráció kihívásaira) — új oktatási program bevezetése

ELTE BTK Román Filológa Tanszék, Budapest — 150 000 Ft és 500 USD
A tanszék könyvellátásának biztosítása, szakszemináriumok tartása

ELTE BTK Társadalom és Neveléspszichológiai Tanszék, Budapest — 1 000 000 Ft
Történeti és politikai pszichológiai program feltételeinek megteremtése és indítása

ELTE BTK történeti antropológiai program, Budapest — 300 000 Ft
Történeti antropológiai program folytatása

ELTE Eötvös József Kollégium, Angol—Amerikai Műhely, Budapest — 500 000 Ft
Az 1990. óta sikeresen működő kollégiumi egyetemi elitképző szakműhely fenntartása és fejlesztése

ELTE Germanisztikai Intézet, jiddis önálló program, Budapest — 300 000 Ft és 2 500 USD
Jiddis oktatási program indítása

ELTE Szociológiai-Szociálpolitikai Intézet, Budapest — 635 000 Ft
Középiskolai szociológiatanári szakképzés

ELTE Szociológiai Intézet, városszociológiai alprogram, Budapest — 250 000 Ft
Városszociológiai stúdiumok és egyetemközi városszociológiai oktatási központ létrehozása

ELTE TTK Bolyai Szakkollégium, Budapest — 2 000 000 Ft
A szakkollégium működésének támogatása

Hermeneutikai Kutatóközpont, Budapest — 600 000 Ft
Hermeneutikai kutatások integrálása a felsőoktatásba

JATE BTK Finnugor Nyelvtud. Tanszék, Budapest — 400 000 Ft
A kis finnugor nyelvek oktatásának megújítása

JATE BTK Irodalomelméleti Csoport, Szeged — 600 000 Ft
Irodalomelmélet és -interpretáció Tanszék és Szak létrehozása

JATE BTK Magyar Történeti Tanszék, Szeged — 40 000 Ft és 2 000 USD
„Magyarország a középkori Európában" c. oktatási és kutatási program — vendégprofesszorok meghívása

JATE BTK Szláv Filológiai Tanszék, Szeged — 450 000 Ft
Az újonnan beindított szláv szakok (szerb, bolgár, ukrán) jegyzetekkel való ellátása

JATE Eötvös Loránd Kollégium, Szeged — 100 000 Ft
Szakkollégiumi tevékenység megújítása, továbbfejlesztése

JGYTF Német Nyelv és Irodalom Tanszék, Szeged — 1 000 000 Ft
A német nemzetiségi nyelvtanárképzés új modellje

JGYTF Társadalomelméleti Tanszék, Szeged — 200 000 Ft
Vallástudományi szakkollégium elindítása és kétéves működtetése nemzetközi oktatói részvétellel

JPTE BTK Eszmetörténeti Szeminárium, Pécs — 1 000 000 Ft
A spiritualitástörténeti program folytatása

JPTE BTK Kommunikációs Tanszék, Pécs — 1 000 000 Ft
Kulturális antropológia szeminárium indítása

JPTE BTK Pszichológiai Tanszék, Pécs — 400 000 Ft
„Emberi problémák felismerésével, konfliktusok megoldásával kapcsolatos hatékonyság fejlesztése kiscsoportos keretek között pszichológus hallgatóknál" — oktatási program

KLTE Francia Tanszék, Debrecen — 250 000 Ft
Új oktatási programok

KLTE Társadalomelméleti Intézet, Filozófia Tanszék, Debrecen — 800 000 Ft
Korszerű filozófiaoktatás — vendégoktatók meghívása

KLTE Közgazdaságtani Tanszék, Debrecen — 3 000 USD
Közgazdasági és üzleti képzés fejlesztése — vendégoktatók meghívása

KLTE Néprajzi Tanszék, Debrecen — 340 000 Ft
Kulturális antropológiai tárgyak bevezetése

Magyarországi Szakkollégiumok — 650 000 Ft
A Magyarországi Szakkollégiumok V. nyári találkozójának megrendezése

ME BTI Közép-Európa Irodalma és Kultúrája Tanszék, Miskolc — 528 000 Ft
Közép-Európa irodalmának és kultúrájának egyetemi oktatása

ME BTI Kulturális és Vizuális Antropológiai Tanszék, Miskolc — 450 000 Ft
Oktatási és kutatási munka fejlesztése

ME Művelődéstörténeti és Muzeológiai Tanszék, Miskolc — 580 000 Ft
A muzeológiai oktatás infrastrukturális fejlesztése és oktatási segédkönyv összeállítása

ME Számviteli és Statisztikai Tanszék, Miskolc — 1 000 USD
A korszerű (gyakorlatorientált) közgazdasági (üzleti) elemzési módszertan kifejlesztése, oktatása, gyakorlati alkalmazása — vendégoktató meghívása

MTA Pszichológiai Intézete, Budapest — 150 000 Ft
A „Vizuális művészetek pszichológiája 2." c. szöveggyűjtemény kiadásának támogatása

PPKE Bölcsészettudományi Kar, Budapest — 2 500 USD
Hebraisztika oktatás bevezetése — vendégoktatók meghívása

PPKE Bölcsészettudományi Kar, Budapest — 250 000 Ft
„XIX—XX. század forduló" c. specializáció bevezetése

PPKE Műhely Szakkollégiuma, Budapest — 600 000 Ft
A szakkollégiumi tevékenység továbbfejlesztése

EGYETEMI ÉS FŐISKOLAI CSEREPROGRAMOK

JATE-Oregon csereprogram — menettérti repülőjegy, biztosítás és fejenként 1000 USD
— Csoma Katalin és Fogarasi György
(a JATE Angol—Amerikai Intézet hallgatói)

Államigazgatási Főiskola és a Carnegie Mellon University csereprogramja
— Rixer György, Tószegi Barbara és Zimányi Diana — menettérti repülőjegy és fejenként 1330 USD a biztosítás, az étkezés/zsebpénz és a tanuláshoz szükséges könyvek beszerzési költségeire

BME Külföldi Mérnökhallgatók Mérnökképzési Központja — University of New Hampshire
5 hallgató 1 félévre történő kiutazására — menettérti repülőjegy és fejenként 200 USD zsebpénz

KLTE — University of Missouri — St. Louis
— Bartos Erika, Kaposi Ildikó, Lieli Róbert, Tóth Zsuzsanna
Egyéves egyetemi tanulmányhoz — fejenként 2500 USD

SOTE — Rutgers Medical School
— Mohl Miklós és Szabó Zoltán (2 posztdoktorális hallgató) egyéves kutatói munkájára — fejenként 5000 USD

nak, ám előadását mint nyájuk családására – és nyilvánvaló intrika következtében – kútba esett. Kellett Mozartnak egy improvizációs bravúr kedvéért megaláznia igen szerény képességű kartársát, Gambinit? Persze, hogy a kárvallott rávette Le Gros-t, süllyessze már el a beképzelt fickó partitúráját. No de a huszonkét esztendős Wolferlen sem tudtak könnyen kifogni: – „azt hiszi (le Gros), csak neki van meg, de téved, frissen itt az egész a fejemben, újból leírom, amint hazaérek" – közli a papával…

Megtette-e vagy sem? – nem maradt írott nyoma. Amikor 1869-ben Otto Jahnnak, a mozarti élet és életmű tanulmányozójának hagyatékából előkerült egy simfonia concertante négy fúvós szólóval, el kellett dönteni: 1. Mozart alkotása-e? 2. Azonos-e az 1778-as darabbal? 3. S vajon Mozart hangszerelte át a művet a fuvola helyett klarinétot alkalmazva? Források hiányában a végső válasz azóta is késik. A mai 1-es „igen" és 3-as „nem" feleletekből következik, hogy a 2. feltevés után változatlan a kérdőjel. Az egyéni fúvósok szólamai bizonyosan Mozarttól valók, s valaki, feltehetően a XIX. század elején, kidolgozta a hangszerelést, elég jól, de nem megkülönböztethetetlen módon utánozva Mozart stílusát – jelenleg így összegez a tudomány.

A klarinétos változat kedvelt műsorszám lett, ezt halljuk az Orpheus Kamarazenekar lemezén is. (Néhány évvel ezelőtt egy Sony-Hungaroton koprodukcióban Jean-Pierre Rampal és barátai egy rekonstruált fuvolás verziót játszottak el.) A műfaj ugyan a XIX. század közepére elsorvadt, de „szerencsére" a Salzburgba hazatérő Mozart 1779-ben meg akarta mutatni nem szeretett, provinciális városkájának, milyen a párizsi chic, hát egy újabb simfonia concertantót írt, szintén Eszdúrban, a közismert kettősversenyt hegedű-mélyhegedűre (K. 364), az utóbbi szólamot valószínűleg önmagának szánva. E művet egyes méltatói a gazdag textúra ellenére is jellegzetesen „fiatalkori" zenének érzik elfogulatlan nyíltsága és frissessége miatt, s mert a ragyogást keresi, nem az árnyakat. Igazolná őket Mozart előírása is: a brácsát fél hanggal magasabbra hangolják, hogy fényesebben szóljon. Mások a mély és intenzív kifejezést dicsérve az érett Mozart színvonalának magasába helyezik a vonós párosversenyt.

A szólókat mindkét „koncertáló szimfóniában" az Orpheus Kamarazenekar „rendes" tagjai játsszák. Együttes és szólisták kölcsönösen büszkélkedhetnek egymással.

Mozart
2 Simfonia concertante
Orpheus Chamber Orchestra
Deutsche Grammophon, 1991
PolyGram

Építészet

Magyar graffiti

Szegő György

George Lucas filmjének, az American Graffitinek csúcsjelenetét az a képsor jelentette, amelyben a kör alakú McDrive épületét, a görkorcsolyával felszolgáló lányokkal együtt, szorgalmasan kerülgették a cadillaces fiúk. A görkori most tör be hozzánk igazán, de autóból hamburgert falni már lehet egy-két éve.

Megépült már például a békásmegyeri McDrive. Füves, benzinkút és lakótelep közötti területen. Most éppen egy cirkusz is állomásozik a közelben, és a tevék segítenek a környék pázsitjának karbantartásában. Az éttermet út övezi, hiszen részben arrafelé szolgálják fel a francsájzválasztékot. Az üzemi részt L alakban veszi körül a három átadó ablak (rendelés, fizetés, felszolgálás), illetve a hagyományos „gyalogos" eladópult. Hátul minden fém és jól tisztítható hidegburkolat, szellőző és konyhai gépészet: részben a fogyasztótér felől is átlátható. Ez a cég attrakciója, a vendég szeme előtt villámgyorsan készül, konténerekben érkező félkész alapanyagból, a „hambi". A technológiai sor szigorúan rendszerfüggő, ezt akárki legyen a tervező, csak adaptálni lehet.

Maga a ház és a fogyasztótér lehet a magyar építészet feladata. Ezekben a CD Design: Szalay Tihamér építész és Somogyi Pál belsőépítész elgondolásai szerint valósult meg a magyar graffiti. Lapos, ranchoszerű az épülettömeg, igazán csak az ötvenes években kialakított hatalmas M neoncégér hívja fel a figyelmet a házra. Meg egy mindenfelé kötelező játszótéri mászóka: erőteljes színekkel megkomponált, várat jelképező csúszda. A kertben áll egy londoni emeletes busz is, a szülinapi rendezvényekhez. Színes napernyők tartoznak még az összképhez. A kerttervező Sági Ilona. A busz egyedi ötlet, csak itt van, a helyiek szerint igen népszerű.

Belül is a játékos elemek dominálnak. A mennyezet szellőzőrácsai és világítótestei között fagylalttölcsérre és tréfás ufókra egyaránt emlékeztető effekt világítótestek és kis üstököst mintázó tarka golyók. Sok világosra pácolt fa, kevés rozsdamentes fémfelület és színes csempe. A kiszolgáló részen a közlekedőeszközök ablakait idéző karosszéria-elemek, bennük a menü – írásban és képben. Ez már nem a Gutenberg-galaxis. Itt, ami fontos, azt nem bízzák a betűkre. A közönség jó része úgyis külföldi. Ott pedig egyre általánosabb betegség a nálunk csak most feltűnt dyslexia. A fogyasztói szokásokat nem árt egyre játékosabbra alakítani. Mert amúgy is sok a vendég gondja.

Fotó: Petri Nóra

A leújabb McDonald's, amely majd ha teljesen elkészül, szintén McDrive lesz, a Szépvölgyi út elején nyílt meg nemrég, az egykori Cadillac diszkó helyére épült üzletközpontban. A domb felőli kubus az étterem. Itt is van játékos elem, egy luftburg, és maga a homlokzat ívesilfüggönyfala. Ez közvetít a különféle beépítési vonalak között, de hely régi és új szelleme között is, mert a modern építészetet szimbolizáló üvegfal az antik világot megjelenítő romossággal lesz óbudaivá. Az antik az éttermen belül valamiféle egyiptizáló art deco stusban jelenik meg. A belsőt itt is a CD Design tervezte. A régi tejcsók felszolgálópultjait idéző korlátok nem fogyasztásra szolgálnak,hanem térelválasztók. Rajtuk hieroglifák helyett szürke, türkiz, világoskék és rózsaszín csempék. A fal is rózsaszín, ahol nem omlik. A mesterségesen mállóra alakított részek alól még nemesebb téglaburkolat tűnik elő. Betűk nélküli omló fal: ez lett a magyar graffiti.A mennyezetbe süllyesztett lámpákban színes plexicsikók transzprálnak. Az erőteljes fapárkányok és fémtimpanonok szigorát egy játékos kisplasztika ismétlődése oldja: a japán origamira emlékeztető fémlemez-hajtogatás átköt a különböző statikai szerkezetek síkji között. De itt is valamiféle, ezúttal nem mesebeli ufóra hasonlít. Inkább A kis herceg illusztrációira. Óbuda új vigalmi negyede egyelőre csöppet sem rímel a néhai kiskocsmák sramlis-csuszás hangultára. Ez azonban nem e kritika tárgya. A Creditanstalt közeli új hatalmas épületéért sem a gyakorló építészeket terheli a felelősség, hanem a hivataliakat.

Az üzletház középső traktusában kis boltokkal teli labirintusba jutunk. Mindent a burkolatok sokfélesége határoz meg. Rusztikus kő és csiszolt márvány, antik római mintára falazott faltöredék, organikus formájú kőoszlopok, barokkos kovácsoltvas korlátok. Ha nem lenne a sok művirág és a neonok, azt hihetné az ember, hogy régészeti feltáráson jár. Csikós Mihály és Illés Attila másutt is sikert arattak már pincealakításokkal. Most azonban a föld felett mesterséges romokon járunk. Itt-ott cuppantott vakolat és ciklopkövek. Mintha ezeket a fragmentumokat nem is itt, de egy gazdag földközi-tengeri turistasziget bevásárlóközpontjának bazárjában látnánk. Ezekre az ősi modellekre a nyugat-európai hippikultúra talált rá először a hatvanas években, elsősorban Koppenhága és London Carnaby Streetjein. Azok ott mindenki által elérhető, kicsit alternatív kereskedelmet jelentettek. Itt és most ez luxusnak számít.

A zegzugos folyosók már egy másik, a mai mozikorszak izompacsirta sztárjáról elnevezett gymbe vezetnek. Solarium és aerobic, szabadtéren és bent, bodyterem és squash, szauna és bár. Imponáló technológiai rendben. Mindez inkább idézi az egykori aquincumi légiók edzési szokásait, mint a gasztronómiai részleg a sváb elődök szellemét. A szellem szó azért kakukkfióka itt, mert minden a testről és a gyomorról szól ebben a csodalabirintusban. Talán az építészek lesznek az utolsók, akik terveik (honi) újszerűségével valami spirituszt kínáltak itt.

Moszkvai levél

Ki tudja, mi az eredeti?

Alekszandr Trosin

Ami manapság Szentpétervárott folyik, valósággal leírhatatlan: jószerivel naponta kel lába ennek-annak a műkincsnek. A szövetségi biztonsági szolgálat szentpétervári igazgatóságának nemrégiben megtartott sajtótájékoztatóján bejelentették, hogy letartóztattak egy bűnbandát, amelyik huzamos időn át foglalkozott azzal, hogy az Orosz Múzeum raktáraiban található, ismert képeket másolataikra cserélte ki, s az eredetiket kicsempészte Nyugatra. Hogy milyen méreteket öltött ennek a csoportnak a tevékenysége, s hányan végezték, arról egyelőre nem adtak fölvilágosítást a sajtónak. Annyit azonban elárultak, hogy hivatásos festők – az orosz képzőművészek szövetségének tagjai –, rovottmúltú, tapasztalt csempészek, és az Orosz Múzeum munkatársai működtek együtt a bűnszövetkezetben. Az is kiderült, hogy a nyomozók előtt ismeretes az egész szervezet ötletgazdája és irányítója is. A szövetségi biztonsági szolgálat igazgatósága nyomozórészlegének főnöke szerint ez az illető tavaly halt meg Moszkvában, és meglehetősen ismert személyiség volt. Jelenleg még csupán egyetlen ember: az Orosz Múzeum egyik munkatársa ellen emeltek vádat. A nyomozás négy fő ügyében folyik, mondották, ám a vizsgálat jelenlegi szakaszában még nem nevezhették meg őket.

Filonov rajzainak hamisítványra történt kicserélését 1985-ben fedezték föl az Orosz Múzeumban, de valami okból akkor nem tettek hivatalos följelentést, s nem indult rendőrségi nyomozás ez ügyben. Csupán öt év múlva végeztetett a múzeum a Pompidou Központtal karöltve művészettörténeti szakértői vizsgálatot, amely azzal zárult, hogy Párizsban vannak az eredetik, Szentpétervárott pedig a hamisítványok. Ekkor végre följelentést tettek, ám a nyomozást egy év után leállították. Az Orosz Múzeum jelenlegi igazgatója, Vlagyimir Guszev azzal indokolja ezt, hogy bonyolultak a kapcsolataik a Pompidou Központtal, ahol nem akarják elismerni, hogy törvénytelen módon jutottak a rajzok birtokába. A levelezés e tárgyban mind a napig folyik a két múzeum közt, s Filonov rajzai mind a mai napig Párizsban vannak.

Ennek az ügynek kapcsán egyéb hamisítványok ügyeire is fény derült. 1992-ben egy ismeretlen eljuttatta a múzeumba Konsztantyin Makovszkij múlt századi orosz festő Komornyik a teázóasztalnál című rajzának eredetijét. A múzeum raktárában egy másolatot őriztek. Ám ugyanez az illető egy vázlatot is átadott, amely Ilja Repinnek a Rettegett Iván megöli fiát című, híres festményéhez készült. Ez viszont kiváló minőségű hamisítványnak bizonyult.

Mostanában, az Orosz Múzeumban végzett vizsgálattal párhuzamosan, sorra készítik revíziós leltáraikat a műgyűjtemények. Ezek szigorúan titkos eredményeiről egy árva szót sem szivárogtatnak ki a sajtónak. Mindezek kapcsán több kérdés vetődik föl. Először is: vajon az Orosz Múzeumnak csakugyan csupán egyetlen munkatársa keveredett bele az eredeti képek másolatra való kicserélésének ügyébe? A szövetségi biztonsági szolgálat sajtóosztályán nem zárják ki újabb nevek fölbukkanásának lehetőségét sem… Másodszor: Pavel Filonov halála előtt minden munkáját végrendeletileg Oroszországra hagyományozta. Ezért akármely művének fölbukkanása Nyugaton hivatalból érdekelheti a nyomozóhatóságokat. De mi a helyzet más művészekkel? Mi a helyzet a többi múzeummal? Az Ermitázzsal Szentpétervárott, a Tretyakov Képtárral meg a Puskin Múzeummal Moszkvában? Időről időre ezekben is revíziós leltárt kell majd csinálni…

(Csala Károly fordítása)

Ui Magyar Hírlap 1995 aug. 5.

A kiállítás megtekinthető
június 19-ig hétfő kivételével 10–18 óráig

A kiállítás rendezői tiszteletével meghívják

SZALAY LAJOS

Franz Kafka elbeszélésihez készített
rajzainak kiállításra.

Megnyitó: 1983. május 30-án 17 órakor
a Zichy-kastély (III., Fő tér 1.) Dísztermében.
A kiállítást megnyitja:
Lator László

MŰVELŐDÉSI MINISZTÉRIUM
NEMZETKÖZI PROPAGANDA ÉS SZERVEZÉSI
FŐOSZTÁLYA
EURÓPA KÖNYVKIADÓ
ÓBUDAI MŰVELŐDÉSI HÁZ

A kiállítás keretében
BÁLINT ANDRÁS
előadói estet tart
Franz Kafka műveiből
LEVÉL APÁMNAK
címmel
a Zichy-kastélyban,
1983. június 3-án,
pénteken 19 órakor.

Jegyek elővételben is válthatók
az Óbudai Művelődési Házban
(III., Fő tér 1., tel.: 686-020)

Felelős kiadó: az Európa Könyvkiadó igazgatója
K.V. Bp. 700387–83.

Szalay Lajos rajzai

Franz Kafka elbeszéléseihez

Kiállítás a Zichy-kastélyban 1983. május 30–június 19.
Megtekinthető hétfő kivételével naponta 10–18 óráig
Cím: Óbudai Művelődési Ház III. Fő tér 1.

SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon : 188-296, 188-307

L. Szalay Pál

NÉPSZAVA

1965 SZEP 15

kai és a járaszigeteket.

— 48 ÉVI TANÍTÁS UTÁN nyugdijba vonult Z. Szalay Pál nyíregyházi festőművész tanár. A 75 éves mester majdnem öt évtizeden át tanított általános iskolában, polgáriban, gimnáziumban, ta-

pek, mutatósak. A pamut-
áruké tablószerű, hatal-
mas grafikákkal díszített